

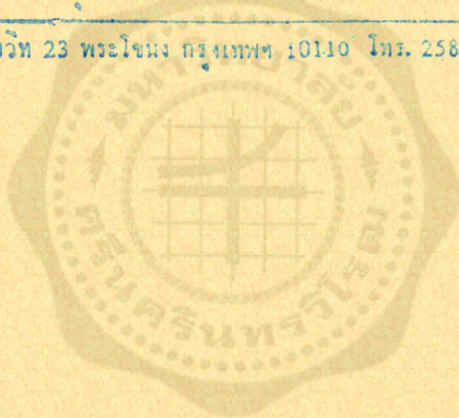
ข้อมูลประวัติศาสตร์ : สมัยก่อน ๆ

959.31
ข129ข

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 10110 โทร. 2584002-3

ข้อมูลประวัติศาสตร์
: สมัยก่อนตั้งกรุงสุโขทัย

ขจร สุขพานิช

30 ก.ค. 2536

๑๖๖๗

ชุดที่ ๑๖ ความรู้ทั่วไป

องค์การค้ำของดุรตภา

จัดพิมพ์จำหน่าย

ราคา ๓๗.๐๐ บาท

พิมพ์ครั้งที่ ๑

๒,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๒๔

303487

คำนำ

องค์การคำของคุรุสภามีความยินดีที่ได้จัดพิมพ์ “ข้อมูลประวัติศาสตร์ : สมัยก่อนตั้งกรุงสุโขทัย” ซึ่งเป็นผลงานของ ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช ท่านถึงแก่อนิจกรรมในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ผลงานของท่านลงในหนังสือวารสารต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายเรื่อง เรื่องต่าง ๆ นี้ยังไม่เคยนำมาจัดพิมพ์รวมเป็นเล่ม ครั้งนี้ องค์การคำ ฯ มีโอกาสจัดพิมพ์ รวมผลงานของท่าน โดย ร.ศ. วุฒิชัย มูลศิลป์ เป็นผู้รวบรวม ท่านอาจารย์ผู้นี้เป็นลูกศิษย์ของท่านอาจารย์ ขจร สุขพานิช ท่านอาจารย์ ขจร ได้มอบความรัก ความเมตตา มอบวิชาความรู้ไว้ให้มากที่สุด อาจารย์ วุฒิชัยนอกจากจะเป็นผู้รวบรวมแล้ว ยังเป็นผู้เรียบเรียง และเพิ่มเติมข้อมูล เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงให้เนื้อเรื่องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจึงนำมาให้องค์การคำ ฯ จัดพิมพ์เผยแพร่ผลงาน และอาจารย์วุฒิชัย ยังเป็นผู้จัดการผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพิมพ์ก็นำไปบำรุงรักษาห้องสมุด ขจร สุขพานิช ที่ มศว. ประสานมิตร อีกด้วย

เนื้อเรื่องกล่าวถึง การวิเคราะห์ วิจัย หาข้อมูลอ้างอิง หลักฐานประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของไทย ก่อนจะถึงสมัยตั้งกรุงสุโขทัยอย่างละเอียด ในหลายแง่ หลายมุม

องค์การคำของคุรุสภาจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง ใช้ค้นคว้าเป็นประโยชน์สำหรับท่านผู้อ่านทุกท่าน

องค์การคำของคุรุสภา

สารบัญ

หน้า

แผนที่ ๑

แผนที่ ๒

แผนที่ ๓

แผนที่ ๔

ถิ่นกำเนิดและแนวอพยพของเผ่าไทย

๑

Siam, Her Formation... a Synthesis

๓๙

พระยาอริยวงศาคตญาณ

๔๘

กบิลกับน่านเจ้า

๖๐

การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย สมัยก่อนสุโขทัย

๗๒

ราชอาณาจักรเขมังก่อนราชวงศ์พระร่วง

๑๕๑

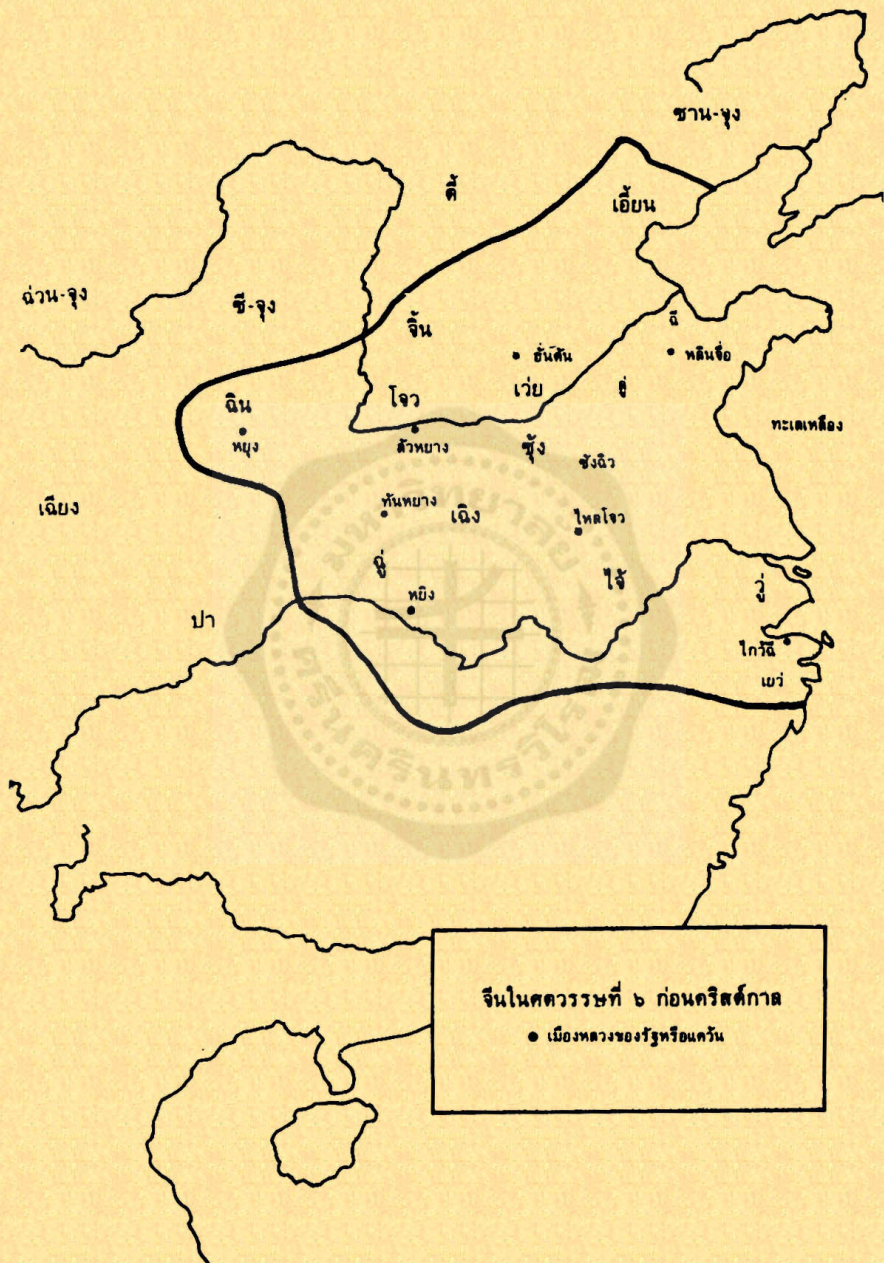
สภาพการเมืองและสังคมในลุ่มน้ำเจ้าพระยารวมทั้ง

แคว้นขลียงสมัยก่อนตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

๑๗๕

บรรณานุกรมที่เลือกสรรแล้ว

๒๑๖

จีนในศตวรรษที่ ๖ ก่อนคริสต์กาล

● เมืองหลวงของรัฐหรือนคร

จีนสมัยราชวงศ์ฉินหรือจิ้น

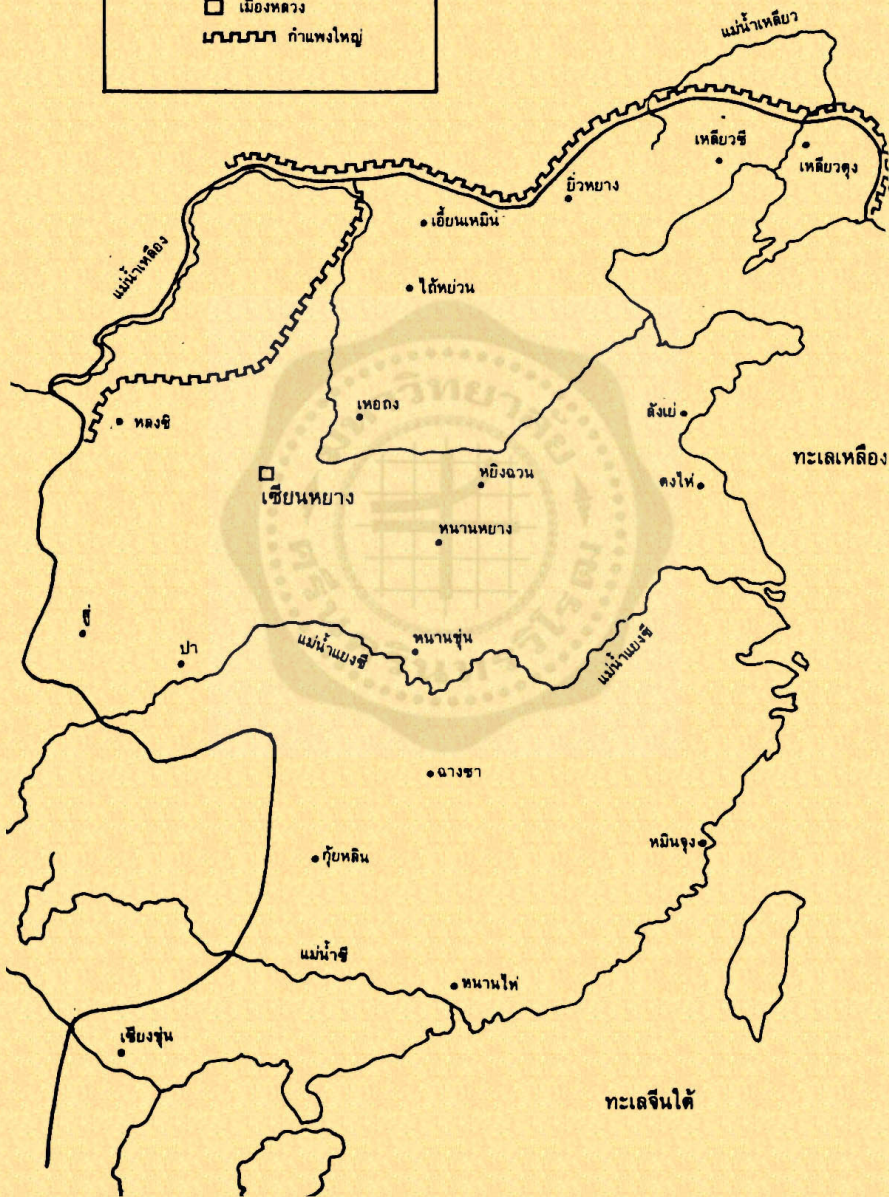
● เมือง

☐ เมืองหลวง

แม่น้ำ กำแพงใหญ่

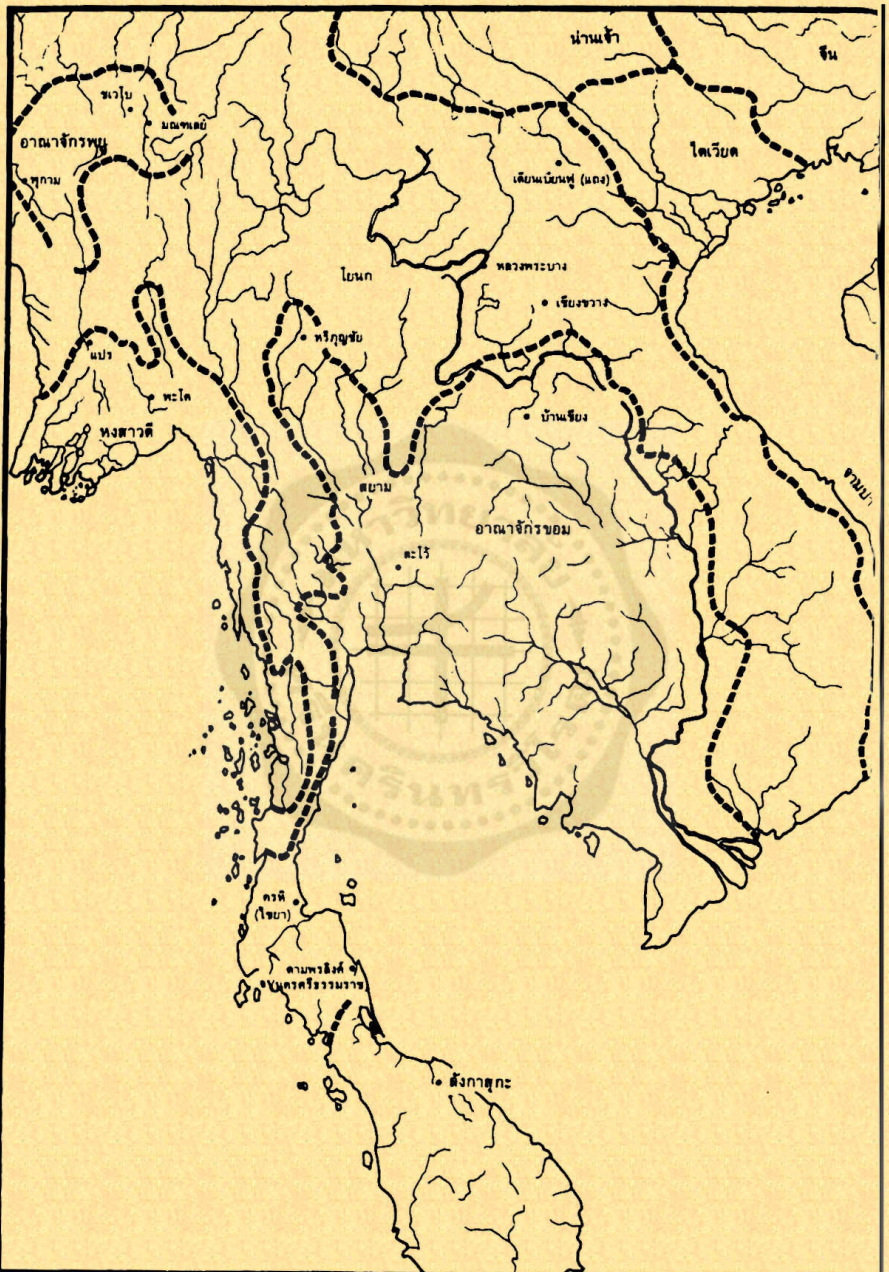
□ เมืองหลวง

***** คำแพงใหญ่

อาณาจักรขอมและพุกามในราว พ.ศ. ๑๗๔๐

ถิ่นกำเนิดและแนวอพยพของเผ่าไทย

เรื่องนี้เท่ากับหยั่งน้ำลึก ผู้เขียนใช้เวลาร่วมสิบปีที่แสวงหาหลักฐาน และที่เขียนเสนอมานี้ ไม่ใช่เพราะได้หลักฐานบริบูรณ์แล้ว แต่เพราะถูกเร่งเร้าจากกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยบางท่าน กระตุ้นเตือนให้เขียนขึ้นเสียที จึงจำใจต้องกระทำ หลักฐานที่ผู้เขียนพึงอาศัยจะปรากฏอยู่ในบทความนี้ ถ้าหลักฐานผิดพลาด บทความนี้ก็ต้องผิดพลาดไปด้วย การเขียนถิ่นกำเนิดของคนชาติใด ก็ดีเป็นการเขียนเรื่องโบราณโบราณ ก่อนที่จะปรากฏตัวหนังสือ หลักฐานจึงต้องหนักไปในวิชาอื่น เช่น วิชามานุษยวิทยา วิชาคติชาวบ้าน (Folklore) ซึ่งก็ไม่กระจ่างชัดเท่าตัวหนังสือ แต่เพราะตัวหนังสือยังไม่เกิดหรือเกิดแล้วแต่อ่านกันออกได้บ้างเพียงบางส่วน ความจำเป็นที่จะต้องพึ่งวิชาอื่นเข้ามาช่วยจึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้

เมื่อผู้เขียนยังอยู่ในวัยเป็นนิสิต ได้เคยอ่านพบว่าถิ่นกำเนิดของชาติไทยอยู่แถวภูเขาอัลไต (Altai Mts.) แล้วอพยพจากถิ่นกำเนิดมาเป็นระยะ ๆ มีแผนที่ของกรมแผนที่แสดงประกอบด้วย ครั้นเมื่อถามท่านผู้รู้ว่า ข้อความเหล่านี้ใช้หลักฐานอะไร ก็ไม่ได้รับคำตอบ จึงปิดเข้าอยู่ในเรื่องความเชื่อ เพราะใครจะเชื่ออะไรอยู่ที่ตัวบุคคลผู้นั้น ไม่เกี่ยวกับบุคคลอื่น แต่บทความนี้เป็นารเขียน

ของกรรมการผู้หนึ่งในคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย การจะชำระประวัติศาสตร์ให้ถูกต้องรัดกุมจำต้องแสวงหาหลักฐานมาตีแผ่ให้เห็น ไม่ใช่เขียนขึ้นลอย ๆ ด้วยเหตุนี้การชำระประวัติศาสตร์ไทยจึงสำคัญที่หลักฐาน

หนังสือว่าด้วยเรื่องเก่าเรื่องโบราณของคนไทยมีมากเล่มด้วยกัน เมื่ออ่านดูแล้วบางเล่มก็น่าพิง เช่น การเขียนของหมอสอนศาสนา ชื่อหมอดอดด์ เรื่อง The Thai Race : Elder Brother of the Chinese แต่ที่ท่านเขียนว่า ชาติไทยเป็นพี่อ้ายของชาติจีน^(๑) ผู้เขียนไม่เข้าใจว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เพราะชาติจีนมีความเก่าแก่แต่โบราณกาล โดยมีหลักฐานมากมายเหตุใดชาติไทยจึงกลายไปเป็นพี่อ้ายของชาติที่มีความเก่าแก่นี้ แต่เมื่อมาอ่านหนังสือของอีเบอร์ฮาด (Wolfram Eberhard) ศาสตราจารย์ผู้เคยสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งในกรุงปักกิ่งด้วย จึงเกิดความเข้าใจ คำกล่าวของหมอดอดด์ อีเบอร์ฮาดกล่าวไว้ว่า

“.....รัฐสางหรือเสียง (Shang) มีศูนย์กลางอยู่ที่มณฑลโฮนาน เหนือแม่น้ำเหลือง มีเมืองหลวงหลายเมืองในวาระต่างกัน เมืองหลวงสุดท้ายชื่อ ยินจู (Yin-chu) เป็นเมืองเดียวที่มีการขุดค้นสิ่งโบราณที่มนุษย์สร้างขึ้นมาศึกษา.... ชาติเพื่อนบ้าน

(๑) William Clifton Dodd, *Thai Race*, Iowa, 1923.

ทางตะวันออก เราอาจเชื่อได้ว่าเป็นพวกมีวัฒนธรรมของ
ชนชาติไทยและเย้า (Tai and Yao cultures)^(๒)"

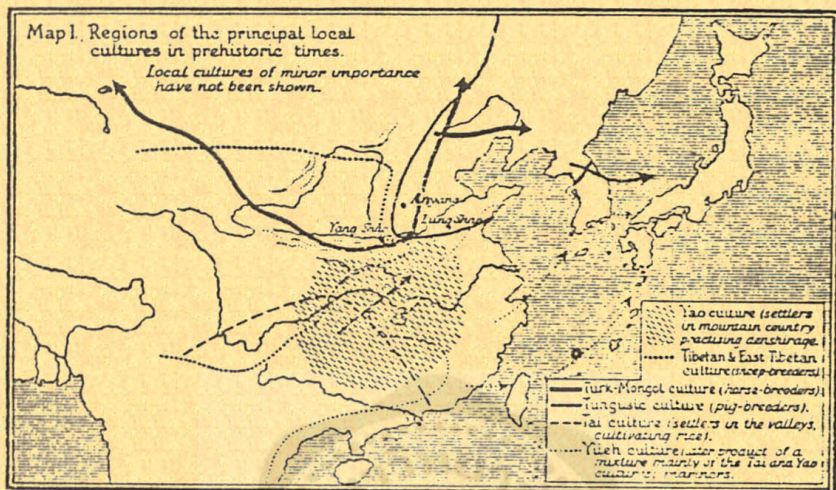
และอีเบอร์ฮาร์ดกล่าวถึงตัวหนังสือที่พวกรัฐสางใช้ ว่า ".....
มีตัวหนังสือใช้อยู่กว่า ๓,๐๐๐ ตัว ซึ่งปัจจุบันเราอ่านออกราว
๑,๐๐๐ ตัว....."^(๓)

นี่เป็นการกล่าวถึงเรื่องเริ่มประวัติศาสตร์ของจีน โดยสมัย
สาง เป็นสมัยแรก ยังไม่ใช่จีนแท้ ต่อมาเมื่อถึงสมัยสอง คือ สมัย
โจวหรือจิ๋ว (Chou) อีเบอร์ฮาร์ดจึงยอมรับว่า เป็นสมัยของชาติจีน
บริบูรณ์ รัฐสางนั้น อีเบอร์ฮาร์ดปล่อยให้เข้าอยู่ในวัฒนธรรมlungshan
(Lung-Shan) มีชาติไทยเย้าและตุงกู หรือท่งโก (Tungus) อยู่ร่วมกัน
ในวัฒนธรรมนี้^(๔) การสืบราชสมบัติของสางก็สืบจากพี่มาน้อง
ต่อเมื่อหมดตัวน้องตามลำดับแล้ว จึงจะมาถึงลูกคนโตของพี่ชาย
คนโต มีการสร้างศาสนวัตถุด้วยสัมฤทธิ์ขนาดใหญ่กันมากมาย
แต่ราชวงศ์โจว (Chou) นั้น อีเบอร์ฮาร์ดจัดให้เข้าอยู่ในวัฒนธรรม
ยางเซา (Yang-shao) ต้นราชวงศ์โจวมีสัมพันธ์ทางสายโลหิตกับ
พวกเติร์ก (Turks) และทิเบต (Tibetans) ในราว ๑๐๒๘ ก่อน ค.ศ.

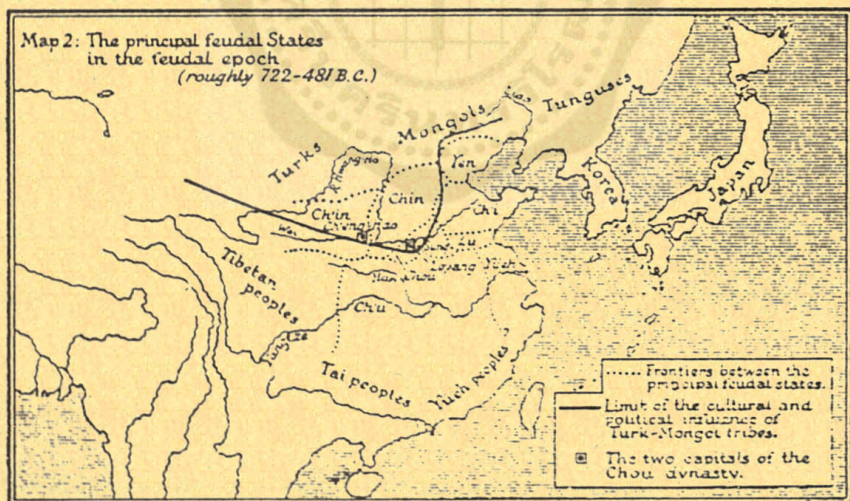
(๒) Wolfram Eberhard, *A History of China*, London, 1967, p.21, 22.

(๓) พวกไทยปลุกข้าว เลี้ยงไหม พวกเย้าเป็นชาวเขา ใช้ฟันป่าเพาะปลูกแล้วย้ายที่

(๔) พวกตุงกู (Tungus) เป็นชนเผ่ามองโกเลียแผ่ขยายอยู่ทางไซบีเรียตะวันออก

แผนที่ ๑ วัฒนธรรมของเผ่าชนหลายเผ่า มีขอบเผ่าไทยทางจีนใต้รวมอยู่ด้วย ก่อนยุคประวัติศาสตร์ คือ ก่อนยุคราชวงศ์โจวครองประเทศจีน

แผนที่ ๒ รัฐสำคัญ ๆ หลายรัฐ มีรัฐไทยอยู่ใต้รัฐฉวนลงมาทางจีนใต้ นี่เป็นเหตุการณ์ระหว่างราชวงศ์โจวปกครองประเทศจีน

รัฐโจว ได้โอกาสขณะที่พระเจ้าแผ่นดินรัฐซางกำลังปราบปรามศัตรูทางทิศตะวันออกเฉียงใต้อยู่ จึงรุกเข้ามายึดนครหลวงได้ จับตัวกษัตริย์รัฐซางสำเร็จโทษเสีย รัฐซางจึงถึงแก่อวสานในราว ค.ศ. นั้น

ตามความเห็นของอีเบอร์ฮาด รัฐซางครอบครองดินแดนส่วนหนึ่งของจีนราว ๖๐๐ ปี แล้วก็สิ้นวงศ์ ในขณะที่ยังเป็นสมัยซางอยู่ เผ่าไทยเป็นเพื่อนบ้านทางตะวันออกของนครหลวง ขณะนั้นรัฐโจวยังไม่ปรากฏในประวัติศาสตร์ เผ่าไทยจึงปรากฏในดินแดนจีนมณฑลกว๋างตุ้งก่อนยุคจีน (คือโจว) จะมีอำนาจ ด้วยเหตุนี้หมอดอดดจึงกล่าวว่า ชาติไทยเป็นที่อาศัยของของชาติจีน และเมื่อผู้อธิบายคือ ศาสตราจารย์ อีเบอร์ฮาด โดยท่านใช้หลักฐานทางวิชามานุษยวิทยา และศึกษารอบรู้เรื่องของจีนอย่างหาตัวจับยาก ผู้เขียนจึงยอมเห็นคล้ายไปตามท่าน

อีเบอร์ฮาดยังทำแผนที่แสดงแนวอพยพของชาติไทย ๔ แผ่น จากแควมณฑลกว๋างตุ้งมามณฑลกว๋างสี แล้วจึงมาเข้ายูนนาน เสฉวน และดินแดนอ่าวตังเกี๋ย เมื่อไทยอพยพจากกว๋างตุ้ง เผ่าญวนซึ่งอยู่เหนือขึ้นไปก็เข้ามาอยู่แทนที่ เผ่าญวนในหนังสือของ

ซูมาเชียน^(๕) ยังกล่าวไว้ในบทที่เกี่ยวกับเหยอะใต้ (Southern Yueh) และเหยอะตะวันออก (Eastern Yueh) โดยพรรณนาการสงครามระหว่างราชวงศ์ฮั่นกับรัฐเหยอะ (Yueh) (เหยอะหรือเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า เวียด) ซึ่งมีเมืองหลวงสมัยจีนอยู่แถวเมืองกวางตุ้ง (Canton) ปัจจุบัน แผนที่ถิ่นกำเนิดของเผ่าไทยและการอพยพมาทางทิศตะวันตก จนมาสร้างอาณาจักรเทียนหรือเถียน (Tien) ตกอยู่ที่มณฑลยูนนานในรัชสมัยฮั่น นี่เป็นการค้นคว้าหรือทฤษฎีของศาสตราจารย์อีเบอร์ฮาร์ด ผู้เขียนได้นำแผนที่ทั้ง ๔ แผ่นมาแสดงประกอบไปด้วยแล้ว

วัฒนธรรมลุงชาน ที่อีเบอร์ฮาร์ดจัดให้พวกสาง และเผ่าไทยเข้าอยู่ร่วมกันนั้น ลุงชานอยู่ในเขตมณฑล ชานตุง ใกล้กับเมืองจินนฟู (Chinanfu) วัฒนธรรมลุงชานนี้เพิ่งค้นพบเมื่อ ๒๕ ปีก่อน (การตีพิมพ์หนังสือนี้ครั้งแรกเป็นภาษาเยอรมัน เมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๘) ก็คือสิ่งซึ่งเพิ่งค้นพบใน ค.ศ. ๑๙๒๓ มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผาสีดำ ซึ่งมีคุณภาพประณีตเป็นพิเศษ (a black pottery of exceptionally fine quality) หม้อสีดำประณีตด้านนอกมันล้น

(๕) Ssu-ma Ch'ien, *Shih Chi*, Translated by Burton Watson. Columbia U.P., New York, 1962 Vol. 2, pp. 239-257 ซูมาเชียนเกิดราวปี ๑๔๕ B.C. ได้รับตำแหน่งนักประวัติศาสตร์บัณฑิตประจำราชสำนักฮั่น เมื่อปี ๑๐๐ B.C. และท่านอยู่ในตำแหน่งนี้จนถึงแก่กรรมราวปี ๙๐ B.C. อายุขัยของท่านจึงสั้นเพียง ๕๕ ปีเท่านั้น

ไม่ทาสีไม่มีลวดลาย อย่างมากก็มีแบบลายเรขาคณิต (geometric patterns) เป็นสิ่งวัฒนธรรมก่อนอารยธรรมจีน ชาวบ้านประกอบกิจกรรมกันมาช้านาน เรือนอยู่ใช้สร้างด้วยดินเหนียว และหมู่บ้านก็มีกำแพงดินล้อมรอบ แสดงให้เห็นว่าอยู่กันอย่างถาวร ไม่ใช่พวกอพยพเร่ร่อน วัฒนธรรมนี้แผ่ไปทั่วมณฑลชานตง เกียงซู จีเกียง และอันไว คือ ที่ราบตะวันออกของจีน วัฒนธรรมนี้ทางด้านจีนตะวันตกไม่ปรากฏว่าเคยค้นพบเลย อีเบอร์ฮาดจึงเชื่อว่า ถ้าเผ่าสางและเผ่าไทยอพยพจากจีนตะวันตกมาทางด้านตะวันออก ก็ควรจะพบเครื่องปั้นดินเผาสีดำ (black pottery) ในทางผ่านบ้าง แต่นี่ท่านว่าไม่เคยพบเลย

สิ่งที่สร้างด้วยสัมฤทธิ์ก็เป็นลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมนี้ อีเบอร์ฮาดกล่าวว่าเครื่องสัมฤทธิ์เป็นของเผ่าชนนอกประเทศจีน นำเข้ามาทางทิศเหนือ เช่นเผ่าเติ่งจะโดยตรงหรือโดยอ้อมผ่านพวกมงโกลอีกต่อหนึ่งก็ได้ เมื่อรัฐสางรับเครื่องสัมฤทธิ์นี้มาใช้ก็นำมาหล่อหลอมเป็นศาสนวัตถุสำหรับเซ่นเจ้าบุข่า ไม่ได้ใช้เป็นเครื่องใช้ประจำวันเหมือนอย่างจาน ชาม หม้อ ไห ซึ่งใช้ดินเหนียวปั้นและเคลือบสีเทา

การเลี้ยงตัวไหม ก็เป็นลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมลุ่มชานนี้ การเลี้ยงไหมเริ่มมีขึ้นทางจีนใต้ ผู้เขียนอยากจะกล่าวเสริมต่อไปว่า เผ่าไทยคงรู้จักเลี้ยงตัวไหมมาแต่ครั้งนั้นแล้ว แล้วก็ถ่ายทอดสืบ

กันมาจนปัจจุบัน อีเบอร์หาดเสนอจำนวนพลเมืองของรัฐสางไว้ว่า มีอยู่ในราว ๔ ถึง ๕ ล้านคน นักบวชในศาสนาของสางคือ สางตี้เทพเจ้าแห่งพืชคาม (Shangti, a god of vegetation) นิยายปรัมปราของสางก็คือความเชื่อถือว่า โลกนี้ออกมาจาก World egg ทำนองไข่ยักษ์หรือน้ำเต้ายักษ์ของลาว การนับถือเจ้าเขา เจ้า(ลำ) น้ำ ตลอดจนถึงเจ้าแห่งฟ้าผ่า เจ้าเมฆ เจ้าฟ้าแลบ เจ้าลมก็มีอีกมากมายเหมือนอย่างชาวบ้านของเรายังนับถืออยู่ พวกสางยังนับถือบรรพบุรุษ มีการเซ่นสรวงผู้ตาย ซึ่งจีน (ราชวงศ์โจว) รับเข้าไว้เป็นลัทธิบูชาบรรพบุรุษ (ancestor-worship) ของจีนต่อมา

เกี่ยวกับคำภาษาไทยที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมของจีน Reverend Princeton Hsu ประจำอยู่ที่ฮ่องกง ได้เคยบอกให้ผู้เขียนจดไว้ว่า เป็นคำที่มีอยู่ใน พจนานุกรมฉบับแรกของจีน คำเหล่านี้คนจีนไม่ทราบความหมาย และไม่ทราบด้วยว่าเป็นภาษาใดคือ จิ่งหริด หนอน ผีเสื้อ กุ้ง^(๖) ท่านไม่ได้บอกรายละเอียดว่า พจนานุกรมฉบับแรกของจีนเล่มนี้ตีพิมพ์ที่ไหน ปีใด จะหาซื้อหรือขอถ่ายมาได้หรือไม่ บทความของท่านเกี่ยวกับพวกจ้วง (มารดาของท่านเป็นจ้วง) ปรากฏในวารสาร “ศิลปากร” ฉบับปีที่ ๑๒ เล่ม ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งเป็นคำแปลเป็นไทยของคุณชิน

(๖) Reverend Princeton S. Hsu, M A., *Origin of the Chuang People.*

อยู่ดี กรมศิลปากร บทความนี้ท่านอ่านในการฉลองมหาวิทยาลัย
ฮ่องกงเมื่อครบห้าสิบปี

ในการอพยพของเผ่าไทยจากถิ่นกำเนิด อีเบอร์ฮาดไม่ได้
เขียนไว้ให้ ท่านเพียงแต่แสดงแผนที่ให้เห็นแนวอพยพเท่านั้น คือ
จากมณฑลกวางตุ้งมาทางสี แล้วเมื่อถึงสมัยราชวงศ์ฮั่นคือ
๒๐๖ B.C. มีอาณาจักรเทียน (Tien) ปรากฏอยู่ในมณฑลยูนนาน

ผู้เขียนชื่อว่า อาณาจักรเทียน (Tien) ในแผนที่ตรงกับชื่อ
แฉก ในหนังสือเก่า ๆ ของเรา เช่น ตำนานสร้างเมืองล้านช้าง
(ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑) มีการกล่าวอ้างถึงกลุ่มชนอพยพ
จากตอนเหนือของประเทศไทยลงมาล้านช้าง พระยาแฉกหลวง
ในหนังสือนี้ก็คงตรงกับกษัตริย์อาณาจักรเทียน

เกี่ยวกับถิ่นฐานเดิมของตระกูลภาษามอญ - เขมรหรือ
Austro-Asiatics (หรือ Indonesian ในปัจจุบัน) อีเบอร์ฮาดกล่าวไว้
ซึ่งจะหาอ่านที่อื่นไม่ได้คือ

“.....ทางจีนตะวันออกแผ่ลงมาทางใต้ ในบริเวณเมืองนานกิง
ไปจนถึงตั้งเกียจากยกเกี้ยนไปจนถึงยูนนาน.....เป็นที่อยู่
ของเผ่าชนวัฒนธรรมที่เรียกว่า “ขวานมีบ่า” หรือ *Shoulder
axes*....ต่อมาภายหลัง วัฒนธรรม “ขวานมีบ่า” นี้แผ่เข้าไป
ในอินเดียตะวันออกเผ่าชนนี้เราจัดให้เข้าอยู่ในตระกูล
ภาษาออสโตรเอเชียติค (*Austroasiatics*)....ปัจจุบันตระกูล

ภาษานี้ยังมีหลงเหลือในประเทศอินเดียในนามของเผ่า
มุนดา (Munda) ในแหลมอินโดจีนในนามของพวกเขา มอญ -
เขมร.....พวกเผ่า Austroasiatics เหล่านี้อพยพออกมาจาก
แหล่งเดิม คือ จีนใต้ทั้งนั้น.....”(๗)

จากข้อความที่ผ่านมาแล้ว ผู้เขียนขอขมวดความให้ชัดลงไปว่า
พวกมอญ - เขมรสังกัดวัฒนธรรม “ขวามมีปา” มีถิ่นฐานเดิมอยู่
ตั้งแต่นานไปทางด้านตะวันออกจนถึงเมืองนานกิง เผ่าไทยอยู่
เหนือเมืองนานกิงในนามของวัฒนธรรมลุ่มซาน และเผ่าญวนอยู่
เหนือพวกไทยขึ้นไปอีก ปรากฏในหนังสือของสุมาเขียนในนามของ
เหยอะ (หรือ เวียด) การเป็นเพื่อนบ้าน และมีสายสัมพันธ์กันมา
ระหว่าง มอญ - เขมร ไทยและญวน จึงเริ่มขึ้นในดินแดนจีนหลาย
พันปีมาแล้ว มอญ - เขมรเข้ามาในแหลมอินโดจีนก่อน แล้วจึง
ญวนตามติด ๆ มาแต่เผ่าไทยส่วนใหญ่ไปอยู่เสียที่ไหนจึงลงมา
ตั้งบ้านเรือนภายหลังกว่าเพื่อน? จะมีเข้ามาก่อนญวนก็เห็นจะเป็น
พวกลาวล้านช้าง ซึ่งก็เป็นเพียงส่วนย่อย

ในเรื่องการอพยพบ้านถิ่นฐาน ผู้เขียนใคร่กล่าวให้ชัดเจนว่า
เผ่าไทยเป็นเผ่าพื้นเดิมเกิดกับที่ หรือ autochthonous (= เจ้าของถิ่น
ปฐมภูมิ) มิใช่รากลึกอยู่กับดินที่ ตามปกติถ้าไม่มีเหตุร้ายแรง
การอพยพย้ายถิ่นอย่างถาวรคงไม่เกิดขึ้น และถึงจะมี

(๗) Eberhard, ดังระบุไว้แล้ว, หน้า ๑๐.

บางส่วนตัดสินใจอพยพสมัครไปตายเอาดาบหน้า ผู้คนส่วนใหญ่
ก็คงกักพันธนอนอยู่คอยผูกมิตรหรือพินอบพิเทากับเจ้านายใหม่
ภัยร้ายแรงที่เป็นเหตุให้เกิดการอพยพ ก็ปรากฏชัดในปี ๑๐๒๔
ก่อน ค.ศ. เมื่อราชวงศ์โจวปราบปรามราชวงศ์ซาง อำนาจใหม่
ก็ปรากฏแทนอำนาจเดิมซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกันมานานถึง ๖๐๐ ปี
หนังสือของราชวงศ์ทั้งสองไม่ได้ระบุไว้ว่าเผ่าไทยเริ่มอพยพย้าย
ถิ่นฐานในครั้งนี เพราะไม่ใช่เรื่องของเขาที่จะเสียเวลาทำ แต่ก็
ปรากฏว่าเมื่อ ค.ศ. ๔๗๑-๔๙๙^(๔) คืออีก ๑,๕๐๐ ปี ต่อมา
จักรพรรดิเวินตี้ (Wen Ti) ออกกฎหมายประกาศห้ามชนต่างด้าว
ใช้ภาษาของตนติดต่อกับทางราชการ กฎหมายนี้จึงเท่ากับบังคับ
ให้ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาราชการ ใครจะมีเรื่องราวร้องทุกข์ต่อ
ฝ่ายปกครองก็ต้องใช้ภาษาจีน ภาษาของตนจึงใช้ได้เฉพาะใน
บ้านเรือนและในหมู่บ้านของเผ่าเท่านั้น นี่เป็นหลักฐานกระพริบ-
กระพริบที่พอหามาได้แต่การที่เผ่าไทย (หรือจ้วง) ยังคงดำเนิน
ชีวิตอยู่ในมณฑลกว๋างสีจนปัจจุบัน คือกว่า ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว
และใช้ภาษาเดิมของตนมีจำนวนรวม ๖ ล้านคน (ตามตัวเลขที่
รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ประกาศ) จึงเป็นองค์พยานได้อย่างดีว่า
เผ่าไทยไม่ได้อพยพตรงดิ่งมาประเทศไทย แต่ค่อย ๆ เคลื่อนย้าย

(๔) Eberhard, ดังระบุไว้แล้ว, หน้า ๑๔๔.

หาที่อยู่อาศัยเป็นแห่ง ๆ เรื่อยมา แนวอพยพจากมณฑลกว๋างตั้ง
 มามณฑลกว๋างสีเริ่มแต่ ๑๐๒๘ ก่อน คศ. มาปรากฏเป็นอาณาจักร
 เทียนหรือเถียนในมณฑลยูนนานเขาในสมัยราชวงศ์ฮั่น คือร่วม
 ๑,๐๐๐ ปีต่อมา เผ่าไทยส่วนใหญ่ก็คงยังตั้งภูมิลำเนาอยู่ในเขต
 มณฑลกว๋างตั้งและกว๋างสี คนส่วนน้อยโดยเฉพาะเจ้านาย หัวหน้า
 หนุม ๆ กับบริวารเท่านั้นที่เข้ามาในเขตมณฑลยูนนาน สถาปนา
 ราชอาณาจักรเทียน หรือเถียนขึ้น

เกี่ยวกับราชอาณาจักรนี้สุมาเชียน ระบุไว้ว่า

“.....เผ่ากุนหมิง (*Kun ming*) ไม่มีเจ้านายปกครอง ดำเนินชีวิต
 โดยปล้นสะดมและลักขโมย...พันธุ์ไปทางทิศตะวันตก มี
 รัฐหนึ่งชื่อเทียนเหยอะ (*Tien-yeuh*) ประชาชนชี้ข้าง และ
 พ่อค้าแคว้นฉู (*Shu* = เสฉวน) ออกมาค้าขายติดต่อกับ
 ราชอาณาจักรเทียน....” และ “....เหนือราชอาณาจักรเทียน
 ขึ้นไปมีเจ้านายปกครองอยู่ การไว้ผมไว้แบบรูปตะลุมพุก
 (*mallet-shaped*) ทำไร่ทำนา และอยู่กันเป็นหมู่บ้าน....”^(๙)

การไว้ผมแบบรูปตะลุมพุก นี่จะเป็นแบบไหน? จะหมายความว่า
 ว่าแบบไว้ผมมวยไซหรือไม ผู้เขียนไม่ยืนยัน แต่การที่รัฐเทียน
 อยู่ใต้ และมีเมือง เซงตู (เมืองหลวงของแคว้นเสฉวน) อยู่เหนือสุด

(๙) Ssu-ma Ch'ien, Shih Chi, Burton Watson แปลเล่ม ๒ หน้า ๒๗๐, ๒๙๐, ๒๙๕-๖.

จึงทำให้ความเข้าใจคำยูนนานได้ว่า แต่เดิมก่อนจะมีผู้แปลคำนี้ว่าใต้แห่งเมฆ (South of the clouds) ความหมายที่ถูกตามคำอธิบายของสุมาเชียน คือ ยูนใต้ โดยมีเผ่าที่เซงตู ยูนเหนือ ก็คือ พวกยวนโยนก เผ่าพวกที่มาปกครองลานนาไทยในสมัยต่อมา ยูนนานจึงควรแปลว่า ยวนใต้ เช่นคำเวียดนาม (Vietnam) แปลว่า ยวนใต้

อวสานของราชอาณาจักรเทียน ในฐานะรัฐเอกราชก็มาถึงในสมัยสุมาเชียนนี้เอง คือท่านบันทึกต่อไปว่า

“.....พระเจ้าจักรพรรดิทรงส่ง Wang fah yu ไปเชิญชวนให้กษัตริย์เทียน เสด็จมานครหลวง (ทำนองเดียวกับจักรพรรดิราชวงศ์หงวน ส่วนทูตมาเชิญชวนพระเจ้ารามคำแหงให้เสด็จไปกรุงปักกิ่ง*) โดยชี้แจงให้เห็นว่า ถ้าพระองค์ขัดขืนก็ขอให้ดูตัวอย่างว่ากษัตริย์เหยอะได้ และหัวหน้าเผ่าชาวป่าเขาทั้งหลายจะต้องประสบเพราะกำลังอันเกรียงไกรของจีน กษัตริย์เทียนมีกำลังทหารอยู่ ๒๐,๐๐๐ ถึง ๓๐,๐๐๐ คน ส่วนทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เจ้านายพี่น้องของพระองค์ก็ยังพอมิที่จะส่งกำลังทหารมาช่วยพระองค์ได้ พระองค์จึงไม่นำพาต่อคำเชิญชวนของทูตจีน จึงในปี ๑๐๙ ก่อน ค.ศ.

การที่จักรพรรดิจีนทรงมีบัญชาให้ใครต่อใครเสด็จไปเผ่ายังนครหลวงจีน เป็นเหมือนคำสั่งของผู้ถือตัวว่ายิ่งใหญ่สั่งให้ผู้น้อยปฏิบัติ ไม่ใช่เป็นการเสด็จเยี่ยมเยียนเช่นสมัยปัจจุบัน

จักรพรรดิจีนจึงส่งกองทัพจากแคว้นปา (Pa) และแคว้น
 จก (Shu) ให้มาปราบปรามกษัตริย์เทียน (ทรงพระนามลินัน
 (Li-nan) จึงจำยอมแพ้ออกกองทัพจีน และขอได้เสด็จไปเฝ้า
 จักรพรรดิยังนครหลวง อาณาจักรของพระองค์จึงตกมาอยู่
 ใต้ปกครองของจีนโดยทางจีนเปลี่ยนชื่อจากเทียน เป็นอิโจว
 (I-chou) แต่กษัตริย์ก็ยังได้รับตราตั้งเป็นเจ้านายของเผ่าชน
 ของพระองค์ท่านต่อไปตามเดิม.....” สุม้าเขียนจบบทเกี่ยวกับ
 “พวกป่าเถื่อนทางทิศตะวันตกเฉียงใต้” ว่า “ด้วยเหตุเหล่านี้
 ผู้ปกครองพื้นเมืองมีจำนวนกว่า ๑๐๐ ในบรรดาเผ่าป่าเถื่อน
 ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ จึงถูกปราบปรามลงเหลือแต่กษัตริย์
 แห่งเยะลาง (Yeh-lang) และเทียน ซึ่งยังคงได้รับตราตั้ง
 ให้เป็นกษัตริย์อยู่ต่อไป”

คำว่า ราชอาณาจักรเทียน ผู้เขียนใช้คำไทยว่า แถน ก็เพื่อ
 ให้ตรงกับคำเก่าของไทยปรากฏในปริเฉทที่ ๒ พงศาวดารล้านช้าง
 (ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๑) ตอนเริ่มลงมาสร้างบ้านเมือง ความว่า
 “.....เมื่อนั้น แถน จึงใช้ให้มาว่ากล่าวแก่คนทั้งหลายว่า
 ในเมืองลุ่มนี้กินข้าวให้บอกให้หมาย กินแลงกินงายก็ให้
 บอกแก่ แถน..... (ปรากฏว่าคนทั้งหลายไม่เชื่อฟังแถนจึงให้
 น้ำท่วม คนทั้งหลายจึงต่อแพ) น้ำจึงพัดเขาขึ้นเมือบน ขน
 เอาเมือเมืองฟ้าหุ้มแลพระยา แถน จึงถามเขาว่า สู้จักมา
 เมืองฟ้าตูพีเฮดสั่ง....”

ข้อความดังว่านี้ ปรากฏคำ “แทน” ๓ ครั้ง และครั้งที่ ๓ ระบุชัดว่า “พระยาแทน” เป็นการระบุตรงกับสุมาเขียนว่าไว้ คือ กษัตริย์เทียน (King of Tien) บ้านเมืองของพระยาแทนอยู่ตอนบน ขาวล้านช้างจะเดินทางไปได้ต้องใช้แพ่อขึ้นไป แม่น้ำนี้ ที่เราเรียกกันว่า แม่น้ำโขงสมัยนี้ เมื่อสุโขทัย เรียกว่า แม่ของ ส่วนสุมาเขียนใช้เรียกว่าแม่น้ำจางโกะ (Tsang-ko River)^(๑๑) ส่วนแคว้นนี้สุมาเขียนก็ใช้เรียกว่า มณฑลจางโกะ (Tsang-ko) เป็นมณฑลที่จีนสมัยราชวงศ์ฮั่นได้ และเปลี่ยนชื่อจากตุลัน (Tou-lan) มาเป็นจางโกะ เป็นมณฑลได้สุดอยู่ในปกครองของราชวงศ์ฮั่น ตามหลักฐานของสุมาเขียนจึงเห็นได้ว่า ราชอาณาจักรล้านช้างเป็นราชอาณาจักรเก่าแก่เสมอเท่าราชอาณาจักรเทียน คือ ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว ในครั้งนั้น แม่น้ำโขง ก็ปรากฏชื่อในหลักฐานของสุมาเขียน มีชื่อว่าแม่น้ำจาง (กิก) เก่าแก่กว่ายุคน่านเจ้าร่วม ๘๐๐ ปี มีสิ่งน่าพิจารณาเกี่ยวกับพงศาวดารเมืองล้านช้างฉบับนี้ว่า เหตุใดจึงเพี้ยนเขียนเป็นเรื่องราวขึ้นภายหลังชีวิตสุมาเขียนกว่า ๑,๐๐๐ ปี ข้อความตอนเริ่มเรื่องราวก็บอกใบ้ให้ในตัวเองแล้วในปริเฉทที่ ๑ ว่า “อันนี้จักจารึกด้วยวงศานันเป็นพระยายักษ์ผู้แต่เมืองลังกามาเป็นใหญ่ในนครศรีสัตนาคนหุตนี้แต่ปฐมหัตถ์.....” คือการขีดเขียนด้วยลายสีไทย เพิ่งมา

(๑๑) Ssu-mach'ien, ดังได้ระบุไว้แล้ว, เล่ม ๒ หน้า ๒๔๘ และ ๒๗๕

ก่อนเป็นรูปบริบูรณ์เอาเมื่อพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์แผ่เข้ามาในประเทศไทย เมื่อลายสือไทยเป็นที่นิยมกันที่กรุงสุโขทัยแล้วจึงแผ่ไปทางล้านช้างและล้านนาและยังแผ่ขึ้นไปเป็นที่นิยมถึงเมืองเชียงตุง^(๑๒) ด้วยความเจริญของเผ่าไทยน้อยต้องรอความเจริญก้าวหน้าของเกาะลังกาให้มาถึง มาเสริมสร้างให้คืดตัวหนังสือไทยสำเร็จบริบูรณ์ในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง พงศาวดารล้านช้างจึงมาขีดเขียนเป็นเรื่องราวเอาหลังรัชกาลของพระองค์เสียอีก

เมื่อแคว้นจางโกะ เป็นชื่อใหม่ เปลี่ยนจากชื่อเดิมว่าตุลาน คำหลังนี้ถ้าจะเดาเอาก็คงเป็นไทย - ลาน หรือ ลานไทย จะเป็นล้านไทยก็ดูจะมากไปหน่อย เพราะพลเมืองในเวลานั้น คือเมื่อ ๒,๐๐๐ ปีมาแล้วจะมีมากมายถึงล้านหรือสิบแสนก็ไม่น่าเป็นไปได้ (ประชากรเขตจีนในสมัยราชวงศ์ถัง ยังมีรวมกันทั้งหมดเพียง ๔ - ๕ ล้านคน) ด้วยการเดาประกอบกับการพิจารณาชื่อ ล้านนา ชื่อล้านช้างที่เรียกกันมา คงจะมีรากฐานมาจากชื่อเดิม ล้านไทย และมากลายเป็นล้านช้างไป (เป็นการสนับสนุนพระราชมติ ของ ร. ๔ ทรงแสดงไว้ดังปรากฏในหน้า ๒๗ ตอนคำนำพระวิจารณ์ของสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงฯ ในการตีพิมพ์ของสำนักพิมพ์ก้าวหน้าเล่ม ๔ ภาค ๑๑) แต่เมื่อสมัยนักปราชญ์จากลังกามาถึง

(๑๒) จารึกภาษาไทยใช้ตัวอักษรแบบสุโขทัย พบที่เชียงตุง ๔ หลัก กรมศิลปากรได้รับไว้แล้วแต่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

ฟังคำบอกเล่าจากผู้คนในเวลาหลังเหตุการณ์ คือ หลังสมัยสุโขทัยเขียนมาก เลยมาผูกเป็นศัพท์ว่า “กรุงศรีตนาคมนุต” คือ กรุงล้านช้างไปเสีย

ก็เมื่อล้านช้าง เป็นมณฑลหรือแคว้นในสมัยสุโขทัยเขียนยังมีชีวิตอยู่ควบคู่กับราชอาณาจักรเทียนหรือแถบเช่นนี้ เราจึงพอมองเห็นแล้วว่าตั้งแต่แคว้นเสฉวน เมืองเชียงตุงลงมาแคว้นยูนนาน เมืองต้าโหว แคว้นล้านช้าง เมืองแถบ จึงเป็นบ้านเมืองของเผ่าไทยมาแล้วเมื่อ ๒,๐๐๐ ปีก่อน และเมื่อรวมกับบรรดาพี่น้องส่วนใหญ่ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่มณฑลกว๋างสี และอีกส่วนหนึ่งที่มณฑลกว๋างตั้งเผ่าไทยยุคนี้จึงแพร่ขยายอยู่ใน ๔ มณฑลของจีนและราชอาณาจักรลาวปัจจุบันด้วย

บทความนี้ ผู้เขียนได้กล่าวแต่เริ่มเรื่องแล้วว่าเป็นเรื่องหยั่งน้ำลึก คือเป็นเรื่องโบราณนับพัน ๆ ปีขึ้นไป เราเพิ่งมีตัวหนังสือใช้ในสมัยหลังมาก คือ ราว ๗๐๐ ปีมานี้ จะฟังหลักฐานทางตัวหนังสือของเราไม่ได้ จึงจำต้องขวนขวายหาหลักฐานจากตัวหนังสือของชาติอื่น โดยเฉพาะชาติจีน ดังได้ใช้หลักฐานของสุโขทัย นักประวัติศาสตร์คนแรกของทวีปเอเชีย ส่วนตอนถิ่นกำเนิดของชาติไทย ตัวหนังสือของราชวงศ์ซาง มีราว ๓,๐๐๐ ตัว อ่านออกรู้ความหมายเพียง ๑,๐๐๐ ตัว จึงเป็นเรื่องราวของ Proto-History ไป นิตีที่ผู้เขียนได้ฟังอาศัยผลงานการค้นคว้าสืบสาวหา

ความจริงจากนักปราชญ์ชาวเยอรมัน คือ ศาสตราจารย์ อีเบอร์ฮาร์ด ท่านเรียนรู้ภาษาจีนแต่ยังอยู่ในประเทศเยอรมนี แล้วเดินทางมาประเทศจีน เพื่อศึกษาเรื่องทางสังคมวิทยา ดาราศาสตร์ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และนิทานนิยายของจีนรวมทั้งติดตามการขุดค้นโบราณวัตถุของจีน เข้าประกอบความรู้เรื่องราวจากตัวหนังสือของจีนเรื่องถิ่นกำเนิดของเผ่าไทย ญวน มอญ-เขมร จึงตีแผ่ออกมาให้เห็นเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาทั่วไป ส่วนสำคัญของบทความนี้จึงพึ่งอาศัยผลงานของท่าน.

ส่วนหนังสือฉิจิ (Shih Chi) ของสุมาเจียนนั้น มีผู้แปลเป็นภาษาญี่ปุ่นและต่อมาเป็นภาษาฝรั่งเศส แต่ภาษาทั้งสองก็เหลือสถิติปัญญาความรู้ของผู้เขียนที่จะติดตามแกะออกมาเป็นประโยชน์ได้ จึงเมื่อเบอร์ตัน วัตสัน (Burton Watson) แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย กรุงนิวยอร์กแปลออกเป็นภาษาอังกฤษและตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๑ ผู้เขียนจึงได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับราชอาณาจักรแฉกและแคว้นลานช้าง ท่านที่กล่าวนามมานี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณและหวังว่าท่านผู้อ่านก็คงจะขอบคุณท่านเหล่านี้ด้วย ถ้าท่านได้รับความกระจ่างแน่ชัดขึ้น

ในบทความเรื่อง “การสืบค้นต้นตระกูลไทย” ลงในวารสาร “มหิดล” สหรัฐ ฯ เมื่อ ๑๐ ปีก่อน และกรมวิสามัญศึกษานำมาตีพิมพ์รวมไว้ในเอกสารประกอบความรู้สังคมศึกษาฉบับที่ ๓ พ.ศ.

๒๕๐๕ โดยให้ชื่อ เอกสารเล่มนั้นว่า “การค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทย
 บางตอน” ผู้เขียนได้เริ่มเรื่องในบทความนั้นจากปัจจุบันถอยหลัง
 ไปจนถึงสมัยขุนลู่ขุนไล พาบวิวารแยกจากอาณาจักรแกนไป
 สร้างบ้านเมืองของพวกไทยใหญ่เมื่อราว พ.ศ. ๑๑๑๑ เรื่องราว
 ก่อนหน้านั้นถอยหลังไปในอดีตอันนานไกล ผู้เขียนขอเวลา”
 “สืบค้นหลักฐานข้อเท็จจริง” บัดนี้เวลาผ่านมา 10 ปี ผู้เขียนจึงขอ
 เสนอบทความนี้เกี่ยวกับเรื่องอดีตอันนานไกลนั้น คือเริ่มแต่ถิ่น
 กำเนิดของเผ่าไทยในจีนใต้ในเขตมณฑลกวางตุ้ง - กวางสี โดย
 เผ่าไทย ถือกำเนิดขึ้นที่นั่นมีกรากแน่นหนายาวนาน ครั้นปี ๑๐๒๘
 B.C. หรือกว่า ๓,๐๐๐ ปี มาแล้ว ราชวงศ์ซางซึ่งเป็นมิตรเพื่อนบ้าน
 กับเผ่าไทยต้องล่มจมลงเพราะบรรพบุรุษของคนจีน ตั้งราชวงศ์โจว
 ครองบ้านเมือง นี่คงเป็นมูลเหตุแรกให้เจ้านายหนุ่ม ๆ พาบวิวาร
 อพยพมาทางทิศตะวันตกเมื่อมาไพล่ขึ้นตามหลักฐานของสุ่ม้า-
 เซียน นักประวัติศาสตร์คนแรกของจีน เผ่าไทยก็มาปรากฏชัดขึ้นใน
 ๓ มณฑลทางทิศตะวันตก คือตั้งแต่เขตมณฑลเสฉวน เมืองเซ็งตู
 ลงล่างเรื่อยมาจนเข้าเขตมณฑลยูนนาน เมืองต้าหอ (Ta-ho) และ
 ลงใต้เรื่อยมาผ่านเขตสิบสองจุไทยลงมาในเขตประเทศลาว มี
 แคว้นเผ่าไทยชื่อเดิมว่า ตูลาน (Tou-lan) และจีนในราชวงศ์ฮั่นมา
 เปลี่ยนเสียใหม่ว่าฉางโกะ (Tsang-ko)

การอพยพจากถิ่นกำเนิดในราว ๑,๐๐๐ ปีแรก สุม่าเซียน
 เพียงแต่เขียนไว้เฉพาะเรื่องราวที่ท่านรู้เห็นหรือสืบทราบมา ความ
 สำคัญเรื่องราวอยู่ที่องค์กษัตริย์แห่งแคว้นแทนและพระประยูรญาติ
 ของพระองค์ท่านตามคำแปลของ Burton Watson : “..... The King
 of Tien possessed a force of twenty of thirty thousand men, while to the
 northeast of him lived the tribes of Lao-chin and Mimo which were ruled
 by members of the same clan as himself and were in a position to look
 after him....” และอีกตอนหนึ่ง “..... there are dozens of chiefs ruling
 among the southwestern barbarians, but the most important is the ruler
 of Yeh-lang. To the west of Yeh-lang, live the chiefs of Mimo of which
 the most important is the ruler of Tien. North of Tien live numerous other
 chiefs, the most important being the ruler of Chiung-tu. All the tribes
 ruled by these chiefs wear their hair in th mallet-shaped fashion, work
 in the fields, live in settlement....”^(๑๓) ข้อความนี้แสดงว่าบรรดาเจ้า
 ผู้ครองดินแดนในมณฑลยูนนานและเสฉวนสืบกว่าองค์ ล้วนเป็น
 พระประยูรญาติหรือมิฉะนั้นก็ร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน มีการไว้
 ผมมวย เพาะปลูก และตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นหลักแหล่งไม่เร่รอน
 พเนจร ข้อเขียนของสุม่าเซียนเกี่ยวกับเผ่าไทยมีไม่มากแต่ก็ยังมี

(๑๓) Ssu-ma Ch'ien, ดังระบุไว้แล้ว, เล่ม ๒ หน้า ๒๙๕, ๒๙๐

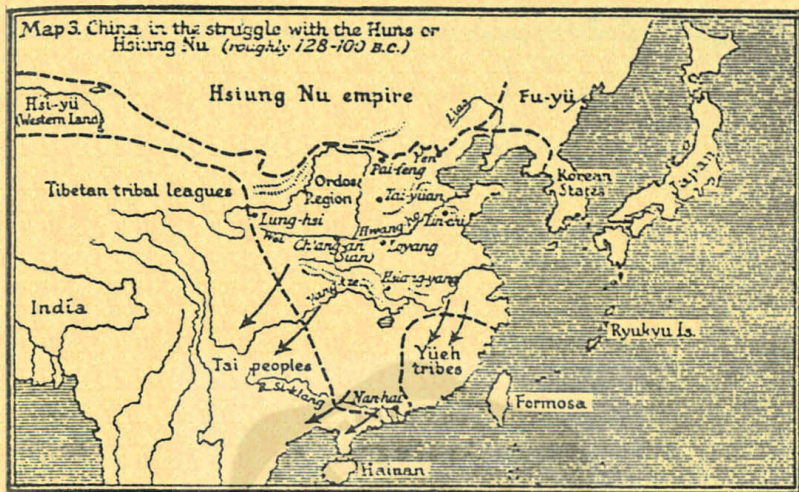
ที่ท่านอุตส่าห์เขียนไว้ให้เราทราบ ส่วนการจะตีความหมายและขยายความออกไปมากนักอยู่เพียงใดก็อยู่ที่เราท่านทั้งหลาย

การที่สุ่ม้าเขียนเขียนเรื่องราวของอาณาจักรลานช้างไว้ว่าเป็นดินแดนอิสระแต่เดิมมีชื่อว่าตุลาน แล้วทางราชการจีนมาเปลี่ยนชื่อเป็นฉางโกะ ส่งข้าราชการจีนมาปกครองจึงทำให้ความเก่าแก่ของประเทศลาวมีรากฐานมั่นคงว่ามีประวัติศาสตร์เรื่องราวมากกว่า ๒,๐๐๐ ปีแล้ว หลักฐานของสุ่ม้าเขียนในการสถาปนาราชอาณาจักรลาวอยู่ในแผนที่โลก เปิดโอกาสให้นักศึกษาประวัติศาสตร์ในแง่วิทยาศาสตร์ (scientific approach) จะได้ศึกษาสืบค้นต่อไปด้วยความมั่นใจ คือสืบค้นต่อไปว่า ทำไมภาษาไทยจึงไปปรากฏในศิลาจารึกของชนเผ่าจาม ในจารึกจัมปานคร ซึ่งเป็นการจารึกภาษาไทยราว ๖๐๐ ปี ก่อนสมัยพ่อขุนรามคำแหง^(๑๔) แล้วถ้าเชื่อว่า พวกจามซึ่งเป็นชื่อเรียกกันในชั้นหลัง เดิมก็เป็นคนร่วมบรรพบุรุษของเผ่าไทยด้วยเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้จะทำให้เข้าใจเรื่องพระนางจามเทวี ว่าเป็นชาติใด และทำไม “ป/ทาคูจาม” จึงมาตั้งอยู่ที่บริเวณวัดพุทธโสธรวัดในครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

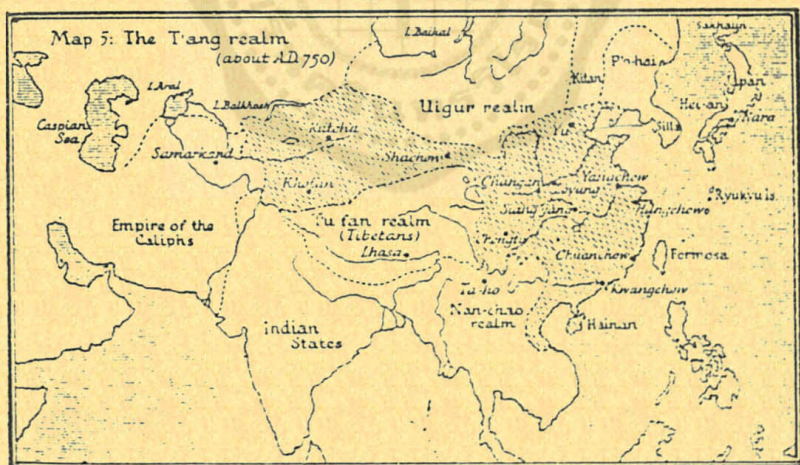
เมื่ออีเบอร์ฮาดแสดงถิ่นกำเนิดและแนวการอพยพของเผ่าไทยจากมณฑลกวางตุ้งกวางสีแล้วจึงมาเข้าเขตยูนนาน ตลอดสืบสอง

(๑๔) ขจร สุทธานิช “จารึกจัมปานคร” วารสารศิลปากร, ปีที่ ๕ เล่ม ๕ มกราคม ๒๕๐๕

จุไทยลงมาประเทศลาว แล้วหมอดอดด์เมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๘ เดินทางจากเชียงราย เข้าเชียงตุง เชียงรุ้ง เข้าเขตมณฑลยูนนาน ได้พบพวกจีน-ไทย คือเลือดผสม แล้วล่องแม่น้ำจนมาโผล่ที่เมืองกวางตุ้ง (Canton) คำพูดของเผ่าต่าง ๆ ที่ท่านพบในระหว่างการเดินทาง ท่านจดและตีพิมพ์ไว้ให้ด้วย มีคำ จีน-ไทยในลุ่มแม่น้ำยงซี คำผู้ไทยในมณฑลยูนนาน คำไท้เหียน (Tojen = คนไท้) ในมณฑลกวางสี คำไทยย้อย (ไทยในไกวเจา-จ้วง) ไทยน้ำ คนใหญ่ ไทยลาย ไทยเหนือ ในมณฑลยูนนาน คำไทยไท้ ผู้ไทยดำในเขตตังเกี๋ย ฯลฯ คำต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นข้อสนับสนุนได้อย่างดีว่า ทฤษฎีของศาสตราจารย์ Wolfram Eberhart นำฟังยิ่งนัก ผู้เขียนไม่ได้กล่าวอ้างถึงนักศึกษารุ่นเก่าอีกหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนได้เคยอ่าน เช่น Terrien de Lacouperie, Holt S. Hallet. Major Davies เพราะในการสัมมนาที่มหาวิทยาลัยฮ่องกง เมื่อ ๔-๕ ปีมานี้ มีนักศึกษาปัจจุบัน คัดค้านผลงานของนักศึกษารุ่นเก่า โดยเฉพาะผลงานของ Lacouperie ซึ่งท่านใช้วิชา Linguistics เป็นรากฐาน ผู้เขียนสมัครจะเชื่อหลักฐานของศาสตราจารย์ อีเบอร์ฮาด ซึ่งท่านใช้วิชามนุษยวิทยา รวมทั้งคติชาวบ้านและผลการขุดค้นมาเสนอ ถิ่นกำเนิดของเผ่าไทยที่ปรากฏในบทความนี้ จึงเป็นข้อเสนอของศาสตราจารย์อีเบอร์ฮาด ส่วน Reverend Princeton Hsu โดยที่มารดาของท่านเป็นคนเผ่าจ้วงในมณฑลกวางสี เรื่องคนชอบพูดภาษาอะไรก็ปรากฏอยู่ในวารสารศิลปากร

แผนที่ ๓ การขัดแย้งระหว่างราชวงศ์ฮั่นกับศัตรูทางก้านเหนือ ชนเผ่าไทยถูกผลักดันมาอยู่ทางมณฑลยูนนานและกวางสี

แผนที่ ๔ มหาอาณาจักรจีนภายใต้ราชวงศ์ถัง ไทยสถาปนาราชอาณาจักรน่านเจ้า มีเมือง Ta-ho หรือ หอหลวงเป็นราชธานี

แล้ว เฉพาะหนังสือของสุ่ม้าเขียน น่าจะมีการแปลเป็นภาษาไทย
เกี่ยวกับที่พาดพิงถึงราชอาณาจักรญวน ราชอาณาจักรแถม และ
ราชอาณาจักรตุลาน หรือฉางโกะ

ถิ่นกำเนิดในประวัติศาสตร์ ของชนชาติไทย *

ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช : ท่านประธาน ท่านผู้มีเกียรติทั้งที่เป็นนักศึกษาและที่เป็นประชาชนทั้งหลาย เรื่องถิ่นกำเนิดในทางประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยนั้น เป็นเรื่องนานไกลมาก ไกลจนถึงมีท่านผู้หนึ่งบอกไว้ว่าบรรพบุรุษของไทยเราเคยเป็นเจ้าของประเทศจีนเมื่อ ๖,๐๐๐ ปีมาแล้ว อันนี้ก็เป็นความเห็นที่น่ากลัวมาก เพราะว่า ๖,๐๐๐ ปีนี้ ตัวหนังสือโลกยังไม่มีชาติไหนคิดขึ้นได้เลย การที่แสดงออกมาเช่นนี้ก็เป็นการแสดงที่น่าหวาดเสียวเพราะว่าท่านก็บอกว่าพอ ๕,๐๐๐ ปีถัดมาเรียกว่าอีก ๑,๐๐๐ ปีถัดมานั้นจีนก็เข้ามา เข้ามาแล้วความยิ่งใหญ่ของไทยแต่เดิมก็ 모르สูญหายไปไหน ในที่สุดก็แทบจะไม่มีผืนแผ่นดินอยู่ อันนี้ก็เป็นการกล่าวที่รู้สึกว่าเป็นวิบัติมาก ยิ่งกว่านั้นท่านยังกล่าวว่าก่อน ๖,๐๐๐ ปีนั้นไทยมีถิ่นกำเนิดอยู่ที่ภูเขาอัลไต อันที่จริงผมก็ไม่มี ความประสงค์จะมากล่าวให้เป็นที เสื่อมเสียแก่ท่าน เพราะว่างานชิ้นนี้เป็นงานค้นคว้าแรกของคนไทยเรา เกี่ยวกับถิ่นกำเนิด คือตีพิมพ์ตั้งแต่ ๒๔๗๑

* คัดจากบันทึกคำอภิปรายเรื่อง "ถิ่นกำเนิดในประวัติศาสตร์ของชาติไทย" ที่โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ เฉพาะส่วนของศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช

ก็จะนับเดี๋ยวนี้ก็จวน ๆ ๕๐ ปีแล้ว ผมเองในเวลานั้นก็เรียนอยู่มัธยมหก ยังไม่มีสถิติปัญญาที่จะไปอ่านไปพิจารณาอะไรได้ ต่อมาอีกซ้านานจึงได้ซื้อหาหนังสือเข้ามา คือท่านผู้นี้ผมก็มีความนับถือท่านท่านเป็นผู้ใหญ่กว่ามีนามว่าขุนวิจิตรมาตรา เดี่ยวนี้ก็ยังมีชีวิตอยู่แต่อย่างไรก็ดีทฤษฎีภูเขาอัลไตนี้ เราควรจะมาตีกันให้แตกเสียที เพราะว่าภูเขาอัลไต ทะเลสาบแคสเปียนนี้ก็จะมาถึงประเทศจีนได้จะต้องผ่านทะเลทรายหรือจะเรียกว่าเป็นทุ่งราบ อากาศร้อนหนาว ผิดกันมาก เมื่อเร็ว ๆ นี้มีชาวอิตาเลียนผู้หนึ่ง* มีความประสงค์จะมาเจริญรอยดูว่า คนอิตาเลียนแต่ก่อนชื่อ มาร์โคโปโลนั้นเขาเดินทางมาอย่างไร ชาวอิตาเลียนผู้นี้ก็ขึ้นเครื่องบินไปลงที่นครหลวงของมองโกเลีย แล้วจากนั้นก็ด้วยความอุปการะของรัฐบาลมองโกเลียเขาก็จัดรถจี๊ป จัดล่ำม จัดคนนำทางให้ใช้รถจี๊ปเดินทาง แกก็ออกจากเมืองหลวงแล้วก็เดินทางมาได้เพียง ๒ คืนก็ได้เข้าไปอยู่ในกระท่อมซึ่งเขาจัดไว้ต้อนรับแก อากาศข้างนอกหนาวมาก อากาศข้างในนั้นอบอุ่นที่นี้แกก็เตี้ยม ๆ ไปพักหนึ่งก็รู้สึกว่ายาก ออกมาระบายทุกข์ ก็ออกมานอกกระท่อม อุณหภูมิในและนอกกระท่อมผิดกัน ๖๐ ดีกรี คือข้างในยังเป็น +๓๐ ภายนอกมีอุณหภูมิ -๓๐ เข้าใจว่าจะเป็นเซนติเกรดหรือฟาเรนไฮต์ผมยัง

* Silvia Micheli, *In Searching of Marco Polo*, London, 1971.

ไม่แน่ใจ แต่มาข้างนอกแล้วมันตรงกันข้าม คือแกซากเสลดลงไป
 ที่ดินนั้นกลายเป็นก้อนน้ำแข็งไปเสียแล้ว เราเพียงนึกเพียงเท่านี้
 นะครับ ถ้าหากว่าบรรพบุรุษพวกเราสูงลูกสูงหลานเดินทาง ทาง
 ทุรกันดารอย่างนี้มา ผมไม่ทราบว่าจะเหลือสักกี่คน คงทิ้งกระดูก
 ไว้ในทะเลทรายโกบีนั่นเป็นอันมาก แต่อย่างไรก็ดีทฤษฎีนี้ต่อมา
 ก็มาปรากฏในตำราเรียน วันหนึ่งผมถาม พันเอกพูนพล อาสน-
 จินดา ว่าคุณเอาหลักฐานอะไรที่ว่าคนไทยเราเดินทางผ่านทะเลทราย
 โกบีเข้ามา แล้วลงมาประเทศสยาม หลักฐานที่ไหน ท่านก็บอกว่า
 ไม่ใช่ของผมดอกรับของกรมแผนที่ อันนี้ก็เท่ากับโยนบาปไปให้
 กรมแผนที่ เมื่อท่านขุนวิจิตรมาตราเป็นผู้เขียนทฤษฎีนี้แล้ว
 กรมแผนที่รับเอาไปแล้วตีพิมพ์ อันที่จริงมันก็เป็นของทางราชการ
 ที่นี้จะเอาของทางราชการออกมาเป็นตำราเรียนให้นักเรียนใช้ใน
 ห้องเรียนนี้มันก็ไม่รู้ว่าเป็นความผิดของใครกัน เพราะฉะนั้นผมก็
 อยากจะเรียนเสนอให้ท่านทั้งหลายคิดว่า

๑. ๖,๐๐๐ ปีหรือก่อนนั้นก็นานไกล

๒. หลักฐานเหตุผลโดยเฉพาะอากาศเท่านั้น อย่างอื่นไม่
 ต้องคิด คือนานี้เราจะต้องเอามาแน่นอน แล้วก็นคราทั้งเด็กทั้ง
 ผู้ใหญ่อะไรเหล่านี้

ผมว่าเอาเรื่องนี้ไว้ให้คนอื่นหลาย ๆ พันปีต่อมาคิดกันเถอะ
 เรื่องของเราเอาแต่เพียงว่ายึดในทฤษฎีที่ท่านประธานกรรมการ

ได้เสนอไว้เมื่อตะกี้นะครับก็คือว่าท่านผู้หนึ่งคือ เทอเรียน ลาคูเปอรี (Terrien Lacouperie) ได้เสนอทฤษฎีมาในราว ๔๐ ปีล่วงมาแล้วว่าคนไทยรวมทั้งคนอีกหลายเผ่ามีถิ่นฐานรกรากอยู่ในประเทศจีน ภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ อีกเป็นอันมากพูดกันใช้กันอยู่ในประเทศจีนก่อนจีน อันนี้ท่านก็ใช้หลักเกณฑ์ในวิชาทางภาษาศาสตร์ หนังสือของท่านซึ่งตีพิมพ์ก็ร่วม ๔๐-๕๐ ปีแล้ว ผมก็ซื้อหามา แต่ว่าเพราะผมไม่ถนัดในทางวินิจจัยในทางภาษาศาสตร์ก็เลยมอบให้ ดร.ประเสริฐ ณ นคร เป็นผู้รับไปพิจารณา

ส่วนของโปรเฟสเซอร์ ชาวเยอรมันที่มีชื่อ วูล์ฟแฟม อีเบอร์ฮาร์ด นั้นคนนี้ท่านใช้วิชามานุษยวิทยาทางวัฒนธรรมมาเป็นข้อวินิจจัย แล้วท่านก็แสดงไว้ในหนังสือที่ท่านประธานระบุนามเมื่อกี้ คือ *A History of China* by Wolfram Eberhard ตีพิมพ์หลังสงคราม คือ ๑๙๕๔ ต่อ ๆ มาก็มีการตีพิมพ์อีกเป็นอันมาก ท่านผู้นี้บอกว่า เผ่าไทยเห็นจะมีถิ่นกำเนิดอยู่ทางใกล้ ๆ ปากน้ำแยงซี แล้วก็ด้วยเหตุผลทางการเมืองในที่สุดก็อพยพกว่าหลายหมื่นคนมาลงเอยเอาที่ยูนนาน แล้วก็ตั้งบ้านช่องถิ่นฐานใหม่อยู่ที่ยูนนานนั้น อันที่จริงแผนที่ของท่านผมนำมาด้วยแต่ว่ามันเป็นหนังสือ ไม่สามารถที่จะโปรเจกมาให้คุณเห็นได้ แต่อย่างไรก็ดีสิ่งที่ได้พูดในวันนี้ต่อไปก็จะปรากฏเป็นเรื่องราวในทางหนังสือ เพราะฉะนั้นก็ขอให้โปรดอดใจรอ

ส่วนทฤษฎีอีกทฤษฎีหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนี้ มีผู้เสนอไว้ที่สยามสมาคม คือ นายแพทย์สมศักดิ์ สุวรรณสมบุรณ์ ในราวสัก ๑๕ ปีที่แล้ว ท่านผู้นี้ใช้วิชาแพทย์ทาง Blood Group และก็ใช้ตรวจคนป่วยคนไข้ที่โรงพยาบาลศิริราช ไม่ทราบของท่านตรวจก็ร้อยก็อาทิตยกันแล้วเสนอว่า เพราะความละม้ายทาง Blood Group ระหว่างคนไทยที่ศิริราชนี้กับคนไทยในอินโดนีเซีย ท่านก็เสนอเป็นทฤษฎีออกมาว่าคนไทยมีถิ่นกำเนิดที่หมู่เกาะ แล้วจากหมู่เกาะก็ขึ้นมาในลุ่มน้ำเจ้าพระยา แล้วก็ถ้าหากว่าท่านเสริมอย่างนี้ก็น่าฟังนะครับ ท่านบอกว่ายังถ่อขึ้นไปป็นเขาป็นอะไรไปอยู่ที่ขุนนานัน อันนี้ก็รู้สึกแย่น้อย ที่ว่าแย่งก็คือว่ามันขัดเหตุผลเหลือเกินครับ เหตุผลประการแรกก็คือว่าชาวหรือหมู่เกาะนี้อุดมสมบูรณ์ เคยมีชื่อเสียงเป็นเบอร์หนึ่ง แล้วก็ลุ่มน้ำอิรวดีเป็นเบอร์สองที่สมบูรณ์ ส่วนลุ่มน้ำเจ้าพระยานั้นเขาเรียงไว้เบอร์สาม ทีนี้จะทิ้งเบอร์หนึ่งมาเอาเบอร์สามแล้วก็ยังไมพอยังป็นขึ้นไปอีก ป็นเขาขึ้นไป ๆ ยากลำบากแทบตายเพื่อจะไปอยู่ อ้ายที่ยากจนคนแค่นแล้วทวนน้ำขึ้นไปด้วย อันนี้ผมรู้สึกว่า ไม่ใช่ดูถูกดูหมิ่นการแพทย์นะครับ รู้สึกว่ามันขาดเหตุผลเหลือเกิน เพราะฉะนั้นก็อาจจะมืทฤษฎีใหม่อีกบ้างในวันนี้

ผมไม่มีหน้าที่เป็นผู้ตั้งทฤษฎี แต่ใช้วิธีสืบค้นถอยหลังคือจากวันนี้ ไปเมื่อวาน ไปวานขึ้น ไปปีที่แล้ว ไปร้อยปีที่แล้ว แล้วก็จาก

วิธีนี้คือจากยุครัตนโกสินทร์ถอยไปจากอยุธยาถอยไปสู่ขุขัตติย พอไปถึงสุโขทัยก็ติดอยู่พักหนึ่ง ราชวงศ์พระร่วงมาจากไหนคิดไม่ออก แล้วต่อมาก็เลยยึดเอาว่า ราชวงศ์พระร่วงนี้ท่านเป็นราชวงศ์มาจากไทยใหญ่ ไม่ใช่ราชวงศ์ในท้องที่ ในที่สุดก็ไปถึงขุนลู่ ขุนไล ขุนลู่ ขุนไล ท่านก็ตั้งราชอาณาจักรไทยใหญ่ขึ้น เมืองแม่ของท่านคือเมืองแฉก หรือในตำราฝรั่งเรียกว่าเทียน (Tien Kingdom) แฉก เทียนนี้เราพอจะรู้จากด้านจีนนะครับว่าตั้งเป็นราชอาณาจักรขึ้นในราวสัก พ.ศ. ๒๐๐ เหตุผลที่ตั้งเขาก็บอกไว้ เขาบอกไว้ว่าในคราวเกิดรบพุ่งกันระหว่าง ๖-๗ ก๊กในจีน ก๊กที่ชนะในที่สุดคือ ก๊กจิ้น จิ้นนี้อยู่ทางเหนือเฉลวนขึ้นไปตรงกับเมืองลุงของขุนวิจิตรมาตรา ถ้าจิ้นตั้งอยู่ที่นั่นก็หมายความว่ากลืนธานีลุงไปเสียแล้ว จากนั้นจิ้นนี้ก็รบรุกไปในแคว้นต่าง ๆ ในที่สุดก็ปราบศัตรูสำคัญของจิ้นได้คือฉ้อ ฉ้อ นี้เรารู้จักกันในชื่อ ฉ้อปาอ่อง แต่ก่อนนี้เด็ก ๆ ผมก็เคยได้ดูฉ้อ ฉ้อปาอ่องนี้มันหน้าดำ ในที่สุดจิ้นซีฮองเต้รวบรวมอาณาจักรเขตต่าง ๆ ของจิ้นได้ไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียว ตั้งเป็นมหาอาณาจักรขึ้นนั้น ในเวลานั้น ปาและลุงคงโดนกลืนไปแล้ว ปานั่นโดนกลืนไปก่อนที่จิ้นซีฮองเต้จะได้เป็นฮ่องเต้เพราะฉะนั้นก็มีฉ้อ ซึ่งยิ่งใหญ่กว่าตรงกลาง ฉ้อนี้ทำการรบพุ่งขับเคี่ยวกันนานทีเดียว แม้ทัพคนหนึ่งของฉ้อ เจ้านายสั่งให้มาปราบปรามทางยูนนาน ปราบเสร็จจะกลับก็กลับไม่ได้เพราะมีทัพของจิ้นมาขวาง

ท่านเลยคิดว่ากลับไม่ได้ก็ไม่กลับเลยมาอยู่ที่ขุนนาน ราษฎรจึงเลือกให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ท่านจึงเป็นผู้สถาปนาราชอาณาจักรเทียนหรือ แถน ขึ้น เพราะฉะนั้นต้นตอของเทียนหรือแถนเราก็รู้อยู่ แต่ที่นี้ต่อจากนั้น ต่อจากเทียนหรือแถนนี้ถอยหลังขึ้นไป ใจผมเห็นอยู่สองทางคล้าย ๆ กับว่ารักสองสาวแล้วก็ไม่กล้าตัดสินใจแน่ว่าจะเป็นสาวทางทิศตะวันออกคือ ตาม Theory อีเบอร์ฮาดหรือว่าสาวทางทิศเหนือเสฉวนซึ่งเป็น Theory ของลาคุเปอร์รี่เพราะฉะนั้นในตอนนี้ก็อยากจะเอาเรื่องราวการเดินทางของหมอดอดด์มาแล้วให้ท่านฟังอย่างหยาบเท่าที่เวลาจะมี

หมอดอดด์นี้แถมเดินทางครั้งสำคัญในปีสุดท้ายของรัชกาลที่ ๕ คือในปี ๒๔๕๓ จากเชียงรายได้เดินทางเท่าไป แล้วก็มิลาเป็นพาหนะสำหรับต่างของ มีคนไทยติดตามไปคนเดียว ในหนังสือแถมบอกว่าชื่ออ้ายฟู อ้ายของแถมหมายความว่าพี่น้องครับ ตามธรรมเนียมล้านนาเขา แกใช้เดินทางจากเชียงรายได้ไปเชียงตุงไปเชียงรุ่ง ชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ก็เราพอฟังคุ้นหู แต่ว่าพอไปถึงเมืองที่สี่ แกเรียกว่าเมืองริน เมืองหม่ง เมืองออบ แล้วก็จนไปถึงชื่อซึกเป็นคนจีนแล้วครับ ชื่อว่าเมืองตุงกวน ในแผนที่ของจีนเขาเรียกเมืองตุงกวน แกก็สืบจากชาวบ้านว่า ชื่อที่ไทยเรียกก็คือเมืองสูง อ้ายตุงกวนนั่นเจ๊กเรียกต่อไปก็ยวนเชียง ยวนเชียงนี้คนไทยที่นั่นเรียกว่า เมืองสูง มีหมู่บ้านไทยสัก ๓๖ หมู่บ้านในกลุ่มน้ำ Black and Red River กลุ่มน้ำทั้งสองไป

ออกที่ลุ่มน้ำตงเกียนะครับ ออกอ่าวตงเกีย แล้วก็ไปถึงเมืองกวางนาน ที่เมืองกวางนานมีราษฎรเป็นไทยอยู่ ๓ ใน ๕ ของพลเมือง ในที่นี้มีประเพณีให้ขอเสียขอเมืองปีละครั้ง จากนั้นก็เข้าไปในเมืองกุหลวง นี่แกก็พยายามจะเรียกเป็นไทยอยู่เสมอ จนในที่สุดเดินทางด้วยเท้า ๕ เดือนจึงลงเรือ เรือที่ลงก็เป็นเรือพายเล็ก ๆ เพราะแกอยากจะพบปะผู้คนแล้วก็จดถ้อยคำที่ใช้ใน vocabularies ที่แกจดแล้วเอามาตีพิมพ์ให้ราทราบนี้มีอยู่ ๒๕๐ คำ ที่ไหน ออกเสียงอย่างไรแกจดไว้พยายามจดอย่างระมัดระวังมาก แล้วก็ในที่สุดก็ไปออกที่เมืองจีนเรียกว่า “ไต้ไต้” คนไทยที่นั่นเรียกว่า “ปากสัก” คล้าย ๆ แม่น้ำปากสักของเรา นี่ปากสัก คราวนี้พอถึงนั่นแล้วต้องลงเรือใหญ่หน่อย แต่ก็ยังเป็นเรือแจว ไปถึงเมืองนานมิง เมืองนานมิงนี้ก็ใช้ภาษาไทยพูดกับเจ้าหน้าที่เขา แต่ต้องแสดงท่าประกอบแสดงอะไรต่าง ๆ จากนานมิงนี่จึงขึ้นเรือไฟเป็นครั้งแรกที่หลังแกเดินเท้า ๕ เดือน แล้วก็ลงเรือเล็กประมาณสัก ๑๕ วัน ก็มาลงเรือไฟที่ภูเขา ที่ภูเขานี้เป็นแคว้นกวางสีแล้ว แกบอกว่าที่ภูเขาคนไทยที่นั่นเรียกตัวเองว่า ซ้องหรือจอง^๑ คำมาถึงตอนนี้ทำให้ผมนึกขึ้นได้ถึงพวกซ้องหรือจองในกวางสีที่มหาวิทยาลัยฮ่องกง ในปี ๑๙๖๓ มีคนจองหรือซ้องคนหนึ่งมีปริญญาบัตร เอ็ม.เอ เป็นมิชชันนารี เป็นผู้อ่าน Paper

^๑ หรือ จ้วง

ว่า ที่บ้านแม่ คือแม่เป็นของ ของเขาที่กวางสีน้นซึ่งยังมีอยู่ในราว ๑๐ ล้าน พูดกันในบ้าน “กินข้าว” “กูเมไล่” แล้วก็อ้างคำไทยมาอีกหลายคำในที่ประชุม ซึ่งก็เป็นที่ทำให้ผมรู้สึกว่าคุณไทยถึง ๑๐ ล้าน ในปี ๑๙๖๓ บัดนี้จะลดจำนวนหรือเพิ่มก็เป็นที่ยังสงสัยคิดว่าอยากจะไปเมืองจีนสักครั้ง มันก็มีเหตุขัดอยู่เสมอ เพราะฉะนั้นในเรื่องของหมอดอดด์ เมื่อมาลงเรือไฟนี้แล้วในไม่ช้าแกก็ไปถึงแคนตอน (Canton)^๒ ภรรยาหม่อมของแกกับลูกสาวของแกมารอรับ แกจดไว้ว่าเราเดินทางทั้งหมดครั้งนั้นร่วม ๖ เดือน แกกับภรรยาและบุตรก็ลงเรือกลับสหรัฐ ฯ เป็นการพักผ่อน ส่วนอายุคุณไทยแกก็ส่งกลับกรุงเทพ ฯ แล้วก็ขึ้นไปเชียงรายดังเดิม หมอดอดด์ได้เขียนหนังสือจากการเดินทางขึ้นในปีฝรั่ง ๑๙๑๐ หนังสือนี้มาตีพิมพ์เป็นเรื่อง *The Thai Race : Elder Brother of the Chinese* ในปี ๑๙๒๓ เดียวนี้ก็รู้สึกว่า จะหายากอยู่น้อย แต่อย่างไรก็ดีผมเองอ่านมา ๔-๕ ครั้งแล้วก็มีเชื่อว่าอันนี้ต่อมาไปรเฟสเซอร์อีเบอร์ฮาด มาตั้งเป็นทฤษฎี เพราะฉะนั้นที่หมอดอดด์โดยเฉพาะ vocabularies ๒๕๐ คำของท่านนี้ก็เป็น การสนับสนุนทฤษฎีของ วูลฟแฟม อีเบอร์ฮาด อย่างดี อันนี้ก็เป็นทฤษฎีหนึ่งซึ่งในที่สุดก็เป็นที่น่าเชื่อถือถือว่าคนทางตะวันออกแถวปากน้ำแยงซีนี้ มีส่วนสำคัญได้เป็นบรรพบุรุษ

^๒ คือ เมืองกวางตุ้ง หรือ กว่างโจว

ของเรา แต่ทว่าจะมีแต่เพียงพวกเดียวนี้เองหรือ อันนี้ผมก็จะขอพักไว้จะเอาไว้พูดใน ๕ นาทีสุดท้ายว่ายังมีอีกพวกหนึ่งแล้วก็เหตุผลของผมจะให้ได้ด้วย สวัสดีครับ

.....

.....

ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช : ขอขอบคุณครับ ผมได้เตรียมแผนที่หายาป ๗ ไร่ ๑ อัน ไม่ทราบว่าคุณจะพอฉายได้ไหม ก่อนที่จะฉายนะครับ ผมขอพูดต่อเมื่อตะกั้นนะครับที่ว่าทฤษฎีของวูล์ฟแรม อีเบอร์ฮาดเสริมด้วยหลักฐานของหมอดอดด์นี่ เป็นการที่ว่าเผ่าไทยเผ่าหนึ่งอพยพจากปากน้ำแยงซีผ่านมณฑลต่าง ๆ ไปทางภาคเหนือแล้วไปตั้งหลักแหล่งที่ยูนนานในขณะที่ผ่านนี้บางพวกก็คงจะตั้งรกรากอยู่ มีของสิ่งหนึ่งซึ่งจะพบและก็เป็นข่าวเกรียวกราวกันสัก ๔-๕ ปีมานี้ ก็คือว่าที่เมือง ฉางซา (Changsha) แคว้นยูนนาน เป็นบ้านเกิดของท่านประธานาธิบดีเหมา เขาได้พบศพ ๒ ศพ เป็นศพที่เกรียวกราวมาก คือเป็นศพที่ตั้ง ๒,๐๐๐ ปี แล้ว ร่างกายอยู่อย่างเก่าเอาอะไรกดเข้าไปก็ไม่ใช่ไร แล้วก็เครื่องแต่งกายนี้วิจิตรพิสดารมาก รัฐบาลของเขาให้ชื่อศพนี้ว่า “The Duke of Tai and his Consort” อ้ายเรื่องต่าง ๆ นี้แล้วแต่จะตีความหมายกันนะครับ แต่ที่ผมนำมาเสนอนี้ก็เพราะว่าในข้าง ๆ ศพปรากฏสิ่งของอยู่สองอย่าง คือ

เครื่องใช้ประจำวันเป็นเครื่องเงิน เครื่องเงินที่คล้าย ๆ กับเชียงใหม่
เรานี้แล้วก็ป็นจำนวนน้อย แล้วอีกสิ่งหนึ่งก็เป็นเครื่องดนตรี
ชนิดหนึ่งที่ตรงกับของเรานี้เรียกว่าแคน แคนของเราก็มีแปดคู่หรือ
อย่างไร แต่ว่าที่ข้างศพนั้นมีถึงสิบคู่ คือขนาดใหญ่มาก เครื่องเงิน
ก็ดี แคนก็ดี ก็เป็นของที่พวกเราก็อ้างใช้กันอยู่ แต่นั้นเมื่อ ๒,๐๐๐
ปีมาแล้ว ถ้าจะเป็นเจ้าราชธานีกับพระชายาท่าน เมื่อจะสิ้นพระชนม์
ไปก็จัดแจงทำศพไว้อย่างดี จน ๒,๐๐๐ ปี ผ่านมาแล้วก็ยังไม่เน่า
อันนี้ผมก็เป็นแต่เพียงคิดว่าเป็นข้อสนับสนุนอีกข้อหนึ่งในทฤษฎี
ที่ว่าไทยเผ่าหนึ่งอพยพไปจากปากน้ำแยงซีแล้วก็ไปตั้งรกรากอยู่ที่
ยูนนาน

แผนที่อันนี้ก็พอมองเห็นได้บ้างนะครับ ที่ผมบอกว่าท่านขุนวิจิตรมาตราว่าคนไทยเข้าไปอยู่ในประเทศจีนเป็นเจ้าของนั้น ก็อาจจะเป็นบ้างเป็นบางส่วนเท่านั้น ส่วนที่ทางฝ่ายอื่น ๆ เขารับรอง ก็คือส่วนนี้ครับ สองอันนี้ถูก อันนี้ (อาณาจักร) ปา แต่ (อาณาจักร) ลุงนั่น เขาบอกว่าอยู่เหนือขึ้นไป เหนือขึ้นไปนี้เป็นของจีนเสียแล้ว เพราะฉะนั้นผมเข้าใจว่าลุงหายไปแล้วเหลือแต่ปา แต่ทั้งลุง ปา ฌ้อ วั จิน ไม่ยอมรับว่าเป็นจีน ในที่สุดจีนก็ผนวกได้หมด เพราะฉะนั้นอันนี้ที่ผมรู้สึกว่ายากที่จะสนับสนุนท่านขุนวิจิตรมาตรา แต่ว่าทำได้ลำบาก โปรเพลเซอร์ อีเบอร์ฮาด ท่านเขียนไว้ว่า พวกจีนอยู่ด้านนี้ แล้วพวกญวนอยู่ที่ตั้งเกียเพราะฉะนั้นเราจึงมามีบ้านใหม่ เป็นบ้านที่ตั้งรกรากแล้วก็มาพัฒนาเป็นเวลา ๑,๐๐๐ กว่าปีที่แคว้นใหม่นี้ คือที่เมืองเถนหรือที่เรียกว่าเทียน เป็นบ่อเกิดให้มีลูกหลานแตกแยกออกไป คือมีพวกไทยใหญ่ แล้วก็มีพวกไทยน้อย แล้วก็ทั้งไทยใหญ่น้อยก็แตกลูกหลานอีก ผมได้เสนอเป็นทฤษฎีไว้ว่า ราชวงศ์พระร่วงนี้ไม่ใช่ราชวงศ์ท้องถิ่นแต่ว่าเป็นราชวงศ์ที่มาจากไทยใหญ่แล้วมาในกรณีพิเศษด้วย ไม่ได้เที่ยวมาอย่างธรรมดา คือมากับกองทัพเมื่อมาปราบปรามบ้านเมืองได้แล้วก็ตั้งรกราก แล้วก็จึงเกิดราชวงศ์พระร่วงขึ้น ส่วนทางเมืองเชียงแสนนั้น ต้นกำเนิดศักราชนี้ยังเป็นที่ถกเถียงสงสัยกันนักกว่าปีศักราชปี ๑๗ ปี กัดใจนี้มันตรงกับอะไรก็คงต้องถกเถียงกันไปอีกนาน แต่อย่างไร

กิตติวงศ์นี้เองก็มาจากทางบ้านเก่าเมืองเดิมที่เมืองแกนนี้ เพราะฉะนั้นเมื่อถอยหลังไปจนถึงเทียนแล้ว จากเทียนด้านหนึ่งก็ไปทางปากน้ำแยงซี ด้านหนึ่งขึ้นเหนือเสฉวนไปที่ป่าอย่างที่ว่าเมื่อตะกี้ี้ เพราะฉะนั้นต่อไปจากนั้นก็เมื่อหมดแรงแล้ว ก่อนที่จะมีตัวหนังสือแต่อย่างไรกิตติเมื่อในราวศตวรรษที่ ๒ ของฝรั่งประมาณปีหยาบ ๆ สัก ค.ศ. ๑๕๐ นี้ สามราชาอาณาจักรใกล้เคียงกันมีเทียนด้วย แล้วก็มิชาน (Shan) ส่งทูตไปจีนเป็นครั้งแรกอันนี้ทางราชวงศ์ฮั่นเขาได้จดเอาไว้ อันนี้เป็นที่แปลกมากเพราะว่า เมื่อชานส่งทูตไปจีนนั้น ฟูนัน เจนละ หรือว่าจำปายังไม่ได้โผล่ขึ้น ยังอีกสัก ๒๐๐ ปี ฟูนันจึงได้โผล่ขึ้นมา เพราะฉะนั้นถ้าชานส่งทูตไปจีนในศตวรรษที่ ๒ สุโขทัยส่งทูตไปในศตวรรษที่ ๑๓ นี่ก็ผิดกันประมาณ ๑,๐๐๐ ปี หรือประมาณ ๑,๑๐๐ ปี ระยะเวลา ๑,๑๐๐ นี้เป็นระยะที่ยังไม่มีใครศึกษาถึงทั้งเป็นช่องว่างเอาไว้ แต่ผมเข้าใจว่าพวกคุณ นักศึกษารุ่นใหม่นี้ก็คงจะรับงานดำเนินต่อไป ผมขอจบเพียงเท่านี้ครับ.

SIAM, HER FORMATION --- A SYNTHESIS

With the establishment of Ayudhaya as a Kingdom in 1350 A.D., the long persistent struggle of the Shan from the Shan States down to the Manam delta for a period over a thousand years may be said to be successfully terminated. For it was recorded in the Chinese Annal (HouHS, 6, 6a) that the Shan had set up their nation by 132 A.D. presumably in the Shan States, West of the Tien nation in Yunnan, and in that year, despatched an embassy to Loyang. We know nothing more of that embassy, neither their capital, from which the embassy was despatched, nor the extent of their nation, their population, and so forth. We just possess this one date, 132 A.D., but more information may be expected from the Chinese sources from which Sinologists are implored to delve in and whose contributions will be gratefully acknowledged. For this date of the establishment of the Shan as a nation in 132 A.D., I gratefully acknowledge the contribution of Professor Wang Gungwu, whose work 'The Nanhai Trade' in the JNBRAS, W.XXXI, Part 2, for June, 1958, has it inserted on p. 119.

Long before the Portuguese arrival at Malacca in 1511, indigenous sources, e.g. Cham, Khmer, Burmese, even Indonesian, recorded the Syam excursion down south of the Shan States towards the Menam delta. It was the Cham Inscription of Po Nagar at Natrang, of Date c. 1050 A.D., which recorded a number of 55 Sayam slaves, presumably prisoners of war, bestowed as temple slaves for that institution. About the same period, Chiangmai source recorded the coming down of the Tai from Chieng Rung (Keng Hung) to rule over the ancient town of Haripunjai (Lamp'oon), whereas their old rulers fled towards Theton and Pegu. This 11th century Cham Inscription has been taken to be the earliest record of the Syam, a variant of the word Shan, incursion towards the Menam Valley, but a Thai scholar, has proposed in his research work of his findings, in the Pre-Ankor period, of a Syam nobleman in the Chenla period, who bestowed rice

fields to a religious institution, the date of which was 561 Saka era, or equivalent to 639 A.D.² If this proposal is substantiated, then this 7th century date would be the earliest record of the Syam or Shan appearance in the MenamMakhong delta. Of Khmer or Cambodian Inscriptions as well as Burmese records, they all invariably recorded the fate of the Syam as prisoners of war, on the trooping-of-colors of the Syam mercenaries, all of the 12th century. Of the Syam mercenaries, we are still endeavoring to locate from which seat of government they hailed from. Was it from Harip'unjai or even lower South, in the Chalieng area just North of Sukhodaya? This marching-past ceremony in the reign of Suryavarman II (1113-1150) of the Syam mercenaries could possibly come from the Chlieng, or Srisajjanalai area, in conjunction with the L'vo or Lopburi mercenaries of the next panel in Angkor bas-reliefs. Could this Chalieng Syam people be identified as the Chen-li-fu state³ whose Ruler or Kamarateng despatched three embassies to China in the last years of the 12th century and the early years of the 13th century.

For the Rise of Sukhadaya, the late Professor G. Coedes has proposed the year 1219, the Year of the Rabbit, as the year of Independence and Sovereignty of Sukhodaya. Sukhodaya Inscription, No. 2, of Wat Sri Thum recorded the reign at Sukhodaya of P'o K'un Sri Nao Nam Thom⁵, whose son, Pha Muang, was bestowed the hands of a Khmer Princess as his consort, as well as a Sword of Office, or kingship⁶. This date was presumably twenty years before the setting up of the Phra Ruang dynasty in the person of P'o K'un Bang Klang Hao as Founder⁷. The Chinese record of the Yuan dynasty recorded the sending of Chinese embassy to Sien Kingdom, at Sukhodaya in 1282, to summon the King of Sien to Peking, and if he could not leave his Kingdom, to send his son-and-heir and other officials to go in his place⁸. This Order to the Sien king could only come from the Great Kubilai, but this embassy was interrupted and detained by Champa and the Order actually reached the king of Sien, Ramkhamheng, ten years later⁹, well-

nigh the demise of the Great Kubilai in 1293. With the ascent of his grand-son. Seng Chong, Ramkhamheng did despatch his son-and-heir, Lue-t'ai, to Peking in 1298, and it was early 1299 that Lue-t'ai came again to report his father's death. At Sukhodaya, meanwhile, Ramkhamheng's next brother, Sai Songkram, apparently took the throne, and Lue-t'ai had to wait another 15 years, i.e. until 1314¹⁰, before his chance came to ascend the throne, when Sai-Songkram had his defeated army back from the Cham-Tongking combination to defeat him, Sai-songkram's star was yet to rise again, but this time down South Siam, in the state of Ligor¹¹, from where his mother presumably hailed from. It was recorded that he died fighting, in the wars in the present Malay Peninsula.

With the mentioning of Ligor, in South Siam, this state was captured by a T'ai dynasty of Sri Dhammasokaraja in the late 12th century. The first T'ai king of Ligor has ruled for some years at L'vo or Lopburi in Central Siam, succeeding three previous reigns of the Sri Dhammasokaraja dynasty, founded around 1113¹², from which an embassy was despatched to China. But Lopburi, the seat of the government, was too near Angkor for comfort and peace of mind. But for a But for a period of nearly a century four kings of this dynasty ruled the Kingdom as sovereign or feudal lords, depending on whether Angkor was weak or strong, the latter case especially of Suryavarman II. However when Jayavarman VII, after the completion of the building of Angkor from the ashes left by the Cham invasion of 1181, despatched one of his sons to rule over Lopburi, the King Sri Dhammasokaraja IV had to flee down South, and finally captured Ligor, a feudal state of Angkor. So it seemed an exchange of residence of this dynasty from Lopburi for Tambralinga, the ancient name of Ligor, in South Siam. At this new capital, this dynasty was later ruled by the brother of Sri Dhammasokaraja IV, Chandrabanu Sri Dhammaraja, whose name was recorded in the Jaya Inscription of 1233. For another 60 years from this date, Chandrabanu II or III had their deeds recorded in Ceylonese

Inscriptions of their raid over Ceylon in 1247, Professor S. Paranavitana mentioned the Malays, the Tamils and the Yonakas. This last name appeared in another source as the Yon (Yavanas), and so it appears that the people who came down to rule over Chiengmai area from the 11th century had by the start of the 13th century occupied South Siam and were well equipped with maritime facilities to invade Ceylon. Of these maritime facilities, the only answer of how they became equipped was by the conquest or the requisition of facilities of Srivijaya. By the beginning of the 13th century, it is here proposed that the power of Srivijaya was on the decline, and that the T'ai kingdom of Ligor was powerful enough to muster, in their invasion of Ceylon, the Malays and the Tamils in their army of 40,000, as recorded in Ceylonese source.¹³

With the rise of Majpahit late in the 13th century, and the Rise of Ayudhaya in Mid-14th century, a Javanese source, the Nagarakertagama of 1365, mentioned Ayudhaya as 'Sayangka' and also 'Sayangkayodhyapura',¹⁴ to clear of all doubts as to what place 'Sayangka' it intended to refer. This source also mentioned a town at the tip of the Malay Peninsula, a town called 'Tumasik',¹⁵ after 'Lengkasuka, ..., Kalanten, Tringgana, ...' This town, 'Tumasik' in the Portuguese period, was referred to as Singapore by Tome Peres in 1513, to which town Prince Parajcura fled (from his place in Sumatra) 'where he was received by the Sam Agry Syamgapura',¹⁶ and he resided there for but eight days when he murdered his host, and ruled in his stead. This Sayam Agry Sayamgapura, according to Tome Pires, was a son-in-law of the King of Ayudhaya,¹⁸ who ordered Raja of Pattani to proceed to Singapore to punish Prince Paramjcura who fled West along the coast, and finally set up Malacca as a place of residence. This 'Tumasik' of the Indonesian source and Singapore of the Portuguese source is here proposed as a town, set up by the Ligor dynasty of Sri Dhammasokaraja, called in short 'Tumasik' or Dhammasik

sometime in the 13th century, and passed to Sukhodaya and eventually to Ayudhaya in the later period. The name of the Dynasty was given to this new town, as a commemoration of the name of the Dynasty.

So far, we know too little of the happenings of the Peninsula of the Pre-Malacca period. Possibly we may know more from Arabic source, supplementing Chinese and Indonesian sources. But one thing is certain that when the Chinese emperor, Seng Chong, in 1295, despatched an order to Sien 'not to molest the Malayuer' it was a hundred years prior to the event of Prince Paramesura, and therefore a hundred years before the founding of Malacca. And when the Chinese sources of Yin-Ching, Ma Huan, and Fei-shin of the 15th century are consulted, we are told that Malacca and the country around to the tip of the Peninsular was under the rule of 'Sien-le', and Malacca was recorded as paying an annual tribute to Sien-Lo of '40 taels of gold'. Malacca at the end of the 15th century finally asserted her independence, 'some 22 years¹⁹ before the arrival of Alfonso Albuquerque, i.e. in c. 1490.

With the arrival of Alfonso Albuquerque in 1511, Ayudhaya was recorded by him as Siao and to which kingdom he despatched an embassy even before he captured Malacca. The last king of Malacca fled, and after a few years of make-shift abodes, had his residence in Ujongatana²⁰, and his descendents resided in one of the seven capitals, islands, East of Singapore. The loss of Malacca was not the end of the dynasty, which however survives to the present day.

Pires may be the first European to refer to the T'ai Kingdom as Siam²¹ when he came to Malacca in 1512 and resided there for over two years. His description of Siam and her neighbours may be considered to be very accurate, considering that it was written in 1512-

1514, over a century and a half before the time of Laloubere whose account on Siam was considered the best.

Siam, or Sien-Lo to the Chinese, was referred as Cyam and the Siam by Pigafetta²², the Italian diarist of Magallen when the Soanish ships called on the Philippine Islands in 1521. Pigafetta made some allusions on Siam, possibly from what he had heard from others.

Of the other Portuguese, Duarte Barbosa, who resided in one of the ports of Western India even before the arrival to India of Alfonso Albuquerque, and after nearly 20 years residence went back to Europe to join Magallen in his tour around the world in 1520, mentioned the T'ai Kingdom as Anseam or Siām²³. We do not know when he wrote his 'The book of Duarte Barbosa', whether it was written before Tome Pires or after, so I would ascribe to him as writing his book after Pires, and therefore the second European to record the word Siam, though his account of the country was not as accurate as that of Pires. His account on Siam includes the story of man-eating 'kingdom subject to Anseamen wherein when anyone dies, his kinsmen and friends roasted.....him making a great lamentation, and when he is well roasted.....they begin to carve and eat the body.....'²⁴ This story was later copied by De Barros, Linschoten and Camoes. Perhaps some travellers relate this story to Duarte Barbossa, and without checking the validity of the story, noted it down in his book, thus giving rise to other writers to copy it and spread the story further. It is a pity that Duarte Barbossa did not survive his chief, Magallen, when they met their death in one of the Philippine Islands, or we may have another book from his pen more fantastic than the story of this corpse-eating people in the North of Siam.

Of the English who came in their quest for spice half a century later than Tome Pires, it was Ralph Fitch²⁵ who made a journey from Pegu to Chiengmai in 1580's and was probably the first Englishman to record the word Siam, a decade before the arrival of Lancaster²⁶ who visited Penang in the 1590's

It is worthy of note to state that the word Shan, Syam, Siam, Cyam, or Anseam, and ultimately Siam were all recorded by foreigners, including Sien and Sien-lo of the Chinese. The T'ai people themselves made shy of this word, preferring to call their capital city as denoting the country where-with they held their sovereign power, until, in the midnineteenth century, King Mongkut (1851-1868) was the first to call his country Syam in T'ai and Siam in his contact at with foreign nations.

of this kingdom, the former sub-kingdoms of Lopburi, Sukhodaya, Ligor, and lastly of Chiangmai were incorporated, to form the present Thailand, of which Ligor had done her part towards the enlargement of their territory towards the Malay Peninsula, to be gradually lost until the last four Malay States in 1909 of Kelantan, Trengganu, Kedha, and Perlis. Yet from the Ligor sub-kingdom that we should look for evidence of what was happening of the pre-Malacca period.

Bibliography

1. George Coedes, **The Indianized States of Southeast Asia**, Edited by Walter F. Vella. Translated by Susan B. Coving, University of Malaya Press, Kuala Lumpur, 1968. p. 140
2. Chitra Bumisakdi, **On the Derivatives of the words, Siam, Tai, Lao and Khawm and Social Aspects of Their Nationals**, (in Thai) Bangkok, 1976. p. 152
3. O.W. Wolters, "Chen - li - fu : A State on the Gulf of Siam at the Beginning of 13 th Century" **J S S.** Vol. XLVIII part II, Nov. 1960, p. 25
4. George Coedes, **L'anneedu Lievre 1291 A.D. India Antique - 1947** in Honour of Jean Piere Vogel.
5. **Sukhodaya Inscription** No. 2 Wat Sri Jhum.
6. The Sacred Sword Jaya Sri is here interpreted as the Sword of Kingship.

7. The Founder of the Phra Ruang dynasty of Sukhodaya in c. 1239 followed by 8 or 9 Kings, ruling at Sukhodaya and later at Pitsnuloke was annexed into the Kingdom of Ayudhaya in 1440, Thus ending its sovereignty of 201 years.
8. George Coedes, **The Indianized States** p. 204 mentions a golden letter was despatched to the court of the Mongols in 1292, but Ramkhamheng was not mentioned as going in person.
9. – ditto –
10. Sai Song – gram, a brother of Ramkamhaeng, probably took the throne in 1299 when Loetai was away at Peking and he had to wait until 1314 when he became King, After Loetai's death in 1340, another brother of Ramkhamheng took the throne, Ngou Nam Thom, untill 1347 when Li – tai became King. Apparenty 4 sons of Sri Indraditya all became King, the last two of different mothers from the first two as proposed at the Seminar at Sukhodaya in 1960 and at Pitsnuloke in July 1977.
11. His name, Sai Narong, is taken to be the Same as Sai Song – gram of the Sukhodaya Ins. No. 8 A, and he came to rule over the sub – kingdom of Ligor after 1314. (**Ligor Story**, p. 51 in **Collection of Ligor Stories**, Bangkok, 1962) In the Cham Source by Maspero – **Histoire du Champe**, p. 196 his name was given as Sua Tai, the Thai Tiger, who rulei over Sukhodaya and invadel Chamba in 1313–4 whether he will be accepted as a King of Sukhodaya, to complete 10 of the Phra Ruang dynasty is still pending. So far, he is noted to be a great warrior, making wars in Cambodia, in Champa – lastly, from Ligor, he made excursion down to the tip the (Malay) Peninsula where he lost his life, fighting.
12. George Coedes, **ditto**, p. 162 – 163. This now dynasty, the Sri Dhammasokraj dynasty is being proposed by Kachorn

Sukhabanij in the Weekly “**Vidhayasarn**” of April 15, 1977 (Year 28, Vol. 8) is awaiting criticism rejection or confirmation by the scholars. A few years will have to elapse before it can be inserted in school – textbooks.

13. S. Paranavitana, **Ceylon-Malaysia**, Colombo, 1966, pp. 78–82.
14. Th. Pigeaud. **Java in Fourteenth Century**, The Hague, 1960, Vol. III, p. 98 and p. 17.
15. Th. Pigeaud, *ditto*, p. 17. Ligor is referred in the same page as Dhamnagari.
16. **The Suma Oriental of Tome Pires**, London, 1944, Vol. II p. 231.
The recording of Pires of the town of Singapore as Symoapura in note worthy, as by this name, it was a pure or a town of Syam or founded by the Siamese.
17. **The Suma Oriental**, Vol. II, p. 232
18. As appeared in Paul Wheatley, **The Golden Khersonese**, University of Malaya Press, Kuala Lumpur, 1961, pp. 321, 324.
19. **The Commentaries of the Great Alfonso Albuquerque**, Hakluyt Society, London, 1880, Volume III p. 81
20. **Sejarah Malaya** by C.C. Brown. **J M B R S**, Vol XXV, Parts 2 and 3, for Oct. 1952 Chapter XXX – XXXI.
21. **The Suma Oriental**, Vol. II p. 232
22. Antonio Pigafetta, in Charles E. Nowell : **Magellan's Voyage Around the World**. N. Western Univ. USA. 1961. p. 148.
(once of Ciama) and 5 times of Siam in pp. 248 – 249
23. **The Book of Duarte Barbosa**, London, 1921 Vol. II pp. 162 – 169.
24. *Ibid*, pp. 167 – 168.
25. Richard Hakluyt, **Voyage**, Vol. III, Everyman's Library, pp. 300 – 308.
26. *Ibid*, Vol. IV, pp. 249 & 253.

พระยาวองดีฟางโพธิญาณ

ท่านผู้มีนามในหัวเรื่อง ปรากฏในหนังสือสิงหนาทิกุมาร* กรมศิลปากรตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ หน้า ๑๒๕ จัดเข้าในชุด ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑๖ ขณะนี้หนังสือนี้หายาก ยังไม่มีการตีพิมพ์ใหม่ แต่เพราะพระนามนี้ ดูจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นทุกวันเกี่ยวกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ไทย ตอนสมัยเริ่มแรก ข้าพเจ้าจึงขอคัดมาเสนอท่าน ผู้สนใจได้พิจารณาด้วยตนเองในหน้ากระดาษนี้

“...ยามเมื่อศักราชได้ ๒๒๕ ตัว เดือน ๔ ออกค่ำ ๑ วันนั้น ยังมีฤาษีสี่ตน เป็นลูกพระยาวองดีฟางโพธิญาณ คนพื้นนั้นชื่อว่า พาสุเทพ แลตนด้านสองชื่อว่า สุทันตะแล ตนด้านสามชื่อปพานแล ตนด้านสี่ชื่อว่า กันตสิขตฤฎาชีแล เขาเจ้าเกิดมาเป็นลูกพ่อเดียวกัน คนละแม่แล ยามเมื่อเขาเจ้าจักลาพระยาตนพ่อไปกระทำสมณธรรมวันนั้นพระยาตนพ่อก็สั่งเขา ว่า ครั้นว่าเจ้าทั้งหลายเห็นที่ใด จักควรตั้งบ้านแปงเมือง ขอให้เจ้าลูกทั้งหลายอย่าละพ่อเสีย จมืพ่อคิดให้เป็นเมืองจิมเทอญ ว่าดังนั้นแล้วเขาก็พากันสยงไปด้วยลาวบนหนอากาศ ด้วยอิทธิฤทธิ์แห่งตนก็ไปไหนได้...หรือญูไซยนั้นก็ยัง

* หนังสือนี้ นายสงวน ไขติสุวรัตน์ จังหวัดเชียงใหม่ ตีพิมพ์ใหม่ในชื่อ “สิงหนาทิกุมาร”

เป็นป่าไม้ไผ่อยู่...ฐานะนี่นี้ คนทั้งหลายจกมาสร้างบ้านแปงเมือง
อยู่ที่นี่ จกรุ่งเรืองมากนัก แล้วจกเรียกว่าเชียงดาวแท้แล...ก็พา
สยของเมื่อกี้ถึงเมืองวิเทหราชแล้ว ครั้นนั้นพระยาวงศิฟางโพธิญาณ
ตนพอก็ตายเสียแล้ว ยังเหลือแต่ลูกชายผู้ที่เค้าเสวนเมืองเป็นเจ้าของ
สืบต่อมา...”

(หน้า ๑๒๕ - ๑๒๘ ตามหนังสือข้าง,

ข้อความเช่นนี้ จะมีความสำคัญอย่างไร เกี่ยวกับประวัติ-
ศาสตร์ไทยสมัยเริ่มแรก

ความสำคัญอยู่ที่ว่า ในศักราชที่ระบุให้ คือ ๒๒๕ โอรสสี่องค์
ของกษัตริย์กรุงวิเทหราช พาผู้คนลงมาสร้างบ้านแปงเมืองในภาค
พายัพของเรา กล่าวคือเมืองหริภุญไชยและเมืองเชียงดาว เป็นการ
ปูพื้นฐานประวัติศาสตร์ไทยให้เห็นชัด เพราะเมืองหริภุญไชยก็คือ
เมืองลำพูน และเมืองเชียงดาวในปัจจุบัน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่

เรามีข้อควรพิจารณาอยู่ที่ศักราช ว่า ๒๒๕ คือศักราชอะไร
กรุงวิเทหราชที่ปรากฏในเอกสารของลานนาไทยนี้ คือเมืองอะไร
โอรส ๔ องค์ ที่ปรากฏว่าเป็นโอรสของพระยาวงศิฟางโพธิญาณ
ทำไมจึงใช้คำว่า ฤๅษี อยู่นำนานามของท่านและท้ายที่สุด พระยา
วongศิฟางโพธิญาณ กรุงวิเทหราช คือท่านผู้ใดในประวัติศาสตร์
ยูนนาน

ศักราช ๒๒๕ เป็นศักราชที่ ๓ ที่ใช้ในหนังสือ *สิงหนาทิกุมาร* เรียกในหนังสือนั้นว่า *ตติย ศักราช* มีนักศึกษากล่าวไว้ว่า ตรงกับจุลศักราช เทียบเท่าพุทธศักราช ๑๔๐๗ หรือคริสต์ศักราช ๘๖๓ ความเห็นของท่านนักศึกษาผู้นี้ (นายปริดา ศรีชลาลัย) ทดสอบกับหนังสือ *ประวัติศาสตร์ของยูนนาน* นายเอมิล โรเชร์แตง อยู่ใน *ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๗๗*) และ หนังสือ *ประวัติศาสตร์จีน* (ฉบับ Latourette ตีพิมพ์ใหม่ ค.ศ. ๑๙๖๕) สอดคล้องกันดี จึงเป็นอันเชื่อได้ว่า ศักราช ๒๒๕ คือ จุลศักราช ตรงกับพุทธศักราช ๑๔๐๗ จึงเป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ไทยก่อนสมัยสุโขทัยถึง ๕๐๐ ปี ที่ว่า สอดคล้องกับหนังสือประวัติศาสตร์ยูนนานและจีนนั้น สอดคล้องอย่างใดจะได้กล่าวต่อไป

กรุงวิเทนราช คือเมืองอะไร เรื่องนี้เราจำต้องพึงอาศัยการค้นคว้าของท่านแต่ก่อน เพื่อความมั่นใจ อันที่จริง ใครจะใช้เดาก็คงไม่ผิดความจริงนัก เพราะดินแดนเหนือภาคพายัพในพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ก็อยู่ในราชอาณาจักร *น่านเจ้า* แต่ชื่อ *วิเทนราช* ท่านแต่ก่อนลงความเห็นว่าเป็น *แวนแคว้น* ยูนนาน ท่านแต่ก่อนที่นำความเห็นมากล่าวในที่นี้ มีหลายท่านด้วยกัน คือ เนย์ อีเลียส, การ์นีเยร์, ยูล, คันนิงแฮม ล้วนแล้วแต่เป็นนักศึกษารุ่นสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทั้งสิ้น หรือก่อนนั้น กรุง

วิเทหรราช คือ แว่นแคว้นยูนนาน ซึ่งในพุทธศักราช ๑๔๐๗ อยู่ใน
ครอบครองของราชอาณาจักรน่านเจ้า

มาถึงตอนนี้ เราต้องอาศัยผลงานของนักศึกษาชาวฝรั่งเศส
ชื่อเอมิล โรเชร์ ท่านผู้นี้ใช้เวลากว่า ๓๐ ปี เสาะแสวงหาเอกสารจีน
หลายร้อยฉบับ มาเขียนเรื่องราวประวัติศาสตร์ของราชวงศ์ ยูนนาน
ตีพิมพ์ไว้ในวารสารชื่อ *Toung Pao* (ตุงเป้า) ตันฉบับภาษาฝรั่งเศส
ของหอสมุดแห่งชาติ เมื่อแปลออกเป็นภาษาไทย ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.
๒๕๐๔ (ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๗๗) แล้ว ขณะนี้ไม่ทราบว่าเป็น
ทุกไว้ในที่ใด จะทดสอบว่าการแปลครั้งนั้นถูกผิดเพียงใดก็ทำไม่ได้
แต่เรื่องนี้เราหาดันฉบับมาใหม่ไม่ยาก หอสมุดของมหาวิทยาลัย
ฮ่องกงหรือสิงคโปร์ก็คงมี

ศักราช ๒๒๕ อันตรงกับ คริสต์ศักราช ๘๖๓ ตรงกับรัชสมัย
ของกษัตริย์ยูนนาน ทรงพระนามว่า Chi-Loung นี้เขียนตามที่โรเชร์
เขียนไว้ กษัตริย์ผู้นี้ครองราชย์ แต่ ค.ศ. ๘๖๐ จนถึง ๘๗๘ เป็น
ระยะเวลา ๑๘-๑๙ ปี ศักราชที่ไอรส ๔ องค์ ของท่านลงมาสร้าง
บ้านแปลงเมืองใหม่ ก็อยู่ในต้นรัชกาล เมื่อท่านล่องลับไปแล้ว ไอรส
ดังว่ายังขึ้นไปเฝ้าพระเชษฐาผู้เป็นกษัตริย์แทนพระราชบิดาเพื่อขอ
กำลังผู้คนมาเสริมผู้คนเดิมซึ่งล้มหายตายจากไป ข้อความดังว่า
ปรากฏในหนังสือ *สิงหนวัติกุมาร* เราจึงพอยึดเหนี่ยว ศักราชทั้งสอง
คือ ๘๖๐ และ ๘๗๘ ว่า เป็นระยะเวลาที่ราชอาณาจักรยูนนาน
คือ “น่านเจ้า” มีส่วนสัมพันธ์กับบ้านเมืองในภาคพายัพของเรา

พระนาม Chi-Loung และพระนามโอรสที่ครอบครองบ้านเมือง ต่อมาคือ Fah ข้าพเจ้าเดาเอาไว้ครั้งหนึ่งว่า (อยู่ในแถลงงาน *ประวัติศาสตร์ เอกสารโบราณคดีหรือ ป.อ.บ. เล่มที่ ๑ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๐*) ว่าคงตรงกับ “เจ้าหลวง” และ “ฟ้า” ที่นำมาพูดในครั้งนี้ก็ยังไม่ได้หลักฐานใหม่มาเพิ่มเติม การเดาเมื่อคราวก่อนเพราะผู้จะทดสอบการเดานี้ต้องมีความรู้ในอักขรวิธีของจีน เอมิล โรเซร์ เขียนภาษาจีนกำกับพระนามให้ได้ จึงบอกกล่าวแก่ผู้มีความรู้ ในอักขรวิธีจีนให้ช่วยทดสอบ เพราะถ้าสองพระนามนี้ตรงกับ คำไทยว่า “เจ้าหลวง” และ “ฟ้า” ของเรา หลักฐานที่ว่าราชวงศ์ “น่านเจ้า” เป็นราชวงศ์ไทยก็จะมีรากฐานมั่นคง ไม่มีใครโต้แย้งได้ ศาสตราจารย์ เฟรดเดอริก โมตเคยกกล่าวไว้ว่า คำว่า “เจ้า” ทางกรุงพุกามของพม่าก็เคยใช้ ที่กล่าวดังนี้ดูจะเป็นข้อโต้แย้งว่า “เจ้า” มิใช่เป็นคำไทยโดยผูกขาด แต่ข้าพเจ้ากลับมีความเห็นว่า อนอรรธา พระบิดาและโอรสของพระองค์มีคำ “เจ้า” กำกับพระนาม (ดูได้จากหนังสือของ Sir Arthur Phayre) ก็เพราะกรุงพุกามนิยมวัฒนธรรมไทยในครั้งนั้น เช่นเดียวกับที่เรายังนิยมวัฒนธรรมอินเดียอยู่ กรุงพุกามก็ยังเป็นพม่าอยู่ เช่นเดียวกับกรุงเทพก็ยังเป็นไทยอยู่ การหยิบยืมวัฒนธรรมของชาติอื่นมาใช้หาได้แปลงชาติของผู้ใช้ให้กลับกลายเป็นอื่นไปไม่ได้

แต่กษัตริย์ Chi-Loung ยังทรงกระทำการสิ่งหนึ่งที่บรรพบุรุษของ

ท่านไม่เคยกระทำและอันที่จริง ผู้สืบครองต่อมาก็หาได้เคยกระทำไม่
 กล่าว คือ พระองค์ประกาศตนเป็น ฮ่องเต้ หรือ Emperor ข้อความนี้
 เอมีล โรเชร์ เขียนเอาไว้และศาสตราจารย์ Latourette (ใน *The
 Chinese, their History & Culture*) ก็กล่าวสนับสนุนว่า in the middle
 of the ninth century, one of the princes of Nan Chao assumed the title of
 Emperor and invaded Annam... (หน้า ๑๕๐-๑๕๑) อันที่จริง Chi-Loung
 ไม่แต่เพียง กริธาทัพมารุกรานแคว้นอันนัม แม้แต่มณฑลเสฉวน
 ของจีน พระองค์ก็กริธาทัพไปรุกราน ดังปรากฏในประชุมพง-
 ศาวดารภาคที่ ๗๗ แต่การที่พระองค์ “assumed the title of Emperor”
 กลับเป็นประโยชน์แก่การศึกษาประวัติศาสตร์ภาคภายัพใน พุทธ-
 ศตวรรษที่ ๑๕ และในเวลาเดียวกันก็ยกย่องว่า ข้อความตอนนี
 ใน หนังสือสิงหนวัติกุมาร อยู่บนรากฐานมั่นคงในวิชาประวัติ-
 ศาสตร์ นั่นคือพระนาม “วองตีฟางโพธิญาณ” ในเอกสาร
 สิงหนวัติกุมาร

วองตี ข้าพเจ้าเคยเดาว่า ฮ่องเต้ และใน ค.ศ. ๘๖๐ ถึง ๘๗๘
 ท่านผู้นี้คือ Chi-Loung ในบทความของเอมีล โรเชร์กล่าวว่าเป็น
 กษัตริย์ปกครองราชอาณาจักรญูนนาน และเมื่อ Latourette ยืนยัน
 เรื่องราวไว้ชัดเจนเช่นนี้ การเดาคำ วองตี คือ ฮ่องเต้ จึงเป็นที่รับกัน
 คือท่านประกาศตนเป็น Emperor เทียบเท่าฮ่องเต้ของมหาอาณาจักร
 จีนในครั้งนั้น

ส่วนสร้อยพระนามต่อมาก็คือ “ฟางโพธิญาณ” ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าเดิมคงเขียนไว้ในเสียง “ฟางโพญาณ” ไม่มีพยางค์ “ธิ” การที่ปรากฏพยางค์ “ธิ” คงเป็นผลงานของพระภิกษุผู้คัดลอกเอกสารต่อ ๆ มา คำเดิมคงแบ่งได้เป็นสองคำคือ ฟางไฟ+ญาณ คำแรก ฟางไฟ ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมจีนโบราณ ชื่อ Marcel Cranet อธิบายไว้ (ในหนังสือ *Chinese Civilization*, หน้า ๒๔) ว่า fang po คือ Leaders หรือ Chiefs การอธิบายคำว่า ฟางไฟ ว่าผู้นำหรือหัวหน้า เช่นนี้ จะผิดถูกอย่างไรก็อยู่ในความรับผิดชอบของท่านผู้อธิบาย ส่วนคำสุดท้าย “ญาณ” เห็นมีใช้ใน พระราชพงศาวดาร ฯ ฉบับหลวง/ประเสริฐ ว่า “ศักราช ๙๔๓ มะเส็งศก ญาณประเชียรเรียน สาดราคมและคิดขบถ...” อันที่จริง ศักราชนี้ก็อยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๒๒ เป็นเรื่องราวภายหลังหลายร้อยปี แต่ที่ยกมากล่าวก็เพื่อให้เห็นว่าไทยสมัยอยุธยาก็ยังคงใช้คำนี้อยู่ จะแปลว่าหัวหน้า อังยี หรือ ฝิบุญ อย่างใดอย่างหนึ่งก็สุดแล้วจะคิดจะเชื่อ อนึ่งคำว่า ญาณ เห็นเคยปรากฏในเรื่องราวของอาณาจักร Pan-pan ว่าสร้อยพระนามของกษัตริย์ มีคำว่า Yan ใช้อยู่ นักศึกษารุ่นใหญ่ เช่น Pelliot, Ferrand และ Luce ต่างสรุปความเห็นว่าเป็นคำ Malayo Polynesian ดูจะเป็นการแสดงมติว่า Pan-pan เป็นอาณาจักรของชนชาติมลายูหรือจาม

เมื่ออธิบายความหมายของพระนาม **วงศ์ฟางโพธิญาณ** ว่าเป็นคำ ๓ คำคือ **วงศ์+ฟาง โฟ+ญาณ** เช่นนี้แล้ว จะผิดถูกอย่างใดก็อยู่ในดุลยพินิจของท่านผู้อ่าน แต่ข้าพเจ้าขอเสนอชื่อนักศึกษา ผู้หนึ่ง ซึ่งเคยกล่าวในเรื่องนี้ไว้ คือ คุณมานิต วัลลิโกตม ท่านเป็นเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรมานาน และมีความรู้ความชำนาญในภูมิศาสตร์ของบ้านเมืองเราเป็นอย่างดี คำ “ฟางโฟ” ท่านเป็นผู้อธิบายโดยอ้างตำราของ Marcel Granet ก่อนข้าพเจ้า

เมื่อพระนามในหัวเรื่อง เป็นศัพท์วัฒนธรรมของจีน คือฮ่องเต้ และเป็นศัพท์วัฒนธรรมของชนชาติในยุennาน คือฟางโฟ และยังมีศัพท์ญาณ (-Yan) อันเป็นวัฒนธรรมของพวกจามหรือมลายูในแหลมอินโดจีนเช่นนี้ ความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์จึงอยู่ในคำ**วงศ์** และใน ค.ศ. ๘๖๓ จะต้องหมายถึง กษัตริย์น่านเจ้า ผู้ประกาศตนเป็น Emperor ดัง โรเซร์ และ ลาทุเรตต์ รับกันอย่างสนิท เมื่อมีหลักฐานมั่นคงปรากฏเช่นนี้ข้าพเจ้าจึงสรุปได้ว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๔๐๗ เจ้านาย ๔ องค์ ได้อพยพลงมาจาก ราชอาณาจักรน่านเจ้า มาสร้างบ้านเมืองใหม่อยู่ในภาคพายัพ คือเมืองลำพูน และเมืองเชียงดาว นี่เป็น historical linkage ระหว่างน่านเจ้ากับดินแดนภาคพายัพของเรา ก่อนสมัยสุโขทัย ๔๐๐ ปี

แต่ก่อนหน้านั้น ก็ยังมีราชวงศ์สิงหนวัติอพยพผู้คนลงมาอยู่ทางเมืองเชียงแสน ศักราชที่ปรากฏว่า ๑๗ ปีถัดไป ศักราชนี้เป็น

ศักราชแรกใช้ จะเป็นศักราชอะไร คุณปริดา คุณมานิต เคยเขียน
 เสนอความเห็นไว้แล้ว แม้แต่ข้าพเจ้าก็เคยเสนอความเห็นไว้เช่นกัน
 (อยู่ในวารสารสมาคมคันคว่าของพม่า ในชื่อเรื่องว่า *Proposed
 dating of the Yonok-Chiengsaen dynasty* ค.ศ. ๑๙๖๐) เรื่องราวของ
 ราชวงศ์สิงหนวัติ มาสำคัญเอาตอนพระเจ้าพรหมเจ้านายชั่วที่ ๔๓
 ในราชวงศ์นี้แผ่ขยายอำนาจลงมายังแคว้นเซียง (ศักราชพระเจ้า
 พรหมสร้างเวียงไทยปราการในเขตเมืองเชียงรายปัจจุบัน ข้าพเจ้า
 ไม่เชื่อปุมโหระที่ตีความหมายเป็นจุลศักราช แต่ข้าพเจ้าเชื่อตาม
 ลาลูแบร์ที่ระบุว่า ว่าเป็นพุทธศักราช ๑๓๐๐) อันเป็นจุดเริ่มต้นของ
 ราชวงศ์อยุธยาในสมัยต่อมา นักโบราณคดีที่ยึดทรากรมืองเป็น
 เกณฑ์วินิจฉัย เมื่อยังไม่เห็นทรากรมืองโยนกเชียงแสนก็ดูจะไม่ค่อย
 เชื่อเรื่องราวของราชวงศ์พระเจ้าพรหมมากนัก ข้อวินิจฉัยเช่นนี้
 ก็พอฟังได้ จึงอยู่ในหน้าที่ของกรมศิลปากรที่จะเสาะหาชุดค้น
 ทรากรมืองดังกล่าวออกมาตีแผ่ให้เห็นแต่เรื่องราวของมนุษย์เป็น
 เรื่องราวที่สืบต่อกันมา เพราะคนเราจะถือกำเนิดจากกระบอก
 ไม้ไผ่ไม่ได้ มีลูกที่ต้อง มีพ่อ มีปู่ มีทวด รายพระนามของราชวงศ์
 สิงหนวัติ คนโบราณก็จดเอาไว้ให้ ยังปรากฏอยู่และข้าพเจ้าเคย
 เสนอว่าถ้านับแต่ราชวงศ์สิงหนวัติครอบครองบ้านเมืองมาจวบจน
 ปัจจุบัน เรามีกษัตริย์ครอบครองบ้านเมืองไทยมากกว่าร้อยพระองค์
 ในระยะเวลา รวม ๒,๐๐๐ ปี จึงนับเป็นเรื่องราวที่ยาวนานไม่แพ้

ชาติจีนเท่าใดนัก แต่เป็นเรื่องราวที่ค่อยเป็นค่อยไป ไม่เจริญเติบโต
อย่างตามและก็ไม่เคยมีชนต่างชาติเข้ามาปกครองบ้านเมืองเช่น
ประวัติศาสตร์จีน เมื่อมองในแง่นี้เราก็น่าพากฎมิใช่อยู่บ้าง

จึงมาถึงปัญหาสุดท้ายคือ เหตุใดไอรสของกษัตริย์น่านเจ้า
จึงปรากฏคำ ฤๅษี ใช้อู่หน้าพระนามคือ ฤๅษีวาสุเทพ สุทัน-
ตะปพาน และกัณตสิขตุต และทำไมการมาสร้างบ้านเมืองใหม่
เพื่ออยู่อาศัยจึงเรียกว่า “ไปกระทำสมณธรรม” อันที่จริงฤๅษีอื่น ๆ
ที่มาสร้าง เมืองบัว เมืองน่าน เมืองสวรรคโลก และแม้แต่กรุงศรี-
อยุธยา ก็มีฤๅษีเข้ามาร่วมอยู่ด้วย ใครอธิบายความข้อนี้ได้
ขอได้โปรดรับช่วงต่อไปด้วย การนิยมใช้ศัพท์แสงย่อมเป็นไปตาม
ยุคตามสมัย แต่การนิยมใช้ฤๅษีอยู่หน้าพระนามของไอรสกษัตริย์
น่านเจ้าทำให้ประวัติศาสตร์ไทยในสมัยเริ่มแรกมีดมัวไปนาน บัดนี้
เรามีหลักฐานอย่างชัดเจนว่าเป็นการลงมาสร้างของไอรสกษัตริย์
น่านเจ้า บันทึกการมาสร้างบ้านเมืองใหม่ในต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๕
ที่ภาคพายัพ เรื่องราวของกรุงหริภุญไชยนับแต่พุทธศตวรรษนี้
จึงควรอยู่ในดุลยพินิจของนักศึกษาด้านประวัติศาสตร์ไทย ว่าเพราะ
เหตุใดเมื่อไอรสของกษัตริย์น่านเจ้าอพยพผู้คนลงมาสร้างเมือง
ลำพูนแล้ว เหตุใดจึงไม่ครอบครองบ้านเมืองเสียเอง กลับส่งทูต
ลงมาเชิญพระนางจามเทวีจากกรุงละโว้ให้ขึ้นไปครอบครอง
บ้านเมือง พระนาง “จาม” เทวีก็แถมให้เห็นถึงเชื้อชาติของพระนาง

เมื่อพระนางเป็นชาติ “จาม” พระบิดาและกษัตริย์กรุงละโว้ก่อนนั้นขึ้นไป จะเป็นชาติอะไร ชาติจามและชาติไทยจะร่วมสายเลือดทางสมรสได้หรือไม่ จาริกจัมปานครที่ข้าพเจ้าเคยเสนอไว้ทำให้เกิดสนทน่ที่ขึ้นมาว่า ศัพท์แสงที่ใช้ในจาริกจัมปานคร ก็เป็นศัพท์แสงที่เรายังใช้อยู่ในแง่เครือญาติ Kinship terms เหล่านี้เราเคยใช้ร่วมกันมาในสมัยหนึ่งเป็นพยานหลักฐานทางสายเลือดอย่างดี จะยิ่งกว่าจาริกภาษามอญที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ของกรุงละโว้เสียอีก เพราะภาษาในจาริกก็อยู่ที่ความถนัดของอาลักษณ์ ทั้งนี้จะเห็นชัดเกี่ยวกับการจาริกภาษาเขมร ในรัชกาลพระเจ้าลิไทในสมัยสุโขทัย การที่ยึดภาษาของจาริกเป็นเกณฑ์ระบุเชื้อชาติจึงไม่ถูกต้องเสียแล้ว ความเห็นของศาสตราจารย์เชเดส์ ในเรื่องนี้จึงหย่อนน้ำหนักลงไปมาก ความเห็นใหม่ที่ว่า Kinship terms ดังปรากฏในจาริกจัมปานคร เป็นเกณฑ์ให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ทางสายเลือด ระหว่างพวกจามและคนไทยจึงเด่นขึ้นมา กรุงละโว้ต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๕ เป็นบ้านเมืองที่คนจาม-ไทยปกครอง แต่การที่ไอรสกษัตริย์น่านเจ้าอัญเชิญ เจ้าหญิงกรุงละโว้ขึ้นไปครองหริภุชชัย ก็เป็นแนวให้เกิดความคิดแตกฉานออกไปว่า เมืองหนองแสในยุคนานกับกรุงละโว้ในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาจะมีสายสัมพันธ์ทางการเมือง ใกล้ชิดกว่าที่ปรากฏในลายลักษณ์อักษร จะมีรายละเอียดอย่างใดขณะนี้เรายังไม่ทราบ แต่นี่ก็เป็นการยืนยันให้ปรากฏว่า

ในต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ชองเต้ของน่านเจ้า แผ่ขยายอำนาจไปทางเสฉวน ญวนเหนือ และพม่าเหนือ และยังแผ่ขยายบ้านเมืองลงมาอยู่ทางภาคพายัพ เริ่มสัมพันธ์ไมตรีกับเจ้าผู้ครองกรุงละโว้ โดยอัญเชิญเจ้าหญิงให้ขึ้นไปเป็นปิ่น เป็นประมุขของบ้านเมืองใหม่ หลักฐานดังที่เสนอมานี้ จึงอยู่ที่พระนาม วองตีฟางโพธิญาณ เป็นกุญแจสำคัญจะผิดถูกอย่างไร ก็ขอให้อยู่ในดุลยพินิจของท่านผู้อ่านทั้งหลาย

กุบิลัยกับนานเจ้า

เจ้ากุบิลัย (Kubilai) หรือต่อมาคือ จักรพรรดิ หงวนสีโจว ต้นราชวงศ์ Yuan หรือหงวนของประเทศจีนมีเรื่องราวเกี่ยวกับการตีราชอาณาจักรนานเจ้า ใน ค.ศ. ๑๒๕๓ เมื่อพระองค์ท่านยังทรงเป็นอนุชาของ Ka Khan มังกุ แห่งราชธานี Karakorum ครั้นเมื่อเจ้ากุบิลัยได้เป็นข่านผู้ยิ่งใหญ่สืบต่อจากพระเชษฐา แต่ ค.ศ. ๑๒๖๐ พระองค์ก็โหมพลานุภาพทุกประการในการโจมตีราชอาณาจักรซ่งใต้ (Southern Sung) ซึ่งมีราชธานีอยู่ที่เมือง Hang-chow เป็นการสงครามหลายด้านยืดเยื้อยาวนานถึง ๑๓ ปี จึงได้ครอบครองแผ่นดินจีนทั้งหมด แล้วจึงจัดส่งคณะทูตมายังกรุงสุโขทัย

การจัดส่งคณะทูตชุดแรกมากรุงสุโขทัย พระเจนจันทรจักรระบุว่าเป็นปีที่ ๑๙ ในรัชกาล ตรงกับจุลศักราช ๖๔๔ หรือ ค.ศ. ๑๒๘๒ แต่ Howorth* ระบุว่า เจ้ากุบิลัยได้รับเลือกเป็น Ka Khan หรือข่านผู้ยิ่งใหญ่ แต่ ค.ศ. ๑๒๖๐ ขณะนั้นทรงพระชนมายุได้ ๔๔ พรรษา ปีปราบติโทษที่กรุงปักกิ่งเป็นพระเจ้าหงวนสีโจวฮ่องเต้กระทำขึ้นใน ค.ศ. ๑๒๖๓ ถ้านับจากนี้ ๑๙ ปี ก็ตรงกับ ค.ศ.

* Henry H. Howorth, *History of the Mongols*, 5 Volumes, ตีพิมพ์ครั้งแรกที่กรุงลอนดอน, ๑๘๗๖ ตีพิมพ์ใหม่กรุงเทพฯ ได้วัน ค.ศ. ๑๙๗๐ (ราคาชุดละ ๔๐ ปอนด์สเตอร์ลิงค์)

๑๒๘๒ ปีที่ ๑๙ ในรัชกาลของพระองค์นับแต่ปีปราบดาภิเษก เป็นต้นมา ตามที่พระเจนจันทรอักษรระบุไว้ (ในประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕) จึงสมจริงในแง่จีนแต่ Howorth ก็กล่าวไว้ถูกต้องเช่นกัน ในแง่ประวัติศาสตร์มองไกลว่าเป็นปีที่ ๒๒

ข้าพเจ้ามีเจตนาที่จะแนะนำหนังสือประวัติศาสตร์มองไกลของ Howorth ให้ท่านทั้งหลายทราบเพราะหนังสือไทยในเรื่องราวของ มองไกลมีกล่าวไว้เพียง ๒ พระนาม เท่านั้น คือ หงวนสีโจ้วฮองเต้ และหงวนเสงจงฮ้องเต้ องค์รัชทายาท ผู้ซึ่งเป็นหลานปู่ของเจ้ากุบิล และทรงพระนามในภาษามองไกลว่า Timur Khan ข้าพเจ้าอยากเห็น หนังสือชุดของ Howorth มีอยู่ประจำห้องสมุดของมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ใครสนใจจะได้แสวงหาความรู้ได้โดยสะดวก เพราะราชวงศ์มองไกลมีความสัมพันธ์ในการยุทธและการปกครอง นับแต่ประเทศฮังการีและรัสเซียในยุโรป ตลอดจนทุกประเทศก็ได้ในทวีปเอเชีย ได้เป็นสื่อแห่งอารยธรรมของชาติที่เจริญแต่ด้อย ในการยุทธเช่น ชาติอาหรับ ชาติอิหร่านและชาติจีนไปเผยแพร่ทั่วโลกที่รู้จักกันในเวลานั้น (การจะสั่งซื้อที่เกาะไต้หวัน บริษัทพิมพ์ จำหน่ายชื่อ “Cheng wen” P.O. Box ๒๒๖๐๕, Taipei) เป็นประวัติ ของเผ่ามองไกลพันปี นับแต่ศตวรรษที่ ๙-๑๙

แต่สำหรับชนชาติไทย มองไกลมีเรื่องราวกับนานเจ้าครั้งหนึ่ง แล้วก็มีสัมพันธ์ภาพทางการทูตกับกรุงสุโขทัย เป็นเรื่องราวและ

สัมพันธภาพที่พวกเรายังเข้าใจไขว้เขวอยู่บ้าง ข้าพเจ้าจึงขอถือโอกาสนี้ ส่งบทความมากำนัลวารสาร “จันทร์เกษม” ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการตามที่ท่านบรรณาธิการ (คุณสมบัติ พลายน้อย) ติดต่อมา

การที่พระเจ้าหงวนสีโจ้ว ส่งทูตมากรุงสุโขทัยใน ค.ศ. ๑๒๘๒ นั้น คณะทูตมาไม่ถึงกรุงสุโขทัย ไปถูกกักตัวไว้ที่ประเทศ จัมปา (ในญวนกลาง) และในที่สุดคณะทูตถูกประหารหมดนี้จึงเป็นเหตุให้จักรพรรดิหงวนสีโจ้ว ส่งกองทัพเข้ามาทำโทษปราบปรามชนเผ่าจาม และเลียบพุ่งกับญวนตั้งเคียงด้วย เป็นสงครามที่พวกมงโกลตีได้เมืองฮานอย แต่ในที่สุดแม่ทัพมงโกลชื่อ So-tu ตายในที่รบ และพระราชาบุตรของเจ้ากุบิล ทรงพระนามเจ้า To-gan ทนความอับอ้าวของอากาศไม่ไหว จึงทรงถอยทัพไปประจำอยู่ในแคว้นยูนนาน ตามเดิม

ในขณะที่จักรพรรดิ กุบิล ส่งคณะทูตจะมากกรุงสุโขทัยใน ค.ศ. ๑๒๘๒ นั้น พระองค์ก็จัดส่งทูตอีกหลายคณะไปแะยังประเทศต่าง ๆ ทางเอเชียอาคเนย์ และอินเดียใต้จนถึง Malabar มี ๑๐ คณะทูตจากประเทศเหล่านี้ไปเฝ้าพระเจ้าหงวนสีโจ้วยังกรุงปักกิ่ง ใน ๑๐ คณะทูตดังกล่าว มีอยู่หนึ่งคณะในชื่อประเทศว่า

Lo-hoh ซึ่ง Howorth เข้าใจว่าเป็นนครศรีธรรมราช^(๑) แต่พระราชพงศาวดารภาคที่ ๕ ของเราระบุว่า “แผ่นดินหงวน ปีที่ ๒๖ (ค.ศ. ๑๒๘๙) หลอฮกก็ให้ราชทูตนำเครื่องบรรณาการมาถวาย” Lo-hoh ก็คือ หลอฮก คือกรุงลพบุรีนั่นเอง ไม่ใช่ นครศรีธรรมราช ดังที่ Howorth เข้าใจ

ตลอดเวลานับแต่ ค.ศ. ๑๒๘๒ ซึ่งเป็นปีเริ่มแรกที่พระเจ้าหงวนสีจิวฮ่องเต้ได้ส่งคณะทูตมากรุงสุโขทัย แต่มาไม่ถึงนั้น จนถึง ค.ศ. ๑๒๙๓ ปีรองสุดท้ายในรัชกาลของพระองค์ ราชทูตของพระองค์จึงได้มาถึงกรุงสุโขทัยโดยสวัสดิภาพ คณะทูตชุดนี้จะประกอบด้วยใคร บ้าง จำนวนเท่าใด ประชุมพงศาวดาร ภาค ๕ ไม่ได้บอกไว้ บอกแต่ว่า “แผ่นดินจีนหงวนปีที่ ๓๐ (ตรงกับ ค.ศ. ๑๒๙๓) พระเจ้าหงวนสีจิวฮ่องเต้รับสั่งให้ราชทูตไปทำพระราชไมตรีด้วยพระเจ้าเสียมก๊ก” และมีเชิงอรรถเพิ่มเติมว่า “ที่จีนเรียกพระนามเสียมก๊กอ้างว่า กังมกตัง จะมาแต่อะไรยังคิดไม่เห็น แต่ศักราชนั้นตรงกับแผ่นดินพระเจ้ารามคำแหง”

นี่เป็นคำแปลของพระเจนจันทรอักษรกับเชิงอรรถของท่านผู้เป็นหลักเป็นประธานในหอพระสมุดวชิรญาณ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ครั้งแรกในการตีพิมพ์ประชุมพงศาวดารภาคนี้ ปีที่สมเด็จพระ

(๑) Howorth เล่ม ๑ ในชุด หน้า ๒๔๘

พระยาดำรงราชานุภาพ “ออกจากกระทรวงมหาดไทย” คือ พ.ศ. ๒๔๖๑ แต่พระองค์ท่านคงรับพระภาระในหอพระสมุดวชิรญาณ ก่อนหน้านั้นแล้ว เจริญอรรถที่นำมาเสนอก็คงเป็นเชิงอรรถของ พระองค์ท่านทรงไว้แน่นอน

แต่เมื่อราว พ.ศ. ๒๕๐๐ หรือใกล้เคียง เราพบจารึกที่จังหวัด นครสวรรค์ มีคำกมรเตง นำหน้าพระนามพระมหากษัตริย์ ๒ พระองค์ คือ พระเจ้าศรีธรรมโศกราช องค์ที่ล่วงลับกับองค์ ปัจจุบันในเวลานั้นตรงกับ พ.ศ. ๑๗๐๙ ศัพท์ กมรเตง หรือ กังมกตัง ดูจะเป็นศัพท์เดียวกัน ผิดไปบ้างตามเสียงของคนขอมและคนจีน พอเทียบกับคำ His Majesty

Yissugei (ราชบิดาของ Jingis)

Jingis (พระเจ้าปู่ของ Kubilai)

Ogotai (พระเจ้าลุงของ Kubilai)

Tului (ราชบิดาของ Kubilai)

Ku—vuk (ลูกพี่ลูกน้องของ Kubilai)

Mangu (เชษฐาของ Kubilai)

หอพระเทพบิดรหรือ หอไต้เบี้ยว นี้ กุบไล ทรงโปรดให้สร้างขึ้น ใน ค.ศ. ๑๒๖๓ ปีที่พระองค์ปราบดาภิเษกเป็นจักรพรรดิจีน พระนามบรรพบุรุษในภาษาอังกฤษได้กระมัง เพราะฉะนั้น

ที่พระเจนจินอักษรแปลว่า พระเจ้าก็ตรงดี พระเจ้าเสียมก๊กก็คือ
พระเจ้ากรุงสุโขทัย ศักราชก็ตรงกับรัชกาลพ่อขุนรามคำแหง

ครั้งปฏิรูประบบ ใน ค.ศ. ๑๒๙๔ กุบิล หงวนสีโจ้ว สิ้นพระชนม์
Howorth บอกไว้ว่า “เป็นปีที่ ๓๕ ในรัชกาล และทรงพระชนม์
๘๐ พรรษา ในหอไต้เบี้ยว (หรือหอพระเทพบิดร) จารึกพระนาม
ไว้ว่า Chi tsu^(๑) พระนามนี้ พระเจนจินอักษรให้เสียงภาษาไทยว่า
สีโจ้วก็เข้าท่าดี แต่ปีที่ ๓๕ ในรัชกาลหมายถึงรัชกาลของเผ่าม่งโกล
ถ้านับรัชกาลปกครองประเทศจีนก็เป็นปีที่ ๓๒ เท่านั้น

เมื่อกล่าวถึง หอพระเทพบิดร ของราชวงศ์หงวนซึ่ง Howorth
ใช้คำว่า Tai miao^(๒) แต่พวกเราคุ้นกับคำ ไต้เบี้ยว พระนามของ
บรรพบุรุษของพระเจ้ากุบิล หงวนสีโจ้ว มีปรากฏอยู่ก่อนรัชกาล
ของพระองค์ ๖ พระนาม คือเริ่มด้วย

มีจารึกพระนามว่า	Lici—tsu—	เสียงโจ้ว
”	Tai—tsu—	ไทโจ้ว
”	Tai—tsong	ไทจง
”	Juei—tsong	อ๋ยจง
”	Ting—tsong	ติงจง
”	Hien—tsong	เหียนจง

(๑) Howorth ชุดเดียวกัน เล่ม ๑ หน้า ๒๕๑

(๒) ” เล่ม ๑ หน้า ๒๒๓

หรือพระเทพบิดรจึงปรากฏในหอนี้ รวมทั้งผู้ที่ไม่เคยเป็น Ka Khan อยู่ ๒ ท่านคือ Yissugei และ Tului

ใน ค.ศ. ๑๒๖๙ พระองค์โปรดให้นักปราชญ์ราชบัณฑิต คิดตัวอักษรมองโกลขึ้นใช้เป็นตัวหนังสือประจำชาติ เพราะแต่ก่อน ๆ พวกมองโกลใช้ตัวอักษรของเผ่าอูยกอร์ (Uighur)* ซีดเขียนในภาษามองโกล เพราะฉะนั้น พระราชสาส์นที่มีไปถวายพระเจ้าหลุยส์ที่ ๙ แห่งฝรั่งเศส และสันตปาปาแห่งกรุงโรม ก็ใช้ตัวอักษร อูยกอร์, Howorth เล่าว่า ยังเก็บต้นฉบับราชสาส์นนั่นไว้ ที่หอสมุดวาติกัน ที่กรุงโรม

ราชทูตของกุบไลหงวนสืโจ้วที่มาถึงกรุงสุโขทัยใน ค.ศ. ๑๒๙๓ ตามคำแปลของพระเจนจันอักษรที่ได้คัดมาไว้ให้แล้ว มีผู้คัดค้านหลายคนว่า แปลไม่ถูก คนสุดท้ายคือ ศาสตราจารย์ E. Thadeus Flood ในบทความลงในวารสารสยามสมาคม คำสำคัญที่ Flood คัดค้านคือคำ Chao-yu ซึ่งพระเจนจันอักษรแปลว่า “ทำพระราชไมตรี” Flood คำนวณว่าคำ ๆ นี้หมายความว่า คำสั่ง คำบัญชา ไม่ใช่ “ทำพระราชไมตรี” หรืออีกนัยหนึ่ง กุบไลมิได้ทรงสนพระทัยในทางพระราชไมตรีแต่มีพระบรมราชโองการมาให้พระเจ้ากรุงสุโขทัย

* เผ่านี้มีนิเวศสถานอยู่ที่ Karakorum มาก่อน แล้วถูกเผ่าอื่นแย่งชิงเอาไป เมื่อเผ่ามองโกลมีอำนาจก็ให้ความอภิบาลแก่เผ่านี้ และเรียนรู้วิชาหนังสือจากเผ่านี้ซึ่งใช้ตัวอักษรมีตระกูลพะยูนชะจากพวก Nestorian อีกต่อหนึ่ง

ไปเฝ้า ณ กรุงปักกิ่ง กรมศิลปากรจึงให้เจ้าหน้าที่ภาษาจีน
ตรวจสอบใหม่ ปรากฏว่าพระเจนจินอักษรแปลคลาดเคลื่อน จึงให้
แปลใหม่ มีข้อความว่า “มีรับสั่งให้เสียมอ่องมกตึงมาเฝ้า หากมีเหตุ
ขัดข้องจะมาได้ ให้ส่งโอรส อนุชาและขุนนางผู้ใหญ่ไปเป็นตัว
ประกัน” นี่เป็นเสียงกร้าวของผู้วางอำนาจ ไม่มีทางจะให้ตี
ความหมายว่าผู้ออกคำสั่งใคร่คบหาผูกมิตรไมตรีแต่อย่างใด

เราไม่ทราบว่ายางกรุงสุโขทัยจะคิดอ่านเป็นประการใด
เพราะในปีใกล้เคียงกับ ค.ศ. ๑๒๙๔ พ่อขุนรามคำแหง จัดส่งทัพ
ไปโจมตีแคว้นแคว้นกรุงกัมพูชา และได้ล้อมกรุงยโสธรนครธมไว้ด้วย
แต่ปรากฏตามจดหมายเหตุของ จูตาควอน ผู้ร่วมคณะทูตจีนใน
แผ่นดินพระเจ้าหงวนเสงจงมากรุงกัมพูชาใน ค.ศ. ๑๒๙๖ ว่า
สุโขทัยหรือสยามรุกรานเผาผลาญบ้านเมืองในเขตแคว้นกรุง
กัมพูชาอดวายเป็นอันมาก และยังล้อมนครธมไว้ด้วย เป็นเหตุให้
กษัตริย์กัมพูชา (ไชยวรมันที่ ๘) ถูกถอดออกจากราชบัลลังก์ใน
สาเหตุอันนั้น ไม่สามารถรักษาความสุขสงบของบ้านเมืองได้
และกษัตริย์องค์ใหม่ ทรงพระนามอินทรวรมันที่ ๓ ขึ้นเป็นพระเจ้า
แผ่นดิน จึงรักษานครธมไว้ได้ ปีที่เกิดผลัดเปลี่ยนแผ่นดินกัมพูชา
อันเนื่องมาจากการรุกรานของกรุงสยามนี้คือ ค.ศ. ๑๒๙๕ กษัตริย์
องค์ใหม่ในตำราประวัติศาสตร์ South-East Asia ของศาสตราจารย์
D.G.E. Hall ระบุว่า เป็นลูกเขยของกษัตริย์องค์ที่ถูกถอด (ดังมีนิยาย
เรื่องตาแดงหวานประกอบ)

ในปีใกล้เคียงกับปีสิ้นพระชนม์ ของ กุบิลองหวนสีโจ้ว คือ ๑๒๙๕ จดหมายเหตุจีนได้ลงข้อความว่า ทูตจีนได้เข้าเฝ้า พระเจ้ากรุงสยามที่นครเพชรบุรีในขณะที่พระองค์ทรงบัญชาการรบกับพวกมลายู

การแพร่ขยายดินแดนราชอาณาจักรสุโขทัย ในปีใกล้เคียงกับปีสิ้นพระชนม์ของ กุบิลองหวนสีโจ้ว โดยบุกเข้าไปในราชอาณาจักรกรุงกัมพูชาและส่งทัพไปโจมตี เผ่ามลายูที่พากันขึ้นมาจากเกาะสุมาตรา เข้ามาอยู่ในปลายแหลมดังหลักฐานของจุதாகวนและจดหมายเหตุราชวงศ์หงวนบอกไว้เองเช่นนี้ ข้าพเจ้าขอตีความว่า พ่อขุนรามคำแหงทรงระวังพระองค์อย่างสงบเสงี่ยมในเมื่อกุบิลองหวนสีโจ้วยังทรงพระชนม์อยู่ เพราะจักรพรรดิมองโกลผู้นี้แม้ใน ค.ศ. ๑๒๙๓ ก่อนสิ้นพระชนม์เพียงปีเดียวยังจัดส่งทัพเรือจำนวน ๑,๐๐๐ ลำ ประกอบด้วยทหารบก ๓๐,๐๐๐ มีเสบียงอาหารพอเพียงจะเลี้ยงดูกันได้ ๑ ปี ให้ลงมาโจมตีทำโทษเจ้าผู้ครองเกาะชวา เพราะเจ้าผู้ครองผู้นั้นไปลอบหลั่งดูหมิ่นพระองค์โดยสักรหน้าทูตที่พระองค์ส่งมาเรียกร้องให้ไปเฝ้า ณ กรุงปักกิ่ง ผลของการยุทธไม่เป็นที่พอพระทัยกุบิลองหวนสีโจ้ว คือ แม่ทัพของพระองค์มิได้ลงโทษเจ้าผู้ครองนครเกาะชวาให้สมพระทัย รับแต่ทางไมตรีและเครื่องราชบรรณาการมาถวายเท่านั้น จึงพระพิโรธ “ให้เขียน

และให้ยึดสมบัติ”(๑) นี่เป็นเหตุการณ์เมื่อพระองค์ทรงพระชนม์
เกือบจะถึง ๘๐ แล้ว ยังจัดส่งทัพบกทัพเรือไปลงโทษเจ้าผู้ครอง
เกาะชาวใต้

เรามักจะปลอบใจตัวเองว่า “พระเจ้าขุนรามคำแหงเข้มแข็ง
ในการศึกสงคราม ทั้งภูมิประเทศก็อยู่ห่าง” แต่พม่า, ชาว, ญวน,
จาม, ญุ่น แม้แค่วันละโฮรีในอินเดียเหนือ พระองค์ก็สามารถ
จัดทัพไปทำโทษปราบปรามได้ถ้าไม่อยู่ในโอวาท เคารพพินอบ
พิเทาพระองค์ เพราะฉะนั้น ถึงแม้จะเปลี่ยนรัชกาลแล้วใน ค.ศ.
๑๒๙๕ กรุงสุโขทัยก็ยังจัดส่งคณะทูตไปถวายพระราชาสาสน์ ดัง
ปรากฏในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๕ ว่า “...ในแผ่นดินพระเจ้า
หงวนแสงจงฮ่องเต้ (ตรงกับ ค.ศ. ๑๒๙๕) เสียมก๊กให้ราชทูตนำ
ราชาสาสน์อักษรเขียนด้วยน้ำทองมาถวาย” และยังส่งไปอีกใน
ค.ศ. ๑๒๙๗ คราวนี้ มีข้อความบันทึกว่า “เสียมก๊กให้ราชทูตมา
ขอม้า พระเจ้าหงวนแสงจงฮ่องเต้ประทานเส้อยศลายทองไป”

กล่าวคือ ปีสิ้นพระชนม์ของกษัตริย์หงวนสีโจ้ว ค.ศ. ๑๒๙๔
เป็นโอกาสเหมาะที่กรุงสุโขทัยจะแผ่ขยายดินแดนให้ลูกหลานใน
อนาคตได้มีไว้ทำมาหากินจึงแผ่ขยายดินแดนเข้าไปทางอีสานและ
ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ตลอดจนชลบุรี ส่วนทางปักษ์ใต้ นั้น ก็ได้

(๑) Howoth ชุดเดียวกัน เล่ม ๑ หน้า ๒๔๑

จัดส่งทัพไปรุกรบมิให้พวกมลายูขึ้นมายึดที่ดินทำกินจากเกาะ
สุมาตรา เรื่องใหญ่เรื่องสำคัญ เกิดขึ้นใน ค.ศ. ๑๒๙๔, ๑๒๙๕
พ่อขุนรามคำแหงจึงทรงลงมาบัญชาการรบอยู่ที่เมืองเพชรบุรี และ
ทูตจีนเข้ามาเฝ้าพระองค์ ณ ที่นั้น นำรับสั่งพระเจ้าหงวนเสงจง
มาถวาย เป็นการห้ามทัพ อย่ารุกรบฆ่าฟันพวกมลายูต่อไปเลย
“ดังที่พระองค์ท่านทรงสัญญากับหม่อมฉันไว้”

แต่ในการทูต ถึงแม้กุบิลหงวนสีโจ้ว จะทรงพระเดชานุภาพ
มากมาย แต่พระองค์ก็ไม่เสด็จอยู่คำฟ้าจะต้องมีวันดับสูญเหมือน
สัตว์โลกทั้งหลาย พระบรมราชโองการอาจจะพึงเกรี้ยวกราด
แสดงอำนาจ แต่เมื่อพระองค์ล่องลับไปแล้ว รัชทายาทผู้สืบครองต่อ
เป็นหลานปู่ อวูโลยยังน้อยกว่าพ่อขุนรามคำแหง พระบรมราช
โองการจึงถูกดัดแปลง เป็นทางพระราชไมตรี* โดยกรุงสุโขทัยส่งทูต
ไปเฝ้าถวายพระพรใน ค.ศ. ๑๒๙๕, ๑๒๙๗ และอีก ๒ ครั้ง ใน
ค.ศ. ๑๒๙๙ ครั้งสุดท้ายใน ค.ศ. ๑๒๙๙ นี้ รัชทายาทสุโขทัยทรง
เป็นหัวหน้าคณะทูตไปเอง รัชทายาทผู้นี้คือ พญาเลอไท ส่วนใคร
จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินครองกรุงสุโขทัยในปีนั้น (คือ ค.ศ. ๑๒๙๙)

* ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า นี่เป็นจุดเด่นของรัชกาลนี้ในการทูต คือแปลงเรื่องร้ายกริ้วกราด
มาเป็นดีรินหู สมดังคำ “ทำพระราชไมตรี” ของพระเจนจันฉักร แต่เป็นพระราช-
ไมตรีของพ่อขุนรามคำแหงที่มีต่อพระเจ้าหงวนเสงจงฮ่องเต้

ยังเป็นปัญหาถกเถียงกันไม่ยุติ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ท่านผู้นั้นคือพญา
 ไสสงคราม พระอนุชาพ่อขุนรามคำแหงและเป็นโอรส (ต่างมารดา)
 ร่วมกับพ่อขุนรามคำแหง ในพระราชบิดาเดียวกันคือ พ่อขุนศรี-
 อินทราทิตย์ บางกลางหาว และจากถ้อยคำที่จดหมายเหตุจีนบันทึกไว้
 ว่า ค.ศ. ๑๒๙๙ หรือปลาย ค.ศ. ๑๒๙๘ พ่อขุนรามคำแหงสิ้น
 พระชนม์เสียแล้ว ผู้กราบทูลติมุรข่านหงวนเสงจงก็คือ พญาเลอไท
 โอรสของพระเจ้ารามคำแหง และเป็นรัชทายาทราชบัลลังก์สุโขทัย
 ในขณะที่พญาไสสงครามเป็นกษัตริย์ปกครองราชอาณาจักรสุโขทัย
 ในปีนั้น ●

คัดจาก วารสารจันทร์เกษม, ฉบับที่ ๑๒๗ (พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๑๔)

การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย สมัยก่อนสุโขทัย

ท่านรองอธิการ นิสิต นักศึกษา ท่านผู้ฟัง ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ผมจะว่ารู้สึกตื่นเต้นก็ไม่เชิงนัก เพราะว่าปีนี้ก็กว่า ๖๐ แล้ว
จะมัวแต่ตื่นเต้นก็จะเป็นมูสาไป เพราะฉะนั้นสิ่งที่เรารู้สึก
จริง ๆ ก็คือว่าไม่นึกเลยว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก* จะมี
บรรดาผู้ที่สนใจในวิชาประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวิชาที่ตาย
แล้ว เพราะว่าตำราพิมพ์มากี่ปีก็ใช้อยู่อย่างนั้น ข้อความเดียวกัน
เรียนตั้งแต่ประถม อุดมศึกษาก็เหมือนกันเรื่อยมา เพราะฉะนั้น
ผมรู้สึกดีใจมากที่ท่านทั้งหลายแสดงความสนใจวันนี้ก็จะพูดถึง
๒ ชั่วโมง อาจจะนานหน่อย แต่ไหน ๆ นาน ๆ มาที ๒ ชั่วโมงก็จะ
พยายามพูดให้ช้า ผู้ที่มีฝีมือในการจดก็จะเป็นประโยชน์

ในหัวเรื่องที่เขียนไว้บนกระดานที่ว่า การศึกษาของไทย
สมัยก่อนสุโขทัยนั้น นี่เป็นครั้งแรกที่กล่าวอย่างเปิดเผยว่าจะมีการพูด
ในเรื่องราวก่อนสุโขทัย เพราะว่าสมัยที่ผมไปเรียนในมหาวิทยาลัย
๓๘ ปีมาแล้ว ตลอดปีท่านอาจารย์สมัยนั้นก็กวนอนอยู่ในหลัก
ศิลา (จารึก) รามคำแหง เทอม ๑,๒ เทอมสุดท้ายท่านไม่ได้ดีจาก

* คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลกในปัจจุบัน

หลักศิลาหลักแรกนั้นได้ หมายความว่า จะเริ่มแรกที่เริ่มพูดถึง เรื่องราวสุขุขทัยเพราะว่าในชั้นมัธยมศึกษา ผมไม่เคยรู้เรื่องเลย จะมารู้เรื่องก็ตอนเข้ามหาวิทยาลัย ก็เป็นการรู้เรื่องที่กะพรวน กะแพรง ไม่มีเรื่องอะไรยกเว้นเรื่องพ่อขุนรามคำแหงกับสมเด็จพระราชบิดาเท่านั้น แต่เหตุการณ์ผ่านมาจนบัดนี้ก็ร่วม ๆ ๔๐ ปีแล้ว เมื่อประกาศว่าเราจะพูดกันก่อนสมัยสุขุขทัยก็จะเป็นนิมิตที่ดี คือหมายความว่าในระยะ ๔๐ ปี เราไม่เคยลองที่เราไม่ก้าวหน้าก็ช่าง เราจะเริ่มก้าวหน้า คือจะพูดเรื่องก่อนสุขุขทัยในวันนี้

การที่ผมมาพูดที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลกในวันนี้ ก็ไม่ได้หมายความว่าทางกระทรวงศึกษาธิการเขาจะรับ แล้วก็เอา ไปพิมพ์เป็นตำราให้เด็กรุ่นต่อ ๆ ไป เพราะว่าในบรรดากระทรวงทั้งหลายในรัฐบาลนั้น กระทรวงศึกษาธิการเป็นกระทรวงที่ ปักหลักแน่นไม่ค่อยยอมขยับเขยื้อนจนกว่าจะมีใครที่ขู่ว่าจะพังหลัก ลงเสีย เมื่อนั้นแล้วก็จะยอมได้ เพราะฉะนั้น ๒๕๑๖ นี้ ก็เป็น นิมิตดีว่าบ้านเมืองเปลี่ยนแปลง วิชาประวัติศาสตร์ไทยก็คง ก้าวหน้าตามเขาไปได้บ้าง

ผมจะเริ่มเข้าเนื้อเรื่องนะครับ พูดกว้าง ๆ ว่าสมัยนั้นเริ่มใน พ.ศ. ๑๘๐๐ ตัวเลข ๑๘๐๐ เป็นตัวเลขที่ภาษาฝรั่งเรียกว่ากลม (Round figure) ถ้าจะพูดให้แน่ชัดลงไปอีกทีหนึ่งเป็น พ.ศ. ๑๗๖๑ ที่ว่า ๑๗๖๑ นี้มีปรากฏหลักฐานหนังสือลายศิลาจารึกหลัก ๔

ของสุโขทัย เหตุการณ์ที่ว่าทำไมจึงตีความเอา พ.ศ. ๑๗๖๑ นี้เป็น
 เรื่องยาว เป็นเรื่องค่อนข้างยาวและก็สลับซับซ้อน ในรุ่นนี้ก็ให้ถือว่า
 พ.ศ. ๑๗๖๑ เป็นสมัยเริ่มแรกของสุโขทัย แต่ พ.ศ. นั้นมิใช่ราชวงศ์
 พระร่วง สุโขทัยนั้นมีอีกราชวงศ์หนึ่งก่อนราชวงศ์พระร่วง หลักฐาน
 ที่ผมกล่าวนี้ก็คือหลักฐานศิลาจารึกของสุโขทัยนี่เองเป็นหลักฐาน
 ที่มีอยู่นานแล้ว แต่ทำไมพวกเราจึงไม่ทราบ ทำไมจึงไม่มีใคร
 พูดคำอันนี้เป็นเรื่องประหลาด เป็นเรื่องประหลาดที่ว่าเมื่อท่าน
 ผู้ใหญ่ท่านไม่พูด จะเพราะเหตุใดก็ตาม พสกนิกรทั่วราชอาณาจักร
 ก็นิ่งหมด คล้าย ๆ กับว่าไฉสตีปัญญาถ้าไม่มีใครผลักดันบรรดา
 กุลบุตรกุลธิดาของประเทศก็จะนั่งอยู่ตรงนั้น ซึ่งไม่ถึงอย่างยิง
 หรือจะพูดให้ชัดเจนว่าทำไมจึงกล่าวแต่ราชวงศ์พระร่วง ราชวงศ์อื่น
 เขามีอยู่เขามีชัดแล้ว หลักฐานก็เป็นภาษาไทยจารึกไว้ในหลักหิน
 ไม่มีใครสามารถจะไปลบเลือนได้ แต่ทำไมจึงไม่มีใครกล้ากล่าวถึง
 เสียเลย เรื่องนี้เป็นเรื่องประหลาดสิ้นดี คือประหลาดในแง่ที่ว่า
 เมื่อพวกคุณเติบโตแล้วก็สามารถทดสอบคำพูดของผมนี้จนแจ่มชัด
 แล้วคุณจะอด....คือแปลกใจไม่ได้ว่าทำไมมันจึงเป็นอย่างนั้น
 ทำไมเราต้องรอให้คนนั้นคนนี้พูดเสียก่อนแล้วคนอื่นมันจึงจะกล้าพูด
 มันเรื่องอะไร ท่านจะคิดว่าถ้าเราพูดไปมันอาจจะผิด ก็ไฉ่ผิดมัน
 ก็ผิด มันจะเป็นอะไรไป ผิดมันก็ไม่ถึงตาย ไม่ใช่ว่าผิดครูบาอาจารย์
 จะดิงมาเอาอะไรตีหัวเราให้แตกมันก็เปล่า เมื่อพูดถึงครูบาอาจารย์

มันก็อีกเรื่องหนึ่งว่า เอ๊ะทำไมครูบาอาจารย์เขาจึงเป็นอย่างนั้น ที่ผมพูดก็เพราะว่าผมก็หนึ่งในนั้น ทำไมอาจารย์เราจึงคล้าย ๆ กับว่า ขอโทษที่ใช้คำว่า “บัดขบ” คือทำไมไม่กล้าหรือเจ้านายท่านไม่รับสั่ง ก็เจ้านายท่านจะมีเวลาอะไรแค่นั้น อย่างคนหนึ่งเป็นเสนาบดีแล้วกระทรวงใหญ่เสียด้วย กระทรวงมหาดไทยนี้จะให้ท่านมารอบรู้สักแค่นั้น จะได้รอบรู้เสียทุกอย่าง อย่างครุฑที่ราชอาณาจักรมีเท่าไร ผมว่าเป็นจำนวนแสน ทำไมต่างคนต่างนิ่งหมดเป็นเพราะอะไร ในแสนคนขอสัก ๑๐ คนไม่ได้หรือที่จะกล้าพูดออกมา แล้วก็ต้องมีผู้คัดค้าน เราก็ตอบโต้กันซิ หาหลักฐานมาแสดงกันซิ แล้วในไม่ช้าไม่นานความจริงก็จะแจ้งว่าสุโขทัยนั้นก็มีอีกราชวงศ์หนึ่งเป็นราชวงศ์ที่เกิดก่อนราชวงศ์พระร่วงแล้ว ราชวงศ์นั้นก็ไม่ว่าจะตั้งชื่ออย่างไร เพราะเป็นราชวงศ์สั้นมีเพียง ๓ ชั่วคนเท่านั้น แล้วก็ค่อย ๆ สูญหรือเรียกว่าเข้าฉากไปเลย

เพราะฉะนั้น พ.ศ. ๑๗๑๖ เป็นปีสถาปนากรุงศรีสัตนาสุโขทัย โดยพระเจ้าแผ่นดินไทยพระองค์หนึ่งมีนามว่า *พ่อขุนศรีเน่านำถม* พ่อขุนนี้ปรากฏพระนามในศิลาจารึกหลัก ๒ เพียงด้านเดียว ๒-๘ ครั้ง แต่เพราะว่าศิลาจารึกนี้มันลบเลือนไปเกือบทุกบรรทัด จึงปรากฏแต่พระนามของพ่อขุนศรีเน่านำถมนี้ บางทีก็ไม่ทราบที่ท่านทำอะไร แต่ว่าที่มีแจ้งชัดก็คือ

๑) ท่านสร้างพระเจดีย์

๒) ท่านออกจับช้างป่า

๓) ท่านเอาช้างนั้นมาแจกจ่ายแก่บรรดาขุนนาง

แล้วก็มีข้อความที่คล้าย ๆ ตาย แต่คำว่า ตายนี้ถ้าเราไปดูในจารึกนี้แล้ว ใ้ตัว ต. นี่มันไม่ค่อยชัด มันดูคล้าย ๆ ด. คือว่าตาย คือว่าตายนี้ก็ไม่รู้ว่าจะแปลว่าอะไร แต่เชื่อแน่ว่าท่านครองศรีสัตนาลัยสุโขทัย และเชื่อแน่ว่าท่านสิ้นพระชนม์ที่นั่นเอง แต่ว่าถ้าหากท่านสิ้นพระชนม์ที่นั่น แล้วก็ครองที่นั่น ท่านมาจากไหน เอ้อ อันนี้จารึกไม่ได้มีบอกไว้ หมายความว่าท่านอาจจะมาจากที่อื่น หรือเรียกว่าท่านมิใช่คนท้องถิ่น เป็นคนที่มาจากท้องถิ่นอื่น มามีอำนาจปกครองกรุงศรีสัตนาลัยสุโขทัย ในจารึกหลักเดียวกันนี้คือหลัก ๒ นี้ จารึกพระโอรสของพระองค์ไว้ว่า โอรสท่านมีพระนามว่า พ่อขุนผาเมือง แล้วก็จารึกหลักเดียวกันนี้ ดูเหมือนอยู่ด้าน ๓ นี้ว่ามีโอรสอีกองค์ทรงพระนามว่า พ่อขุนรามคำแหงพระราม เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็ทราบว่พ่อขุนศรีเน่านำถมนั้นมีโอรส ๑ องค์ องค์ใหญ่ชื่อพ่อขุนผาเมือง องค์ ๒ ชื่อพ่อขุนคำแหงพระราม ในหลักเดียวกันนี้ระบุชื่อหลานของพ่อขุนศรีเน่านำถมไว้ หลานชายมีองค์หนึ่งเมื่อหนุ่มนั้นมีพระนามว่า เจ้าศรีศรทธา แล้วเมื่อตอนปลายชีวิตของเจ้าศรีศรทธานั้นท่านก็ไปผนวชแล้วก็กลับมาที่สุโขทัย แล้วก็ได้เป็นเจ้า ศรีศรทธาราชจุฬามณี คือเป็นสมเด็จพระสังฆราชที่สุโขทัย เพราะฉะนั้นจารึกหลัก ๒ ของสุโขทัยนี้ นอกจากระบุพระนาม

พ่อขุนศรีเนานำถมแล้ว ยังระบุโอรส ๒ องค์ คือพ่อขุนผาเมืองและ
 พ่อขุนคำแหงพระราม แล้วพ่อขุนผาเมืองนั้นจะมีราชโอรสหรือ
 เปล่านั้นจารึกไม่ได้ระบุไว้ แต่ระบุว่าน้องท่านคือพ่อขุนคำแหงพระราม
 มีลูกชายที่ชื่อว่าเจ้าศรีศรทรา แล้วเมื่อเติบโตใหญ่เจ้าศรีศรทราออกบวช
 เป็นพระภิกษุ แล้วในที่สุดก็เป็นสมเด็จพะสังฆราช ลูกหลาน
 ของเจ้าศรีศรทราที่ไม่มีจะสืบวงศ์ เพราะฉะนั้นถ้าผมจะเรียกเป็น
 อีกราชวงศ์หนึ่งก่อนราชวงศ์พระร่วง ก็จะไม่สามารถจะบอกได้ว่า
 เป็นราชวงศ์อะไร จนกว่าเราสามารถจะทราบได้ว่าพ่อขุนศรีเนา
 นำถมมาจากไหน ถ้าสมมติว่าพ่อขุนศรีเนานำถมเป็นเจ้านายที่มาจาก
 ถิ่นอื่นสมมติว่ามาจากไทยใหญ่ แล้วก็ไทยใหญ่นั้นท่านมาจากเมือง
 นี้ก็สมมติอีกนะ สมมติว่าท่านมาจากเมืองเมา คือใช้คำว่าเมากับโมนี
 ก็เขียนว่าเมา เราจะอ่านมาอย่างปัจจุบันหรือเราจะอ่านโมอย่าง
 โบราณก็สุดแล้วแต่ ที่ผมว่าสระเอาเคยอ่านโมนีอันนี้มีไซ้ของแปลก
 นะครับ เพราะว่าอย่างคำว่าลิ ที่ว่า เยธัมมา ไม่ดี เดียวลองคิดคำอื่น
 คำว่านะโมตัสสะ นี่เราออกเสียงนะ แต่โบราณเขาเขียนเป็น
 นะเมตัสสะ ภควตา นะออกเสียงเป็นตัสสะภควโต อันนี้ถ้าเป็น
 ของใหม่ของแปลก อันนี้ลองจำไว้แล้วลองฝึกถามดู บรรดา
 พระท่านที่เขียนคำโบราณได้นี้มีเยอะ ว่าทำไมสระเอาจึงอ่านสระโอ
 อันนี้ก็เป็นอย่างอื่นหนึ่ง ก็เป็นข้อปลีกย่อยก็เป็นปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ
 ที่จะลองฝึกขบคิด ถ้าหากว่าเราสามารถมีหลักฐานแน่นอนว่า

พ่อขุนศรีเนานำถมท่านมาจากเมืองเมานี้เราก็เรียกว่าราชวงศ์เมืองมาได้ แต่ว่าถ้าหากว่ายังไม่ได้มีการพิสูจน์และการรับรองกันแพร่หลายเราก็ทิ้งไว้ก่อนได้ แต่ก็ยังเป็นอีกราชวงศ์ ก่อนราชวงศ์พระร่วงคือก่อนราชวงศ์ขุนบางกลางหาว เดิมเคยชื่อว่า ขุนบางกลางท่าว เดียวก็ไปพิสูจน์กัน แล้วว่ามีไซ้ ท่าว แต่ว่าเป็น หาว ไป คือเป็น พ่อ-ขุนบางกลางหาวไป ผมก็คิดอยากจะพูดถึงเรื่องใหญ่ ๆ แต่ว่าก็อดที่จะมีไอ้เกร็ดปลีกใหญ่เข้ามาไม่ได้ เพราะถ้าพูดเฉย ๆ ว่าเราว่าราชวงศ์ของพ่อขุนบางกลางหาว เหมพวกคุณว่าตำรากระทรวงศึกษาธิการไม่ได้พูดอย่างนั้นนี่ ตำรากระทรวงศึกษาธิการที่เราเรียนราชวงศ์พ่อขุนบางกลางทาวนี้ อันนั้นก็ไซ้ กระทรวงศึกษาท่านมาที่หลังเสมอ คือไอนักคันคว้า นักสำรวจโต้แย้งโต้เถียงในเมืองไทยเราก็มียู่ วันดีคืนดีก็นัดกันไปแล้วก็หาแว่นขยายแล้วก็หากระไดป็นกันขึ้นไป เพราะไอ้ศิลาจารึกหลัก ๒ มันสูงถึง ๗ ฟุต แล้วก็มีฐานเสียอีกจึงต้องเอากะได้อันขึ้นไป แล้วเอาแว่นขยายส่องดูว่า ขุนบางกลางท่าวหรือขุนบางกลางหาว ตือตัว ท. หรือตัว ห. จนแน่ใจแล้วคนนี่ลงมาอีกคนก็ขึ้นไป ทำกันครึ่งวัน แล้วในที่สุดก็ยอมกันว่าไม่ใช่กลางท่าวคือมันเป็นตัว ห. เป็นขุนบางกลางหาว เพราะฉะนั้นพ่อขุนบางกลางหาวท่านขึ้นเป็นพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ราชวงศ์พระร่วงก็อุปบัติขึ้น เออผมจะไม่พูดถึงราชวงศ์พระร่วงมีกษัตริย์ก็องค์ตั้งแต่ไหนถึงไหน เพราะเรื่องนี้ก็มีการสมมนากันที่จังหวัดสุโขทัยเมื่อปี ๒๕๐๓

แล้วก็กรมศิลปากรก็ตีพิมพ์ผลการสัมมนาออกมาแล้ว บางอย่างก็ตกลงกันได้ก็ตกลงกันบางอย่างที่ไม่แน่ใจเขาก็ทำเป็นเครื่องหมายคำถามไว้ เรียกกันว่ายังเปิดโอกาสให้คนทั้งหลายได้แสดงฝีมือบ้าง เพราะว่าการสัมมนาที่สุโขทัย จนบัดนี้ก็ได้อีก ๑๓ ปีมาแล้ว บรรดาผู้ที่ไปสัมมนาที่ตายไปก็มีนะ ที่ยังมีอยู่ก็ไม่หนุ่มเท่าไร ไม่ช้าไม่นานก็จะเหล่าๆ เหย้ไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้นก็เปิดโอกาสให้คนทั้งหลายได้แสดงฝีมือบ้าง

เมื่อได้กล่าวเท่านี้ก็เพียงพอแต่เกริ่นเท่านั้นเอง เพราะว่าเรื่องราวของชนชาติไทย ก่อนที่อาณาจักรสุโขทัยอุบัติขึ้นนั้นมีมากมายเหลือเกิน อย่างวันนี้ผมเดินทางมาถึงที่สนามบินก็ในราวร่วมๆ บ่ายโมง เพราะฉะนั้นวันนี้ก็ยังไม่ได้คิดว่าจะพูดเรื่องอะไรกันหนอ เมื่อลงไปแล้วเข้าไปในห้องพักแล้วจึงจดเรื่องแล้วก็นั่งคิดดู คือว่าเรื่องราวของชาติไทยก่อนสุโขทัยมันมีเป็นพันๆ ปีนะ แต่ว่าเป็นพันปีที่เราต้องกระโดดข้าม คือเรารู้ตอนต้นแล้วก็ต่อมาอีกราวพันปี เราไม่รู้ รู้ลางๆ คือหมายความว่ากระโดดไกลทีเดียว จากนั้นกระโดดอีกที่ไกลๆ มาถึงแถวๆ ยุन्नนานแล้ว พอพันปีที่ ๒ แล้วเหตุการณ์รวดเร็วแล้ว จากยุन्नนาน เมืองแถน ลงมาทางล้านช้าง เวียงจันทร์ ไปทางทิศตะวันตกเป็นเมืองโม เมืองเมา ไปทางอาหมแล้วลงมาสุโขทัยเป็นเวลารวดเร็วมาก เพราะฉะนั้นวันนี้ผมไม่พูดย้อนหลังเป็นพันๆ ปี ถ้าพูดไปก็ไม่มีประโยชน์ ผมเอง

ก็ไม่รู้แน่แล้วพูดไปประโยชน์ที่จะได้น้อยเหลือเกิน ผมจะพูดเพียง ๒๐๐-๓๐๐ ปีก่อน พ.ศ. ๑๘๐๐ คือเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๐๐-๑๘๐๐ ว่าในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาหรือเรียกว่าในประเทศสยาม ประเทศไทย ทุกวันนี้มีเรื่องราวอะไรบ้างที่เราพอเชื่อได้ว่าเป็นเรื่องราวชนชาติเรา

เมื่อมาถึงตอนนี้แล้วต้องจับหลักปักหลักให้คุณเห็นก่อนว่า อาณาจักรของชนชาติอื่นเขาซึ่งมีก่อนแล้วก็มีเป็นหลักฐานมันคงนั้นเห็นได้ชัด มี ๒ อาณาจักร คือ อาณาจักรกัมพูชา คืออยู่ข้างทะเลสาบเขมร ใน พ.ศ. ๑๕๐๐ พระเจ้าแผ่นดินผู้ยิ่งใหญ่ของกัมพูชา ในเวลานั้นทรงพระนามว่าพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ พระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ นอกจากจะครองนครธมหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ากรุงยะโสธรแล้ว ยังแผ่อำนาจเข้ามาในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แล้วก็ปกครองเมืองลพบุรีหรือที่เรียกว่าละโว้ไว้ในอำนาจ แต่การที่ได้ครองละโว้ไว้ในอำนาจเป็นการปกครองระยะสั้น คือชั่วระยะรัชกาลนั้น พอกัมพูชาเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินอำนาจไม่เท่าเดิม การปกครองก็สลายไป แต่อย่างไรก็ดี กัมพูชาใน พ.ศ. ๑๕๐๐ ก็มีพระเจ้าแผ่นดินที่ชื่อว่า สุริยวรมันที่ ๑ เป็นเจ้ายิ่งใหญ่อีก ราชอาณาจักรหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศสยาม คือ ราชอาณาจักรพุกาม ราชอาณาจักรพุกามนี้เป็นของพม่า แล้วอยู่กันคนละทิศ พุกามนั้นอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

ของสุโขทัย ส่วนนครมฤงยุโธธรนั้นอยู่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ห่างไกลนั้น เพราะฉะนั้นในประเทศสยามนี้มีราชอาณาจักรหรือยังใน พ.ศ. ๑๕๐๐ ราชอาณาจักรนั้นต้องประกอบไปด้วยรัฐเป็นอันมาก อาจจะมี ๕๐ หรือ ๑๐ หรือ ๑๕ หรือ ๒๐ รัฐ รวมกันอยู่ใต้การปกครองของเจ้านายองค์เดียว ในกรณีนี้จึงจะเป็นราชอาณาจักรรัฐนี้ใน พ.ศ. ๑๕๐๐ เราก็มองเด่นชัดว่า ๑. มีรัฐที่เรียกว่าเงินยางเชียงแสน อยู่ที่อำเภอเชียงแสนหลวงปัจจุบันนี้ ถัดมาที่เมืองลำพูนมีอันนี้ไม่ใช่รัฐ อันนี้เป็นราชอาณาจักรย่อย ๆ คือ ราชอาณาจักรหริภุญชัยแต่เดิมแต่พอมมาถึงคราว พ.ศ. ๑๕๐๐ นี้เปลี่ยนชื่อใหม่แล้ว เรียกว่า ราชอาณาจักรลำพูนชัย ได้ลงมาสุโขทัยมีหรือยังใน ๑๕๐๐ ยังไม่มีแน่ เพราะฉะนั้นดินแดนตั้งแต่พิษณุโลกปัจจุบันนี้ลงไปข้างล่างถึง นครสวรรค์ลงไปชยันนาท ลงไปลพบุรี ลงไปอยุธยา และก็อาจจะไปถึง นครปฐมนั้น มีอาณาจักรเก่าแก่ตั้งอยู่ ตอนนี้ก็ยังคงตั้งอยู่ได้ แต่ความเสื่อมกำลังคลี่คลายเข้ามาใกล้ตัวแล้ว อันนี้เรียกว่าราชอาณาจักรลงรัฐ เป็นอาณาจักรที่มีความกว้างใหญ่ไพศาลพอดูทีเดียวสำหรับสมัยนั้น แต่เรื่องราวรายละเอียดของลงรัฐนี้เป็นที่น่าเสียดายว่าจนบัดนี้เรากียังไม่ทราบ ที่กล่าวได้ว่ามีอาณาจักรนี้อยู่ก็เป็นเรื่องราวของรัฐอื่น ๆ ไกลเคียงเขาระบุไว้ตัวลงรัฐเองไม่พูดเลยคล้าย ๆ ว่าเป็นอาณาจักรไป จะไม่มีปากหรือว่ามีแต่ไม่พูดอะไรเลยนี้เป็นเรื่องขบกล แล้วก็อีกข้อหนึ่งซึ่งใหญ่ซึ่งสำคัญคือว่าลงรัฐนี้

เป็นอาณาจักรชาติอะไร ก็เชื่อกันว่าเป็นมอญนะเชื่อกัน แต่ก็เกิดประเด็นเกิดปัญหาที่ว่าถ้าเป็นมอญแล้ว มันก็ตอบปัญหาบางอย่างไม่ได้ คือว่า ถ้าหากว่าเป็นพะม่าทำไมจึงเอามาเป็นเจ้านายของพวกเขาแคะ แคะในสมัยถัดมาอีกหน่อยก็มาตั้งพรรคพวกที่อยู่ในเมืองลำพูนแล้วก็ไปเชิญพะม่าคือมอญลงรัฐขึ้นมาเป็นเจ้านาย อันนี้เป็นเรื่องประหลาด เพราะฉะนั้นความเชื่อเดิมที่ว่าลงรัฐเป็นมอญนี่ก็เป็นความเชื่อที่ไม่ค่อยสนิทใจนัก ได้ลงรัฐลงไปจะมีอะไรคือได้จังหวัดเพชรบุรี คือประจวบคีรีขันธ์ แล้วก็ไชยา นครศรีธรรมราช อันนี้ในศตวรรษที่ ๑๕ หรือพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ก็ลำบากนิดหน่อยคืออีกไม่ช้าไม่นานจะมีชาวอินเดียมาตั้ง คือแผ่อำนาจเข้ามาปกครองโดยเฉพาะหัวเมืองแหลมมะลายู แล้วก็เป็นการปกครองชั่วระยะเวลาหนึ่ง ส่วนพื้นเมือง คนพื้นบ้านพื้นเมืองจะเป็นชาวอะไรจะมีมะลายูมากน้อยเพียงไหน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่แจ่มชัด

เพราะฉะนั้นถึงตอนนี้ผมยังไม่พูดถึงทางหัวเมืองแหลมมะลายู พுகามนี้เรามีศักราชแน่นอนว่า พระเจ้าอนุรุทธ หรือ อนุรธามังชอล ขึ้นครองเป็นพระเจ้าแผ่นดินในพุทธศักราช ๑๕๘๗ ส่วนพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ ของนครธมยะโสธรขึ้นครองอยู่ในราวพุทธศักราช ๑๕๕๔ คือห่างกันในราว ๔๐ ปี ลวรัฐเราไม่ทราบอย่างที่ผมบอกไว้ว่าพระเจ้าแผ่นดินชื่ออะไร มีกึ่งองค์ มีโอรสหรือไม่ ไม่รู้เรื่องเลย เพราะฉะนั้นลวรัฐนี้ผมก็เขียนเอาไว้เพื่อจะให้คุณทราบว่

เจ้าของเดิมเขามีอยู่ ที่ว่าเจ้าของเดิมมีอยู่นี้ ตอนนี้นำคัญมาก เพราะว่าคุณเห็นผมเขียนข้างบนเงินยางเชียงแสน เงินยางเชียงแสนนี้เป็นวงศ์ของพ่อขุนมั่งราย คือลูกหลานของวงศ์นี้ต่อมาสร้างเมืองเชียงรายแล้วก็มาตีเมืองลำพูนชัยแล้วสร้างเมืองเชียงแสน แต่มีอีกราชวงศ์หนึ่งอยู่ที่เดียวกันนี้แต่อพยพลงมาล่างแล้ว คือราชวงศ์โยนกเชียงแสน คือต่างกันที่คำหน้าเท่านั้นเอง โยนกเชียงแสนกับเงินยางเชียงแสน เงินยางนี้เป็นบรรพบุรุษของพ่อขุนมั่งราย ส่วนโยนกเชียงแสนนี้ต่อมาจะเป็นบรรพบุรุษของราชวงศ์ที่ปกครองกรุงศรีอยุธยา เพราะฉะนั้นถ้าจะพูดถึงลุ่มน้ำเจ้าพระยาแล้วราชวงศ์โยนกเชียงแสนนี้มีความสำคัญมากกว่ามากเพราะว่าเงินยางเชียงแสนเฉพาะล้านนา แต่โยนกเชียงแสนนี้จะมาเป็นบรรพบุรุษของราชวงศ์ที่ปกครองกรุงศรีอยุธยา ราชวงศ์โยนกเชียงแสนนั้นลงมาแล้วแต่ลงมาอยู่ไหน เมื่อคุณเห็นลวรัฐมีอาณาเขตทางเหนือขึ้นมาจนถึงพิษณุโลก ราชวงศ์โยนกเชียงแสนนี้ไม่กล้าล้ำแดนที่เขามีเจ้าของ เพราะฉะนั้นก็อยู่รอบนอกของวงศ์นี้คืออยู่แถวอุตรดิตถ์ ในหนังสือแม้แต่เป็นภาษาของทางเชียงใหมหรือว่าเป็นหนังสือทางกรุงเทพฯ เขียนว่าราชวงศ์นี้ก็คือพระเจ้าศิริไชยเชียงแสนไปตั้งบ้านเมืองอยู่ที่เมืองร้างชื่อเมืองแปเป็กใกล้กำแพงเพชร แต่ว่าผมไม่เชื่อ เพราะว่าเข้าไปได้อย่างไรเจ้าของเขาถือปืนถือมีดคอยคุ้มกันอยู่ ได้อย่างมากคือมาอยู่เพียงเขตอุตรดิตถ์เลยมานิดหน่อย

เท่านั้นเอง พอจะเข้าพิชณฺโลกหรือไม่กล้าเข้า จะลงไปกำแพงเพชร จะต้องผ่านพิชณฺโลก ผ่านสุโขทัย แล้วไปถึงกำแพงเพชรทางทิศตะวันตกเจ้าของเขาไม่ยอมให้ผ่าน ยกเว้นเจ้าของจะตายไปแล้ว แต่ลวรัฐยังไม่ตาย ยังมีชีวิตอยู่ของเขา

เพราะฉะนั้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๕ หรือ พ.ศ. ๑๕๐๐ นี้ โยนกเชียงแสนยังเพียงจริง ๆ อยู่ในเขตลวรัฐ แล้วก็จึงอยู่มาอีก ๑๐ ชั่วโมง ชั่วโมงศัตริย์ หรือว่า ๑๑ ชั่วโมงผู้ครองจึงในพุทธศักราช ๑๗๓๑ นี้ ปรากฏในหลักฐาน ภาษาฝรั่งเศสเขียนที่ปารีส แล้วก็ปรากฏในหลักฐานภาษาบาลีเขียนที่วัดโพธิ์กรุงเทพฯ ภาษาฝรั่งเศสกับภาษาบาลีเขียน โดยคนต่างกาลต่างวาระตรงกันในเรื่องศักราชคือ ๑๗๓๑ แล้วก็ระบุเมืองนครไทยว่าเป็นที่ตั้งชั่วคราวของเจ้านายในวงศ์โยนกเชียงแสน พอมาถึงตอนนี้มีเหตุการณ์เกิดขึ้นในลุ่มน้ำเจ้าพระยารวดเร็วมากทีเดียว คล้าย ๆ กับว่าเกิดไฟไหม้ป่าอย่างใหญ่แล้วเจ้าของเดิมวอดวายไปหมด แผ่นดินว่างต่างคนต่างวิ่งมาแย่งกันอีกเป็นแถวที่ว่าต่างคนต่างแย่งที่นี้ เดียวผมจะเขียนให้ดูว่าใครไปแย่งอะไรที่ไหน ที่ว่าเกิดไฟไหม้ป่านี้ เป็นการเปรียบเทียบนะครับ อันที่จริงไม่ใช่ กัมพูชาเกิดมีผู้ปรีดาภิเษการองค์หนึ่งชื่อว่าพระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ พระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ นี้เป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ในสมัยโบราณ ถ้าจะเทียบกับอีกสมัยหนึ่งก็เทียบกับบุเรงนองพอเทียบกันได้ คือวรมันที่ ๗ นี้ท่านเป็นผู้สร้าง

กรุงยะโสธรนครธรรมด้วยศิลาดังที่เราเห็นซากอยู่ทุกวันนี้เพราะก่อนหน้านั้นเป็นการสร้างด้วยไม้ โดนเผาผลาญเกลี้ยงไป* ไชยวรรณที่ ๗ เมื่อเป็นกษัตริย์สร้างนครหลวงด้วยศิลาแล้วก็ส่งทัพออกมาหลายทัพบุกรุกโจมตีจับเชลยเพื่อจะไปสร้างสิ่งอนุสรณ์ในรัชกาลของพระองค์และเชลยที่พระองค์จับกวาดต้อนไปครั้งนั้น จารึกของเขมรระบุจำนวนไว้ชัดทีเดียวคือจำแนก ๓ แขนง ๓ แขนง มีหน่วยหมื่น หน่วยพัน หน่วยร้อย หน่วยสิบจนถึงหน่วยธรรมดา คือเป็นตัวเลขที่ชอบกล ถ้าความจริงมีเชลยมากมายถึงเพียงนั้นแล้ว เราก็เกิดความสงสัยว่ากัมพูชาแต่โบราณนี้เก้างแก่ นับเชลยนี้เรียกว่านับไม่ตกหล่นสักคนเดียวมันไม่น่าเชื่อ นับเป็นแสนนี้ไม่รู้จะนับกันอย่างไรแต่ว่าในจารึกหลักพระขรรค์ของกัมพูชา ระบุจำนวนเชลยที่กวาดต้อน และกวาดต้อนไปในครั้งนั้นก็ไปสร้างกรุงยะโสธรนครธรรมด้วยศิลาพร้อมทั้งสิ่งต่าง ๆ ในพระนครนั้นเป็นอันมาก ไฉ้เชลยที่กวาดต้อนไปนี้เชื่อได้ว่าส่วนหนึ่งเป็นเชลยในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาคือลวรัฐนั่นเอง เมื่อเจ้าของเดิมมีอันเป็นไป เช่นนี้ดินแดนในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาก็ว่างเจ้าของ เมื่อว่างเจ้าของแล้ว คราวนี้แย่งกันใหญ่ ที่แย่งกันใหญ่นั้นมีราชวงศ์หนึ่งซึ่งผมยังไม่ได้เขียนให้ เป็นราชวงศ์ที่มีถิ่นฐานคือมีหลักฐานอยู่ที่มีถิ่นฐานคือมีหลักฐานอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์เป็นราชวงศ์ชื่อว่าศรีธรรมโคกราช ราชวงศ์ศรีธรรมโคกราชก็ลงมายึดเมืองลพบุรีตั้งเป็นเมืองหลวง

* โดยกองทัพของอาณาจักร จามปา

ของตัวชั่วคราว แล้วจะด้วยเหตุผลกลใดไม่ทราบ ราชวงศ์นี้
 ก็อพยพลงล่าง คือลงเลยเพชรบุรี ลงเลยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไป
 ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนนี้มีพวกใหม่มาจับบทบาทพวกใหม่นี้
 ก็อยู่ในแคว้นลวรัฐเดิมคือ เมืองลพบุรี สุพรรณบุรี และเชื่อว่าแถว
 เพชรบุรี ราชบุรี นครชัยศรี พวกใหม่นี้มีชื่อว่าอู่ทอง แล้วตาม
 ปกติถ้านักเลงมาปะทะกันก็ตีกัน แต่กรณีนี้ไม่ตีกันก็จะเป็น
 ญาติเป็นมิตรกันต่างคนต่างจะช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกัน แล้วแบ่ง
 อาณาเขตกันว่า ใต้ของที่นี่ไปจะเป็นอาณาเขตของวงศ์ศรีธรรม-
 โศกราช ส่วนเหลือที่นี่ไปจะเป็นอาณาเขตของท้าวอู่ทอง ที่นี่ก็ไม่ได้
 บอกว่าที่ไหน แต่ก็มีมติความหมายกันว่าที่นี่คือแถวจังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์เป็นของวงศ์ศรีธรรมโศกราชเหนือ จังหวัดประจวบ
 เป็นของท้าวอู่ทอง นอกจากที่จะให้ลัตยาบันเป็นพันธมิตรกันแล้ว
 วงศ์ศรีธรรมโศกราชยังฝากโอรสไว้ ๒ องค์ ให้ท้าวอู่ทองช่วย
 ดูแลรักษา การที่เอาลูกเขาไปให้คนอื่นเลี้ยงนี้มันก็ชอบกลว่า
 เอมันเรื่องอะไร พ่อไม่สามารถเลี้ยงแล้วจะมีลูกมาทำไม แต่ว่า
 วงศ์ศรีธรรมโศกราชฝากโอรส ๒ องค์ให้ทางท้าวอู่ทองช่วยดูแล
 มันจะต้องมีเหตุผลสำคัญอะไรสักอย่างหนึ่ง เมื่อในหลักฐานเขา
 ไม่ได้บอกอะไรไว้ให้ ผมก็เดาเอาว่าที่ฝากไว้ที่นี่ก็เพราะว่าท่าน
 เตรียมตัวที่จะบุกรุกลงไปข้างล่าง จะเกิดการสู้รบกันอย่างชนิด
 ที่ไม่มีเวลาจะมาดูแลเด็กดูแลแล้ว และอันนี้เองตอนนี่เองที่เป็นเหตุ

ให้วงศ์ศรีธรรมโคกราชไปตีเมืองซึ่งต่อมามีชื่อว่ารานครศรีธรรมราช
ตอนนั้นนครศรีธรรมราชอยู่ที่อื่น ในภาษาจีนเรียกว่าตันม้าเหร่ง
ตันม้าเหร่งแล้วในภาษาของอินเดียเขาเรียกว่า ทำเรริงกัม ทำเรริงกัม
จีนได้ฟังอย่างนี้แกก็เขียนว่าตันม้าเหร่ง นี่เป็นชื่อเดิมเก่าของ
นครศรีธรรมราช เมื่อวงศ์ศรีธรรมโคกราชไปตีเมืองนี้ได้ก็เอาชื่อวงศ์
ของตัวเองให้แกชื่อนครแล้วตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา คือราว พ.ศ. ๑๗๗๐ เศษ ๆ
เมืองนครศรีธรรมราชจึงอุบัติขึ้นในชื่อนี้

เมื่อในตอนล่างของประเทศไทยมีการตีเมืองนครศรีธรรมราช
ได้เช่นนี้ และ พ.ศ. ก็ใกล้ ๆ จะ ๑๘๐๐ เข้ามาแล้วคือ ๑๗๗๐ เศษนี้
ตอนนี้หรือก่อนหน้านี้นักราว ๓๐-๔๐ ปี ก็เป็นเวลาที่ยุทธศาสตร์นาลัย-
สุโขทัยอุบัติขึ้น ผมตั้งสมมุติฐานว่าราชวงศ์แรกพร้อมทั้งราชวงศ์
ที่ ๒ คือ ราชวงศ์พระร่วง ไม่ใช่เป็นเจ้านายพื้นบ้าน เป็นเจ้านาย
ที่มาจากถิ่นอื่น แคว้นอื่นมาโดยกรณีพิเศษ แต่อย่างไรก็ดีกรณีพิเศษ
อย่างไหนั้น ประเดี๋ยวจะได้แสดงให้เห็น แต่ว่าเป็นอันที่ยุติว่าก็มา
ได้ดินแดนใหม่ในตอนล่างนี้ก็คือเมืองแคว้นเซลิยงนี้ เพราะฉะนั้น
พ่อขุนศรีเน่านำถมในฐานะเป็นผู้อาวุธก็ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
ในจารึกหลัก ๒ ได้ระบุอาณาเขตของพ่อขุนศรีเน่านำถมไว้ อ่านได้
๒ ทิศ ทิศหนึ่งคือทิศเหนือ ว่าทิศเหนือถึงยอด เหนือนี้ก็หมายความว่า
ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองศรีสุพรรณาลัย
ไปถึงเมืองยอด ยอดนี้ก็เชื่อกันว่าอยู่ใกล้ ๆ แม่สอ ในนั้นระบุไว้ว่า

๒ หมื่นพะยาม อาณาเขตของพ่อขุนน่านำถมทางทิศใต้ในจารึกเรียกว่าทิศหัวนอน ไม่ได้ระบุเมือง แต่ระบุระยะว่า ๒ แสนมีเศษเท่าไรอ่านไม่ออก แต่ว่าเลขมัน ๒ แสนพะยาม หรืออีกนัยหนึ่งทางทิศใต้ในราวสิบเท่าของทางทิศตะวันตก ในข้อนี้เราก็จะพอมองเห็นได้ว่าถ้าเราเอาวงเวียนวัดศรีสขนาลัยไปถึงแม่สลด แล้วก็เอามาวัดข้างล่างนี้สิบเท่า สิบส่วนก็จะได้ถึงแถว ๆ เพชรบุรี ถ้าถึงแถวเพชรบุรีก็จะไปครอบคลุมอาณาจักรของท้าวอู่ทอง ส่วนทิศตะวันออกเราอ่านไม่ได้ คือหลักหินมันแตก ทิศเหนือไม่กล่าวถึง หินแตกนี้ก็เรียกว่าเป็นเคราะห์กรรมของเราเองที่ว่าไม่รู้รายละเอียดดีขึ้น แต่ทิศเหนือที่ไม่ได้กล่าวถึงนี้มันแปลกทำไมจึงไม่กล่าวถึงคล้าย ๆ กับว่า จะเป็นอาณาจักรของชนเผ่าเดียวกัน พวกพ้องเดียวกัน จะเป็นญาติมิตรเดียวกันหรืออะไรสักอย่าง เพราะฉะนั้นเมื่อพ่อขุนศรีน่านำถมมาเป็นพระเจ้าแผ่นดินของราชอาณาจักรใหม่ในตอนล่างนี้ ก็คือศรีสขนาลัยสุโขทัยแล้ว ตอนนี้อย่างกรุงกัมพูชาที่ว่ามีพระเจ้าแผ่นดินผู้ยิ่งใหญ่ทรงพระนามว่า ไชยวรมันที่ ๗ นั้น ตอนนี่ชักจะเก่าเฒ่าเต็มที่แล้ว ผมเชื่อว่าถ้าเมื่อตอนหนุ่ม ๆ ในราว พ.ศ. ๑๗๒๐ ท่านก็แสดงกฤชดาภินิหารไปปราบปรามแคว้นนั้นแคว้นนี้ พอมาถึง ๑๗๕๐ เศษ ๆ เกือบจะ ๖๐ ท่านก็แก่ไปอีก ๔๐ ปีเพราะฉะนั้นความหนุ่มแน่นก็ห่างไกลไปมาก ก็ปรากฏว่ามีการยกลูกสาวของพระเจ้าแผ่นดินกัมพูชา

ให้กับลูกชายของพ่อขุนศรีในน่านม และลูกชายผู้นั้นบางคนก็คงรู้
 แล้วที่ชื่อว่าพ่อขุนผาเมือง อันนี้ในจารึกกระบู้ไว้แบบนี้ว่า เมื่อก่อน
 พ่อขุนผาเมืองอยู่เมืองราด เป็นเมืองกว้างขวางหลาย แล้วท่านก็ได้
 อภิเษกกับพระนางสิริรามาเทวี พระนางสิริรามาเทวี แล้วท่าน
 ยังได้พระขรรค์ไชยศรี แล้วได้นามว่าพ่อขุนศรีอินทรีปะตินทราทิตย
 คือได้ของดี ๓ อย่าง คือ ได้บรรดาศักดิ์เป็นพ่อขุนศรีอินทรีปะติน-
 ทราทิตย ได้พระขรรค์ไชยศรี ได้ลูกสาวมีฟ้ากรุงยะโสธร อันนี้
 ในจารึกของเราไม่ได้บอกอะไรละเอียดกว่านี้ ส่วนในจารึกของ
 เขมรนั้นไม่ได้พูดได้เลย ก็เป็นหน้าที่ที่ว่าใครไม่พอใจอยากจะ
 เติมนอะไรเพื่อความเข้าใจก็ตีความหมายเอาเอง ส่วนผมนั้น
 ตีความหมายว่าเพราะว่าเหตุการณ์ใหญ่เกิดขึ้นจนมีราชวงศ์ใหญ่
 ทางเมืองเมามาครอบครองดินแดนในตอนล่างนี้ เหตุการณ์นั้น
 ต้องใหญ่ยิ่งจนกระทั่งพระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ นี้ ก็ยังเกรง คือว่า
 ทางไทยใหญ่ได้ยกทัพลงมาระบุด้วยว่าแม่ทัพนั้นชื่อเจ้าสามหลวงฟ้า
 เป็นพระอนุชาของกษัตริย์ทางราชอาณาจักรเมืองมา แล้วท่านลงมาตี
 เมืองต่าง ๆ กระบู้ไว้ในราว ๓๐ เมือง ใน ๓๐ เมืองนั้นมีระบู้เมือง
 แก่งหลวง เมืองอโยธยาไว้ด้วย แก่งหลวงนี้ก็อยู่ในแคว้นเซลิยง
 อโยธยานี้ก็ได้ลงไปแถวลพบุรี สุพรรณบุรี รวมทั้งกรุงศรีอยุธยา
 เพราะฉะนั้นใน ๓๐ เมืองนี้ จะต้องมีบางเมืองเข้าไปอยู่ในขอบเขต
 พระราชอำนาจเดิมของพระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ อันนี้เองเมื่อ

พระเจ้าสามฟ้าได้กลับไปดินเดิมของพระองค์ พระองค์ได้มอบให้บุคคลนายทหารที่เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย ให้ปกครองดินแดนตอนล่างนี้ และในพวกที่เป็นผู้ที่ได้รับมอบความไว้วางใจให้ปกครองบ้านเมืองใหม่นี้ พวกหนึ่งก็คือพวกพ่อขุนศรีน่านำถม แล้วอีกพวกหนึ่งก็คือพ่อและลุงของพ่อขุนบางกลางหาว

เมื่อกล่าวถึงพ่อกับลุงของขุนบางกลางหาว อันนี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งคุณอาจจะไม่เคยได้ยินได้ทราบมาก่อน คือจารึกหลัก ๑ ระบุนามไว้ให้ว่า พ่อขุนบางกลางหาวนี้มีพ่อชื่อนั้น ลุงชื่อนั้น หรือจะระบุให้ชัดไปมีพ่อชื่อขุนจอด มีลุงชื่อขุนจิต ขุนจิตขุนจอดนี้เป็นชั้นพ่อชั้นลุงของต้นราชวงศ์พระร่วง แล้วชื่อนี้เองที่ทำให้ผมเชื่อว่าขุนจิตกิติขุนจอดกิติ เป็นเจ้านายของเมืองทิศเหนือของเชียงใหม่คือเมืองจิตเมืองจอด แล้วก็เป็นเขตไทยใหญ่ที่ติดกับเขตเชียงใหม่ของเราในปัจจุบันนี้ ทำไมสิ่งที่ผมพูดมามีหลายแห่งหลายคำ หลายตอน คุณก็แสดงงง ๆ ไม่เคยรู้ไม่เคยทราบมาก่อนก็เพราะว่าคุณนั้นไปฟังตำราของกระทรวงศึกษาธิการมากเกินไป ก็อาจจะเป็นธรรมดาว่า ขณะที่เรายังเป็นนิสิตนักศึกษาอยู่เราก็คouldจะเป็นธรรมดาว่า ขณะที่เรายังเป็นนิสิตนักศึกษาอยู่เราไม่มีเวลาจะไปค้นคว้าสืบหาหลักฐานข้อมูลอื่น ๆ เราต้องพึ่งตำรับตำราไม่ค้นคว้าเอง มันก็เป็นสิ่งที่ช่วยไม่ได้ เพราะว่าหลักฐานเหล่านี้ไม่ได้อยู่ใกล้ไม่ได้อยู่ในภาษาอื่น เป็นหลักฐานที่อยู่ในจารึก

และก็เป็นภาษาไทย เพราะฉะนั้นครั้งใดคราวใด หอสมุดวิทยาลัย
 วิชาการศึกษาก็ดี หรือว่าวิทยาลัยครู สถาบันอื่น ๆ ก็ดี เวลาเขา
 ตีพิมพ์บทความวารสารก็ไม่ว่าภาค ๑ ภาค ๒ ภาค ๓ ภาค ๔ อะไรก็ดี
 เมื่อห้องสมุดของสถาบันคุณมีแล้ว ในยามว่างลองเปิดดูบ้าง
 เพราะว่าผมนี้ไม่ได้ไปเอามาจากอากาศหรือว่าเอามาจากตำรับ
 ตำราลึกลับ ไม่ใช่เอามาจากตำราของไทยเราเองที่เป็นข้อมูลที่
 เขาตีพิมพ์อยู่ แต่ว่าเราต้องเสียเวลาอ่านเอง ตีความหมายเอง
 แล้วก็พยายามที่จะวางภาพวางรูปเอง เรื่องราวชนชาติไทย
 ก่อนสมัยสุโขทัยก็ได้กล่าวเป็นเรื่องใหญ่ ๆ แล้วก็บางทีบางท่านฟังดู
 จะรู้สึกว่ายาวซับซ้อนนะครับ แต่ว่าถ้าคุณรู้สึกอย่างนั้นก็อย่าไป
 เสียใจอะไร เพราะว่าผมพูดให้คุณฟังนี่ก็ในราวชั่วโมง ชั่วโมงเศษ ๆ
 จากที่ผมต้องศึกษาค้นคว้ามา ๓๐ กว่าปี อะไรที่ผมใช้เวลายาวนาน
 แล้วก็กว่าจะจัดได้เป็นข้อ ๆ เอามาพูดให้คุณฟังในเวลาชั่วโมงเศษ ๆ นี้
 ก็เป็นเรื่องธรรมดาที่ว่ามันจะต้องอดงอดสงสัยไม่ได้ว่า เอ...ทำไม
 มันจึงซับซ้อนกันอย่างนั้นอย่างนี้ ก็เพราะว่าเรายังไม่มีหนังสือ
 ยังไม่มีตำราออกมาให้เราได้อ่านทีเดียวหนึ่ง ๒ เทียบ ๘ เทียบ
 ๑๐ เทียบ ถ้าเราได้อ่านอย่างนั้นแล้ว ผมมาพูดคุณก็คงจะไม่รู้สึก
 แปลกใจเท่าไรนัก นี่ก็ได้ชั่วโมงครึ่งแล้ว ผมจะพูดอีกสัก ๕ หรือ
 ๑๐ นาที แล้วก็เปิดโอกาสให้คุณได้ซักถามและตอนหลังก็
 ใครจะถามอะไรมาก็ได้นะครับ

ก็คืออย่างนี้ สุโขทัยนั้นเราจัดศักราชกว้าง ๆ ว่า ๑๘๐๐ ก่อน ๑๘๐๐ เช่น ๑๗๐๐ นั้นก็มีเรื่องราวของราชวงศ์ศรีธรรมโคกราช ราชวงศ์นี้ไม่ได้อุบัติขึ้นในตอนล่าง แต่ว่าอุบัติขึ้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ แล้วก็ต่อจากนั้นก็เป็นเรื่องราวของราชวงศ์โยนก เชียงแสน ที่ลงมาพิงพักอยู่นอกเขตลพบุรีในราว ๆ ๑๐ กว่ารัชกาล แล้วใน พ.ศ. ๑๗๓๑ นี้ ก็ย้ายไปตั้งบ้านเมืองอยู่ที่นครไทยแล้วก็ลงไป ตั้งที่เมืองเพชรบุรี ก่อนหน้านี้นี้ก็มีเรื่องของท้าวอู่ทอง ที่ท่านจะลงมา อยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเมื่อไร ตอนไหน ก็ยังหาหลักฐานไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดีราชวงศ์ของท้าวอู่ทองกับศรีธรรมโคกราชนี้ เมื่อมา ปะทะกันเข้าแทนที่จะรบพุ่งฆ่าฟันกัน กลับผูกมิตรสมัคสมาน เป็นญาติติดต่อกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกัน ก็เป็นนิมิตอันดีของ ขนชาติไทยเรา เพราะฉะนั้นเมืองอู่ทองที่ปัจจุบันมีชื่อว่าอำเภอ อู่ทองที่จังหวัดสุพรรณบุรีนั้น ก็เอามาจากชื่อของท้าวอู่ทอง ซึ่งมีหลายท้าว ผมเข้าใจว่าอย่างน้อยมีถึง ๔ แล้ววงศ์ศรีธรรมโคกราช ก็ลงไปตีเมืองได้ ซึ่งต่อมาก็มีชื่อว่า นครศรีธรรมราชแล้วเป็นที่เชื่อ ได้ว่าราชวงศ์ศรีธรรมโคกราชเมื่อได้เมืองนครศรีธรรมราช แล้วก็ยัง แผ่ขยายอิทธิพลครอบครองไปจนถึงปลายแหลม คือไปถึงในที่ ซึ่งต่อมาชื่อว่าเมืองสิงคโปร์ ส่วนตอนบนขึ้นมานั้นก็มีเรื่องราวที่ ว่าราชวงศ์โยนกเชียงแสนเมื่อย้ายจากนครไทยมาเพชรบุรีแล้ว ต่อมาก็ขึ้นมาตั้งเมืองอยู่ที่หนองโสน มาเป็นสมเด็จพระรามาธิบดี-

อุทุมพร ในพุทธศักราชที่เชื่อกันว่า ๑๘๙๓ ก็เป็นต้นวงศ์ของกษัตริย์
 ยุทธยา ๓๓ - ๓๔ พระองค์ จนมาเสียกรุงเอาใน พ.ศ. ๒๓๑๐
 เพราะฉะนั้นทางโยนกเชียงแสนก็ดี เงินยางเชียงแสนก็ดี หรือว่า
 หริภุญชัย ลำพูนชัยก็ดี ตลอดจนถึงลวรัฐ แล้วก็ทางราชวงศ์
 ศิริธรรมโคกราช ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นบ้านคนพื้นเมือง ที่แปลกออกไป
 ไปก็คือวงศ์อุทุมพร ผมเชื่อว่าชื่อนี้แล้วก็มีคำว่าท้าว มันเป็นคล้าย ๆ
 ประเพณีที่นิยมกันทางอีกฝั่งหนึ่งของแม่น้ำโขง คือว่าของเรา
 ด้านข้างตอนนี้จะมาผสมผสานกับราชวงศ์โยนกเชียงแสนอย่างไร
 เราก็ไม่ทราบรายละเอียด แต่อย่างไรก็ดีวงศ์โยนกเชียงแสนร่วมกับ
 วงศ์ท้าวอุทุมพรนี้ก็มาตั้งกรุงศรีอยุธยา โดยวงศ์โยนกเชียงแสนเป็น
 พระเจ้าแผ่นดินได้ ๓ - ๔ พระองค์ แล้วก็วงศ์ท้าวอุทุมพรเดิมเป็น
 กษัตริย์ ต่อมาได้ยาวนานกว่า คือเริ่มตั้งแต่ขุนหลวงพระจ้าว
 พระบรมราชาที่ ๑ แล้วก็ไปสิ้นสุดเอาในรัชกาลของพระมหาจักรพรรดิ
 อันนี้ผมก็ช่วยไม่ได้ถ้าหากว่าในเวลาที่สุดนี้นำความมั่งงวยมาให้
 แก่คุณเป็นอันมาก

แต่อย่างไรก็ดีขอให้ถือว่า นี่เป็นการฟังครั้งแรกของคุณ จะ
 รู้สึกงงก็ไม่ใช่ไร ประเดี๋ยวให้ผมพักสักหน่อย แล้วก็ใครอยาก
 ชักถามอะไรก็เชิญนะครับ แต่อยากให้เขียนในกระดาษแล้วก็
 บรรดาอาจารย์จะไปเก็บเอามา คุณจะลุกขึ้นพูดผมก็อาจจะไม่ได้ยิน
 ประเดี๋ยวก็เสียเวลากันมาก เพราะฉะนั้นจะถามอะไรก็ถามสั้น ๆ
 เขียนในกระดาษ ตอนนี้ก็ขอพักสักประเดี๋ยว....

ถาม

๑. นักประวัติศาสตร์สมัยใหม่สันนิษฐานว่า ถิ่นฐานเดิมของไทยนั้นอยู่ทางใต้แถบอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ หลังจากนั้น ก็อพยพขึ้นเหนือ แล้วกระทบกับจีนจึงถอยร่นลงมาตามรอยเดิม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด ?

ตอบ

ประการแรกที่ว่า นักประวัติศาสตร์สมัยใหม่สันนิษฐานว่า ผมทราบคนที่เสนอความเห็นนี้ แต่ว่าไม่ใช่เป็นนักประวัติศาสตร์ เป็นนายแพทย์คือเป็นหมอ คือหมอสมศักดิ์ สุวรรณสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นว่าเป็นนักประวัติศาสตร์นี้ ผมก็ยังรออยู่ ถ้าจะมี นักประวัติศาสตร์ที่เปล่งเสียงออกมาก็เห็นจะต้องฟังกันหูฟัง แต่ว่าหมอมองว่าอะไรก็ช่างแคะรับ แปะบอกว่า แกใช้หลักเกณฑ์ ในการตรวจกลุ่มเลือดกลุ่มโลหิตในร่างกายที่โรงพยาบาลศิริราช คนไข้ไปที่โรงพยาบาลมีกลุ่มอะไรแกก็จดไว้ แล้วก็แกไปพูดที่สยาม สมาคมมีคนซักถามว่า แล้วกลุ่มเลือดอินโดนีเซียล่ะแกไปตรวจ หรือว่าใครไปตรวจ หรือว่ามีการตรวจหรือไม่มีการตรวจ อันนี้ หมอสมศักดิ์ก็ไม่รู้จะตอบอย่างไร คืออ้อมแอ้ม ๆ เต็มที คือคน จะพูดอย่างนี้ได้จะต้องตรวจกลุ่มเลือด จะว่าเป็นที่ศิริราชก็ดีละ แล้วก็ต้องไปตรวจที่อินโดนีเซีย จะต้องไปตรวจที่ฟิลิปปินส์ จะต้องไปตรวจที่จีนใต้ จะต้องไปตรวจที่อีกหลายแห่ง เพราะฉะนั้น

ชีวิตของหมอกคนเดียวไม่พอ จะต้องหลาย ๆ หมอ หลาย ๆ แห่ง
ช่วยกันทำช่วยกันตรวจ เพราะฉะนั้นจนปัจจุบันนี้ก็ยังเป็น
หลักเกณฑ์ที่ห่างไกลความสมบูรณ์ และอีกประการหนึ่งไม่ใช่
นักประวัติศาสตร์ ที่ว่าเห็นด้วยหรือไม่ ไม่หรอกครับผมไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่งที่ว่า เพราะเหตุใด เหตุผลยาวมาก คิดว่า คุณจะให้ผมตอบ
ก็ไม่ต้องนอนกันละคืนนี้ เพราะฉะนั้นขอผ่านไปเลยนะครับ
เพราะผมไม่เห็นด้วย

ถาม

๒. พ่อขุนบางกลางหาว เป็นไทยแท้หรือเปล่า? ถ้าไม่ใช่
มีเชื้อสายใด? ประวัติความเป็นมาของท่านเป็นอย่างไร?

ตอบ

ที่ว่าไทยแท้เนี่ยลำบากครับ แท้เนี่ยมันมีอะไรแท้บ้างในโลก
ความจริงยิ่งคนยิ่งลำบากแม้แต่ตัวท่านอย่างแมว ม้า หมา หมู
แท้เนี่ยลำบาก เพราะฉะนั้นถ้าแท้ไม่แท้เขาเอาสายเลือดไม่ได้ สมมติ
ว่าผมอยากจะเป็นไทยแท้ ผมก็ไปจ้างผู้หญิงที่เป็นไทยแท้ แล้วมี
ลูกหลานมา ลูกของผมมันไม่ไปจ้างนี้ มันไปเห็นนางสาวมาเลเซีย
สวย ๆ จะทำยังไง เพราะฉะนั้นบางครั้งลำบากครับ คือแท้เนี่ยผม
นึกว่า ต่างว่าถ้าโลกเรานี้อุบัติขึ้นมาจากชาย - หญิง ๒ คน ที่ชื่อว่า
อาดัมกับอีวา ถึงหลานนี้เรื่องมันก็แปร่งไปเสียแล้ว คือรุ่น ๓ ก็
แปร่งไปเสียแล้ว เพราะฉะนั้นแท้และไม่แท้เนี่ยเขาไม่ให้ถือเป็นเกณฑ์

เขาให้ถือว่าคนเราจะเป็นสังคมเดียวกันนี้แล้วแต่วัฒนธรรมชนบ-
 ประเพณี อย่างไทยเรามีการทอดกฐินทอดผ้าป่า มีการบวช การ
 ทำบุญทำทานที่สำคัญก็คือภาษา เขาไม่ได้ถือสายเลือด อย่าง
 เพื่อนเก่าของผมที่นั่งอยู่ในห้องนี้ ก็อันที่จริงเขาก็ชื่อคุณมนูญนะ
 แล้วก็เสียงก็เป็นไทย แต่มอง ๆ ไปคุณก็บอกว่า เอ...ไม่ใช่มัง แต่
 แกเป็นไทยครับ ชนบประเพณีอะไรเป็นไทยหมด เพราะฉะนั้น
 เราไม่ถือสายเลือดกันเท่าไร แล้วถ้าพูดถึงตัวผมนี่ก็ความเป็นไทย
 ก็อาจจะเป็นที่ใจมากกว่า เพราะพ่อก็ถึง ๆ เท่านั้น ปู่ก็ ๑๐๐ %
 เลยไม่ใช่...ลำบาก ๆ เพราะฉะนั้นพวกคุณก็พิจารณาดูตัวเอง
 เกิดว่าเป็นไทยแท้หรือเขมรแท้หรือมอญแท้ แต่ว่าถ้าเราพูดไทย
 ร้องเพลงไทย รักสาวไทยอะไรอย่างนี้ก็ได้

ถาม

๓. ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยความจริง แต่เรื่องราวที่เรา
 ศึกษาในส่วนใหญจะเป็นการสันนิษฐาน ผมไม่อยากจะอ่านหมดหรอก
 เพราะเริ่มก็ไม่ถูกแล้ว ประวัติศาสตร์ก็ไม่ใช่วิชาที่ว่าด้วยเรื่องราวที่มี
 การจดบันทึก บางทีบันทึกก็ ก็ก็เป็นประวัติศาสตร์ หรือไม่ป็น
 จริงหรอก ที่ว่าด้วยความจริงก็เห็นจะต้องเป็นธรรมชาติกระมังครับ
 คือเป็นวิชาพวกบรรดาภิกษุทั้งหลายท่านศึกษา พวกคุณศึกษา
 ประวัติศาสตร์ก็เหมือนกับศึกษาความจริง ความจริงศึกษาไม่ได้
 มันลึกซึ้งเหลือเกิน เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องราวของมนุษย์ที่มีการ

จดบันทึก เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นเรื่องราวที่มีการจดบันทึกคุณก็คงจะเคยได้ยินว่าคนนั้นเผาเอกสาร คือไม่อยากให้เป็นประวัติศาสตร์ เพราะประเดี๋ยวจะมอดตัวอย่างว่าที่อำเภอ นั้นหรือว่าที่ออฟฟิศนี้เกิดไฟไหม้ ไม่ใช่ไฟไหม้โดยอุบัติเหตุแต่ว่ามีผู้จุดเพื่อจะทำลายเอกสารคือไม่อยากให้มีหลักฐาน

ถาม

๔. การขุดค้นศิลปะที่บ้านเชียง

ตอบ

อันนี้การขุดค้นศิลปะนี้ไม่ใช่ประวัติศาสตร์หรอกครับ เป็น Pre-History คือเป็นวิชาก่อนประวัติศาสตร์ผมข้ามไปเลย

ถาม

๕. ตามทัศนะของท่าน กษัตริย์ไทยมีกี่พระองค์?

ตอบ

สุโขทัยราชวงศ์พระร่วงผมเสนอไว้ ๒๔๙๙ ว่ามี ๑๐ แล้ว ๒๕๐๓ มีการสมมนาที่สุโขทัยนี้ เขาไม่ยอมรับองค์หนึ่ง ก็เลยเหลือ ๙ ที่ไม่ยอมรับนี้ เขาบอกว่าบุคคลผู้นั้นทรงพระนามว่า พระยาไสยสงคราม ว่าในการเรียงพระนามกษัตริย์สุโขทัยทุกองค์มีคำว่า ฟู ฟูพญาบางกลางหาว ฟูพญารามคำแหง ฟูพญานั้นฟูพญานี้ แต่มาถึงฟูพญาไสยสงคราม มีแต่คำพญาไสยสงคราม ไม่มีคำว่า ฟู เมื่อไม่มีคำฟูเขาก็ไม่ยอมรับ เมื่อไม่ยอมรับผมก็ไม่ว่าอะไร

เมื่อไม่ยอมรับแล้วเขาจะต้องตอบปัญหาอีกปัญหาหนึ่ง ซึ่งผมถามแล้วถามมาตั้งแต่ ๒๕๐๓ จนบัดนี้ก็ยังตอบไม่ได้ ก็คือว่า ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องพึ่งหลักฐานซึ่งมีเหตุมีผลด้วย จะไม่รับเพราะไม่มีคำว่าปู่เท่านั้นไม่ได้ มันต้องมีเหตุผลอื่นประกอบ ผมเสนอ ๑๐ เขาตัดสินเสีย ๑ เหลือ ๙

ถาม

๖. สถานประชุมทัพของพ่อขุนบางกลางหาวก่อนเข้าตีสุโขทัยมีบางท่านสันนิษฐานว่าอยู่ที่นครชุม กำแพงเพชร ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ?

ตอบ

ขุนบางกลางหาวตีศรีสัชนาลัย ส่วนพ่อขุนผาเมืองนั้นตีสุโขทัย แล้วก็ได้เมือง เข้าไปอยู่ในเมือง แล้วก็ไปเชิญขุนบางกลางหาวให้มาเข้าสุโขทัย ขุนบางกลางหาวก็ไม่มา ด้วยเกรงพระสหาย จนพ่อขุนผาเมืองต้องนำทหารออกจากเมืองสุโขทัยเสียก่อน พ่อขุนบางกลางหาวจึงเข้าเมือง จารึกได้ระบุไว้ชัดว่าท่านตีได้ศรีสัชนาลัย ที่ว่านครชุมนี้ผมไม่รู้ว่าจะมาจากไหนกัน

ถาม

๗. อาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอาณาจักรน่านเจ้าว่ามีความสัมพันธ์กับไทยฝ่ายใดอย่างไร ?

ตอบ

ผมไม่รู้ว่าคุณเคยอ่านเรื่อง ๆ หนึ่งลงในสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ชื่อเรื่องก็ฟังแปร่งหูนะ คือผมเขียนให้ชื่อเรื่องว่า พญาวองติฟาง-โพญาณ ในบทความความชื่อนี้เป็นการตอบปัญหานี้ที่ว่านานเจ้า เกี่ยวข้องอะไรกับไทยฝ่ายใต้ ชื่อนี้ประการแรกผมแยกศัพท์ออกเป็น ๔ ศัพท์ด้วยกันคือ พญาเป็นคำที่ใช้เรียกเจ้านายของไทยเรา วองติเป็นคำที่จีนเรียกเจ้านายของเขา ที่เราเรียกกันว่าฮ่องเต้ ฟางโพ โดยเอาธิออกเสีย ไม่ใช่ โพธิ ไม่ใช่ตันโพธิ์ แต่ว่าฟางโพเป็นคำที่ใช้กันในยุennานที่เรียกเจ้านาย ญาณนั้นเป็นคำเก่าของกลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่ใช้เรียกผู้วิเศษหรือหัวหน้าทั้ง ๔ คำ มีความหมายอย่างเดียวกันก็คือว่า Chief หรือหัวหน้า หรือจะเรียกกษัตริย์ก็ได้ คือท่านผู้นี้เป็นกษัตริย์ที่ส่งโอรส ๔ องค์ลงมาตั้งบ้านเมืองในทางล้านนา แล้วเมืองที่ตั่งนั้นก็คือเมืองลำพูนหรือเรียกว่าหริภุญชัย กับอีกเมืองหนึ่งคือเมืองเชียงดาว เรื่องราวต่าง ๆ นี้ปรากฏในประชุมพงศาวดารภาค ๖๑ โอรส ๔ องค์ของพระองค์ท่านนั้น คนโตที่ลงมาชื่อ วาสุเทพ เดียวนี้เราให้นามนี้กับเขาใหญ่ ที่มีชื่อของเชียงใหม่วัดดอยสุเทพ ก็คือเจ้าชายวาสุเทพ เรื่องที่ประหลาดก็คือว่า เมื่อเจ้านายของทางนานเจ้านี้ลงมาตั้งบ้านเมืองอยู่ทางเหนือของเรานี้ แล้วตำราพื้นเมืองของลำพูนเชียงใหม่มิไยยอมไปเรียกเจ้าชายวาสุเทพ เจ้าชายองค์นั้นก็ไปเรียกเป็นฤาษีเสีย

ภาษาวิสุทธิเทพ ภาษาถิ่นภาษาจีน ก็ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์
ยุ่งยากเข้าไปอีก ทำไมคนธรรมดาหรือว่าเจ้านายมีเชื้อมีตระกูล
เราจึงไม่เรียกเฉย ๆ เราไปแปลงเพศเป็นภาษาซีไพรไปเสียก็เลยเป็น
เรื่องยุ่งยาก ความสัมพันธ์ก็คือว่าลูกหลานของทางนานเจ้านั้น
ลงมาตั้งบ้านเมืองเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวไทยในสมัยต่อมา

ถาม

๘. อาณาจักรหลอโล่ของพระเจ้าเหาหรือเสียงเหานั้น
ตามประวัติศาสตร์จีนว่าเป็นอาณาจักรไทยอยากทราบว่าเป็น
อาณาจักรใด และพระเจ้าเหาเป็นเชื้อสายของกษัตริย์ไทยองค์แรก
นั้นเป็นความจริงเพียงใด ?

ตอบ

อันนี้ผมต้องยอมรับว่าผมไม่ทราบครับ คืออาณาจักรหลอโล่
โหล ๆ ไฉนลพบุรีก็พอไปได้ พระเจ้าเหาอันนี้ผมก็เคยได้ยินนะ
แต่ว่าจะเรียกว่าเสียงเหานี้ผมไม่ทราบตามประวัติศาสตร์ที่ยืนยัน
อันนี้ถ้าเป็นจริงก็หมายความว่าคนถามนี้จะต้องเก่งมาก คืออ่าน
ภาษาจีนได้แตกฉาน ผมก็ไม่รู้ใครนะครับ ถ้าใครถามปัญหานี้
คุณก็ลองถามตัวคุณเองซิว่า ที่ว่าประวัติศาสตร์จีนว่าอย่างนั้น
อย่างนี้คุณแน่ใจไหม หนังสืออะไรหน้าเท่าไร ดีพิมพ์เมื่อไร
ลองเอาให้แน่ดูซิ ผมเองก็ไม่ทราบขอผ่าน

ถาม

๙. ตามประวัติศาสตร์กล่าวว่าพ่อขุนรามคำแหงเสด็จไปเมืองจีน ๒ ครั้ง (ดร. ขจร : ประวัติศาสตร์ไม่เคยว่าเลย คนที่ว่าเป็นคือกรมพระยาดำรงราชานุภาพ) คือได้ไปในปี ๑๘๓๗ กับ ๑๘๔๓ แต่ในปัจจุบันมีนักประวัติศาสตร์สมัยใหม่คัดค้าน ท่านมีความคิดเห็นในเรื่องนี้อย่างไร ?

ตอบ

ประวัติศาสตร์ไม่ได้ว่าท่านไปหรอก ในหลักฐานของจีนนั้น มีข้อความดังนี้ “ในปีนั้นอาจจะจะเป็นปีที่คุณว่านั้นะ ๑๘๓๗ นะ มีพระบรมราชโองการจากจักรพรรดิให้พระเจ้าแผ่นดินสุโขทัยไปเฝ้า ถ้าไปไม่ได้ก็ให้ส่งโอรสและขุนนางผู้ใหญ่มาเป็นตัวประกัน” Text ภาษาจีนเขาเขียนอย่างนี้ เริ่มด้วยว่า มีพระบรมราชโองการของจักรพรรดิให้...คนแปลตัดออกหมดเลย ตัดออกหมดเลย เริ่มด้วยพระเจ้าแผ่นดินสุโขทัยไปประเทศจีน แล้วข้อความต่อมาที่ว่าถ้ามาไม่ได้ให้ส่งโอรสและขุนนางชั้นผู้ใหญ่มาเป็นตัวประกันตัดออกอีก ก็เลยเหลือโค่นได้ว่าพระเจ้าแผ่นดินสุโขทัยไปประเทศจีนอันนี้ เราจะเรียกว่าอะไร คือหลักฐานเขามีถ้อยคำสมมติว่า ๒๐ คำเราไปตัด ๔ คำข้างหน้าออกและ ๘ คำข้างหลังออกเสีย ให้เหลือแต่เพียง ๘ คำตรงกลาง อันนี้เองได้ก่อให้เกิดความไขว้เขวเข้าใจผิดกันมาจนทุกวันนี้ จนถึงท่านผู้ที่เขียนปัญหานี้เองด้วย ก็ยังไม่ได้

ตรวจจุดต้นฉบับเดิมของเขา แล้วผมอาจจะบอกด้วยว่าผมได้เห็น
กระดาษที่เขาใช้แปล คนแปลคือพระเจนจันทรอักษร แปลไว้ถูกต้อง
ทุกอย่างแต่ว่ามีดินสอดแดงกา ๔ คำข้างหน้า ๘ คำข้างหลัง เหลือ
๘ คำกลาง ๆ ไว้ แล้วก็ตีพิมพ์ออกมาให้พวกคุณได้ศึกษาได้อ่าน
กันจนเกิดความเข้าใจผิดกันทุกวันนี้ อันนี้ผมก็ไม่ยืนยันนะว่า
รอยขีดสอดแดงนั้นใครขีดดินเพราะผมไม่เห็น ผมเห็นแต่เขาขีดไปแล้ว
เพราะฉะนั้นเมื่อมีการแปลใหม่ ในที่สุดคณะรัฐบาลตั้งคณะ
อนุกรรมการที่รู้ภาษาจีน ๘ คน แล้วใช้เวลากว่า ๖ เดือน ในการ
ไปเอาตำราจีนกันมา แล้วมาโต้เถียงกัน จนในที่สุด ๗ เสียงว่า
พ่อขุนรามไม่เคยไปเมืองจีนเลย แต่มีคำอันอยู่เสียงหนึ่งว่าตามตำรา
ของข้าพเจ้าซึ่งอาจบกพร่องกล่าวว่าพระองค์ไป แต่ว่าเสียงที่ค้านนี้
ก็อ่อนเหลือเกิน แล้วคนที่ค้านนี้ปัจจุบันก็อายุจะ ๙๐ กว่าแล้ว
ก็ปล่อยให้ท่านค้านไป เพราะว่าถ้าท่านมีความสุขที่จะค้านอย่างนั้น
จะเชื่ออย่างนั้นเราอย่าไปจู้จี้ขี้จู้จัดความสุขของท่าน ท่านผู้นี้เป็น
หลวงจีนนะครับ ผมจะบอกชื่อให้ก็ได้ ท่านชื่อหลวงจีน บอกชื่อ
น้องชายท่านดีกว่า น้องชายท่านเป็นพระยาศรีสวัสดิราช ในสมัย
ราชาธิปไตยเป็นปลัดกระทรวงหรือว่าปลัดทูลฉลองกระทรวง
ต่างประเทศแล้วในสมัยหลังนี้เพิ่งมาเสียชีวิตไปสัก ๔ - ๕ ปีนี้เอง
เจ้าคุณศรีสวัสดิราชนี่ก็เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาก แต่พี่ชาย
ท่านนี้เคยไปเมืองจีนนะ เคยไปสอบตามแบบที่เขาเรียกว่า แบบ

โบราณของจีน แล้วก็ดูเหมือนลอบตก แต่ว่าเป็นชั้นสุดท้ายที่เขา มีการสอบเช่นนั้น ใน ค.ศ. ๑๙๐๕ คือหมายความว่าเมื่อ ๖๘ ปี มาแล้ว ตั้งแต่นั้นท่านก็ไม่ได้ไปอีก ตอนหลังท่านบวชเป็นหลวงจีน แล้วท่านก็อาศัยอยู่ในป่าช้า ป่าช้าถนนสีลม เป็นบ้านของตระกูล เป็นเรือนปั้นหยาเล็ก ๆ ชื่อท่านอย่าระบุเลยนะครับ เดียวจะเป็นการหักหน้ากันเกินไป

ถาม

๑๐. ดอนเจดีย์อยู่ที่ไหนในอำเภอศรีประจันต์สุพรรณบุรี หรือที่อำเภอพนมทวนจังหวัดกาญจนบุรี หรือไม่มีเลย?

ตอบ

ดอนเจดีย์มีแน่ครับ มีทั้งดอนมีทั้งเจดีย์ คือดอนมันที่สูงและ บนที่สูงก็สร้างเจดีย์ไว้ ผมเองไปมาไม่รู้สักกี่สิบทีแล้ว ในระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีนี้ ไปก่อนที่เขาจะไว้วายสร้างอะไรกันขึ้นมา แล้วก็เมื่อปีที่แล้วมีการไต่เถียงอะไรกันเป็นอันมาก แต่ทว่ากรมศิลปากรซึ่งมีหน้าไปเข้าประชุมหลายที มีแต่ประชุมกันอยู่那儿 ผมเองก็ถูกเขาเรียกไปเข้าประชุมหลายที ดอนเจดีย์นั้นอยู่ที่อำเภอศรีประจันต์ มีทั้งดอนมีทั้งเจดีย์ แต่ไม่รับรองว่าจะเป็นเจดีย์ที่ สวมพระศัพพะระมหาอุปราชาที่พวกเราเชื่อว่าการสวมพระศัพพะระมหาอุปราชาที่ขาดคอช้าง นั้นเป็นการเขียนขึ้นในสมัยกรุงเก่า คือหลังเหตุการณ์ ๒๐๐ กว่าปี คือหมายความว่าคนไม่รู้เห็นเรื่องราว

อะไรเลย แล้วก็เขียนขึ้น แล้วเราจะพูดมากก็ลำบากเพราะว่าผู้เขียน
 เป็นพระเสียด้วย จะว่าพระท่านไม่น่าที่จะเอาอะไรที่ไม่รู้มาเขียน
 เป็นตุเป็นตะ เราก็พูดลำบาก เพราะฉะนั้นก็ข้ามไปเสียดีกว่า ที่
 เชื่อกันว่าเป็นที่สวมพระศพพระมหาอุปราชา นั้น เขียนขึ้นใน
 รัชกาลที่ ๑ ของรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ กับรัชกาลสมเด็จพระ
 พระนเรศวรห่างกันเท่าไร คุณพอจะคิดออกไหม ถ้าคิดไม่ออก
 ผมจะคิดเลขให้คุณบนกระดาน คือคนเขียนเขียนเรื่องราวที่เกิดขึ้นก่อน
 ๑๙๐ ปี คล้าย ๆ กับว่าตั้งแต่ตั้งกรุงพระมหานคร มาจนปัจจุบัน
 ก็ได้ ๑๙๐ ปีในรายนั้น คุณลองเขียนขึ้นปีที่สมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
 ย้ายพระราชวังจากฝั่งธนบุรีมาอยู่กรุงเทพฯ นะท่านทำอะไรบ้าง
 ลองดูซิว่าจะเขียนได้ไหม คือเหตุการณ์มันผ่านมานานแล้วเรา
 ไม่มีทางรู้หรอก เราจะทำได้อย่างเดียวโดยค้นคว้าหาหลักฐาน
 เอามาขีดแล้วก็เขียนตามหลักฐานนั้น คือทางประวัติศาสตร์พม่า
 เขาว่าพระมหาอุปราชาเมื่อพ่ายแพ้สิ้นพระชนม์นั้น ทหารเขานำ
 พระศพกลับกรุงหงสาวดี เขาไม่ได้ปล่อยไว้ แล้วหลักฐานของเรา
 ฉบับหลวงประเสริฐก็ไม่ได้พูดถึง พูดแต่ว่าพระนเรศวรทรงทำให้
 พระมหาอุปราชาขาดคอข้าง แล้วก็ขึ้นบรรทัดใหม่พูดเรื่องอื่นเลย
 ศพไม่ได้พูดถึง คนที่มาพูดก็มาพูดหลังเหตุการณ์ร่วม ๒๐๐ ปี
 ความที่พวกคุณไม่ได้ศึกษาอะไรแน่นอนนักก็ไปเชื่ออย่างนั้น
 เชื่ออย่างนี้มันก็ลำบาก คือประวัติศาสตร์นี้ว่ายากก็ยากนะครับ

เพราะว่าถ้าคุณได้อาจารย์ที่ไม่แน่นจริง ๆ ละก็ คุณจะไขว่ไขว่ไปชั่วลูกชั่วหลานเลย

ถาม

๑๑. การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยมีแต่การกล่าวว่าคนไทยอพยพมาจากประเทศจีน แล้วก็มีบ้านเชียง จะคัดค้านการอพยพจากเหนือลงมาตอนใต้ได้ไหม คนไทยเราจะมีถิ่นเดิมอยู่ที่แหลมทองนี้ได้ไหม ?

ตอบ

อันนี้คุณถามไม่เอากาลเวลามาวางให้ด้วย คือบ้านเชียงเราได้สิ่งของออกมานี้ก็เป็นของที่เน่ ไม่มีใครจะเถียงได้ แต่ที่เขาถามก็คือว่าใครเป็นคนทำ เขาพูดภาษาอะไร คนทำนั้นมีชนบประเพณีอย่างไร คุณลองตอบดูซิ คุณจะไม่มีทางตอบได้เลย เรื่องประวัติศาสตร์ แม้แต่เหตุการณ์เมื่อเดือนที่แล้วก็ยุ่งกันอยู่นะ ยังผ่านมาไม่เท่าไรเลยนี้จะรับผิดชอบจริง ๆ จะต้องมีหลักฐานกันแค่ไหน เพียงยังไม่ถึงเดือน แล้วเรื่องที่โบราณกว่าประวัติศาสตร์ ก่อนมีตัวหนังสือไม่มีทางรู้กันหรอกครับ แต่ว่ามีความจริงอยู่ข้อหนึ่งที่ว่าเจ้านายในราชวงศ์ในรัฐนี้ ท่านจัดเหนือลงได้อันนี้ไม่มีปัญหา แต่คนพื้นบ้านคนที่เป็นพวกที่รองรับการปกครองของเจ้านายไทยพวกนี้มานานแล้วที่ผมหาหลักฐานนี้มาตั้ง ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว เพราะว่า

หลักฐานระบุว่าฝั่งโน้นของแม่น้ำโขงที่ชื่อล้านช้าง ในสมัยก่อน
 ราชวงศ์ฮั่นจะตีได้นะ เขาชื่อล้านไทย เมื่อจีนฮั่นตีได้ก็เปลี่ยนชื่อ
 เป็นล้านช้าง แม่น้ำนี้ผมก็ไม่รู้ใครจะทราบแค่นั้น เวลาหน้าแล้ง
 มันแทบเดินข้ามได้ไม่ต้องไปลงเรือลงแพอะไร ลุยน้ำมาหรือยางตอน
 อาจจะลึกหน่อยก็ไผ่มาสักหน่อยก็ถึงที่ต้นแล้ว เพราะฉะนั้น
 การที่ข้ามมาฝั่งนี้ข้ามมาเป็นพัน ๆ ปีแล้ว ส่วนใหญ่มาแสวงหา
 โชคลาภแล้วก็กลับ เหมือนอย่างคนอีสานเดี๋ยวนี้ไปกรุงเทพฯ
 พอถึงฤดูทำนาาก็กลับ แต่คนที่อยู่มี คนที่มีครอบครัวก็มีบ้าง
 ปีหนึ่ง ๆ ไม่สู้มากนัก แต่ตั้งพัน ๆ ปี ไ้ไม่มากมันก็มากได้ เพราะ
 ฉะนั้นประชาชนผู้รองรับเจ้านายไทยในลุ่มน้ำเจ้าพระยามีมานาน
 เต็มที่ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าคนไทยเป็นคนไทยเป็นคนสร้าง
 ศิลปวัตถุที่บ้านเชียงนะครับ อันนั้นผมไม่เข้าไปแตะต้องเพราะว่า
 ไม่ใช่วิชาที่ผมมีความรู้ วิชาเกี่ยวกับโบราณวัตถุนี้เป็นวิชาก่อน
 ประวัติศาสตร์ ก่อนมีตัวหนังสือ เรารู้อะไรแน่ไม่ได้ นอกจากว่า
 คำเดิมเขาใช้ว่าสันนิษฐาน ผมอยากใช้ว่ายกเมฆคือหมายความว่า
 อย่างเดียวกัน

ถาม

๑๒. ปัญหาเรื่องการสร้างนครวัด นครธม กษัตริย์องค์ใด
 เป็นผู้สร้าง ?

ตอบ

นครวัดนครธมสร้างมาหลายสมัย สมัยแรกสร้างด้วยไม้ เป็นวัตถุที่ไม่คงทนกษัตริย์ที่สร้างก็ทรงพระนามว่าพระเจ้าไชยวรมันที่ ๒ สร้างในราวพุทธศักราช ๑๓๔๕ ก่อนไชยวรมันที่ ๗ จะมาสร้างเป็นศิลา ก็ในราว ๔๐๐ กว่าปี เพราะฉะนั้นเมื่อของเดิมมันถูกเผาผลาญไปคนใหม่ก็มาสร้างด้วยศิลา คุณจะนับไชยวรมันที่ ๒ หรือไชยวรมันที่ ๗ ก็สุดแล้วแต่

ถาม

๑๓. ขอม เขมร กัมพูชา เจนละ พวกเดียวกันหรือไม่?

ตอบ

กัมพูชานี้เป็นชื่อราชอาณาจักร เจนละเป็นชื่อราชอาณาจักรเหมือนกันแต่เป็นคำจีนไม่ใช่คำพื้นเมือง ส่วนเขมนั้นเป็นนามที่พวกกัมพูชาปัจจุบันเรียกตัวเอง ส่วนขอมนั้นเป็นคำที่ปรากฏในหลักฐานของไทยเป็นหลักศิลาจารึก สื่ำนี้นี้จะมีความหมายอย่างเดียวกันไหมคืออาณาจักรเขมรของคนเขมร อันนี้ส่วนตัวผมเชื่อว่าขอมนั้นเป็นคำที่ใช้เรียกคนที่พูดภาษาเดียวกัน คือตั้งแต่ลำพูนลงมาจนถึงสุโขทัยไปถึงหัวเมืองมอญ ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาไปทางอีสานไปทางทะเลสาบเขมรคือดินแดนอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้คนที่พูดตระกูลภาษาเดียวกันเรียกว่าขอม แต่คำว่าเขมนั้นเป็นประชาชนของราชอาณาจักรกัมพูชา ฉะนั้นเขมรนิดเดียว เขมร

ส่วนปลีกย่อยของขอม ก็เหมือนอย่างสยามกับไทยก็เหมือนกัน สยามเป็นชื่อของประชาชนที่อยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ส่วนไทยนั้น เป็นเชื้อชาติที่พูดภาษาเดียวกันตั้งแต่อัสสัมไทยใหญ่อันเป็นส่วนหนึ่งของดินในแม่น้ำวัสซีเวอร์ จนถึงแคนตอน* ลงมาตอนล่างไปถึง ปลายแหลมมลายู พวกนี้เป็นไทย คือไทยกว้างแต่สยามแคบ เขมรแคบ ขอมกว้าง คือคนที่พูดภาษาเดียวกัน ไม่ต้องพูดกับ เจ้านายเดียวกันก็ได้ อย่างอัสสัมเขามีเจ้านายของเขาแต่ก็เป็นคนที่พูดไทย

ถาม

๑๔. ที่ว่าราชวงศ์ต่าง ๆ เข้าไปอยู่ในนครไทยนั้นมีหลักฐานอะไรที่เชื่อแน่ว่าไปอยู่ที่นั่น และปัจจุบันสถานที่นั้นมีชื่อว่าอย่างไร ชื่อราชวงศ์ต่าง ๆ ?

ตอบ

เขาระบุเพียงราชวงศ์เดียวครับ คือราชวงศ์ที่อพยพลงมาจาก โยนกเชียงแสนในตอนล่างนี้ก็มีพระนามว่าพระเจ้าศิริไชย หรือ ไชยศิริเชียงแสน เข้าไปอยู่ในนครไทยนั้นมีหลักฐานอะไร มีหลักฐาน เป็นการจดบันทึกตามคำบอกเล่าของขุนนางไทย ผู้จดบันทึกนั้น เป็นราชทูตฝรั่งเศสชื่อ ลาลูแบร์ คือท่านบอกว่าจดมาตามคำบอกเล่า ของขุนนางในราชสำนักพระนารายณ์ ท่านมาอยู่เพียง ๓ เดือน

* คือ เมืองกว๋างโจว ในจีนปัจจุบัน

ไม่มีความรู้อะไรมากนักหรอก เขาบอกอะไรท่านก็จดไว้แล้วเราก็อำนาจนามีการแปลเป็นภาษาไทยขึ้น และตีพิมพ์ออกมาเราจึงเอามาเทียบได้กับข้อเขียนของเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ก็ตรงกันในศักราชคือ ๑๗๓๑

สถานที่นั้นมีชื่อว่าอย่างไร ในสมัยนั้นเขาเขียนลากอนไต ลากอนไตนครไทยมันก็ชื่อเดียวกัน ปัจจุบันมีชื่อว่าอะไร ผมก็นึกว่านครไทยนี้แหละ อำเภอ นครไทย หลังจากนั้นมาก็ ๗๐๐ กว่าปีเข้านี้แล้ว

ราชวงศ์ของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ทำไมชื่อราชวงศ์พระร่วง อันนี้เป็นการตกลงกันเองระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่ แล้วนักศึกษารุ่นหลังก็ไม่มีใครค้าน ก็คือว่าจารึกสุโขทัยก็มีพูดถึงเรื่องราวของพระร่วง ท่อน้ำพระร่วงและกิจกรรมต่าง ๆ ของพระร่วง แล้วศักราชมันต่างกันมาก จึงเชื่อได้ว่าถ้ามีชื่อพระร่วงไม่ได้หมายความว่า เป็นองค์เดียวกันทั้งหมด เพราะว่าศักราชมันจำกัดไว้ว่า อย่างพระร่วงเคยขึ้นไปสร้างเมืองเชียงใหมให้พญาเมงราย อันนั้นรู้แน่ชัดว่าศักราชมันบอกว่าเป็นรามคำแหง แต่ในจารึกของสุโขทัยมีว่า ท่อพญาร่วง ท่อคือ ท่อน้ำ อันนี้เป็นสุโขทัยตอนปลายแล้ว ไม่ใช่องค์เดียวกัน เมื่อมีคำว่าพระร่วงบ่อย ๆ ในจารึกก็ต้องหมายความว่าของพระเจ้าแผ่นดินในราชวงศ์เดียวกันนี้ ก็เลยมีผู้เสนอว่าอันนี้เรียกกันว่าราชวงศ์พระร่วงเอาใหม่ ก็ไม่มีใครค้าน และผมก็เห็นด้วย เรียกกัน

๑๑๐

ง่าย ๆ ก็ดีเหมือนกัน จะเรียกว่าพ่อขุนบางกลางท่าวหรือพ่อขุนบางกลางหาวหรือศรีอินทราทิตย์ มันก็ยุ่งยากนัก ก็เรียกวงศ์พระร่วงนะดี เป็นแต่เพียงข้อตกลงเพื่อความสะดวกเท่านั้นเอง

ถาม

๑๕. เมืองราดจะสันนิษฐานว่าโคราชจะใกล้เคียงความจริงหรือไม่?

ตอบ

ถ้าโคราชไม่ใกล้เคียงครับ ห่างไกลมาก คือเมืองราดปรากฏในจารึกหลายหลัก แล้วเราพิจารณาโดยเอาชื่อที่อยู่ก่อนแล้วก็เมืองราดชื่อตามนี้ ๒ - ๓ หลักเอามาเรียงกันแล้วจะรู้สึกว่ามันอยู่ทางลุ่มน้ำป่าสักคือแถว ๆ เมืองหล่มสักเพชรบูรณ์ แต่ความจริงจะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้คือเราไม่รู้จักความจริง แต่เชื่อกันว่าคงอยู่แถว ๆ นั้นแล้วจะเป็นเมืองอะไรเดี๋ยวนี้ยังไม่รู้ใหญ่เลย

ถาม

๑๖. ไทยอพยพมาจากจีนนั้นท่านเห็นว่าจริงหรือไม่ จะเป็นไปได้ไหมถ้าจะกล่าวว่าคนไทยที่หลงเหลืออยู่ในจีนปัจจุบันนี้อพยพขึ้นไปจากไทย เพราะต้องการจะหลบหลีกการกดขี่จากขอม?

ตอบ

ลำบากครับที่ว่าไทยในจีนปัจจุบันหนีขึ้นไปนี้ คือธรรมดามนุษย์ไม่ว่าสมัยไหน มีความเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งก็คือความ

ที่เกี่ยวกับการที่จะทวนน้ำขึ้นเราไม่ค่อยชอบทำคือมันต้องการ energy เยอะว้ายขึ้นนี้ เพราะฉะนั้น จากเหนือลงใต้เป็นการตามน้ำมัน สะดวกแล้วดินแดนตอนล่างเราสมบูรณ์กว่า ทำไมจึงกระเสือกกระสนไปอยู่ในดินแดนกันดาร นี่ก็ว่าตามเหตุผลนะ

ถาม

๑๗. โยนกเชียงแสนเป็นต้นราชวงศ์อุทุมพร ทำไมตำนานจึงกล่าวว่าพระเจ้าอุทุมพรมาจากเมืองอุทุมพร?

ตอบ

ท้าวอุทุมพรมีหลายท้าว คือมีหลายองค์ ผมว่า ๔ นะ โยนกเชียงแสนผสมผสานกับราชวงศ์ท้าวอุทุมพรมาเป็นกษัตริย์อยุธยา ทำไมตำนานจึงกล่าวว่าพระเจ้าอุทุมพรมาจากเมืองอุทุมพร คุณถามอย่างนี้ผมตอบไปก็จะว่าเป็นการว่าผู้ใหญ่ว่า คือเรื่องอุทุมพร สมเด็จพระยาดำรงเป็นคนเริ่ม แล้วในที่สุดท่านก็ไม่อยู่คอยแก้ปัญหาประการแรกเมืองอุทุมพรไม่มี อุทุมพรไม่ใช่ชื่อเมือง เป็นชื่อบุคคล แต่ว่ากระทรวงมหาดไทยตั้งเป็นกิ่งอำเภออุทุมพร เดียวนี้เป็นอำเภออุทุมพรไปแล้ว ใครจะทำไม ก็มหาดไทยเขาใหญ่มานานแล้ว เราอย่าไปเถียงกับเขาเลย ชื่อเมืองของราชวงศ์นี้ก็คือเมืองเทพนคร ไม่ใช่เมืองอุทุมพร เทพนครมาเป็นกรุงเทพฯ แล้วก็มีสร้อยทวาราวดี มีสร้อยศรีอยุธยา แล้วก็อย่าถามนะว่าเทพนครอยู่ที่ไหน เพราะ

๑๑๒

เขาตอบไว้แล้วเมื่อสัมมนาที่ชัยนาทเมื่อ ๔ - ๕ ปีก่อนนี้ จนบัดนี้ ก็ยังไม่ตีพิมพ์ออกมาให้พวกเราได้อ่าน

ถาม

๑๘. ปราสาทก่อนสมัยสุโขทัยที่อาจารย์บรรยาย อาจารย์ใช้หลักฐานอะไรบ้าง ?

ตอบ

ผมเขียนมาในราว ๒๐ ปีนี้ ไม่รู้ที่สืบเรื่อง ถ้าจะพูดให้คุณ ฟังแล้วอ้างหลักฐานด้วยในไม่ช้าหับหมดเลย คือหลักฐานมันเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่ายเหลือเกิน เป็นเรื่องที่เฝือ ถ้าไม่ติดคอก็คงหับไว้คุณลองไปหาเอาจะครับ เพราะเวลาผมตีพิมพ์แล้วก็ได้ไม่ได้หวังว่าอะไรใครจะไปศึกษา ใครจะไปตีพิมพ์ใหม่ก็เชิญ เขียนให้รายละเอียดไว้ถี่ยิบเลย

ถาม

๑๙. ไชยลลัมพะคือใคร ?

ตอบ

จารึกเขาเขียนลัมพะจะครับ ไชยลลัมพะคือใคร ไชยลเป็นตำแหน่ง ผู้ปกครองอาจจะระดับอำเภอ อาจจะระดับจังหวัด หรืออาจจะระดับ เมือง ลัมพะเป็นชื่อเมืองคือเจ้าเมืองลัมพะ แต่ทว่าเมืองลัมพะอยู่ที่ไหนนี้ ลำบาก จนบัดนี้เราก็กังหาเมืองนี้ไม่ได้ เมื่อหาไม่ได้นักประวัติศาสตร์ ฝรั่งเศสจึงตีความหมายว่า ไชยลลัมพะคือไชยลที่ทางกัมพูชาส่งมา

ปกครอง คือเขาจะตั้งให้ไปขึ้นกับเขมรให้ได้ อย่างนี้เป็นเจตนาที่บังชัด เราเป็นคนไทยเราก็บอกว่าหลักฐานไม่มี ทำไมจึงแก้ตั้งนัก อันที่จริงตัวแกเองก็มีภรรยาเป็นเขมร ตัวแกจะไปขึ้นกับเขมรเราก็มิว่า ทำไมจะเอาบ้านเมืองเราไปขึ้นกับเขมรด้วย เพราะฉะนั้น ไชยสงครามก็คือเจ้าผู้ครองเมืองลำพอง เกี่ยวข้องกับสุโขทัยอย่างไร อันนี้จารึกไม่ได้บอกรายละเอียด บอกแต่ว่า

๑. พ่อขุนศรีเน่านำถมปกครองบ้านเมืองมีกิจกรรมนั้น ๆ
๒. พ่อขุนผาเมืองกับพ่อขุนบางกลางหาว คบคิดกันจะรบกับขอมสมาสไชยสงครามแล้วไฉ่เสือนี่มันมาอย่างไรไม่รู้ จู้ ๆ ไฉ่ตัวนี้ก็โผล่มาแล้วมาปกครองเมืองสุโขทัย
๓. สองสหยาบพุ่งจนชนะไล่ขอมสมาสพังไป

เพราะฉะนั้นการจะตีความหมายว่าจู้ ๆ นี้ ต้องว่าเมื่อพ่อขุนเน่านำถมล่องลับไปแล้ว ไอรสคือผาเมืองครองอยู่เมืองราดไกลออกไปขอมสมาสไชยสงครามซึ่งเป็นคนพื้นเมืองแต่เดิม เมื่อสิ้นผู้ปกครองคือขุนเน่านำถมก็เลยยึดอำนาจแล้วก็ขึ้นไปเป็นกษัตริย์ ๒ พ่อขุนหนุ่มก็เลยรวมกำลังกันมาปราบ ไม่เกี่ยวข้องอะไรกับกัมพูชาเลย กัมพูชาเป็นอีกที่หนึ่งไม่เกี่ยวกับสุโขทัย

นี้จะ ๙ โมงแล้ว บรรดานักศึกษาจะต้องกลับจังหวัด ห่างไกลหรือเปล่านี้ หรือไม่มี เป็นนิสิตทั้งนั้น อันที่จริงผมก็เห็นใจคุณที่

จะฟังแต่เสียงผมมันเกือบจะหมดแล้วไว้โอกาสหน้า ขอบคุณที่
ตั้งใจฟัง ●

The Thai Beach-Head States In The 11th.-12th. Centuries

This article has been written in close co-operation with Phya Anuman Rajadhon and Nai Tri Amatayakul. Mr. A.B. Griswold has graciously read over the manuscript and has given some valuable advice.

To all three, may I express my indebtedness

“Archaeology and history are two living sciences, flexible according to new approaches and new discoveries. These two factors may stir the dormant spirit of criticism as well as may establish new facts.”

**Silp Birasri,
Preface to “Thai Monumental Bronzes”**

In presenting this paper to anyone interested in the origin and development of Pre-Sukhodaya history of Thailand, the writer would like to call attention to Professor Coëdes' paper 'The Origins of the Sukhodaya Dynasty', published in 1920, and his concluding dictum: "The Sukhodaya dynasty emerges gradually from the mystery which has enveloped its origins." Since then, nothing much, both here and abroad, has been done to delve into the mystery, though Professor Coëdes, again in 1925, has given out a list of indigenous chronicles from which historical facts can be sifted out and developed. The purpose of this paper is therefore to explore into these chronicles, and fortunately also into a few new-found inscriptions, and then to weigh all the available evidences objectively. What is the outcome is here presented, though in some instances the writer has been forced to make guesses but when these happen, the reader will be forewarned. If the writer but succeeds to throw some light to this complex scene of the Pre-Sukhodaya period, thereby enabling others more competent to

carry the torch of research forward, he shall be fully recompensed and satisfied.

Of indigenous chronicles and legends,⁽¹⁾ there still exist these in such numbers that it is not easy to get access to all of them. We do have more information of legendary events prior to Sukhothai period than we can make use of, for the plain reason that the dates, when given, are quite impossible. Most legends and chronicles, not unlike the Mon inscriptions of Pagan, did try to connect local events with the doings of the Lord Buddha, hence their uselessness in terms of dates. Two scholars, however, have sifted some of these documents, and have succeeded in laying the ground-work of Thai early history. One is the late Praya Prajakit Korachakr, the author of the P'ongsawadan Yonok, and the other is our well-known Professor George Coèdes. Of Professor Coèdes, his monumental work, "Documents sur L'Histoire Politiques et Religieuses Du Laos Occidental" —BEFEO XXI, 1925 will often be alluded to in this paper, so a word now about the late Praya Prajakit who is the first to lay out this groundwork.

Praya Prajakit has pointed out, since 1906, that the word Syam Pradesa-or Samadesa-means Lampun, or Haripunjaya in the chronicles. He however did not date this, as he was not aware that the word "Syam" appears for the first time in a Cham inscription of c. 1050 A.D.⁽²⁾ (We at time thought the word Syam was a Portuguese imported word, but it appears the Cham were the first, to use it in the 11th. century). His Pongsawadan Yonok, on the basis of a very old legend, relates that after the Deluge, the Khawm were inhabiting the land adjoining the Mekhong and its tributaries about latitude 22. Their country was called Suvarna Khome Kham, with country of the Thai to the North, and a Khawm town called Umangkasela in the West side of the river. The Khawm got into trouble with the Naga tribes who miraculously destroyed Suvarna Khome Kham, and the Khawm had to disperse. The land was then occupied by the Lawa when the Thai moved down. The story of the Thai is told from the legend, called Sing-

hanawati whose father had 30 sons, 29 of which were despatched to found their own towns. Prince Singhanawati led his retinue down to the Lawa, or Sai river and found a town called Yonok Nagabhandhu Singhanawati Nagara. Within 3 years, the Prince captured the town Umangkasela and then expanded at the expense of the Khawm territories. The date given by the chronicle is 22 of the Sakaraj, possibly Chulasakaraj. (Our interpretation is that this chronicle relates the first Thai State in the Sibsong Panna region in the 7th. century A.D.). Successive rulers of Prince Singhanawati followed one another until the Sakaraj 277 (presumably 10th, century A.D.) when the Yonok kingdom declined in power and the Khawm captured the town of Yonok. The Thai had to live under the Khawm yoke for 18 years when Prince Brohma raised an army and defeated the Khawm in a pitch battle. The Khawm fled south, with Prince Brohma in their wake. Prince Brohma however stopped giving battle when he reached Kampaengbejr, in central Thailand. Upon his return to Yonok, he installed his father on the throne, and came down and found the town called Fang, presumably north of Chiangmai, (Fang is still considered as the first town the Thai set up, probably in the 10th. century). Prince Brohma's son, Jayasiri, ruled after him but then an army from the West attacked Fang, and Jayasiri unable to resist the onslaught fled with all his people. His route, however, was not the southward route (for Haripunjaya was in the way), but East until he reached Phayao, and then southward (along the river, Yom) to Sawankaloke. This is known as the land of Chalieng, and here Prince Jayasiri settled down. (The chronicle dates this event as 1004 A.D.). The Pongsawadan Yonok then starts with the Mon kingdom of Haripunjaya which had existed a couple of centuries before the advent of Prince Jayasiri. Haripunjaya was an off-shoot of Louvo, and the chronicle date of its foundation was 660 A.D. Princess Chamdevi and her successors administered the kingdom until some time in the 11th. century (the chronicle dates it 1057 A.D.) when a newcomer, Prince Chakravati,

came at the head of a big army and captured Haripunjaya. The author states his opinion that Prince Chakravati hailed from Chieng Rung (Cheli), and 33 successive rulers followed him until Prince Mangrai, from Chiengsaen, captured the city in 1281 A.D. The Pongsawadan Yonok continues on with three other periods, from Prince Mangrai to its fall to Bayinnaung, the Burmese occupation period and finally the liberation period by Bangkok, ending up in 1901 A.D. This is a resume of the Pongsawadan Yonok of the late Praya Prajakit Korachakr.

In terms of dates, Professor Coèdes, in the aforesaid work, supplies the date of c. 1050 A.D. when the Mon king of Chamdevi line fled to Thaton, and Chakravati set himself on throne of Haripunjaya. From Prince Chakravati to the close of Jilangka's (7th.) reign, he suggested the 2nd. half to the 11th. century. For Prince Aditayaraj, c. 1150 A.D., and for Dhammikaraj and Sabbhasidhi, he gives the 1st. half of the 13th. century. As for Mangrai's capture of Haripunjaya, c. 1290 A.D. There are some other suggestions, but the most important is the foundation date and the ascension of Princess Chamdevi. The chronological dates of these two events were given as 660 and 662 A.D. respectively. These, Professor Coèdes suggests should be modified as some time in the 8th. century. He, however, has not suggested any date concerning Prince Jayasiri's advent, as the Singhanavati chronicle was not in the scope of his work.

Before we proceed with our paper, let us first consider whether Professor Coèdes has, or has not, commented on the question whether Chakravati's Haripunjaya was a Thai state? Let us first consider his footnote on page 79 of BEFEO, Tome XXV, when he points out that the No. 9 and No. 10 ruler of Haripunjaya (see Detailed List H.) were newcomers, and not of Chamdevi's line. He notes Praya Prajakit's opinion that No. 9 ruler came from Hsenwi, the capital of the Shan states, and passes on with no comment. The next footnote to be considered is on page 82 of the BEFEO, when the Professor notes Praya Prajakit's interpretation of the town Atignyapura (from where

Prince Chakravati hails) to be Chieng Rung. Against this interpretation, Professor Coèdes comments: "At'guyahapura and Duragarattha are without doubt the translation of an indigenous term signifying—'a town far-away, mysterious, inaccessible'—the site of which remains to be determined." From this comment, we take it that Professor Coèdes is not sure from where Prince Chakravati hails from, and the questions remains open to this day. The last footnote to be considered is on page 86, when he comments on the 22nd. ruler (Thai Amat, in Detailed List, L.): "If, as is reasonably likely, this personage Thai Amat was a Thai chief, then it is one of the first attempts of the Thai to take over Lampun". The advent of Thai Amat, an official in Haripunjaya who was favoured with the governorship of Lampang before he usurped the throne, (this story appears in a chronicle, called Mula Sasna) was in the 2nd. half of the 13th. century, and therefore pretty late. A few years later, Prince Mangrai captured Haripunjaya, and our question regarding whether Haripunjaya then was a Thai state is therefore no question at all.

It seems a pity, and a great loss to Thai early history, that Professor Coèdes has not commented on the advent of No. 9 and No. 10 ruler of Chamdevi Haripunjaya, apart from stating that their reign must be in the 10th. century, because the period appears to coincide with Prince Jayasiri's evacuation of Fang. According to our computation (see Detailed List, marked H.) their reigning years were 983-988 A.D. If the Maharaj, No. 9 ruler, came from Yasamala, that is Hsaenwi, and conquered Haripunjaya, the army that took Fang from Prince Jayasiri would also come from Hsaenwi, because (according to the Singhanawati chronicle) "they came from the West." West of Fang would be Muang Pan Mawk Mai region, and this area was part of the Hsaenwi kingdom then. In checking the history of the Shan at this period, we find that in the 10th. century A.D. (954 A.D. according to Scott's Hsaenwi Chronicle⁽³⁾) Hsaenwi had no ruler, so a deputation was despatched by the elders to Khun Lu Kham. chief of Muang

Hi—Muang Ham on the banks of the Mekhong, requesting him to send his sons to govern Hsaenwi. Khun Lu Kham—a descendant of the House of Khun Lu-Khun Lai) consented, and gave his 5 sons and 8 young lords to be rulers of the Cis-Salween States. Khun Thai Kham, the eldest son of Khun Lu Kham, was voted king, and after taken over the administration, he appointed his son to govern North Hsaenwi, whereas he proceeded to establish the city of Hsaen Se,⁽⁴⁾ to be the capital of all the Shan States. This regrouping and tightening of administration was stated by the Chronicle to be in 957 A.D., and expansion would be the natural outcome. So it appears Fang and Haripunjaya most likely fell under Hsaenwi—Hsaen Se expansion at this period, and the date (according to our computation) was 983 A.D.⁽⁴⁾ Fang was lost forever to Jayasiri, but Haripunjaya however regained her independence 4 years later, and was governed by the Chamdevi dynasty for another half century.

In our research (i.e. writer and his colleagues) of pre-Sukhothai history we are forced to take recognition of the fact that, physically and politically, the Thai could not have made a long jump from the highlands of the Shan States and or Yunnan to alight and found Sukhothai. There must be some sort of beach-head states before Sukhothai period, the establishment and consolidation of which would take a century or more. Without these beach-head states, the setting up of Sukhothai and her rapid expansion under Ramkhamhaeng would be impossible. But apart from our chronicle evidences, where are the concrete, neighbouring in support of such beach-head states?

Fortunately, we have the Cham inscription of Po Nagara, which informs us that in c. 1050 A.D., prisoners of Syam and Pukam who fought for the Cambodians against the Cham, were despatched as slaves to religious institutions. We know that the Pukam soldiers were those of Pagan, but who were the Syam soldiers, and from which Thai state would they likely come from? To answer these questions, we have the date c. 1050 A.D. when Haripunjaya changed hands, and the Thai

took over the administration from the last Mon king who fled to Thaton. The Syam troops would most likely come from Haripunjaya then, but was the word Syam-desa means Haripunjaya only? We believe so, as at that period we have the Jinakamalmi which states “the four ascetics, Vasudeva and three others, established themselves in Syama-desa.....and Vasudeva founded the town of Haripunjaya”. Geographically, Pagan and Haripunjaya were neighbouring states, and it is most likely that the Syam and Pukam prisoners of war would be the soldiers of these two states. If this is accepted, then further research can be made to find out the status of each state towards each other, and their joint status towards the court of Angkor. There are so many things we don’t know, but we can take it that Anawratha of Pagan and Chakravati of Haripunjaya were contemporaries, and both reigned during the last years of Suryavarman I.

The second concrete evidence concerning “Syam” troops was the famous bas-relief at Angkor, with inscriptions in Khmer⁽⁵⁾ We see here a Thai chieftain riding on an elephant, with his Thai soldiers in front and sturdy looking soldiers in the rear, marching in the presence of Suryavarman II. The sturdy looking soldiers in the ranks would be the Mon—or Khawm-of the old regime, choosing to stay behind and live with the Thai newcomers. It appears from this bas-relief that they must have mixed with the Thai pretty well, and the word ‘Syam’ should from this period mean the Thai-Mon mixed race. We know Suryavarman II to reign from 1113-1150 A.D. so how are we to date this event? It appears from Cambodian history that Suryavarman II made many wars against Champa and Annam between the years 1130 - 1145 A.D., and this Thai trooping of colours’ would date some time between these two dates. If so, how can we be sure now that these Thai soldiers came only from Haripunjaya, and not from somewhere else—say, Sawankaloke area for instance?

From our computation based on a Pali-Khmer inscription unearthed last September at Nakorm Sawan⁽⁶⁾ we believe that a Thai

chief, Kamarateng An Sri Dhammasokaraja, was ruling at Sawankaloke at this period. According to another chronicle, No. 1 in the Historical Series, Sawankaloke and Haripunjaya made a marriage alliance, and a son of the Haripunjaya ruler married the daughter of the chief of Sawankaloke, and obtained the throne of Sawankaloke in the bargain. These Sawankaloke Thai would most likely be the descendants of the House to Jayasiri, who, as previously stated, had come to settle around this region in c. 983 A.D. The word 'Syam',⁽⁷⁾ would at this period include the inhabitants of Sawankalok, so the Syam troops as represented at Angkor could also mean the soldiers coming from Haripunjaya. Sawankaloke region.

Our chronicle, No. 66 in the Historical Series, also relates that a certain king Sri Dhammasokaraja had two sons, the elder called Arunrajakumara, and a younger son. Arunrajakumara succeeded the his father's throne at Sukhothai, and the younger was given Sawankaloke to rule, with title Phraya Sri Dhammasokaraja, as his father. Arunrajakumara was equipped with supernatural powers and all the neighbouring states, including the Mon country of Lower Burma, paid him homage. One of his feats was to expand Sukhothai territories down to the limits of the sea, hence he was given the name 'PHRA RUANG'.⁽⁸⁾ The chronicle also states his reign coincides with that of Alaungsithu of Pagan. Now we know Alaungsithu to reign from 1112 to 1167 A.D. So this Phra Ruang could not be Sri Indraditya or Ramkhamhaeng, as their reign was in the 12th. century. The Pali-Khmer inscription of Nakorn Sawan, however, did not give us any information regarding this Phra Ruang. What it gave was the death years of 1167 A.D. to 'Kamarateng An Jakata Sri Dhammasokaraja', whose successor, also a 'Sri Dhammasokaraja' ordered religious foundations to be set up in his memory. Could 1167 A.D. be the death year of our Phra Ruang, for it coincides with the death year of Alaungsithu of Pagan. For we know there were two Sri Dhammasokaraja, one reigning before 1167 and the other since 1167 A.D.

In checking Cambodian history of this period, we find that the two reigns following Suryavarman II (i.e. since 1150 A.D.) had inscription records at all. From inscriptions of later period, we gather that two kings Dharanindravarman II and Yasovarman II were Buddhists, and their two reigns were characterized by the setting up of Buddhist images and foundations interspersed with rebellions, the last of which, in 1166 A.D. was fatal to Yasovarman II. When the victorious usurper ascended the throne, internal strife and external war with Champa ensued, resulting in the capture of Angkor by the Cham in 1177 A.D. Then followed four years of plunder and havoc. Angkor was burnt to the ground, the people taken to Vijaya as prisoners of war, and order was not restored until 1181 A.D. when Prince Jayarvaman ascended the throne as Jayavarman VII. Considering the weaknass and disorder of Angkor from 1150 to 1181 A.D., the legendary prowess of Phra Ruang that he pushed Sukhothai territories down to the sea limit would lend credence. Phra Ruang, or Sri Dhammasokaraja II, would have seen his chance, hence his expansion south at the expense of the Khmer. He probably died in 1167 A.D., succeeded by his brother, Sri Dhammasokaraja III. This new king would most likely remove his capital to the new-won Lopburi, because it was against the king of Lopburi that Additayaraja of Haripunjaya made war. (The question whether there was one king, Additayaraja, or two-Dittaraja and Additayaraja is discussed in Detailed List L. The number of years he reigned over Haripunjaya is also there discussed.) His reign however coincides with Dhaminasokaraja III of Lopburi, and so we see here that the Thai had already established their sovereignty over the whole valley of the Menam since 1167 A.D. We do not how long Dhammasokaraja III was on the throne of Lopburi. His 'religious' competition and 'friendly' war with Additayaraja took many years. The Haripunjaya king first came down with his army, but when he was beaten in the 'setting up of a chedi' the Lopburi king sent his son, and later two other armies, to carry the war up north.

The son lost in a competition of 'digging a pond', and the other two armies lost their way, so not much real fighting was done. Those who lost their way were taken as prisoners of war, but well treated. The peace ensued, and the prisoners were released to return to their homes in Lopburi. How are we to take these stories? For one thing, we may take it that there were contacts between these two Thai states, and life was not unpleasant even for the poor soldiers.

With the ascension of Jayavarman VII on the throne of Angkor, good times were now over. The Menam valley, especially Lopburi, was wrested from the Cambodians in c. 1550 A.D., and it had to be wrested back. But first Jayavarman VII had to attend to other pressing duties. The country had to have peace and security, the people needed rehabilitation, and Angkor had to be rebuilt. All these took the king over 10 years. Then we gather from the Prasat Tor inscription that in 1195 A.D. the king presided at a national celebration for the victory of his army against 'a king of the West'. Would that this inscription be more precised. This 'king of the West' would most likely be Sri Dhammasokaraja IV, and his defeat would also mean the loss of the Menam valley and Lopburi. He might have perished in the war, because we know nothing of him at all. The next we hear of this Sri Dhammasokaraja line was at Chaiya in the Peninsular, about which an inscription in Khmer relates a few facts, It gives the date of 1230 A.D. and states that Phraya Chandhabhanu Sridhammaraja was king of Chaiya and Nakorn Sridhammaraja and that he was equal in wisdom to Phraya Sri Dhammasokaraja in the subject of jurisprudence. We would be at a loss how to interpret this inscription in terms of history if we do not possess a legend of the city of Nakorn Sridhammaraja. The legend states that a certain Phraya Sri Dhammasokaraja, the founder of the town (on the site of the old town, Tambralinga) and the founder of the Maha Dhatu monastery and 12 other towns, had two brothers, one called Chandrabhanu, etc. With the date of the inscription and the story of the legend, we can reconstruct the picture thus. When Lopburi

was lost to Jayavarman VII's army, those who were left fled southward along the Peninsular. Sri Dhammasokaraja V might stop at Chaiya for regrouping purpose, and then pushed down to occupy the old Tambralinga. He gave it a new name, Nakorm Sridhamma (soka) raja.

He also set up 12 more towns, as far Perak. He probably died in 1230 A.D., and was succeeded by his younger brother, Chandrabhanu Sri Dhammaraja. Lopburi was lost in 1195 and this king died in 1230 A.D. so Sri Dhammasokaraja V would likely be the son of Sri Dhammasokaraja IV of Lopburi. His younger brother, Chandrabhanu, would be very young when Lopburi was lost to the Cambodians, for we gather from the said legend that, when he was holding a conference with a certain Thao U-Thong, both made a pact of alliance and an agreement as to where the boundary line of their state would be. Our Sri Dhammasokaraja also swore eternal friendship to Thao U-Thong, and said in case he perished, would Thao U-Thong look after his wife, and his two brothers. This must be a very solemn moment, as if he was embarking on a campaign, possibly against the Malays of Tambralinga. Chandrabhanu would then be a minor, or else his brother and guardian need not have asked Thao U-Thong to take over the guardianship. It also appears that Thao U-Thong dynaty (for it was not just one ruler, but several with this title, to be considered later) was very intimate with the Sri Dhammasokaraja dynasty, both in time of peace as well as of war. We next hear of this Sri Dhammasokaraja dynasty in the Chulawongse chronicle of Ceylon, wherein Chandrabhanu was said to raid Ceylon twice. Then lastly, the Nakorn Sri Dhammasokaraja legend relates that in the year 1270 A.D., a certain prince, Phaya Sai Narong, came with an army from the west coast and took over the city. This Sai Narong would likely be Sai Songgram⁽⁹⁾ the warlike son of Ramkhamhaeng, who succeeded to the throne of his father in 1298 A.D.

What happened in the valley of the Menam since Lopburi was retaken by the Cambodians in 1195 A.D.? The Phimanaka inscription

mentions a son of Jayavarman VII as "Lavo-dayesa" possibly the Viceroy of Lopburi. But this Prince was religious minded, and we do not know when he died. (We have the story of Nai Kong as governor of Lopburi, but this will be considered in the next paragraph). The Pra Khan inscription then relates that Jayavarman VII had 306, 372 male and female slaves brought from Champa, Yavana,⁽¹⁰⁾ Pukam and Rman, together with a lot of booty. These two inscriptions do not bear any date. A few more inscriptions, as Sai Fong (opposite Vieng-Chan), Jayabhum, Surin, Korat and Nang Rong all testify to the setting up of hospitals, rest-houses, etc, by the King. In short, between 1195 and 1210 A.D. this greatest of the Khmer kings must have made his strong hands felt in the Menam valley and beyond. A Cham inscription, at Chodihn (No. 86 in Majumder's CHAMPA) relates that in 1207 A.D., the Syam and Pukam troops joined the Cambodian army in waging war against the Annamites. 'The loss of of both sides was very great', records the inscription. From this evidence, it is difficult to understand whether the Pagan king, Narapatisithu, despatched the Burmese troops in fight for the Cambodians, or the Burmese troops were the Volunteers Corp or mercenaries. As for the Syam troops, it is most likely that Lopuri-Sukhothai region would be under the rule of the Cambodians at this period, so they could be conscripted, or at best Volunteers Corp.

During this period, we have the Pongsawadan Nua (or Chronicle of the North) which relates the story of Phra Ruang of Sukhothai (to differentiate from the first Phra Ruang, Prince Arunrajakumara, of Sawankaloke). The story relates that the vassal Prince of Lavo having died, Nai Kong Krau was (elected) governor of Lavo, whose duty was to despatch to Angkor consecrated water once every three years. This, Bearded Kong carried out faithfully, by using earthen jars for the conveyance, as was the common practice. Then Nai Kong died, and his son, Nai Ruang, succeeded him as chief of Lopburi. Nai Ruang then invented a lighter and durable conveyance for the despatch of the

sacred water, called 'kruh', and when this new contraption arrived at Angkor, the Khmer king saw in it the work of a very able, and therefore dangerous man. So a meeting of ministers was called, and plans laid out for the arrest of Nai Ruang. Troops of Khawm soldiers were then sent out for the purpose. Nai Ruang, alerted, fled north and entered priesthood in a monastery at Sukhothai. One of the Khawm soldiers, however, found him there, but not recognizing him, asked the whereabouts of Phra Ruang, i.e. Ruang the priest. Phra Ruang was sweeping the grounds of the monastery when the Khawm soldier arrived, so he told officer to wait there, and so the officer waited till this day, in stone. The story goes on to relate that, about no sons succeed him, and our Phra Ruang was elected chief of Sukhothai, assuming the title 'Phra Sri Chandradhibodki'. (The chronicle date of this event was given as 959 A.D.)

We are not sure about the dating of this Phra Ruang or Phra Ruang II, but it seems likely that he must have lived during the reign of Jayavarman VII. Considering that he was 11 years old when his father was chief of Lopburi, he must be about 26 when he was in turn chief of that vassal city. His crowning at Sukhothai would mark the closing years of Jayavarman VII at Angkor. At this period, we have our No. 2 Sukhothai inscription which states that a certain Phya Sri Nao Nam Thom, or Nam Thom for short, was king of Sri-Sajjanalaya-Sukhothai. We also have Menam valley, and among the cities taken, Kaeng Luang (possibly at Sawankaloke) and Ayodhya were mentioned. Then we have a Cham inscription which records that Jayavarman VII recalled part of the occupation army from Vijaya. All these are so confusing but a reconstruction is here suggested, that because of Samlung-pha's raid down the Menam valley in c. 1215 A.D., the Khmer occupation army in Vijaya was recalled to cope with this new menace. After Sam-lung-Pha's return to Magaung, a Thai chief was ruling at Sukhothai. Jayavarman VII must be pretty old by now, and Angkor exhausted. From the Sukhothai No. 2 inscription,

we can see that he must have adopted a conciliation policy, by bestowing of his daughters, Sikhara Mahadevi, to Nam Thom's son, Pha Muang. This inscription also records that Pha Muang also received a title, Kamarateng An Sri-Indrapatindrady and also a sacred sword. We take it that, at this period, Pha Muang must be a rising young lord, the chief of Muang Rard in his own right. This conciliation policy must have appeased the Thai somewhat, but we see in the inscription that Nam Thom's territory in the West reached Muang Chord, and in the South, 8 to 10 times the distance in the West. If the word 'phayam' in this inscription denotes distance, i.e. one *wah* then Nam Thom's territory in the South must have reached Rajburi. The historical importance of Nam Thom to the throne and kingdom of Sukhothai was discussed in another paper. With his death possibly in c. 1235 A.D., there was trouble in the Sukhothai region. Angkor was then ruled by Indravarman II, and it appears a Khawm general, Klon Lambhong, was despatched to Sukhothai with his army. Does this signify Angkor's attempt to reassert her power over Sukhothai? It however proved disastrous, for a young Thai chief, Bang Klang Hao, called on Kamarateng An Pha Muang at Muang Rard, and troops were prepared and plans laid. Then Bang Klang Hao attacked northward of Sukhothai and took Sri Sajjanalaya, whereas Kamarateng An Pha Muang attacked southward and took Bang Klong. Then the pincer movement began, and Sukhothai was trapped and taken by Kamarateng An Pha Muang. Tha Khawm general was defeated in a pitch battle, and his army annihilated. Angkor's power over the Menam valley was since then doomed, never to rise again. What followed was rather well-known, how Pha Muang invited his young ally to come into the city, how he crowned Bang Klang Hao as king of Sukhothai, also bestowing on him his old title, Sri-Indrapatindradya. If Pha Muang⁽¹¹⁾ in the last days of Jayavarman VII, was about 40 years old, he must now be over 60, a ripe old age and ready to retire. The last thing we heard of him, according to this inscription, was he

had many chedis crected in all the country side, and was looked upon as "chief of chiefs, protector, benefactor, and teacher of all the lords." His son, Phya Kamhaeng Pra Ram, must have proved a disappointment, and his hopeful grandson, Prince Sri Sattha, chose to live his life as an ascetic-so his direct line ended with Prince Sri Sattha who rose to become the Lord Patriach in subsequent reigns. With Bang Klang Hao as Sri Indraditya, the Kingdom of Sukhothai grew up in importance and power, and became the centre of Thai knowledge and culture for two hundred years.

In presenting concrete evidences to the founding and consolidation of the Thai beach-head states at Haripunjaya and Sawankaloke, we were being carried away be events in the central part of the kingdom, thus losing sight of what had happened regarding the beach-head state of Chiengsaen. The difficulty about Chiengsaen is that so many have said so much about it, but the foundation date is still a mystery. There is a lead regarding this, however, and that is this state would likely be founded in the reign of Anawrahta of Pagan. Many chronicles of or about Chiengsaen did mention King Aniruddha of Pagan having a helping hand towards the foundation of Nakorn Ngoen-Yang Chiengsaen. Another lead is that the foundation of the city would have to be after the destruction of Yonok founded by Prince Singhanawati. The mysterious cause of the destruction of that city is legendary, and on the basis of modern interpretation would have been caused by earthquake. Anyhow, when Prince Brohma installed his father on the throne of Yonok, is was in the 10th century (937 A.D.,) according to the Singhanawati chronicle) and then three successive rulers followed. Then one night, the earth shook three times, and Yonok Nakorn sank into the ground, leaving in its place a big lake. This event must have happened some time in the 11th century, but what would be the precise date? With the two leads we have, we suggest Chiengsaen was founded further to the south a few years after Anawrahta led his army to invade Yunnan border, and that was c. 1060

A.D. In the Detailed List, marked, C., we base the list of rulers on the Chronicle of Nan, as we find it to be comparatively reliable.

Where did the founder of Chiengsaen, Lawachangkaraja, hail from? We believe he was a prince of the House of Singhanawati, because, in the Ngoenyang Chiengsaen chronicle, it was stated that Lawachangkaraja asked the hands of a princess of Phuka for his son and successor. Phuka was and is on the east side of the Mekhong, about the same latitude as Keng Tung, which, we believe, was rebuilt by Mangrai on the old site of Nakorn Yonok. Yonok and Phuka would then be sister-states, and when Yonok was destroyed by earthquake, Chiengsaen was rebuilt, further south, to replace the old city. Old ties with Phuka would influence the founder of Chiengsaen to keep up relationship, hence his asking a princess of Phuka for his son, Laokao, (Incidentally, Muang Yawng would be the old side of the Khawm town Umangkasela).

Of the history of Chiengsaen, apart from her contacts with the sister-states, nothing much was heard about her, until the advent of Chuangfa-dhammikaraja, the 16th. ruler. The personage would have achieved greater fame had he not lived in the times of Jayavarman VII. With the all-powerful Khmer king to the south, he had to expand in other directions, and he chose the East. Yet, he managed to exert his power on the city of Nan and Prae to the South, from which he was given from each city a princess in marriage. From the Thai names of these two princesses, we are just wondering whether the chief of Nan and the chief of Prae was of Thai stock. The Khmer inscription at Sai-Fong, opposite Vieng Chan, would indicate the northerneast limit of Jayavarman VII's Empire, but Nan and Prae are higher north, and way to the west. It seems probable therefore that Nan and Prae were in Thai hands at that period, but they were under the suzerainty of Chiengsaen-Phayao state. After Chuangfadhammikaraja, we have Lao-ngoen and then Laokiang, the grandfather of Mangrai.

The alliance with her sister-states in the north might have been kept since the reign of the founder of Chiengsaen, but Laokiang reaffirmed it by asking the hands of the Chieng-Rung princess for his son, Laomeng. As a result of this union was born Mangrai, the Consolidator of Lan-na Thai into one kingdom. The story, that Mangrai founded the city of Chieng Rai, conquered Haripunjaya, and founded the city of Chieng Mai, was well-known, so we will pass on. With the region of Lan-na united into one kingdom, with capital at Chiengmai, and the valley of the Menam down to the Malay Peninsular under the suzerainty of Sukhothai, the consolidation period of the Thai was now over. The different beach-head states were either under the government of Chiengmai, or Sukhothai, and our present Thailand can date her hegemony from that period.

In reviewing our proposal about the foundation and progress of these Thai beach-head states since the 11th. century, we realize that we have said very little about Thao U-Thong's state which appeared into history in the 12th. century around U-Thong-Suphanburi area. From whence did the U-Thong line come from, to be mentioned for the first time when a ruler of this line entered into alliance with Sri Dhammasokaraja V.? The Pongsawadan Nua states that a Phya U-Thong, his elder brother, their sons and retinue came together in a body from the country of "Chalieng Luang" to Muang Sawankaloke, and then proceeded further to a peaceful place, and settled down. The people of that region paid him homage and elected him king. The chronicle gives no date. How are we to reconstruct this? From a previous paragraph, we can identify this region as Suphanburi. So Phya U-Thong passed through Sawankaloke to settle down at Suphanburi. But where was "Chalieng Luang" that he hailed from? Would it be Haripunjaya, in the north, or some where else? Could it be Chalieng, near Sawankaloke? The popular interpretation has been that this U-Thong line came from the Chalieng-Sawankaloke area, and hence a descendant of Prince Jayasiri. We would like to believe this

too, had we not come across a Khmer inscription at Sakon Nakhorn. This Khmer inscription bears a date, but Professor Coèdes (Inscriptions du Cambodge, Volume VI, p. 281) is not ready to specify it. This inscription relates that a certain Kamsten (Viceroy) notifies the *lon* (luang or chief) of *Jraleng* and the *khlon vala* (chief) of *Vnur Vinau* of the new division of administration, etc. Now, this inscription was found at Wat That of Sakon Nakorn, and the date would be some time in the 11th century. The record of the ruler, called Luang, and the name of the territory administered, Jralieng, gave us some grounds to believe that here, at Sakon Nakorn by the river Mekhong, might be the beach-head state of the U-Thong line, and from hence this Thai group pushed on to Sawankaloke area before they settled down at Suphanburi. This is just a lead, but we welcome it all the same in our research of early Thai history.

For the present, we believe that Prince Jayasiri group moved down and settled at Sawankaloke area, possibly under Angkor rule, in the last years of the 10th. century. The beach-head states of Haripunjaya (or Lampunjaya) and Chiengsaen were founded about 1050 and 1060 A.D. The Jayasiri group at Sawankaloke, reinforced by the U-Thong group from Sakon Nakorn, then really started the ball rolling, and with Sawankaloke, and then Lopburi as capital, this Sri Dhammasok-U Thong kingdom consolidated their hold in the Menam valley. The advent of Jayavarman VII shattered this attempt, but the set-back was only for about 20 years. Whilst the Sri Dhammasok line was entrenching themselves in the Peninsular, and the U-Thong in the West of the Menam, Prince Samlung-pha came on the scene with huge army, freeing the valley from Khmer power. On his return to the Shan highlands, Nam Thom appeared on the throne of Sukhothai with territories southward to Nakorn Sridhammaraj. We are not clear what actually happened at this time, but Jayavarman VII's attitude towards Nam Thom was conciliatory. When Nam Thom died, in c. 1235 A.D. the Cambodians made their last bid to themselves but were completely

beaten, and Sri Indraditaya set himself and his dynasty firmly on the throne of Sukhothai. Considering their hold in the Menam valley since the 9th. century, Khmer culture and way of life must have influenced the Thai a great deal, hence their language found its root in our Thai language. We of the present are glad to admit that we have learnt a lot from the Khmer of old, but since the 13th. century we have also tried to repay by passing on to them what we have picked up from other peoples.

A word about the Mon who had occupied the Menam valley prior to the reign of Jayavarman II (802-850 A.D.). The consolidation of Land and Water Chenla into the kingdom of Angkor was the starting point of Angkor expansion towards the Menam, for we find a Khmer inscription⁽¹²⁾ stating Jayavarman II and despatched his chief page to administer Dvaravati. At that period, Dvaravati must have their chief city at Louvo, and it seems very likely that Khmer expansion to include Louvo was the main cause of the Mon founding Pegu and Haripunjaya. (Pegu was founded in c. 825 A.D. and we believe Haripunjaya was founded about the same time). Of their earlier history, Chinese dynastic chronicles mentioned, as early as the 3rd. century, P'an-P'an, Chin-lin, and in the 7th. century, Tolopoti, the Mon kingdom of Dvaravati.⁽¹³⁾ Their capital is believed to be at the site of Nakorn Pathom. What actually happened in the 2nd. half of the 7th. century is not clear, but indications are that the evacuation of Nakorn Pathom to found Louvo had something to do with Srivijaya expansion upward. The Mon were not allowed to live at peace very long, because towards 825 A.D. the new kingdom of Angkor pushed them further northward (and westward) where they founded Haripunjaya. Their first ruler was a Princess, Sam-devi Queen of Samadesa. How the Thai took over Haripunjaya in the 11th. century is already stated.

From chronicles and legends, we have, with the support of neighbouring inscriptions, uncovered five successive Thai beach-head

states⁽¹⁴⁾ pushing in towards the Menam from 983 A.D. to 1220 A.D. Further research will surely unearth more results. The criterion is whether we can support these legendary facts with concrete support. At best, these legendary stories are but indications whose potentialities as historical facts remain to be developed. Professor Coèdes' *Inscriptions du Cambodge*, so far in 6 Volumes, will surely help us towards this goal.

A lot has now been said in our proposal concening these Thai beach-head states, and if the curtain rises on a very blurred and confused scene, may we crave indulgence of the readers for having attempted to say something clearly about a very unclear picture.

NOTES

The term 'beach-head' is used here in the sense of a base for forays into new territory; forays which, if successful, could be consolidated into new Thai states, or if not, could be withdrawn into a "home" area reasonably safe from molestation. It does not presuppose a master-plan of the conquest of Mon and Khmer states (except in the case of Haripunjaya in c. 1044 A.D.). It represents more a sequence of conciliation, followed by opportunist expansion southward, followed again by conciliation until the Thai emerged as a integrated, rival power for the supremacy over the whole Menam valley at the dawn of the 13th. century. (See *JSS*, Volume XLIV Pt. 2 August. 1956; Kachorn Sukhabanij "Was Nam Thom the First King or Sukkhodaya?")

The motive for expansion is however present as seen in the system of succession within the Thai Chieftain's family from the sixth century onwards. This system indicates an inherent tendency towards expansion, as the youngest of the chief's son inheriting the father's domain, whereas all the elder brothers being despatched to found their own 'muang' wherever they could find lodgement. When necessary, reinforcements were known to have been sent from the father to anyone of his satellite sons who needed them. Moreover, at the parting, the father would demand a vow from each of his sons not only to respect each other's territory and chieftainship, but also to come to each other's aid in times of need. With the founding of Sukhothai, however, this system fell into abeyance.

- (1) Professor Coèdes has given a List of Chronicles in his BEFEO. Tome XXV, pp. 172-174, relating to Lampun, Lampang, Chiangmai, Chiang Dao, Muang Ngao, Phayao, Chiang Rai, Nan, Chiang Khawng, Chiengsaen, and

miscellaneous. But evidently there are many more chronicles and legends, especially relating to the South.

- (2) Cham inscription at Po Nagara. See Majumdar's CHAMPA.
- (3) Gazetteer of Upper Burma & the Shan, Part I, Volume I, Ney Elias has the history of the Mao Shan written, and here Scott favours us with the Hsaen-wi side of the shan history. Our Singhanawati chronicle, together with that of Lan Chang, should be viewed together for the background of the beach-head states in the 11th.-12th. centuries.
- (4) We are unable, so far, to identify the site of Hsaen Se, the capital of all the Shan States in the 11th. century. We believe Hsaen-se to be in South Hsaen-wi, bordering on Chiengmai region. Incidentally, there are two Buddha Images. (only the head part) one found in Chiengmai and the other in Lampun, which still retain the old name of Hsaen Se. The Chiengmai Hsaen-se Image measures about 1.60 metres, and is in our National Museum in Bangkok.
- (5) There is a good photograph of this "Syam" troops in the Royal Institute, National Library Building, in Bangkok. The date in the caption was proposed as c. 1800 Buddhist Era. We would suggest that this proposed date be revised c. 1137 A.D.
- (6) Now-found inscription at Nakorn Sawan. See Translation at end of Notes.
- (7) The term "Syam" appears to travel southwards from Haripunjaya period to Sawankaloke, then to Sukhothai, Ayudhia and finally to Bangkok period. King Mongkut styled himself 'King of Syam'.
- (8) If Prince Arun, or Arun-arjakumara, should be known as Phra Ruang I, (as Gerini has suggested), then should we not identify Nam Thom as Phra Ruang II, and Ramkhamhaeng, Phra Ruang III. There would be no Phra Ruang IV, as from

the 13th. century the Menam valley has been firmly in Thai hands and no more Khawm to be chased out to the sea. The prerequisites of a Phra Ruang are two, that (1) he has to be connected with Sawankaloke-Sukhothai tradition, and (2) he must have the record of 'chasing out the Khawm from the Menam valley to the sea limit'. Sri-Indraditya's southern boundary is still doubtful.

- (9) A Thai inscription unearthed a few years ago at Sukhothai gives 3 names of Sri-Indraditya's ancestors. It also gives the name of Sri Songgram as successor to Ramkhamhaeng, Loethai, however, succeeds Sri Songgram in this inscription.
- (10) Yavana is mentioned for the first time in the reign of Jayavarman VII, though a Cham inscription at Chodihn keeps on mentioning the "Syam" troops in this reign. Yavana, we believe, refers to the Yuan, or Yonok of the Chiengsaen beach-head, whilst the "Syam" troops referred to by the Cham inscription would mean the Thai of Lopburi-Sawankloke area.
- (11) Bang Klang Hao, as Sri-Indraditya, is believed to be a more important personage than Kamarateng An Pha Muang who, according to Sukhothai inscription No. 2, crowns his young ally.
- (12) This Thavar Kdei inscription appears in Majumdar's (1953) and Coèdes's (1954) *Inscriptions of Kamboja*.
- (13) These early (Mon?) kingdoms were discussed fully in Luce's: *Countries Neighbouring Burma*, *JBRS*, Volume XIV, Pt. II, 1925.
- (14) These would chronologically be (1) Sawankaloke (2) Haripunjaya (3) Chiengsaen (4) Suphanburi and (5) Sukhothai under Nam Thom.
- (x) The loss of Fang in 983 A.D.—by Prince Jayasiri coincides with the first appearance of the Thai on the throne of Haripunjaya, No. 9 in List H.

The army from the West (of Fang) which took Fang and Haripunjaya was here proposed as that of Hsaenwi-Hsaense, under the regrouping of Khun Thai Kham. Could 'the army from the West' be that of the Burmese of Pagan? We believe Pagan in the 10th. century was not yet a Burmese state, whose contemporary ruler (according to D.G.E. Hall's list) was 'Kunhsaw Kyaungpyu'—the prefix 'Kun' indicating T'ai origin or (Hsaenwi) influence. After Kunhsaw, Hall's list gives two other rulers and then the reign of Anawrahta, whom we know from Pagan inscriptions to start his reign in 1044 A.D. Of Anawrahta, the Hsaenwi chronicle places his advent in Pagan a few reigns from Khun Thai Kham, thus:—

Khun Thai Kham, ascending the throne of Hsaenwi-Hsanse 957 A.D. Tao Nga Rung, chief of Muang Mao, etc., served under Khun Thai Kham. In the year 957 A.D., Tao Nga Rung started to develop Muang Nam and Muang No. He had a son named Khun Tum, who was chosen by the people as Sawbwa after the death of his father and subsequently took the name of Saw Hom-mong. He had a daughter named San Mon La and a son named Sao Kaw Leng. In the year 1057 A.D. the king Nawrahta Mangsaw of Pagan went up to Mong Wong in search of the five relics of Buddha, and on his way back he stayed at Mong Mao and Mong Nam and met Sao Hom-mong there and married his daughter Sao Mon La. (Gazetteer, p 235)

This anecdote in the Hsaenwi chronicle records the wedding of Anawrahta with a daughter of Sao Hom-mong. The chronicle date of this event was 1057 A.D. i.e. after the regrouping of Hsaenwi under Khun Thai Kham by a hundred years. Without asserting that these two dates were very exact, we still believe that the anecdote about Anawrahta did take place sometime after the regrouping of Hsaenwi, whose expansion towards Fang and Haripunjaya would likely have taken place sometime before 1044 A.D., at the end of the 10th. century.

**Nakorn Sawan Inscription, unearthed
September 1956, in situ, in a ruined town in
Nakorn Sawan, below Sukhothai.**

(Literal Translation)

Face 1-In Pali.

Asoka Maharaja, imbued with dharma, power, strenght, and
bravery equalled by none, sends this decree to King Sunatta. To bestow
rice-fields for the maintenance of the Phra Dhatu (chedi?). King
Sunatta hereby makes this decree known to all

.....

.....

.....

Face 2-In Khmer.

These are the sacrifices of Maha-rajadhiraja, named Krung Sri
Dhammasoka, to the ashes of Kamarateng Jakata Sri Dhammasoka, at
(the town of) Paya-dhannya-pura, as follows: slaves 452, trays 22,
silver cups 22, elephant 1, horse 1, naga 1, sivika 1, for the sacred
maintenance (and) 40 li of rice daily.

A maha-senabodi, named Bhuvanaditya-isavaradvip, has
brought this royal decrees to King Sunatta of Dhannyapura, ordering
the marked rice-fields be given for the sacred memory of Kamarateng
Jakata in 1089 Saka, 15th. day of the rising moon, Magarerk, Sunday,
Burapha-sath, one pond.

Also, graces be at noon. King Sunatta makes this sacrifice (to the
memory of) Kamarateng Jakata, bestowing these marked rice-fields as
follows: rice-fields, east up to Jathing (canal?), west up to Bhanom
(hill?), south up to Bang Jawa. North up to Jathing sruk kwei saer
srong kyam natralome natrakong, east up to Jathing Prei, west up to
Srok, south up to lake Sdok, north up to Jathing saer, Phra Jakata,
east up to Kating, north-east up to.....south up to Srok. All together
5 rice-fields.

Note : This Inscription has been translated to Thai by Nai Chum Thongkhamwan, epigraphist of the Fine Arts Department, Bangkok, and is re-translated into English by the writer.

List H. (for Haripunjaya) showing Chamdevi rulers.

Length of reign according to

	Mulasasna	Jinkala.	Proposed :
1. Chamdevi	—	7.—.—	Ascension 818 A.D.
2. Mahantayasa	—	80.—.—	40.—.— Mon dynasty
3. Kumancha	40.—.—	40.—.—	40.—.—
4. Rudanta	27.—.—	27.—.—	27.—.—
5. Suvarna-manchu	30.—.—	30.—.—	30.—.—
6. Sangsara	10.—.—	10.—.—	10.—.—
7. Paduma	3.—.—	3.10.—	4.—
8. Lulladeva	7.—.—	7.—.—	7.—.—
9. Maharaja	1.—.—	1.—.—	1.—.— Thai
10. Lakhundriya	1.—.—	3.3.—	3.—.— Thai
11. Kulladeva (2nd. reign)	1.3.—	1.3.—	1.—.—
12. Takkaraja	4.7.—	0.7.—	5.—.—
13. Ratanaraja	10.2.5	0.2.15	10.—.—
14. Kuttaraja	14.2.15	10.—.—	14.—.—
15. Selaraja	3.—.—	3.—.—	3.—.—
16. Lojaraju	0.6.—	0.6.—	1.—.—
17. Kalya	2.3.—	2.3.—	2.—.—
18. Muttaraja	2.3.—	2.10.—	3.—.—
19. Pokaraja	—	2.10.—	3.—.—
20. Ucchitta-chakravati	3.—	3.—.—	3.—.— form Khmer- ized Louvo
21. Kamalaraj	20.—.—	20.7.—	21.—.—

Epedemic of cholera and/or Loss of city to Chakravati 1050 A.D.

- Note :** (1) Founding of Haripunjaya is tentatively proposed as c. 818 A.D.. Following loss of Dvaravati to Jayavarman II (Thvar Kdei insc.).
- (2) Mahantayasa' reign of 80 years seems unlikely, as his son and successor is said to reign 40 years. It is hard to believe that both reigned 120 years between them.
- (3) For length of reign which both documents agree, we take them at their face value, only that round figures are preferable.
- (4) For length of reign which they differ, we adopt the maximum, and when all reigns are added together since 818 A.D. the loss of Haripunjaya according to our proposed figures would fall in 1053 A.D. So it seems the founding of Haripunjaya would be in 815 A.D. to make its fall exact in 1050 A.D.
- (5) The Jinakalamalini date of the founding of Haripunjaya was on the 22nd year of the Chulasakaraja', i.e. 660 A.D. and Professor Coëds has suggested that this date should be amended as some time in the 8th. century. According to our figures above, we propose 815 A.D.
- (6) Ruler No. 20, Uchitta, hailed from Louvo which, since the 9th century, had been under Angkor. In the early 11th c., a new dynasty, Suryavarman I, etc. was on the throne of Angkor, and his expansion to control Louvo might be the direct cause of Uchitta's overture with Haripunjaya.
- (7) The Mulasasna document is a palm-leaf document, written in Chiengmai script and dialect. It has been printed in book-form in Thai since 1939 but seems to have escaped the attention of scholars. It is rather dependable insofar as religious is concerned.
-

List L. (for Lampunjaya) rulers since Prince Chakravati.

Length of reign according to

Mulasasana Jinakala. Yonok Hist Proposed : -

1. Chakravati	9. -	9. -	9. -	9. - since 1050 A.D.
2. Vasudeva	1. -	1.2. -	9.2. -	1. -
3. Jayaraja	-	10. -	10. -	10. -
4. Maharaja	-	1. -	1. -	1. -
5. Selaraja	43. -	3. -	10. -	3. -
6. Kanchanaraja	16. -	6. -	6. -	6. -
7. Jilangkiraja	40. -	10. -	10. -	10. -
8. Bhandularaja	20. -	20. -	20. -	20. -
9. Indhavara	30. -	30. -	30. -	30. -
10. Dittaraja	30. -	30. -	-	-
11. Aditayaraja	13. -	16. -	5. -	20. - since 1140 A D.
12. Dhammikaraja	5. -	5. -	- . -	5. -
13. Ratanaraj	5. -	5. -	5. -	5. -
14. Sabbhasiddhi	45. -	45. -	45. -	45. -
15. Jetharaja	15. -	15. -	15. -	15. -
16. Jatayaraja	12. -	22. -	22. -	12. -
17. Jalaraja	- .3	-	-	-
18. Thavalayaraja	12. -	2. -	2. -	2. -
19. Kangkayaraja	3. -	12. -	12. -	3. -
20. Siripunyaraja	20. -	2. -	2. -	2. -
21. U-dhenaraja	1. -	1. -	1. -	1. - since 1250
22. Phantayaraja	30. -	30. -	30. -	-
23. Thai Amat	- . -	- . -	- . -	-
24. Atanaraja	3. -	3. -	10. -	3. -
25. Mutta	1. -			
26. Wamaraj	10. -	10. -		
27. Thatard	10. -			

28. Yokaraja	10. —	10. —		
29. Ai	— .3			
30. Seta	1. —			
31. Lolaraja	3. —	—	1. —	
32. Yotakaraja	3. —	—	10. —	
33. Yipa	3. —	10. —	10. —	Ending 1290 A.D.

Haripunjaya taken by Mangrai c. 1290 A.D.

- Note :** (1) This list is based on the Mulasasna because it gives a fuller list than the other two documents.
- (2) Years of reign are set out as they appear, and the number proposed are likely to be the minimum number. Even so, from ruler No. 21 onwards, we find it difficult to bring them into line with the fall of the city to Mangrai.
- (3) The reign of Sabbhasiddhi, No. 14 in the list, has inscription in support, and the two naksatra dates were given by Professor Coèdes as 1213 and 1218 A.D. We wonder whether the proposed datss given by us are wide of the mark, except the inscription dates record the last years of Sabhhasiddhi on the throne.
- (4) It must be about 1215-1220 A.D. when Sam-lungpha, the Mao Shan conqueror raided the Menam valley. Did he conquer Haripunjaya? Chiengsaen and yon were mentioned as having fallen under his power. The chronicles are quiet at this point, and we have no means to check whether the Mao assertion was true.

List C. (for Chiengsaen) showing rulers of Thai Yuan line.

1. Lao or Lawa-changkaraij	ascension c. 1060 A.D.
2. Lao-kaokeo	
3. Lao-sao	
4. Lao-leo	
5. Lao-kat	
6. Lao-kun	
7. Lao-ton	
8. Lao-chom	
9. Lao-kwat	
10. Lao-chakwa	
11. Lao-krua	
12. Khun Therng	
13. Khun Thurng	
14. Chom Pha Ruerng	
15. Ai-Cherng	
16. Chuang-fa Dhammikaraja	ascension c. 1140 A.D.
17. Lao-ngoen	ascension c. 1193 A.D.
18. Lao-kiang	
19. Lao-meng	
20. Meng-rai	ascension c. 1273 A.D.

- Note :** (1) We follow this list of rulers by using the Nan Chronicle as we find it to be more dependable than other chronicles. Nan Chronicle is in No. 10 of the Historical Series.
- (2) The number of years each ruler was said to reign in any chronicle about Chiengsaen are exaggerated, for when added up they total 400-500 years for 20 rulers.
- (3) If we take the founder of Chiengsaen to reign after Suryavarman I, Chuangfa-dhammikaraja to reign at the close of Suryavarm an I, and Mangrai to be contemporary of Ramkhamhaeng, we would only have a span of 250 years for these 20 rulers.
- (4) The two dates comparatively dependable are the founding of Chiengsaen, and the ascension dats of Mengrai.

Tentative Lists Of Swankaloke, Suphanburi & Sukhothai Rulers
up to 1235 A.D.

	Reigning Swankaloks	Reigning Suphaburi	Reigning Sukhothai
1. Phya Sri Dhammasokaraja	c. 1140		
2. Arun-rajjakumara (or Phra Ruang I)	c. 1150		
3. Sri Dhammasokaraja III (at Lopburi)	c. 1167		
4. Sri Dhammasokaraja IV (defeated by probably killed by Angkor army)			
5. Sri Dhammasokaraja V (Jaiya)	c. 1195		
Thao U-Thong		c. 1195	
6. Nam Thom			c. 1215
7. Chandrabhanu Sri Dhammasokaraja (at Ligor) IV	c. 1230		
8. Crowning of Bang Klang Hao as Sri Indræitya.			c. 1235

Notes : (1) The Swankaloke line, from Sibsong Panna, was the first to arrive, but it did not appear in history until c. 1140 A.D. The Nakorn Sawan inscription gives evidence to the 2nd and 3rd. of this line and the Jaiya inscription to the 5th. and Chandrabhanu. The founder, Sri Dhammasokaraja I, is supported by chronicles, No.1 and 66 of the Historical Series. No. 4 is conjectural.

(2) We believe the U-Thong line was an off-shoot of a Thai group from Sakon Nakorn-Nakorn Panom area which moved in via Swankaloke area to Suphanburi to settle

down. This settlement at Suphanburi would likely be after Jayavarman VII had taken the Mon population there for forced labour. The first U-Thong to appear in history was when he had a pact of alliance made with Sri Dhammasokaraja V, presumably at Chaiya. His southern boundary would likely be at Prajhuab Kirikhandha. The Thao U-Thong father-in-law to Ramadhibodi I, would be the 5th. of this line.

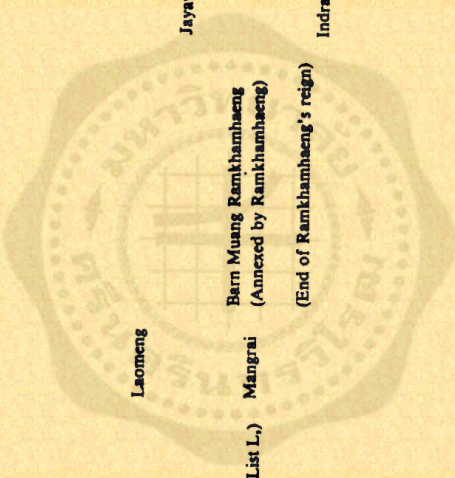
- (3) The advent of Nam Thom on the throne of Sukhothai coincides with the assertion of the Mao Shan History that their hero. Sam-luang-pha, had conquered the Menam valley. To wrest Jayavarman VII's Menam territory would require a stronger hand than Nam Thom alone could perform, so Sam-luang-pha's conquest of the Menam valley seems to be true. There are many Shan words and phrases in the Ramkhamhaeng's inscription, and the proposal that Nam Thom-Bang Klang Hao were Mao Shans would not be impossible.
- (4) When Pha Muang crowned Bang Klang Hao as king of Sukhothai, the beach-head period was over, and from c. 1235 A.D., Sukhothai as a full-fledged kingdom really starts Thai history.

TABLE A..... TENTATIVE LISTS AND ASCENSION DATES
OF CONTEMPORARY RULERS OF: -

A.D.	HARIPUNJAYA	MOGAUNG & HSENWI	TALIFU (NANCHAO)	& ANGKOR	A.D. REMARKS
	(See Detailed List H.)	(According to Scott's Gazetteer)	(According to Rocher's Histoire...)	(According to D.G.E. Hall's)	
550-600		Khun Lu & Khun Lai			550-600
601-650		Khun Su & Chao Hsen Sau			601-650
651-700		Khun Kyaw, Khun Kyun & Lham Pong Hpa	Sinoula Lo-ching-yen		651-701
701-750		Kham Hsip Hpa, etc., etc., etc.	Ching La-pi Riloko Kolofoung		701-750
751-760					751-760
761-770		Khun Tung Kham	I-mcau-sin		761-770
771-780					771-780
781-790					781-790
791-800			Sin-kok-kiouen Kiouen-loung-ching	Jayavarman II	791-800
801-810			Kiouen-li-ching Foung-li-ching		801-810
811-820					811-820
821-830	Chamdevi				821-830
831-840	Mahantayasa	Khun Lu of Hsenwi		Jayavarman III	831-840
841-850			Chi-loung		841-850
851-860					851-860
861-870			Loung-chun	Indravarmen I	861-870
871-880	Kumanja		Chun Hoa-tching	Yasovarman I	871-880
881-890				Harshavarman I	881-890
891-900		Khun Lai of Hsenwi			891-900
901-910			Tcheng Mai-Sze		901-910
911-920			Tcheng Jen-min	Isanavarman II Jayavarman IV	911-920
					921-930

TABLE B..... TENTATIVE LISTS & ASCENSION DATES OF CONTEMPORARY RULERS OF: -

A.D.	PAGAN	LAMPUNJAYA	CHIENGSAEN	SAWANKALOKE	SUKHOTHAI&ANGKOR A.D. REMARKS
	(According to D.G.E. Hall)	(See Detailed List L.)	(See Detailed List C.)	(See Detailed List S.)	(According to D.G.E. Hall)
1041-1050	Aanwrahta	Chakravati	Laokao Laosao Laolaew Laokat Laokun Laoton Laochom Laokwat Laochangkwa Laokruakao Khun Therng Khun Thung Chom Pharuang Aichuang		Suryavarman I 1041-1050
1051-1060		{ Vasudeva Lawachakraraj			Udayadityavarman II 1051-1060
		{ Joyaraj			Harshavarman III 1061-1070
1061-1070		{ Maharaj			
		{ Selaraj			
1071-1080	Sawlu	Kanahana			Jayavarman VI 1081-1090
1081-1090	Kyanzitha				
1091-1100		Jilaka			1091-1100
1101-1110		Bhindala			Dharanindravarman I 1101-1110
1111-1120	Alaungsithu				Suryavarman II 1111-1120
1121-1130		Indhavara		1121-1130	
1131-1140				1131-1140	
1141-1150				1141-1150	
1151-1160				1151-1160	
1161-1170	Narathu	Dittaraj and/or Aditayaraj	Chuangfa-dhammikrai	Sri Dhammasok III (at Lopuri)	Dharanindravarman II 1161-1170
					Yasovarman II
					Tribhuvanadityavarman
1171-1180	{ Naratheinhka				1171-1180
	{ Naradatisithu				
1181-1190				(Sri Dhammasok IV?)	Jayavarman VII 1181-1190
1191-1200				Sri Dhammasok V (at Chaiya)	1191-1200
1201-1210		{ Dhammikaraj			1201-1210
		{ Ratanaraj			
1211-1220	Htilominlo	Sabbhasidhi	Laongen	Sri Nao Nam Thom	Indravarmen II 1211-1220
1221-1230					1221-1230
1231-1240	Kyaswa		Lokiang	Sri Dhammasok VI Sri Indradiya (Chandrabhanu of Ligar)	1231-1240

1241-1250	{ Uzana Narathihapate	Jetharaj	Laomeng		1241-1250
1251-1260				Jayavarman VIII	1251-1260
1261-1270		Chakryetaraj (Possibly No. 16-21 in List L.)		Bern Muang Ramkhamhaeng (Annexed by Ramkhamhaeng)	1261-1270
1271-1280			Mangrai		1271-1280
1281-1290	Kyaswa	Yipa		(End of Ramkhamhaeng's reign)	1281-1290
1291-1300	Sawhnit			Indravarman III	1291-1300

ราชอาณาจักรเซเลียง- ก่อนราชวงศ์พระร่วง*

บทความนี้เป็นเรื่องราวของแคว้นเซเลียง ก่อนราชวงศ์พระร่วง จะอุบัติราว ๖๐ ปี หลักฐานข้อมูลปรากฏในจดหมายเหตุราชวงศ์ ชองของจีน จึงเป็นเรื่องราวที่พอเชื่อถือได้ว่าคงเป็นจริงตาม จดหมายเหตุจีนเขียนไว้ต่อจากนั้น ๓๕ ปี จึงถึงเรื่องราวของ พ่อขุนศรีเน่านำถมดังปรากฏในจารึกหลักที่ ๒ ของสุโขทัย และ ต่อจากนั้นอีกราว ๒๔-๒๕ ปี จึงถึงสมัยการสถาปนาราชวงศ์ พระร่วงขึ้นในแคว้นศรีสัชนาลัยสุโขทัย เรื่องราวของแคว้นเซเลียง จึงต่อเนื่องด้วยเรื่องราวของพ่อขุนศรีเน่านำถมและพ่อขุนศรี- อินทราทิตย์ ผิดกันแต่ว่า เรื่องราวของแคว้นเซเลียงอุบัติขึ้นก่อนเพื่อน และเป็นการอุบัติก่อนราชวงศ์พระร่วงจะสถาปนาราชอาณาจักร ของตนเองอยู่บนพื้นฐานความมั่นคงของท่านแต่ก่อน ท่านซึ่งมี ส่วนสร้างรากฐานให้ราชวงศ์พระร่วงได้เสวยสุขเมื่อแรกตั้ง

บทความนี้เป็นผลโดยอ้อมจากการสัมมนาที่พิษณุโลกเมื่อ วันที่ ๑-๓ สิงหาคม คกนี้ ที่ว่าเป็นผลโดยอ้อมก็เพราะข้าพเจ้า

* แต่ศาสตราจารย์ O.W. Wolters แห่งมหาวิทยาลัย คอร์แนล สหรัฐอเมริกา

ไปได้หลักฐานมาชิ้นหนึ่ง ดังที่ได้กัณฑ์ล็อกติพิมพ์ประกอบบทความนี้แล้ว คือของชิ้นนี้ ข้าพเจ้าได้มาก่อนวันเปิดสัมมนาหนึ่งวัน จึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสัมมนาโดยตรง แต่เพราะข้าพเจ้าไปพิษณุโลกเพื่อเข้าสัมมนา การสัมมนาที่พิษณุโลกจึงเกี่ยวข้องอยู่บ้าง ข้าพเจ้าจึงใช้คำว่า “เป็นผลโดยอ้อมจากการสัมมนาที่พิษณุโลก” ครั้งนั้น

แต่บทความนี้เป็นผลโดยตรง เพราะสืบเนื่องมาจาก บทความของศาสตราจารย์ O.W. Wolters ชื่อ Chen-li-fu ตีพิมพ์ในวารสารสยามสมาคม เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๐ คือเมื่อ ๑๗ ปีมาแล้ว หลังการสัมมนาที่สุโขทัย ซึ่งกรมศิลปากรเป็นผู้จัด (เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓) ไม่กี่เดือน แต่ถ้าแม้บทความนี้ของศาสตราจารย์ วอลเทอร์ส จะตีพิมพ์เผยแพร่ก่อนการจัดสัมมนาที่สุโขทัยครั้งนั้น ข้าพเจ้าก็ไม่แน่ใจว่าข้าพเจ้าจะพร้อมเขียนบทความนี้เสริมบทความของท่านหรืออีกนัยหนึ่งข้าพเจ้าไม่พร้อมที่จะชี้ให้เห็นว่า Chen-li-fu ของท่านคือเมืองเซลิยง เหนือเมืองสุโขทัย (ดังที่ปัจจุบันเราเรียกว่า อำเภอสวรรคโลก) ข้าพเจ้าจำได้ว่า เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๘ ข้าพเจ้าไปแวะที่กรุงลอนดอนก่อนเดินทางไปสหรัฐอเมริกา ได้พบศาสตราจารย์ วอลเทอร์ส ท่านกำลังร่างบทความนี้อยู่ ท่านได้เชิญข้าพเจ้าไปค้างที่บ้านท่านหนึ่งคืน โดยจะขอคำปรึกษาและความเห็นเท่าที่ข้าพเจ้าจะให้ได้เกี่ยวกับบทความที่ท่านกำลังร่างอยู่ ข้าพเจ้าได้

ออกความเห็นอะไรไปบ้าง ข้าพเจ้าก็จำไม่ได้ส่วนใหญ่ แต่มี ๒ สิ่งที่ยังจำได้ คือ เจ้าผู้ครอง Chen-li-fu หลักฐานจีน (ตามที่ศาสตราจารย์วอลเทอร์สแปลให้ฟัง) มีพระนาม กัมรเต็งอัญ รวมอยู่ด้วย ข้าพเจ้าแสดงความเห็นว่าเสียงนี้ ตรงกับคำ กัมรเต็งอัญในจารึกสุโขทัยของเรา (คือกัมรเต็งอัญผาเมือง) ศาสตราจารย์วอลเทอร์สแสดงความตื่นตันว่าทำไมข้าพเจ้าจึงทราบ ข้าพเจ้าตอบว่า จารึกเป็นภาษาไทย ใครที่สนใจก็ย่อมทราบทั้งนั้น ไม่มีอะไรพิเศษดอกกับอีกเรื่องหนึ่งคือ Chen-li-fu คือเมืองอะไร? อยู่ที่ไหน? ข้าพเจ้าออกความเห็นว่าเป็นเมืองหรือนครรัฐนี้ เมื่อราชทูตนำช้าง ๒ เชือกไปถวาย จะต้องเดินทางลงมากกว่า ๓๐ วัน จึงจะขึ้นเรือทะเล ระยะทาง ๓๐ วัน นี้แสดงว่า จะต้องอยู่เหนืออ่าวสยามขึ้นไปมาก และก็ต้องมีอำนาจปกครองบริเวณเมืองหลวงจนถึงอ่าวสยาม จึงจะเดินทางได้โดยสะดวกทั้งไป-กลับทั้ง ๓ ครั้ง ไม่พบอุปสรรคขัดขวางอย่างใดจากละโว้/ลพบุรี ซึ่งเมื่อ ค.ศ. ๑๑๙๑ พระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ ทรงส่งโอรสให้มาเป็นอุปราช อุปราชองค์นี้ของกัมพูชาคงปกครองแคว้นแคว้นอย่างหย่อนยานกระมัง หรือไม่ก็ไม่สามารถกีดขวางการเดินทางของคณะทูตเสลียงทั้งขาไป-กลับรวม ๖ ครั้งด้วยกัน ราชธานีของ Chen-li-fu คงจะเป็นเสลียงเหนือสุโขทัย แต่ไม่ปรากฏว่าศาสตราจารย์ วอลเทอร์สเห็นด้วยกับความเห็นนี้ของข้าพเจ้า

ภาพนูนมังกรมงาดฟ้า

เครื่องสังคโลกจากเตาทุเรียง เป็นเครื่องปั้นดินเผาสีเทาเหมือนถ้วยชามสมัยชอง มีภาพนูน มังกรมงาดฟ้า ปรากฏอยู่อย่างชัดเจน แสดงว่าช่างและศิลปินจีนมาเผาถ้วยชามที่เมืองสวรรคโลก ก่อนสมัยราชวงศ์พระร่วงราว ๖๐ ปี

(เครื่องสังคโลกนี้ได้จากเตาทุเรียง เมื่อ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๒๐)

ข้อมูลเดิมของศาสตราจารย์ วอลเทอร์ส

ใน ค.ศ. ๑๒๐๐ - ๑๒๐๕ ราชอาณาจักรเซเลียง ส่งทูตไปจีน ๓ ครั้ง ครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๒๐๐ ครั้งที่ ๒ ใน ค.ศ. ๑๒๐๒ และครั้งที่ ๓ ใน ค.ศ. ๑๒๐๕

อาณาเขตของราชอาณาจักรเซเลียง ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดกับ Po-ssu-lan (ตรงกับชื่อภูมิศาสตร์อะไรในอ่าวสยามยังไม่ทราบ)

อาณาเขตของราชอาณาจักรเซเลียง ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ติดกับ Teng-liu-mei (คือตามพหุลิงค์ หรือนครศรีธรรมราช)

ราชอาณาจักรเซเลียง ปกครองกว่า ๖๐ เมือง

ที่ประทับเจ้าผู้ครอง ปลุกสร้างเป็นอาคารคล้ายวัดในพุทธศาสนา

ตัวหนังสือเขียนบนพื้นดำอักษรสีขาว

ชาวเมืองชอบใช้ เครื่องถ้วยชามซึ่งจีนส่งมาขาย

อาณาจักรนี้ใช้เงินตราในการซื้อขายทำด้วยตะกั่ว

การเดินทางไปจีน ต้องลงเรือทะเลไป ๕ วัน ถึง Po-ssu-lan แล้วจึงเข้าเขต Kun-lun Sea เลียบอาณาเขต Chen-la (กัมพูชา) ต่อมาจนถึง Chan-cheng (จัมปา) เรือก็แล่นสู่ทะเลใหญ่ ๑๐ วันจึงถึงเขตจีน

พระราชสาส์นที่ทูตเชิญไปใช้อักษรสีดำเขียนบนแผ่นทอง ราชบรรณาการมี ช้าง ๒ เชือก งาช้าง ๒๐ กิ่ง นอแรด ๕๐ นอ และผ้าพื้นเมือง ๔๐ พับ

การเดินทางมีรายละเอียดดังนี้ เริ่มออกเดินทาง (จากเมืองหลวง) ในเดือน ๓ ถึงที่จะลงเรือทะเล วันที่ ๒๒ ของเดือน ๕ เล่นเรือมา ๖๐ วัน ถึงแคว้น Chin (Chou) และ Lien Chou ของจีน (คือลงไปในปัจจุบัน)

ทางฝ่ายจีนประสูปสรรคในการอ่านและแปลพระราชสาส์น เพราะพระราชสาส์นเขียนด้วยตัวอักษรที่อ่านไม่ได้ จึงต้องส่งพระราชสาส์นไปให้แปลที่แคว้น Ching Yuan ต่อมาขุนนางถวายคำแปล และกราบทูลว่า ข้อความในพระราชสาส์นที่อ่านไม่ได้แต่แรก เป็นข้อความตรงกันกับคำที่เขียนไว้ที่ฝาครอบพระราชสาส์น ซึ่งใช้ตัวอักษรและภาษาของอินเดียได้ อันที่จริงหน่วยราชการจีนเคยผ่านตาอักษรของอินเดียได้ที่ใช้เขียนตัวอักษร คืออักษรคฤณห์ใช้ทั้งชะวาและกัมพูชา รวมทั้งจัมปาด้วย อาณาจักรเซียงก็คงใช้ตัวคฤณห์เช่นเดียวกัน แต่ถ้าใช้เขียนเป็นภาษาสันสกฤต จีนก็คงอ่านได้ แปลได้ แต่ถ้าเขียนเป็นภาษาบาลี เมื่อมองผาด ๆ ก็คงอ่าน-แปลไม่ได้ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่พวกที่ ๒ อ่านได้แปลได้ และทราบว่าเป็นข้อความอย่างเดียวกันทั้งในพระสุพรรณบัตร ซึ่งคงใช้ภาษาบาลี และที่ฝาปกใส่พระราชสาส์นซึ่งคงเป็นภาษาสันสกฤต โดยให้พราหมณ์ที่มาจากอินเดียได้เขียนให้ อุปสรรคด้านนี้ก็ผ่านไป นี่เป็นการเดาของข้าพเจ้าว่าเรื่องราวคงเป็นเช่นนี้

ฮ่องเต้จึงโปรดให้มีพระราชสาส์นตอบและพระราชทานของเป็นการตอบแทน คือผ้าอย่างดี ๑,๐๐๐ พับ แพร ๒๐๐ พับ และให้จัดส่งคณะทูตกลับไปบ้านเมืองของตน คณะทูตใครซื้อเครื่องถ้วยชามจีนก็โปรดให้ขุนนางช่วยเหลือ

การทูตครั้งที่ ๒ และ ครั้งที่ ๓ ก็เป็นไปโดยราบรื่น ไม่มีอะไรพิเศษออกไป เป็นแต่ว่าเมื่อทูตครั้งที่ ๓ จะทูลลา ทรงสั่งให้เจ้าหน้าที่บอกต่อทูตว่า ราชอาณาจักรเซี่ยงอยู่ห่างไกลต้องฝ่าทะเลคลื่นลมมาด้วยความลำบาก ต่อแต่นี้ไป ไม่จำเป็นต้องมาถวายเครื่องราชบรรณาการอีกแล้ว เอกสารเกี่ยวกับราชอาณาจักรเซี่ยง ก็จบเพียงนี้ พังคล้ายเป็นการตัดรอน หรือจะมีอะไรสักอย่างอยู่เบื้องหลัง

เรื่องราวภูมิหลังของราชวงศ์ซ้อง ใน ค.ศ. ๑๒๐๐ - ๑๒๐๕

ก่อน ค.ศ. ๑๒๐๐ ราชวงศ์ซ้องปกครองประเทศจีนสืบต่อจากราชวงศ์ทั้ง ๕ (The Five Dynasties) * เริ่มแต่ ค.ศ. ๙๖๐ โดยนายพล Chao K uang-yin เป็นผู้สถาปนาราชวงศ์ซ้องขึ้น ท่านย้ายราชธานีเดิมจากเมืองลกเอี้ยง (Loyang) มาประทับที่เมืองไคฟง (Kaifeng) หรือเปียนเหลียง ทางทิศตะวันออกของเมืองลกเอี้ยง

* ชื่อเดิมของสมัยประวัติศาสตร์ของจีนในชื่อนี้คือ ราชวงศ์ทั้งสิ้นและอาณาจักรทั้งสิ้น ซึ่งอยู่ระหว่างปี ค.ศ. ๙๐๗ - ๙๖๐

ราชวงศ์ซ่งเมื่อได้ปกครองประเทศจีนนั้น จีนได้เสียเมือง ปักกิ่งไปก่อนแล้วให้แก่พวกมองโกล (เผ่าคิตัน, Khitan) ซึ่งเริ่ม รุกรานแต่ ค.ศ. ๙๒๘ แล้วก็ถอยไป ใน ค.ศ. ๙๓๖ พวกมองโกล ก็รุกรานลงมาอีก ยึดได้ ๑๖ แคว้นในมณฑลชานซีและโฮเป รวมทั้งกรุงปักกิ่งด้วย การเสียดินแดนภายในเขตกำแพงใหญ่ทำให้ การป้องกันราชอาณาจักรลำบากยากเย็น และพวก Khitan ก็ เปลี่ยนชื่อเผ่าของตนเป็นเหลียว (Liao, แปลว่าเหล็ก) และพยายาม เลียนแบบความนิยมเหมือนอย่างจีน การดำเนินชีวิตก็ละทิ้ง การเลี้ยงสัตว์ หันมามุ่งการกสิกรรมเป็นส่วนสำคัญ

ในรัชกาลของ Chao K uang-yin หรือฮ่องไท่จู พระองค์ไม่ ทรงมีเวลาว่างจะไปจัดการขบไล่พวกเหลียว แต่ในรัชกาลพระอนุชา พระเจ้าฮ่องไท่เจง พระองค์ทรงนำทัพไปขบไล่พวกเหลียว แต่ประสบ ความพ่ายแพ้และถูกรณของข้าศึกได้รับบาดเจ็บ แต่พระองค์ยังทรง พยายามนำทัพไปต่อสู้ข้าศึกอีก ๒ ครั้ง ใน ค.ศ. ๑๐๐๔ พวกเหลียว เป็นฝ่ายรุกรานมาบ้าง จีนซ่งก็ต่อสู้สุดความสามารถ จนไม่มีฝ่ายใด ได้เปรียบ ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงทำสัญญาสงบศึก โดยจีนยอมให้ “ของขวัญ” แก่เหลียวเป็นรายปี คือ แพรอย่างดีปีละ ๒๐๐,๐๐๐ พับ และเงินปีละ ๑๐๐,๐๐๐ ตำลึง ฝ่ายเหลียวสัญญาว่าจะไม่ก่อกรวน รุกรานเข้ามาในเขตซ่ง สัญญานี้เรียกว่าข้อตกลงแม่น้ำชาน (Agreement of Shan River) โชคดีแก่ซ่งที่ทั้ง ๒ ฝ่ายรักษาสัญญานี้ อย่างเคร่งครัดมากกว่า ๑๐๐ ปี

ครั้งในศตวรรษที่ ๑๒ เกิดมีพวกมองโกลเผ่าใหม่ชื่อนูเซ็น (Nuchens) เคยอยู่ใต้ปกครองของเหลียว แต่กล้าแข็งขึ้น จับอาวุธเข้าต่อสู้เหลียวใน ค.ศ. ๑๑๑๕ พวกนูเซ็นประกาศเอกราช เปลี่ยนชื่อเผ่ามาเป็นจิน (Chin) หรือกิมซึ่งแปลว่าทอง และใน ค.ศ. ๑๑๒๕ พวกกิมก็รุกรานโจมตีพวกเหลียวเป็นการใหญ่ และมีข้อตกลงลับกับจีนช่องให้โจมตีเหลียวจากใต้ขึ้นไปเหนือ เหลียวต้องตกอยู่ในศีกกระหนาบจึงพ่ายแพ้ พวกเหลียวที่รอดชีวิตจึงหนีไปสู่ทิศตะวันตก เมื่อพวกกิมได้กรุงปักกิ่งก็ไม่รักษาสัญญาลับ กลับก่อกรวนโจมตีจีนช่อง ในที่สุดก็รุกรลงมาล้อมราชธานีไคฟง และจับจักรพรรดิไปเป็นเชลยศึก เรียกช่องให้ช่องหาเงินมาไถตัว แต่คราวนี้กิมเรียกช่องเงินถึง ๒๐ ล้านตำลึง และแพร ๒๐ ล้านพับ พวกช่องสุดจะหาเงินจำนวนนี้มาได้ จึงปรึกษาทกลงใจอพยพลงใต้ ข้ามแม่น้ำแยงซีเลือกเมืองท่าฮางเซา (Hangchow) เป็นราชธานีและราชาภิเษกจักรพรรดิองค์ใหม่ขึ้นครองเมื่อ ค.ศ. ๑๑๒๗

ชื่อราชธานีใหม่ ฮางเซา นี้ปัจจุบันเรียกว่า Lin-an เขียนคล้ายชื่อเมือง กว่างโจว (Kwangchow) ซึ่งมีอีกชื่อหนึ่งว่า Canton แต่ก็ยังสะกดผิดกันพอสังเกตได้

พวกกิม เมื่อจีนช่องไม่ไถตัวจักรพรรดิ แต่ไปตั้งตัวอยู่ภาคใต้ ก็กรีธาทัพกรบลงไป โดยข้ามแม่น้ำแยงซี พวกกิมกล้าแข็งกว่าพวกเหลียวสามารถยึดเมืองนานกิงและฮางเซาได้ จีนช่องคราวนี้ร่อแร่

อย่างที่สุด แต่มีแม่ทัพของผู้นี้ชื่อ ฮั่น ชือ-จุง (Han Shih-chung) กอบกู้สถานการณ์ไว้ได้ โดยสกัดกั้นทางลำเลียงอาหาร และกำลังเสริมของพวกเขาไว้สำเร็จ พวกกิมที่อยู่ได้ลำนํ้าแยงซีในที่สุดถูกฆ่าตายหมด เมืองที่เสียไปก็ได้คืน ช้องไต้จึงสามารถยืนยงต่อไปได้ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นใน ค.ศ. ๑๑๓๐ แต่อาณาเขตของช้องไต้คราวนี้ก็คือแนวลำนํ้าแยงซี

พวกกิมครองจีนเหนืออยู่ที่เมืองปักกิ่ง อยู่ต่อมาได้อีก ๗๐ ปี มีการรบพุ่งกับช้องไต้ประปราย แต่สงครามสุดท้ายกับช้องไต้มีขึ้นใน ค.ศ. ๑๒๐๗ - ๘ ต่อจากนั้นพวกกิมไม่มีเวลาจะรบกวนช้องไต้อีกแล้วเพราะมีเผ่ามองโกลพวกใหม่ คือพวกของเจ็งกิสข่าน (Genghis Khan) กำลังอาละวาดอยู่นอกกำแพงใหญ่และอีกไม่กี่ปีข้างหน้าก็จะปราบพวกกิมจนราบคาบ (ค.ศ. ๑๒๓๔) และพวกมองโกลเผ่านี้ก็จะเข้าครองจีนเหนือแทนพวกกิม และมาเป็นเพื่อนบ้านและศัตรูที่ร้ายที่สุดกับช้องไต้ จนในที่สุดในรัชสมัยกุบไลข่าน หลานปู่ของเจ็งกิสข่าน ก็ปราบปรามช้องไต้ได้ทั้งหมด โดยจักรพรรดิช้ององค์สุดท้ายโดดน้ำตายใน ค.ศ. ๑๒๗๙* เรื่องราวของจีนช้องก็ปิดฉากลงหลังจากแรกตั้งราชวงศ์แต่ ค.ศ. ๙๖๐ และมีเรื่องราวที่น่าเวทนามาได้ ๓๒๐ ก็ปิดฉากลง หลังปี

* ที่ เซินเจิ้น ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนในปัจจุบัน

ถูกบังคับให้ชำระ “ของขวัญ” แก่พวกเหลียวผวกกิม และมาพินาต ในมือของพวกหยวนหรือหงวน พวก “ป่าเถื่อน” จากนอก กำแพงใหญ่ทั้ง ๓ พวก

เรื่องราวภูมิหลังของจีนข้อนี้ ข้าพเจ้าเก็บเรื่องราวมาจาก หนังสือที่คนจีนแต่งชื่อ Dun J.Li, *The Ageless Chinese : A History*, 2nd Edition 1971. (บทที่ ๖ และ ๗) เพราะตำราภาษาไทยยังไม่มีผู้ใด สร้างไว้

เมื่อทูตจากเซี่ยงซุดที่ ๓ จะทูลลาจักรพรรดิกลับสู่บ้านเมือง ใน ค.ศ. ๑๒๐๕ และจักรพรรดิบัญชาให้บอกกับพวกทูตว่า “ราชอาณาจักรเซี่ยงอยู่ห่างไกล ต้องฝ่าทะเลคลื่นลมมาด้วยความลำบาก ต่อแต่นี้ไป ไม่จำเป็นต้องมาถวายเครื่องราชบรรณาการอีกแล้ว” ถ้าทูตทราบเบื้องหลังและอุปสรรคภัยอันตรายของจักรพรรดิข้อนี้บ้าง ก็คงจะเห็นใจ แต่เชื่อได้ว่าทูตไม่ทราบอะไรเลย เห็นแต่ความสมบูรณ์พูนสุขของชาวเมืองฮางเซา และความมีระเบียบโอ้อ่า ของราชสำนัก ซึ่งก็คงมีความเห็น เช่นมาร์โคโปโล (Marco Polo) ที่เข้าไปแวะชมเมืองฮางเซา (เมื่อยอมแพ้แก่ทัพกุบไลข่านแล้ว) และออกความเห็นว่ “ประชาชนสนใจในเครื่องประดับกาย ภาพวาดและพิธีการและใช้เงินในการเหล่านี้นี้ด้วยจำนวน มหาศาล คนเมืองนี้รักสงบไม่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ และ ก็ไม่มีอาวุธแต่สิ่งใดเก็บไว้ในบ้าน...ประชาชนต้อนรับแขกต่างเมือง

ที่ข้ามมาซื้อขายด้วยความโอบอ้อมอารี...ในเมืองนี้ มีพ่อค้าที่สามารถ และช่างฝีมือในการทุกสิ่ง แม้นักคิดปรัชญาและนายแพทย์ทางสมุนไพรก็มีมากในเมืองนี้” (หน้า ๒๔๔ - ๕)

จีนซ่งถึงจะมีชีวิตทางการเมืองอย่างน่าเวทนา ก็ยังเพียบพร้อมไปด้วยศิลปวิทยาน่าเลื่อมใส คำกล่าวอมตะเกี่ยวกับจีนคือ “บนฟ้ามีสวรรค์บนดินมีซูเจา” ก็เห็นจะเป็นเมืองซูเจาที่น่ารื่นรมย์ของซ่งได้นั่นเอง

ส่วนภูมิหลังของเรื่องราวในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาและบริเวณใกล้เคียง ก่อนอาณาจักรเขลียงส่งทูตไปเฝ้าจักรพรรดิฉินใน ค.ศ. ๑๒๐๐ ก็มีละโว้/ลพบุรี ส่งทูตไปเฝ้าจักรพรรดิฉิน ใน ค.ศ. ๑๑๑๕ ในเวลานั้นราชธานีของจีนยังอยู่ที่เมืองไคเฟิง ต่อมาใน ค.ศ. ๑๑๕๕ ละโว้/ลพบุรีส่งทูตไปเฝ้าจักรพรรดิฉินเป็นครั้งที่ ๒ ห่างจากครั้งที่ ๑ ถึง ๔๐ ปี ในระยะที่ ๒ นี้ ราชธานีของจีนย้ายมาอยู่เมืองฮางเซาแล้ว เรื่องราวของละโว้และการส่งทูตไปจีน ๒ ครั้งนี้มีเรื่องราวและรายละเอียดอยู่ในบทความของข้าพเจ้า เรื่อง “ราชวงศ์ธรรมโศกราช” ในวารสารประวัติศาสตร์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๒๐ แล้ว ถ้าท่านจะอ่านบทความนั้นต่อเนื่องด้วยบทความนี้ให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น ก็ขอให้ยึดศักราชราว ๑๑๙๐ ว่าเป็นปีที่พระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ แห่งกรุงกัมพูชาทรงส่งราชโอรสองค์หนึ่งของพระองค์มาเป็น “ละโว้ทเยศ” หรืออุปราช

ครองกรุงละโว้ เป็นเหตุให้พระเจ้าศรีธรรมโคกราชองค์ที่ ๔ ต้อง
 ละทิ้งราชธานีพาพระมเหสีและพระอนุชา ๒ พระองค์ “หนีข้าหน้า
 ดันดงมาช้านานประมาณได้ ๘ - ๙ ปี” ดังปรากฏในตำนานเมือง
 นครศรีธรรมราช เป็นการรับกับเรื่องราวการละทิ้งราชธานีของ
 ราชวงศ์ในราว ค.ศ. ๑๑๙๐ เพราะฉะนั้น ถ้าเราบวกเวลาดันดงของ
 พระองค์เข้ากับ ค.ศ. ๑๑๙๐ ก็จะมาถึง ค.ศ. ๑๒๐๐ ปีแรกที่
 ราชอาณาจักรเสลียงส่งทูตไปเฝ้าจักรพรรดิจีน ณ ราชธานียางเซา
 การปรากฏเรื่องราวของท้าวอุทองหล่งน้ำทักษิโนทกกับพระเจ้า
 ศรีธรรมโคกราช ในระหว่าง ค.ศ. ๑๑๙๐ - ๑๒๐๐ ณ เขตแดน
 ประจวบคีรีขันธ์ อันเป็นเขตปกครองของกัมพูชา ในเมื่อกษัตริย์
 กัมพูชากล้าแข็ง และหลุดพ้นเป็นเอกราชในขณะที่กัมพูชาอ่อนแอ
 หรือไม่มีราชอาณาจักรที่กษัตริย์กัมพูชาทรงถือเป็นราชอาณาจักรระดับ
 หนึ่งก็คือปราบปรามยึดครองประเทศจัมปา ทางญวนกลาง

ศาสตราจารย์ วอลเทอร์ส เขียนไว้ว่า “ใน ค.ศ. ๑๑๙๑ มีการ
 สถาปนาพระพุทธรูปพุทธไชยมหานารท ที่เมืองเพชรบุรี ราชบุรี
 และสุพรรณบุรี ท่านอ้างอิงหลักฐานจาก G.Coèdes : BEFEO. XLI,
 ๑๙๔๑ หน้า ๒๙๕ - ๖ ข้อความเช่นนี้ ไม่ปรากฏในหนังสือ *The
 Indianized States of Southeast Asia* ของท่าน น้อยคนจึงจะได้ผ่านตา
 ถ้าเรารับว่าพระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ ทรงมีอำนาจการปกครอง ณ
 เมืองทั้ง ๓ ใน ค.ศ. ๑๑๙๑ จริง เราก็ต้องยอมรับด้วยว่า “การดันดง”

ของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชและคณะ เป็นการดันดงอย่างแท้จริง เพราะเมืองราชบุรี เพชรบุรี ขวากันทางลงไปสู่ปากน้ำได้ ท่านจะเสด็จโดยเปิดเผยในทางหลวงไม่ได้ จำต้องลัดเลาะทางเล็กทางน้อยฝ่าป่าเขาลงได้ จนได้พบกับท้าวอู่ทอง ณ เขตแดนเมืองประจวบคีรีขันธ์ และตำนานเมืองนครศรีธรรมราชใช้คำว่า พระองค์และคณะ “หนีไข่น้ำ” เป็นสำนวนภาษาไทยที่ชอบใช้ในยุคโนราธิราชทั้งทางลำพูน ลำพูน และนครศรีธรรมราช ทั้ง ๓ ภาค ทำให้ข้าพเจ้ามั่นใจว่า “หนีไข่น้ำ” ในสำนวนสมัยนั้นก็คือ “หนีศัตรู” ในสำนวนปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ วอลเทอร์ส ยังได้เขียนข้อความไว้ในหน้า ๑๙ ของบทความของท่านว่า “การส่งทูตของเซนลิฟูใน ค.ศ. ๑๒๐๐ เช่นเดียวกับการส่งทูตไปจีนของตามพรลิงค์ใน ค.ศ. ๑๐๗๐ และของละโว้ใน ค.ศ. ๑๑๑๕ และ ๑๑๕๕ เราจำต้องวิเคราะห์ว่าเป็นการแสดงเอกราชและการขอคำรับรองจากจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ซ้อง การจะอธิบายเรื่องราว (ว่าทำไมจึงมีการประกาศเอกราช) ก็จำต้องถือเสียว่า เป็นสมัยอ่อนแอของกัมพูชาและเป็นสมัยที่จัมปาได้เอกราชคืนมาหลายปีก่อนนั้นแล้ว เจ้านายจัมปาที่เขมรแต่งตั้งให้ครองประเทศจัมปา (เจ้า) วิทยานันทะผู้มีราชสำนักอยู่ที่กรุงปาณทุรังคะใน ค.ศ. ๑๑๙๑ ประกาศเอกราช (ไม่ยอมอ่อนน้อมต่อเขมร) ใน ค.ศ. ๑๑๙๒ และต่อต้านโจมตีกองทัพเขมรจนพ่ายแพ้

ใน ค.ศ. ๑๑๙๓ และ ค.ศ. ๑๑๙๔ ความอ่อนแอชั่วคราวของเขมร (ในระยะหลังนี้) เป็นเหตุให้มีการฟื้นฟูการประกาศเอกราชของ อาณาจักรทางตะวันตกซึ่ง (ต้องการอิสระ) คุกุ่นอยู่เสมอ”

มาถึงตอนนี้ ข้าพเจ้าขออ้างคำแปลจากเอกสารจีนของนาย ถ่องแท้ รจนาสันต์ ในหนังสือชื่อ ประวัติสังเขป - ประวัติชนชาติ ไทย ฯลฯ (กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๑๙) หน้า ๕๔ - ๕๖ กล่าวถึง หนังสือสมัยซ่ง ที่คนจีนแต่งเกี่ยวกับเขมรราชนครดังนี้ “...เดิมนั้น ได้มีไมตรีกับจำปา มีการส่งเงินทองให้กัน ต่อมาใน ค.ศ. ๑๑๗๗ (พ.ศ. ๑๗๒๐ วันที่ ๕ เดือน ๕ จัมปาใช้ทัพเรือบุกและไม่ยอมเจรจา สงบศึก จนฆ่าเจ้าเขมรตาย จึงแค้นเป็นศัตรูกันมาคิดแก้แค้นกันเสมอ ค.ศ. ๑๑๙๙ (พ.ศ. ๑๗๔๒) จึงได้ยাত্রาทัพบุกจำปา จับเจ้าจำปา เป็นเชลยศึก และฆ่าขุนนางบริวารของจำปามากมายแทบหมดเมือง แล้วตั้งคนขอมเป็นเจ้าเมืองจำปา....”

ข้อความจากหนังสือของนายถ่องแท้ รจนาสันต์ ที่ข้าพเจ้า คัดมาเสนอนี้ เป็นเรื่องราวที่ทัพจัมปาบุกทางปากน้ำโขงเข้ายึดและ ผนวกลาญนครธม และฆ่าพระเจ้าตรีภูวนาภิตยวรมันใน ค.ศ. ๑๑๗๗ เจ้าไชยวรมันต้องปราบปรามขับไล่กองทัพจัมปาถึง ๔ ปีจึงสำเร็จ ปราบดาภิเศกเป็นพระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ ใน ค.ศ. ๑๑๘๑ ต่อจากนั้น ๑๐ ปีเป็นระยะเวลากวาดต้อนเชลยระบุไว้ในจารึกหลักพระ- ธรรมศิลาศรี กว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน (รายละเอียดเกี่ยวกับชาติของเชลยเหล่านี้

แสดงไว้ในบทความเรื่อง “ราชวงศ์ศรีธรรมไตรราช” แล้ว) แล้วพระองค์จัดการฉลองราชธานีสร้างใหม่เป็นการมหิพาร ให้จารึกเรื่องราวนี้ไว้ในจารึกหลักพระขรรค์ไชยศรีใน ค.ศ. ๑๑๙๑ ปีที่ทรงส่งโอรสองค์หนึ่งให้มาเป็นอุปราชครองละโว้ แล้วพระองค์ก็จัดส่งทัพ (จะเสด็จนำไปโดยพระองค์เองหรืออย่างไรข้าพเจ้าไม่แน่ใจ) ไปปราบและยึดครองประเทศจัมปา เมื่อจัมปายอมอ่อนน้อมแล้ว พระองค์จึงทรงตั้งเจ้าชายจาม มีพระนามว่า วิทยานันทะให้ปกครองบ้านเมืองในนามาภิไธยของพระองค์ พระเจ้าวิทยานันทะทรงตั้งราชสำนักที่เมือง ปาณทຸຣັງคะ ใน ค.ศ. ๑๑๙๑ (ดังที่ศาสตราจารย์วอลเทอร์สเขียนไว้) แล้วทรงประกาศเอกราช ไม่ยอมเป็นประเทศราชของกรุงกัมพูชา ได้ต่อต้านทัพเขมรมิชัยชนะใน ค.ศ. ๑๑๙๓ และ ๑๑๙๔ แต่มาพ่ายแพ้เอาใน ค.ศ. ๑๑๙๙ (ดังที่นายถ่องแท้เขียนไว้) คราวนี้คาดว่าพระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ คงเสด็จนำทัพโดยพระองค์เองยึดได้ กรุงปาณทຸຣັງคะจับพระเจ้าวิทยานันทะได้ โปรดฯ ให้ประหารขุนนางบริวารของจัมปา “มากมายจนแทบหมดเมือง” แล้วตั้งคนยอมเป็นเจ้าเมืองจัมปานคร พร้อมด้วยกองทหารไว้ยึดครองประเทศ

ส่วนทางลุ่มน้ำเจ้าพระยานั้น นอกจากทรงส่งโอรสให้มาเป็นอุปราชครองเมืองละโว้ และทรงให้แต่งตั้งพระพุทธรูป “พระพุทธรูปไชยมหานารถ” มาไว้เป็นศรีเมือง มีเมืองสุพรรณบุรี ราชบุรีและ

เพชรบุรีดังที่ศาสตราจารย์ เซเดส์ กล่าวไว้ก็ไม่มีเรื่องราวอะไรอีก การปกครองของอุปราชที่ละโว้คงหย่อนยาน เป็นเหตุให้ Chen-li-fu ซึ่งตอนนี้ข้าพเจ้าขอเรียกว่า ราชอาณาจักรเซเลียงประกาศตนเป็น เอกราชส่งคณะทูตไปเฝ้าจักรพรรดิจีนใน ค.ศ. ๑๒๐๐ หนทาง คงเดินทางบก เพราะจะต้องนำช้าง ๒ เชือกไปถวายด้วย และคง เลือกทางห่างจากกลุ่มน้ำเจ้าพระยาไปสักหน่อย คือเลือกเดินทาง แม่น้ำสุพรรณ ไปถึงเมืองท่าจีนซึ่งคงเป็นที่ชุมนุมสำเภาจากจีน มาจอดค้าขาย เมืองท่าจีนนี้คงเป็นเมืองท่ามาก่อน ค.ศ. ๑๒๐๐ แล้วเพราะปรากฏใน Postscript ของศาสตราจารย์ วอลเทอร์ส ว่ามี พ่อค้าเศรษฐีชาวเซเลียงไปค้าขายที่เมืองจีนถึงแก่มรณกรรมที่นั่น เมื่อ ค.ศ. ๑๑๖๕ ๓๕ ปีก่อนคณะทูตชุดที่ ๑ จะไปสถาปนาทาง พระราชไมตรี เรือโดยสารไป - กลับของพ่อค้าชาวเซเลียง ก็คงอาศัย เรือสำเภาของจีน เมืองท่าจีนนี้คงเป็นเมืองท่าในระยะที่ราช- อาณาจักรเซเลียงประกาศเอกราชมีเจ้านายปกครอง ๒๐ ปีก่อน มีการส่งคณะทูตไปจีน ใน ค.ศ. ๑๒๐๐ หรืออีกนัยหนึ่ง ราชอาณา- จักรนี้มีการสถาปนาขึ้นใน ค.ศ. ๑๑๘๐ ก่อนเจ้าชายไชยวรมันจะปราบดาภิเศกเป็นพระเจ้าไชยวรมันที่ ๗ เพียง ๑ ปี ท่านผู้เป็น ผู้สถาปนาราชอาณาจักรเซเลียงไม่มีเรื่องราวในข้อมูลของจีนไปมี เกี่ยวกับพ่อค้าเซเลียงไปทำการค้าขายและไปตายที่นั่น ผู้ว่าการแคว้น จีนส่งศพและทรัพย์สินของท่านผู้ตายมายังภูมิลำเนาเดิม ครอบครัว

ของพ่อค้าผู้ตายก็ส่งของไปสมนาคุณ ของเหล่านั้นเมื่อขายได้เงินมา พอเพียงพอที่จะสร้างวัดพุทธศาสนาได้ ๓ หลัง โดยถวายส่วนบุญให้แก่ผู้ว่าการจีนที่เป็นพระจัดส่งศพผู้ตายไปยังภูมิลำเนาเดิม ข้อมูลนี้ดูจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ถ้าจีนใช้คำชาวเซียงผู้บริจาคสิ่งของให้มาสร้างวัดด้วยคำอื่นแต่นี้ข้อมูลนี้ใช้คำว่า barbarian คือชาวป่าเถื่อน ถ้าคนป่าเถื่อนยังมีคุณสมบัติน่าชื่นชมคือกตัญญูกตเวทีคุณเช่นนี้จะเรียกว่าเป็นอะไรก็ช่างเขาเถิด เพราะแม้พระเจ้าหงวนสืโจ้วฮ่องเต้ นักประวัติศาสตร์จีนก็ยังจัดพระองค์ท่านเป็น Semi-barbarian คือกึ่งป่าเถื่อน

พระนามว่าของกษัตริย์เซียงที่ส่งคณะทูตทั้ง ๓ ชุดไปจีนนั้น ตามหลักฐานของจีนระบุพระนามว่า Mo-lo-pa-kan-wu-ting-en-ssu li-tang-hui-chih ซึ่งศาสตราจารย์ วอลเทอร์ส มีความหมายและศาสตราจารย์ G. Coëdes แกะไข่ว่า ศรีนิทรวรมัน โดย ๒ คำนำหน้าพระนามนี้คือ Mo-lo-pa และกัมรเต็งอัณ ตกลงคำ Mo-lo-pa ถูกทิ้งไว้โดยไม่ทราบจะตรงกับคำอะไร ศาสตราจารย์ วอลเทอร์ส ตั้งปัญหาไว้ว่าคำ Mo-lo-pa นี้จะเป็นชื่อภูมิศาสตร์ของท้องที่ได้ไหม? หรือมีฉะนั้นคำ ๆ นี้ คืออะไร? ส่วนคำกัมรเต็งอัณนั้น ไม่มีคำอธิบายหรือวิจารณ์แต่อย่างใด

ข้าพเจ้าติดใจอยู่ ๒ สิ่งเกี่ยวกับราชอาณาจักรนี้ คือ เงินตราของอาณาจักรนี้ หลักฐานจีนระบุว่าใช้ตะกั่ว (lead) เป็นเงินตรา

สำหรับจับจ่ายซื้ออาหารและของใช้ โดยไม่ได้ระบุเบี้ยหยดที่เราทราบกันดีว่า นิยมใช้ในสมัยสุโขทัย กับเครื่องถ้วยชาม ซึ่งจีนนำมาขายที่เมืองนี้

เกี่ยวกับเงินตรา เมื่อคราวสมมนาที่พิษณุโลก เมื่อวันที่ ๑ - ๓ สิงหาคม ๒๕๒๐ ข้าพเจ้าได้ขอร้องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสมมนาอนุญาตให้ผู้สะสมของโบราณ โดยเฉพาะเงินตราสมัยสุโขทัยนำมาแสดง ก็มีเหตุติดขัดไม่ได้ดู หวังว่าทางศูนย์สุโขทัยศึกษาที่ มศว. พิษณุโลก คงนำมาแสดงในศูนย์ไว้บ้างเท่าที่หาได้

ส่วนเครื่องถ้วยชามที่จีนนำมาขายที่ราชอาณาจักรนี้ เป็นเครื่องถ้วยชามของราชวงศ์ซ้องและตามคำอธิบายที่สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไว้ในหนังสือ “เที่ยวเมืองพระร่วง” ของรัชกาลที่ ๖ ในขณะที่ทรงพระยศเป็นสมเด็จพระยุพราชใน ค.ศ. ๑๙๐๘ (หน้า ๒๐๒ - ๓) คำไทยว่าสวรรคโลก พระองค์ทรงเสนอว่ามาจากคำจีนว่า ซ้องโลก ข้าพเจ้าจะคัดพระนิพนธ์มาเสนอดังนี้-

“...ที่เมืองสวรรคโลกนั้นมีเตาตั้งทำ ๒ ตำบล คือ เตาทุเรียง... เตา ๑ เตาได้ลงมาอยู่ตอนใกล้เมืองอีกเตา ๑ ของทำที่เมืองสวรรคโลก เนื้อหินพื้นม้าที่ปั้นและน้ำเคลือบดีกว่าแห่งอื่น ๆ ทั้งหมด สันนิษฐาน เรื่องตำนาน เครื่องสังคโลกว่าจะมีมาดังนี้ คือคำว่า “สัง” นั้นมาจากคำ “ซ้อง” ภาษาจีนเป็นนามราชวงศ์ ซึ่งปกครองประเทศจีน ในระหว่าง พ.ศ. ๑๕๐๓

จน พ.ศ. ๑๘๑๙* เหตุด้วย เครื่องเคลือบสีเทานี้เกิดมีขึ้น
ในเมืองจีนในสมัยราชวงศ์ซ้อง ทุกวันนี้ฝรั่งก็ยังเรียกว่าเป็น
ของสมัยราชวงศ์ซ้อง ญี่ปุ่นเรียกว่า ซ้องโกลก คำว่า โลก
หรือโกลกเป็นคำเดียวกัน แต่ยังสืบไม่ได้ความว่าแปลว่าอะไร
ชื่อเมืองสวรรคโลกน่าจะมาแต่คำว่า สังกโลกนี้เอง.....”
(เที่ยวเมืองพระร่วง, ฉบับตีพิมพ์ ๒๕๑๙ หน้า ๒๐๒ - ๓)

ความสำคัญของพระนิพนธ์ที่คัดมานี้ ให้ความกระจ่างอย่าง
หนึ่งว่าเครื่องสังโลกที่เตาทุเรียงทำจากหินฟันม้า ไม่ใช่จาก
เครื่องดินเผา ทัวไป และเครื่องสังโลกนี้ต้องเป็นสีเทาเดียว
ไม่ใช่สีอื่น เช่นสีน้ำเงินของราชวงศ์หมิง หรือที่ฝรั่งฮอลันดา
ไปทำเลียนแบบ เรียกว่า Delft blue**

ข้าพเจ้าได้เครื่องสังโลกชิ้นหนึ่งมาจากเตาทุเรียงเมื่อวันที่
๓๑ กรกฎาคม ๒๕๒๐ เป็นฝากระปุกหรือไหอะไรสักอย่าง จับดู
รู้สึกน้ำหนักมาก คงทำจากหินฟันม้าที่สมเด็จ ฯ ทรงอธิบายไว้
คงไม่ได้จากดินเผา มีภาพนูนปรากฏอยู่เป็นภาพมังกรตามความ

* ที่ยอมรับในปัจจุบันคือ พ.ศ. ๑๕๒๒

** อันที่จริง คำว่า Porcelain และ ceramic พจนานุกรมอังกฤษหลายฉบับอธิบายว่า
เป็น earthenware คือดินเผา แต่สังโลกที่เตาทุเรียงและที่เมืองจีนของราชวงศ์
ซ้อง เป็นหินบดละเอียดปั้นแล้วมาเข้าเตาเผา จึงควรเรียกว่า เครื่องปั้นดินเผาฝรั่งที่เอาไป
เลียนแบบ คงเอาดินมาเผา โดยไม่เข้าใจว่าจีนเขาเอาหินมาบดแล้วเผาเป็นเครื่องสังโลก

นิยมของจีน ข้าพเจ้าแสดงว่าในบทความนี้แล้ว เส้นผ่าศูนย์กลาง วัดได้ราว ๑๘ ซม. น้ำหนักราว ๑ กก. ท่านที่สนใจเชิญชมได้ใน ตู้พิพิธภัณฑน์ ของภาควิชาประวัติศาสตร์ มศว. ประสานมิตร

ข้าพเจ้าไม่ยืนยันว่า นี่เป็นเครื่องสังกโลกของราชวงศ์ซ้อง แต่อยากปรึกษาผู้รู้ให้ช่วยตรวจพิจารณา ว่าจะเป็นอย่างนั้นหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ กลายเป็นของปลอมก็ทิ้งเรื่องไป แต่ถ้าเป็นของแท้เป็น เครื่องปั้นดินเผาของราชวงศ์ซ้องแต่ทำขึ้นที่เตาทุเรียงในสมัยก่อน สุโขทัยของราชวงศ์พระร่วง เราก็จะได้หลักฐานอีกชิ้นหนึ่ง ว่า ช่างจีนทั้งช่างปั้นและช่างวาด (คือศิลปิน) มาทำเครื่องปั้นดินเผาที่ เมืองเซลิยง เมืองหรือราชอาณาจักรที่สถาปนาขึ้นเป็นบ้านเมือง เมื่อ ค.ศ. ๑๑๘๐ ก่อนสมัยราชวงศ์พระร่วงราว ๖๐ ปี

สำหรับปัญหาที่ว่าชาวเซลิยงเป็นชนชาติอะไร ดังที่ศาสตราจารย์วอลเทอร์ส ตั้งคำถามทิ้งไว้ นั้น ข้าพเจ้าอยากใช้คำว่า เป็น ชาวสยาม คือ ชาวไทยผสมผสานกับพวกมอญ เขมรผู้มีภูมิลำเนา อยู่ก่อน แต่ชาวสยามนี้รักเอกราชอิสรภาพยิ่งกว่าอื่นใด จึงพยายาม ประกาศเอกราชเรื่อยมาจนบรรลุผลอย่างสมบูรณ์เอาในรัชสมัย พ่อขุนบางกลางหาวหรือพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ผู้ตั้งราชวงศ์พระร่วง ขึ้นในแผ่นดินดินของสยามประเทศ เมื่อ ค.ศ. ๑๒๓๘ หรือ ๑๒๓๙ นั้น

หมายเหตุ

บทความนี้ถึงปัญหาไม่ได้ตอบ ๒ ปัญหา คือ เมื่อเขตแดนของราชอาณาจักรเซลิยทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ คือตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราช ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ที่คำจันระบุว่า Po-ssu-lan คือเมืองอะไร? มีผู้เสนอความเห็นว่าจะอยู่ใกล้บริเวณ “เกาะกูด เกาะช้าง เหนือแม่น้ำจันทรบูรณ” แต่คำ Po-ssu-lan จะตรงกับคำในภูมิศาสตร์ท้องถิ่นนั้นว่าอะไร ยังไม่มีใครเสนอคำตอบอีกปัญหาหนึ่ง คือคำนำหน้าพระนามกษัตริย์เซลิยผู้ส่งคณะทูตไปเฝ้าจักรพรรดิจีน คือ Mo-lo-pa กัมรเต็งอัญศรีมหิทธรมัน คำว่า Mo-lo-pa ยังเป็นปัญหาว่าจะป็นชื่อท้องที่ทางภูมิศาสตร์หรือจะตรงกับคำอะไร?

พิจารณาจากข้อมูลของจีน ราชอาณาจักรเซลิยจะมีเขตแดนทางทิศทางตะวันออกตามแนวลำน้ำสุพรรณ-สมุทรสาครเท่านั้น ยังไม่รวมลำน้ำเจ้าพระยา สมุทรสาครหรือท่าจีนหรือท่าฉลอมดูจะเป็นท่าของราชอาณาจักรนี้ ข้ามอ่าวสยามไปทางจันทรบูรณ-ตราด พรหมแดนจะอยู่ Mo-lo-pa ซึ่งเรายังไม่รู้ว่าเป็นอะไร ส่วนจากราชบุรีลงไปทางเพชรบุรีจนถึงเมืองนครศรีธรรมราช หลักฐานจีนบอกไว้ว่าเป็นอาณาเขตของราชอาณาจักรเซลิย ส่วนเมือง ๖๐ เมืองที่อยู่ใต้ปกครองก็คงจะเป็นเมืองตั้งแต่เซลิยลงไปถึงนครศรีธรรมราช

ผู้อ่านคนใด มีความเห็นด้วยกับข้อความของบทความนี้
 ขอได้เขียนตรงถึงบรรณาธิการแห่งวารสารนี้ แสดงแจ้งเหตุผลของ
 ท่านอย่างละเอียดก็จะเป็นคุณประโยชน์แก่วงวิชาการประวัติศาสตร์
 อย่างแน่นอน ดังที่คุณติเรก กุลสิริสวัสดิ์ ได้แสดงข้อคิดเห็นติชม
 บทวิจารณ์ของข้าพเจ้าเกี่ยวกับหนังสือ The Ship of Sulaiman นั้นเป็น
 ตัวอย่างที่ดียิ่ง คือต้องใช้เวลา ตำราและสติปัญญามาใคร่ครวญ
 วิจารณ์ให้ความรู้องเคยแตกกิ่งก้านออกไป

บรรณานุกรม

1. O.W Wolters, "Chen-li fu : A State on the Gulf of Siam at the Beginning of the 13 th Century," *JSS, Bangkok, 1960.*
2. Dun J. Li, *The Ageless Chinese : A History*, 2 nd Edition, New York : Charles Scribner' Sons, 1971.
๓. ขจร สุขพานิช, "ราชวงศ์ศรีธรรมไตรราช" *วารสารประวัติศาสตร์* ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๐.
๔. กรมศิลปากร, *รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช* กรุงเทพฯ ฯ, พ.ศ. ๒๕๐๘.
๕. กรมศิลปากร, *เที่ยวเมืองพระร่วง* กรุงเทพฯ ฯ, พ.ศ. ๒๕๑๙.
๖. ถ่องแท้ รจนาสันต์, *ประวัติสังเขป - ประวัติชนชาติไทย* ฯลฯ กรุงเทพฯ ฯ, ๒๕๑๙ ●

สภาพการเมืองและสังคมในลุ่มน้ำ เจ้าพระยารวมทั้งแคว้นเซลิียงสมัยก่อน ตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

นายบำรุง กลัดเจริญ

กราบทูล ทูล กราบเรียนท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน
การสัมมนาทางวิชาการเรื่องการเมืองและสภาพสังคมสมัยสุโขทัย
สำหรับภาคเช้านี้เป็นการบรรยาย เรามีเวลา ๑ ชั่วโมง กับ ๓๐
นาที การบรรยายจะใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ส่วนอีก ๓๐ นาที
นั้นจะเปิดโอกาสให้ท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ซักถามผู้บรรยาย
ผมขอความกรุณาขออนุญาตกราบเรียนชี้แจงถึงเรื่องการซักถาม
สักเล็กน้อยนะครับ ในการซักถามนั้นเราจะมีไมโครโฟนตั้งไว้
ที่ช่องทางเดินนี้ ท่านที่ออกมาซักถามขอความกรุณาเอ่ยชื่อและ
นามสกุลด้วยนะครับ เพื่อความสะดวกในการถอดเทป สำหรับการ
สัมมนาในภาคเช้านี้ มีหัวข้อบรรยายว่า “สภาพการเมืองและ
เป็นราชธานี” ท่านผู้บรรยายคือท่านศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ขจร
สุขพานิช ท่านผู้บรรยายนี้ ท่านได้รับปริญญาอักษรศาสตรดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นศาสตราจารย์

พิเศษของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ท่านเป็นผู้มีความสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยทุก ๆ สมัย โดยเฉพาะเรื่องราวสมัยก่อนสุโขทัย มีผลงานวิจัยที่ดีพิมพ์ออกเผยแพร่ทั้งทางด้านวารสารและหนังสือมากมาย นอกจากนี้ท่านยังให้เกียรติเป็นที่ปรึกษาของศูนย์สุโขทัยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก อีกด้วย ขณะนี้ท่านก็พร้อมที่จะบรรยายแล้ว ผมขอกราบเรียนเชิญท่านศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ขจร สุขพานิช บรรยายได้แล้วครับขอกราบเรียนเชิญครับ

ดร. ขจร สุขพานิช

ท่านประธาน ท่านคณาจารย์และก๊อจารย์หนุ่มสาว ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญแก่พวกเราซึ่งค่อนข้างจะสูงวัยไป ผมจะมีเวลาบรรยายเพียงชั่วโมงหนึ่ง ซึ่งบัดนี้ก็ลดน้อยลงไปแล้ว ส่วนอีก ๓๐ นาทีก็เป็นเวลาของคุณที่จะซักถาม เพราะฉะนั้นผมเข้าใจว่าคงจะพูดได้เพียงส่วนหนึ่งของหัวข้อคือส่วนสภาพการเมือง ถ้าสภาพสังคมไม่มีเวลาพูดในเช้าวันนี้ เราก็คงจะหาโอกาสไปกล่าวกันในเวลาต่อไป ที่แจกเอกสารสัมมนาหมายเลข ๑ ให้พวกคุณทั้งหลายนั้นมีติดอยู่ ๒ - ๓ แห่ง ผมอยากขอโอกาสแก้ไขเสีย คือในย่อหน้าแรกตอนสองบรรทัดสุดท้าย “ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๑๖๐๐ และ พ.ศ. ๑๖๕๐” ที่จะแก้ก็คือ แก้เป็น “ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๑๖๐๐ และ พ.ศ. ๑๒๐๐”

ตามลำดับ แล้วก็ขอให้เติมว่า สำหรับละไฉนั้นเชื่อว่ามีคนไทยได้
 เป็นฝ่ายปกครองบ้านเมืองแล้ว ในราว พ.ศ. ๑๖๕๐ (อันนี้เติม)
 ส่วนย่อหน้าสุดท้ายในหน้าหนึ่งนั้น ในบรรทัดสุดท้ายขอให้เติม
 จุลศักราชปรากฏขึ้นใน พ.ศ. ๑๑๘๒ เป็นจุลศักราชปีที่ ๑ ให้เติม
 ต่อไป “หรืออีกนัยหนึ่งพร้อม ๆ กับละไฉจะห่างกันก็ไม่กี่ปี” หน้า
 ที่ ๒ ไม่ต้องแก้ไข หน้าที ๓ ไม่ต้องแก้ไข หน้าที ๔ ในย่อหน้า
 กลาง ๆ หน้าก่อนจะหมดย่อหน้ายาวนั้น “แต่ที่ทราบมี ๓ พระองค์”
 ขอให้แก้เป็นว่า “แต่ที่ทราบมี ๓ หรือ ๔ พระองค์ ดังจารึกที่เมือง
 ไชยระบุไฉองค์หนึ่ง หลักฐานของลังการะบุไฉอีก ๒ องค์” ใน
 หน้าที ๔ บรรทัดสุดท้าย “ปิดใจ” แก้เป็น “ปิดใจ” ในหน้าที
 ๕ บรรทัดที่ ๒ ยูนนานและไกวเจา (ตอนนี้ขอให้เติม) “และตั้งเกีย”
 ย่อหน้า ๑, ๒, ๓, เกี่ยวกับราชวงศ์สิงหนวัติกุมารนี้ปีประสูติของ
 เดิมจะเขียนเป็น “มี” แต่อันที่จริงปีประสูติ ย่อหน้าสุดท้ายพระนาม
 ของพระเจ้าพรหม นั้นนับเป็นบรรทัดหนึ่งนะครับ ๑, ๒, ๓, ๔,
 ๕ บรรทัดที่ ๕ ในย่อหน้านี้ ในราชวงศ์นี้และแยกสาย คำว่า
 “แยกสาย” ใส่คำว่า “ก่อน” (ก่อนแยกสาย) แล้วในหน้า ๖ ย่อหน้า
 สุดท้ายสำหรับสภาพสังคมคำว่า “ไฉ” นี้เติมคำว่า “สงวนไฉ” ข้าพเจ้า
 ไม่เสนอเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ววนจากนั้นก็ไม่ต้องแก้ นี่ก็
 ล่วงเลยมาเกือบ ๑๐ นาทีแล้วครับ อันที่จริงก็อยากจะให้คุณ ๆ
 ได้อ่านเสียก่อนแล้วผมก็จะได้ว่าไปตาม แต่ที่นี้วันนี้เป็นวันเริ่มเปิด

คุณก็ยังไม่ได้อ่านแต่ยังงัดเวลาที่คุณจะอ่านก็ยังมีอีกมากมาย ผมจะขอพูดไปอีกเรื่องหนึ่งอีกแบบหนึ่ง คือผมจะไม่บรรยายไปอย่าง เอกสารละครับแต่จะแสดงภาพและปัญหา ๑,๕๐๐ ปีก่อนตั้งสุโขทัย ให้เสร็จภายในประมาณ ๔๐-๔๕ นาที เพราะฉะนั้นก็เป็นบางครั้ง ก็มีความยากลำบากจึงต้องขอกระดานดำ เมื่อมีแต่กระดานดำ แบบสมัยใหม่นี้ก็ต้องขอภัยด้วยคือแทนที่จะถอยหลังจากสุโขทัย ถอยไป ๑๐๐ ปี ๒๐๐ ปี ๓๐๐ ปี ผมขอเปลี่ยนวิธีเสียคือ เปลี่ยนวิธี เป็น Deductive เริ่มตั้งแต่จีนเป็นมหาอาณาจักร ศักราชที่จะพูด ในตอนนี้ ขออนุญาตใช้ศักราชฝรั่งเพราะว่าตำรับตำราหาได้จาก หนังสือที่ใช้ศักราชฝรั่งหนังสือภาษาไทยเรายังไม่มี มีก็แต่ตำนาน, นิทาน นิยาย ซึ่งศักราชเชื่อถือลำบาก

วันสถาปนาจีนเป็นมหาอาณาจักรครั้งแรกได้ในปี ๒๒๑ ก่อน คริสต์ศักราชอันนี้ถือเป็นหลัก ก่อนปี ๒๒๑ B.C. มีราชอาณาจักร แถ่นหรือเทียน (Tien) ตั้งขึ้นในแคว้นยูนนานโดยเจ้านายของราชวงศ์ ฉ้อ ฉื่อนี้ท่านผู้หลักผู้ใหญ่ที่นี่ก็คงจะเข้าใจในชื่อฉ้อปาอ๋อง เขียนแบบฝรั่งเป็น Ch'u (ผมจะเขียนบนกระดานนะครับ) ขอบิบาย เพิ่มเติมหน่อยว่า ในลุ่มน้ำแยงซีเกียง ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปากน้ำมี รัฐต่าง ๆ ตั้งแต่จก จกนี้เขียนเป็น Shu มีอยู่ ๔ อาณาจักร ตั้งแต่ ต้นน้ำถึงปากน้ำคือ Shu, Pa, Ch'u และ Wu ๔ อาณาจักรนี้ ถือว่ามีความเป็นญาติเป็นมิตรแล้วทั้ง ๔ อาณาจักรนี้เรียกหัวหน้า

หรือกษัตริย์ของตนว่า Chao บางทีสะกดอีกแบบหนึ่งเป็น Sao ทั้ง ๔ อาณาจักรตลอดลุ่มน้ำแยงซีเป็นพรรคพวกกันจีนเขาไม่รับว่าเป็นจีน บางทีเขาก็ถูกดูว่าเป็นชาติป่าเถื่อน เมื่อจีนจะรวมเป็นมหาอาณาจักรนั้นได้ปราบปรามพวกทั้ง ๔ ในลุ่มน้ำแยงซีหมดจึงเกิดอาณาจักรใหม่ได้ลงไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ที่เรียกว่ายูนนาน ในภายหลังคือราชอาณาจักรเทียน (Tien) ซึ่งผมขอใช้คำไทยว่า “แต่น” ตามพงศาวดารลานช้างหรือหลวงพระบาง Tien หรือ “แต่น” เมื่อตั้งเป็นเทียน (Tien) หรือ แต่น ได้ไม่นานก็มีก๊กกันแตกออกไปทางทิศตะวันตกคือ Shan ในรัฐ Shan States ปัจจุบันตามตำนานของไทยใหญ่ เวลากล่าวถึง ขุนลู่ ขุนไลเขาก็บอกว่า ๒ ท่านนี้แยกออกจากเมืองเดิมไปตั้งราชอาณาจักรใหม่ขึ้น ตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๑๑๑๑ พวกตำนานของเราเวลาพูดถึงศักราชอะไรก็ไม่ค่อยน่าเชื่อถือ ผมเองใช้ พ.ศ. ๑๑๑๑ มาช้านาน โดยไม่มีศักราชอื่นจะยึดถือ บัดนี้ได้พบหลักฐานแน่นอนแล้วว่า Shan ใน ค.ศ. ๑๓๒ สงคณะทูตไปจีนและราชวงศ์หยันตะวันออกเขาจดเอาไว้ อันนี้เป็นการส่งทูตไปจีนของชาติที่ไม่ใช่จีนเป็นการส่งครั้งแรกที่ราชวงศ์หยันได้รับ เป็นการส่งก่อนพุนั่น เป็นการส่งก่อนจัมปาเป็นการส่งก่อนประเทศใหญ่ ๆ คืออินเดียหรือลังกาหรืออะไรเหล่านี้อีกหลายสิบประเทศ Shan เป็นชาติแรกที่ส่งทูตไปจีน เพราะฉะนั้นศักราชแห่งปีการส่งทูตไปจีนก็หมายความว่า Shan ได้ตั้งขึ้นเป็นราช-

อาณาจักรแล้วจะเป็นที่ปี ๕-๑๐ ปี ก็แล้วแต่ แต่มีขึ้นแล้ว เพราะฉะนั้นผมจึงยึดว่าศักราชขุณจุล ไยกออกไปตั้งบ้านเมืองใหม่หรือไทยใหญ่ขึ้นใน พ.ศ. รว ๗ พ.ศ. ๔๑๑ Tien หรือแทนเป็นเมืองแม่ในสมัย พ.ศ. ๓๐๐ สมัยก่อนหน้านั้น ผมไม่พูดถึง เพราะว่ามันจะไกลเกินไป พูดถึงตั้งแต่เรามี Tien หรือแทนจะเรียกว่าไทยหลวงก็ได้เป็นต้นเค้าจะดำรงคงอยู่ไปอีกกว่า ๑,๐๐๐ ปี ในสมัยราชวงศ์ถัง ซ้อง หงวน จนถูกผนวกเข้าเป็นอาณาเขตของจีนในสมัยราชวงศ์หมิง* ราชวงศ์หมิงนี้เราทราบแล้วว่า รว ๗ ต้นวงศ์ของกรุงศรีอยุธยา คือ ปลายรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีอยู่ทองหรือต้นขุนหลวงพระจั่ว เพราะฉะนั้นแทนมีเวลาอันยาวนานที่จะแยกไปเป็น Shan แล้วยังแยกลงมาตั้งเป็นไทยโยนกที่แคว้นล้านนา เจ้าสิงหนวัติลงมาตั้งบ้านเมืองในดินแดนของประเทศสยามแต่เมื่อใด ? ตำนานบอกว่าศักราช ๑๗ ปีก็ได้ ตำนานเรียกศักราชนี้เป็นโบราณศักราช ส่วนศักราชแรกตั้งเมืองโยนกเชียงแสนของคุณมานิต วัลลิโกดม และของ ดร. ประเสริฐ ณ นคร มีอยู่คนละทฤษฎี วันนี้ผมมาเสนอศักราชแรกตั้งเมืองโยนกเชียงแสนเป็นทฤษฎีที่ ๓ ของผม ยึดผู้ยิ่งใหญ่แห่งราชวงศ์ฮั่น

* อยู่ระหว่าง ค.ศ. ๑๓๖๘ - ๑๖๔๔

องค์หนึ่งชื่อว่าฮั่นวูตี ฮั่นวูตีนี้อยู่ในราวอันดับที่ ๖-๗ ของราชวงศ์
 นี้** แกติยูนนานได้ แกติกุยจิ๋วได้ แกติตังเกียได้ ปีที่ ๑ แห่งการ
 ครองราชย์ของแกนั้น ผมนับเป็นปีที่ ๑ ของศักราชที่ใช้ในยูนนาน
 ด้วย เพราะฉะนั้นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลของแก ผมถือเป็นปีตั้งโยนก
 เชียงแสนอันนี้จะผิดหรือถูก จะรับไม่รับประการใด ผมขอให้อ่าน
 ให้เสร็จสิ้นในการสัมมนา ๓-๔ วันนี้ เสร็จแล้วผมจะได้โล่งใจ
 ถ้าผิดก็ทิ้งไปเลย ถ้าถูกก็ขอยึดไว้ การที่นับปีที่ ๑ ของโบราณ
 ศักราชของเราเป็นปีที่ ๑ ในการครองราชย์ของพระเจ้าฮั่นวูตีนั้น
 คุณมานิต วัลลิโภดม ใช้วิธีการหนึ่งซึ่งผมพยายามอ่านก็อ่านไม่เข้าใจ
 แต่แม้กระนั้นเมื่อผมบอกว่า ปีที่ ๑๗ ในรัชกาลพระเจ้าฮั่นวูตีตรงกับ
 พ.ศ. ๔๒๐ ผลที่คุณมานิต คิดออกมาผิดกับผมเพียง ๗ ปีเท่านั้น
 เมื่อเทียบอัตราชนะศักราชของ ดร.ประเสริฐ ผิดจากเราทั้งสองไป
 ๖-๗๐๐ ปี เพราะฉะนั้นใครผิดใครถูกยังงี้ค่อยหาเวลาว่ากันเถอะ
 ครับ ผมจะเลยไปเลยโดยถือว่า พ.ศ. ๔๒๐ มีไทยยวน (ยวนนี้เขียน
 ย. ยักษ์) ลงมาตั้งอยู่ที่แคว้นเชียงแสนไทยยวนนี้จะมีชีวิตสังคมที่
 คล้าย ๆ เงียบสงบ ไม่ค่อยมีเรื่องราวอะไรอยู่ในดินแดนตอนเหนือ
 ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศสยาม ๔๓ รัชกาล เรื่องราว
 ต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยมีอะไร อย่างมากก็สร้างวัด ทำบุญ แล้วก็ที่สำคัญ

** ครองราชย์ระหว่าง ปี ๑๔๑-๘๗ B.C.

คือสืบลูกหลานให้เป็นสังคมต่อ ๆ มา เป็นเวลา ๔๐๐ กว่าปี เมื่อครบหรือเมื่อถึงองค์ที่ ๔๓ องค์ที่ ๔๓ ในราชวงศ์นี้คือ พระองค์พัง แล้วท่านก็พังจริง ๆ ก็คือถูกขอมอุโมงคเสลายึดเมืองเอาไปแล้ว เนรเทศท่านไปอยู่ไกล ๆ คือเวียงสันทอง ท่านก็ไป คราวนี้ท่านต้องส่งส่วย แต่ก่อนนี้ท่านรับแต่ส่วย แต่เดี๋ยวนี้ท่านต้องส่วยละ ก็ไปมีลูก ๒ องค์ที่เวียงสันทองนี้ คนโตชื่อเจ้าทุกขิตตกุมารก็เป็นอุปราชอยู่ที่เมืองนั้น พระเจ้าพรหมก็ลงมาสร้างเมืองใหม่ทางทิศใต้ของเมืองเดิมห่างกัน ๑ คืบข้างแม่น้ำกก เมืองนี้ผมหลงเข้าใจว่าเป็นเมืองฝางเสียหลายสิบปี แต่พวกเรา ดร. ประเสริฐ คุณตรีและผม ร่วมกันไปเป็นคนะไปสำรวจแล้วก็ลงมติร่วมกันว่า ไชยปราการของพระเจ้าพรหมก็คือที่เชียงรายปัจจุบันไม่ใช่ฝางแฉะอะไร มาถึงตอนนี้แล้วเรื่องมันชักจะแยกออกเป็น ๒ ข้อมูล คือ

ประชุมพงศาวดารภาค ๖๑ บอกว่าสิ้นพระเจ้าพรหมแล้วมาถึงรัชกาลพระโอรสที่ชื่อว่าพระเจ้าชัยสิริเกิดศึกต้องทิ้งบ้านเมืองลงมาทางใต้ แล้วก็มาจบเอาที่กำแพงเพชร แล้วเรื่องประชุมพงศาวดารภาค ๖๑ ตำนานเจ้าสิงหนวัติก็หมดลงตรงนี้ ที่นี้มีอีกข้อมูลหนึ่งคือ ลาลูแบร์ แกบอกว่าพระเจ้าพรหมนั้นในหนังสือแกลเรียกว่าพระเจ้าปฐมบรมสุริยเทพ ตั้งเวียงไชยนครแกลไม่เรียกไชยปราการ แกลเรียกไชยนคร ในพ.ศ. ๑๓๐๐ ศักราชนี้สำคัญนะครับ ว่าตัวเลขของลาลูแบร์ ระบุชัดเจนว่า พ.ศ. ๑๓๐๐ แต่ตัวเลข

ในประชุมพงศาวดารภาค ๖๑ บอกว่าพระเจ้าพรหมประสูติศักราช
 ๒๘๓ อายุครบ ๑๖ ก็ตีเมืองที่พอเสียไปให้คืนมาได้ แล้วท่านก็
 สร้างเมืองใหม่ เพราะฉะนั้นถ้าเอา ๒๘๓ บวก ๑๖ ก็ได้ ๒๙๙
 ให้เวลาแกล้งปีหนึ่งในการสร้างเมืองใหม่ก็ถึงศักราช ๓๐๐ เพราะ
 ฉะนั้นประชุม ๖๑ บอก ๓๐๐ ลาลูแบร์บอก ๑๓๐๐ มันยังงงชอบกล
 เรื่องนี้ ผมระบุไว้เพียงนี้แล้วก็ผ่านไปเลยไม่อธิบายอะไร มีเรื่อง
 ที่แตกต่างกันออกไปอีกว่า ลาลูแบร์แกเขียนว่าหลังพระเจ้าพรหมนั้น
 ยังไม่ได้ย้าย ยังครองอยู่ที่เดิมอีก ๑๐ ชั่ว พอถึงชั่ว ๑๑ ละทิ้งเมือง
 ลงมาอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ชื่อว่า “เมืองธาตุนคร” แล้วที่
 เมืองธาตุนครนี้อยู่อีก ๑๒ ชั่ว รวมเป็น ๒๒ ชั่ว จึงย้ายมาอยู่
 นครไทย ที่นครไทยนี้ลงศักราชไว้ พ.ศ. ๑๗๓๑ พ.ศ. ๑๗๓๑ นี้
 ไปปรากฏในหนังสือภาษาบาลีแต่งขึ้นในรัชกาลที่ ๑ รัตนโกสินทร์
 หนังสือนั้นชื่อ จุลยุทธการวงศ์ พ.ศ. ๑๗๓๑ พระเจ้าศิริชัยเชียงแสน
 อพยพมาอยู่เมืองแปบข้างเมืองกำแพงเพชร แล้วก็ที่นั่นก็มีธิดาผู้
 จะเป็นมารดาของพระรามาริบัติอยู่ทอง การที่ลาลูแบร์ระบุศักราช
 ๑๗๓๑ ผมเข้าใจว่าแกเขียนที่ปารีสและผู้แต่ง จุลยุทธการวงศ์ต่าง
 สมัยเขียนที่วัดพระเชตุพน กรุงเทพ ฯ เขียนเป็นบาลีก็ระบุ พ.ศ.
 ๑๗๓๑ อีกเพราะฉะนั้นทั้ง ๒ ท่านผู้แต่งนี้คงได้ร่วมใช้ Traditional source เดียวกันมาแต่เดิมแต่ว่าฝ่ายหนึ่งกล่าวถึงเมือง
 กำแพงเพชร อีกฝ่ายหนึ่งกล่าวถึงเมืองทางทิศตะวันออกของ

เมืองพิษณุโลกคือนครไทย แล้วจึงมีการสถาปนากรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. ๑๘๙๓/๔ เข้าใจว่าคนไทยแต่เดิมไม่กล้าเข้ามามีบทบาท สองฝั่งลุ่มน้ำเจ้าพระยาแต่นับจาก พ.ศ. ๑๗๓๔ เป็นต้นมา คนไทย เข้าไปตั้งบ้านเมืองจากพิจิตรลงไปนครสวรรค์ลงไปจนถึงทะเล เข้าใจว่าถึงแถวราชบุรี เพชรบุรี จะมีอะไรสำคัญเกิดขึ้นใน พ.ศ. ๑๗๓๔ เช่นเจ้าของเดิมเขาไปไหน คล้าย ๆ มีการทิ้งช่องว่างไว้ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผมจะไม่ตอบแต่เป็นการให้คุณคิดว่า พ.ศ. ๑๗๓๑ เป็นปีที่ไทยมีโอกาสมหาศาลในการยึด ในการตั้งเมืองใหม่ขึ้นใน ลุ่มน้ำเจ้าพระยาเป็นเมืองของคนไทยเราอันนี้ก็เรื่องก่อนกรุง สุโขทัย

แต่อย่างไรก็ดีในขณะที่วงศ์ของพระเจ้าพรหมลงมาอยู่ใน ใจกลางของประเทศแต่จะไปทางทิศตะวันออก คือว่าในที่ป่าที่รก ไม่กล้าเข้ามาอยู่ในที่ชุมชน เช่นลุ่มน้ำเจ้าพระยา เพราะเจ้าของเดิม เขายังเข้มแข็งอยู่นั้น มีพวกที่หริภุญไชย เปลี่ยนวงศ์จากเดิมคือ วงศ์นางจามเทวีแล้วในราว พ.ศ. ๑๖๐๐ เจ้าอาทิตย์ราชมาจากนคร อันห่างไกล นี่ตามชื่อเมืองในภาษาบาลีซึ่งตีความหมายว่าแถว เชียงรุ่ง เชียงตุง เข้ามาเป็นใหญ่ในหริภุญไชยและเพียง ๕๐ ปี วงศ์นี้ก็มายึดละไว้ได้ เมื่อมายึดละไว้ก็มีพระนามใหม่ว่า ราชวงศ์ ศิริธรรมาโคกราช พ.ศ. ๑๖๕๐ อยู่ทีละไว้นี้ได้ ๔ ชั่วกษัตริย์ จึง มีเหตุที่จะต้องละทิ้งเมืองลงไปใต้ราว พ.ศ. ๑๗๓๕ ในที่สุดก็ไป

ได้เมืองนครศรีธรรมราช แล้วก็มิบทยาพอยู่ในตอนล่างนั้นจนถึงสมัยรามคำแหงราว พ.ศ. ๑๘๔๐ ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราชเมื่อไปตั้งราชธานีอยู่ที่นครศรีธรรมราชไปมีพระเจ้าแผ่นดิน ๓ - ๔ พระองค์ โดยทุกองค์มีพระนามพระเจ้าจันทรภาณุจนพระองค์สุดท้ายยอมเป็นประเทศราชของพ่อขุนรามคำแหงในราว พ.ศ. ๑๘๔๐ นี่เป็นเรื่องราวของราชวงศ์ที่ ๒ ส่วนราชวงศ์ที่ ๑ ราชวงศ์พระเจ้าพรหมนั้น พ.ศ. ๑๗๓๑ อยู่ในครไทยตามลาลูแบร์ และยังบอกว่าวงศ์นี้แยกกิ่งก้านลงมาครองอยู่ที่เมืองพริบพรีหรือเพชรบุรี แล้ววงศ์นี้เองอีก ๔ ชั่วรัชกาลก็เป็นวงศ์ที่ไปตั้งอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาที่หนองโสน เพราะฉะนั้นสรุปคร่าว ๆ ได้อย่างนี้ว่า ตั้งแต่ราว พ.ศ. ๔๐๐ จนถึง พ.ศ. ๑๕๐๐ ไทยเรามีถิ่นฐานอยู่ทางล้านนา แต่ในราว พ.ศ. ๑๕๐๐ นั้น ไทยหลายพวกลงมาในตอนกลางของประเทศแล้วลงมาเป็น ๓ สาย

- สายที่หนึ่งคือวงศ์พระเจ้าพรหม
- สายที่สองคือ วงศ์อาทิตย์ราชหรืฤไชย
- สายที่สามดูท่าจะมาจากพวกที่ใช้คำว่าท้าว ก็คือทางลาว

หลวงพระบาง วงศ์นี้มาเป็นวงศ์อุทอง เพราะฉะนั้นขณะที่ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราชยังครองละโว้ วงศ์อุทองนี้มาตั้งบ้านเมืองอยู่แล้ว และเมื่อพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชต้องละทิ้งราชธานีลงไปอยู่ล่าง ปักขีได้นั้น พระองค์ก็พบบปะกับท้าวอุทององคิไดองค์หนึ่ง ผมเข้าใจ

ว่าราชวงศ์อุทุมพร มี ๔ - ๕ องค์นะ และเมื่อพบปะกันแทนที่จะ
 เช่นฆ่ากันกลับผูกมิตรเป็นไมตรีช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและที่สำคัญ
 ก็คือว่าพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ฝากมเหสีฝากพระอนุชาให้แก่มิตร
 หน้าใหม่นี้ดูแลอุปการะ ผมก็ตีความหมายว่ามันเรื่องอะไรเอาเมีย
 เอราน้องไปฝาก ผมเข้าใจว่าท่านจะลงไปล่างจะไปแย่งชิงเมือง
 นครศรีธรรมราช เพราะว่าท่านไม่รอดชีวิต ทางมเหสีกับอนุชาก็จะยัง
 มีที่พึ่งที่พิง นี่เป็นการเดานะครับ แต่เมื่อพระองค์ละทิ้งราชธานีนั้น
 ท้าวอุทุมพรเข้ามาอยู่แล้วแต่พวกทั้ง ๓ ถึงจะลงมาอยู่ก่อน ก็ยังไม่มี
 บุญอภิเษกพอ ต้องรอสู่ที่ ๔ จากไทยใหญ่นำทัพด้วยเจ้า
 สามหลวงฟ้า วงศ์ไทยใหญ่ลงมากับกองทัพ ลงมาอย่างรวดเร็ว
 ลงมาแล้วก็ตีเมืองทั้งหลายทั้งปวง ในพงศาวดารไทยใหญ่เขาระบุ
 ชื่อเมืองไว้ให้ราว ๓๐ เมือง ใน ๓๐ เมืองนั้นมีเมืองสำคัญที่พอ
 ระบุชื่อ ณ ที่นี้ คือ อโยธยา อีกเมืองหนึ่งคือแก่งหลวง เจ้าสาม-
 หลวงฟ้า เมื่อเสร็จภาระธุระทางนี้ก็กลับไทยใหญ่ ในจารึกภาษาไทย
 ต่อมาจึงปรากฏชื่อ พ่อขุนนาวันถม ขุนจิต ขุนจอด คล้าย ๆ
 ท่านเหล่านี้หล่นลงมาจากฟ้า ไม่บอกมาจากไหน เพราะฉะนั้นพวก
 นักศึกษาก็ต้องศึกษาไปทางภาษาศาสตร์เช่นคำ ตะวันออก จารึก ๆ
 เป็นโอก หรือล้มหายตายจากจารึก ๆ เป็นล้มหายตายกว่า แล้วก็
 สรุปกันว่าถิ่นเดิมคงอยู่ไทยใหญ่ แต่อย่างไรก็ดีราชวงศ์ที่ ๔ นี้ เป็น
 ราชวงศ์ที่มาทีหลัง แต่เป็นวงศ์ที่มีบุญ มาอุปได้บับ ตั้งกรุงสุโขทัย

เป็นราชธานีปีที่ตั้งกรุงสุโขทัย ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ เขียนไว้แต่ ค.ศ. ๑๙๔๗ แต่กลับไปเขียนลงในวารสารชื่ออะไรก็จำลำบาก ชื่อเรื่องของแกก็บอกว่า “ปีเถาะ ๑๒๑๔” นี่คือชื่อบทความของท่าน และในบทความนี้ ท่านก็ตีความหมายว่าปีนี้เป็นปีสวรรคตของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ และเป็นปีแรกที่กรุงสุโขทัยอุบัติขึ้น แต่อย่างไรก็ดีถ้าปีนี้เป็นปีอุบัติของสุโขทัย ก็ยังไม่ใช่ว่าราชวงศ์พระร่วง เป็นราชวงศ์ของพ่อขุนศรีนาวนัมถมแล้วมูลเหตุที่ราชวงศ์พระร่วงจะได้ครองราชสมบัติก็ปรากฏรายละเอียดในศิลาจารึกหลัก ๒ ของสุโขทัยว่ามีขอมสมาดโขลญลำพงเข้าแย่งชิงราชสมบัติ ขุนผาเมืองกับขุนบางกลางหาว รวมพลังกันขับไล่ขอมออกไป แล้วพ่อขุนผาเมืองก็เป็นผู้อุปการะให้พระสหายได้ตั้งราชวงศ์พระร่วงขึ้น อันนี้เป็นเรื่องที่เราพอจะทราบกันอยู่บ้างแล้ว เพราะฉะนั้นก่อนที่จะเริ่มราชวงศ์ของพ่อขุนบางกลางหาวนั้นมันมีอะไรเกิดขึ้นซับซ้อน คือเป็นการอุบัติของอีกอาณาจักรหนึ่งเข้าใจว่าจะก่อนพ่อขุนนาวนัมถมราว ๑๕ ปี คือมีอาณาจักรหนึ่งทางจีนเขาจดไว้ว่าเซนลิฟู ส่งทูตไปจีนในปี ๑๒๐๐ ศักราชฝรั่งและ ๑๒๐๒, ๑๒๐๕ เป็นการส่งถี่เหลือเกิน ๓ ครั้ง แล้วทูตเดินทางบกจากบ้านเมืองของตัวจะไปขึ้นเรือเขากระบุงทางกว่าเดือนแล้วก็ระบุว่าพระเจ้าแผ่นดินเซนลิฟูนี้ใช้พระนามนำหน้าว่า “เตงอัญ” บทความนี้ในขณะที่ท่านผู้แต่งยังร่างอยู่บังเอิญปีนั้นผมก็อยู่ที่กรุงลอนดอนด้วยท่านก็เชิญไปค้างคืนที่

บ้านท่านเพื่อจะถามเรื่องนี้ ท่านถามผมว่า เซนลิฟูในอ่าวสยามนี้ จะต้องเดินทางมาถึงปากน้ำเดือนหนึ่งคิดว่าเป็นเมืองอะไร ผมก็บอกว่า คำว่า Chen-li-fu พ้องคล้ายเซลิยง เรื่องก็จบเพียงนั้น ที่นี้เมื่อพิจารณาจารึกเมืองสุโขทัยดูเวลาจะเรียกเมืองศรีสัชชนาลัย สุโขทัย สุโขทัยคล้าย ๆ กับยกให้เซลิยงออกหน้า เรียกควบเป็นศรีสัชชนาลัยสุโขทัย การที่เซนลิฟูส่งทูตไปจีนก่อนสมัยพ่อขุนนันทมประมาณ ๑๕ ปี ก่อนราชวงศ์บางกลางหาวในราว ๓๕ - ๓๘ ปี ก็ได้จัดอันดับเป็นเมืองที่เมืองน้องได้ตั้งอยู่แล้ว ถ้าเราจะถามว่าชาติไหนปกครอง พระเจ้าแผ่นดินใช้คำว่ากมรเตงอัญ นำหน้า เช่นกับกมรเตงอัญผาเมืองดังปรากฏในจารึกนี้มันก็ยากที่จะเดา แต่ว่าถ้าไม่ใช่สยามมันก็ต้องมีเลือดของสยามอยู่บ้างไม่มากก็น้อยในเรื่องของสภาพการเมืองก่อนสุโขทัย ผมก็ขอพูดเพียงเท่านี้

ผมอยากเสนอปัญหาบางปัญหาซึ่งอยากจะให้เป็นที่รับฟังรับรู้ ถ้าเห็นด้วยก็ควรจะได้บันทึกเอาไว้เป็นหลักฐาน คือตั้งแต่เจ้าสิงหนวัติมาจนถึงพระองค์พัง ๔๓ รัชกาลแล้ว มาเริ่มสาย ๒ คือสายน้องคือพระเจ้าพรหมจนถึงสมเด็จพระนารายณ์ที่ตามลาดูแบร์จัดไว้ สิงหนวัติ कुमार จนถึงพระองค์พัง ๔๓ รัชกาล และพระเจ้าพรหมจนถึงสมเด็จพระนารายณ์อีก ๓๒ รัชกาล พระนารายณ์จนถึงเสียกรุงอีก ๖ รัชกาล และตั้งแต่ย้ายไปบางกอกจนถึงปัจจุบันก็ ๙ บวก ๑ ก็ ๑๐ รัชกาล อันนี้รวมได้ ๑๑๑ รัชกาลของเจ้านายที่

ปกครองอยู่ในส่วนหนึ่งหรือส่วนใหญ่หรือทั้งหมดของสยามประเทศ
 ในระยะเวลาเริ่ม พ.ศ. ๔๒๐ ตามข้อเสนอของผมและก๊อของคุณมานิต
 ไม่ผิดกันเท่าไร คือ ๗ ปีเท่านั้นเอง จนปัจจุบัน ๒๕๒๐ ก็ได้ราว
 ๒๑๐๐ ปี เราชาติมีช่องว่างใน ๑๐ องค์แรกเราชาติไป ๙ แล้วใน
 ๑๒ องค์หลัง เราชาติไป ๑๑ เราชาติไปทั้งหมดก็ ๒๐ พระนาม
 แต่ว่าผมใช้วิธีรัชกาลเฉลี่ยคือว่า เอาจำนวน ๔๓ องค์แรกและ
 จำนวนปีแล้วหารรัชกาลเฉลี่ยได้ในราว ๑๙ - ๒๐ ปีนี้ใช้ได้เฉพาะ
 สังคมที่ยึดกลีกรรรมเป็นหลักเป็นสังคมที่นับถือพุทธศาสนาไม่ค่อย
 มีการรบพุ่งมากนัก ความอิจจาตาร้อนก็มีแต่ก็ไม่สู้มาก ความ
 โกรธเคืองถึงจะฆ่ากันก็มีเหมือนกันแต่น้อย เพราะฉะนั้นรัชกาล
 เฉลี่ย ๒๐ ปี ยึดหลักนี้มาช้านานแล้ว เพราะฉะนั้นก็คิดดูเถอะครับ
 ใน ๑๑๑ ชั่วกษัตริย์ จำนวนปี ๒๑๐๐ ปี มีชาติไหนในโลกจะเป็น
 ญี่ปุ่น เป็นอิหร่าน เป็นอังกฤษ หรือชาติไหนก็เถอะครับเทียบกับ
 เราได้ ผมเคยอ่านข่าวพบอิหร่านเขาบอกว่าเขาจะฉลอง ๒๕๐๐ ปี
 ของชาติของเขา ผมก็ตรวจสอบดูว่าพระเจ้าเดเรียส (Darius I) ทรง
 พระชนม์อยู่ปีนั้นจารึกของพระองค์ยังอยู่บนยอดผาจริง แต่หลังจาก
 เดเรียสไปไม่นานเท่าใด ราชวงศ์นี้ก็หายไป หายไปตั้ง ๔ - ๕๐๐
 ปี ไม่รู้ว่าหายไปไหน แล้วมาโผล่ใหม่ โผล่ครั้งนี้แล้วหายไปอีก
 เป็น ๑๐๐๐ ปี แล้วเพิ่งมาโผล่ครั้งสุดท้ายใน ร. ๖ นี้ คือราชวงศ์
 ปาเลวี่นี่เอง โดยเป็นเจ้านายที่อยู่ทางเหนือของนครเตหะรานแล้วมา

ยึดอำนาจแล้วพอสงครามโลกครั้งที่ ๑ เสร็จสิ้นก็ต้องสละ แล้วก็
องค์ ๒ ปัจจุบันนี้เพิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นชาติของเขามีอายุ ๒๕๐๐ ปี
จริงแต่รอยขาดโหว่กว้างเหลือเกินปะไม่ไหวแน่ ไม่รู้อยู่ที่ไหนเป็น
๑๐๐๐ ปี แล้วมาคิดว่าถ้าเราจะเทียบญี่ปุ่นถอยหลังไป ๘๐๐ -
๙๐๐ - ๑๐๐๐ ปี ถอยได้แล้วหาไม่เจอแล้วกลายเป็นนิยายลูก
พระอาทิตย์ อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์แห่งวิชาประวัติศาสตร์ แต่
เรื่องนั้นเป็นเรื่องของเขาเราไม่ควรแตะต้อง ราชวงศ์อังกฤษก่อน
วิลเลียมผู้พิชิตสืบสายมาจากเจ้านายฝรั่งเศส สืบถอยต่อไปอีกก็ไม่รู้
คือถอยไม่ได้ความอะไรเป็นแก่นสารเราสามารถสืบถอยโดยที่มี
ช่องว่างบ้างใน ๒๑๐๐ ปี ในเขตประเทศนี้เริ่มในเขตเล็ก ๆ ใน
อาณาจักรน้อย ๆ แล้วค่อยขยาย ค่อยเรียนรู้ ค่อยเจริญ ค่อยพัฒนา
มาจนปัจจุบัน เรื่องราวนี้ถ้าไม่สมควรที่จะชื่นชม ไม่สมควรที่จะ
ยกย่อง ผมก็ไม่รู้ว่า คุณจะยกย่องสิ่งอื่นใด

ส่วนปีกัดใจ ๑๗ นี้ ถ้าท่านผู้ศึกษาเรื่องนี้มากอยู่ในห้องผม
ก็ขอเชิญได้มากล่าวชี้แจงเราจะได้สบายใจเสียที่ว่าต้นวงศ์ของชาติ
ไทยมาเริ่มตั้งอยู่ในสุดเหนือในปีไหนแน่ มีแต่เสนอแล้วก็ไม่มีการ
พิจารณา มีการเสนอแล้วก็ไม่มีแม้แต่โต้แย้ง มีการเสนอแล้วเงียบ
ไม่มีประโยชน์ อะไรจริง อะไรไม่จริง เราก็นินตืรับคือตกลงกันได้
อย่าปล่อยไว้อย่างนี้ นี่เริ่มตั้งเป็นปีสำคัญ บัดนี้ก็จะได้เวลาแล้ว
ผมก็ขอพูดไว้เพียงนี้ จะมีคำถามซักถามไม่เห็นด้วยอะไรก็เชิญครับ

นายบำรุง กลัดเจริญ

ขอกราบเรียนเชิญท่านปลัด

ดร. ประเสริฐ ณ นคร

เนื่องจากท่านอาจารย์ขจร ได้เอ่ยชื่อไว้ว่าผมตีศักราชใน
ตำนานสิงหนวัติว่าเป็นศักราชเรียกว่าอัญชนะศักราช ผมก็จำเป็นที่
จะต้องชี้แจงนิดหน่อย และก็ขอเรียนไว้แต่ต้นเลยว่าตั้งแต่ที่ไปประชุม
สัมมนาที่สุโขทัย ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ เขาได้เชิญผมไปเพื่อเป็นผู้คัดค้าน
คือมีหน้าที่ที่จะคัดค้าน เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าในการประชุมทั้ง
๓ วันนี้ ถ้ามีเรื่องที่ผมจะคัดค้านก็ให้ถือว่าเพื่อประโยชน์ของวิชาการ
เพราะฉะนั้นผมก็จะคัดค้านในสิ่งที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันเพื่อ
จะได้เก็บไว้วินิจฉัยกันต่อไป สำหรับศักราชในสิงหนวัตินั้น ผู้เขียน
เขามีเจตนาที่จะเขียนว่ามหาศักราชนั้นหมายถึงอัญชนะศักราช
คือเกิดขึ้นก่อนพุทธศักราช ๑๔๘ ปี ประมาณ ๑๔๗ - ๑๔๘ ปี
กล่าวกันว่า ทางปู่พระเจ้าปู่ของเป็นพระเจ้าสุทโธทนะ เป็นผู้คิดกัน
แล้วก็ตัดศักราชขึ้น ๑๔๘ ปี ทั้งนี้เห็นได้จากการที่มีกล่าวกันไว้ใน
สิงหนวัตินั้นเอง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ว่า ท่านเจ้าคุณอนุนานท่านได้
ตัดออกหมด เพราะเหตุว่าท่านเห็นว่าเป็นเรื่องที่ทราบกันดีอยู่แล้ว
คือมีการกล่าวถึงประวัติของพระพุทธเจ้าว่าในพรรษาที่ท่านั้น
ไปอยู่ที่นั่น พรรษาที่ท่านี้ได้ไปอยู่ที่นี้ และได้กล่าวถึงว่าได้มี

แผ่นดินไหว ๓ - ๔ ครั้งด้วยกัน ครั้งที่หนึ่งคือแผ่นดินไหวเมื่อคิดศักราชตามอัญชนะศักราชแล้วก็เป็นปรากฏว่าอัญชนะศักราชได้ประมาณ ๖๘ ปี (๖๗ - ๘๘ ปี) ก็ถึงปีที่พระพุทธเจ้าลงสู่พระครรภ์ก็มีแผ่นดินไหวครั้งหนึ่ง แล้วก็เมื่อครั้งตรัสรู้ ก็ได้มีแผ่นดินไหวอย่างมากมายครั้งหนึ่ง แต่ในตำนานสิงหนวัติ ในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๑ นั้น กล่าวแต่เพียงว่าปีเมื่อศักราชเท่านั้น ๆ ๆ ๓ - ๔ ครั้งนั้นได้มีแผ่นดินไหว แต่ไม่ได้บอกว่าเป็นเหตุใด แต่ถ้าไปดูฉบับดั้งเดิมจะเห็นได้ว่าเขากล่าวไว้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา แสดงถึงปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้นผมจึงได้เรียนทางอาจารย์จรว่า ในตำนานสิงหนวัตินั้นไม่มีปัญหาเลยว่ามหาศักราชที่เขากล่าวไว้ นั้นหมายถึงอัญชนะศักราชอย่างแน่นอน คือท่านผู้แต่งมีความมุ่งหมายเช่นนั้น แต่ว่าตัวพระเจ้าพรหมเองหรือสิงหนวัตินั้นเองนะครับ จะอยู่ในสมัยใดนั้นผมจะไม่กล่าว คือหมายความว่า ผมจะยอมให้เลื่อนไปเลื่อนมาได้ เพราะเหตุตำนานที่จดไว้นี้เป็นารจดตำนานไว้ตั้งแต่ก่อนมีจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นคำเล่าด้วยปากกันมาเราก็ยึดออกไปว่าสมัยของสิงหนวัตินั้นเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพุทธกาลโน้นแน่ะ พูดอย่างนั้นนะฮะ พระนางจามเทวีนั้นเกิดเมื่อไหร่ก็หลังนั้นมาพระเจ้าพรหมเกิดมาหลังจากนั้นมาหนึ่ง มาถึงพระนางจามเทวีเกิดเมื่อไหร่ก็เกิดขึ้นเมื่อตั้งจุลศักราช ด้วยเหตุนี้เองจึงได้เป็นในนั้นจึงปรากฏว่าพระนาง

จามเทวีเกิดขึ้นนั้น เกิดขึ้นเมื่อ คือในราว พ.ศ. ๑๑๘๑ - ๑๑๘๒ คือไว้ว่าก่อนนั้น ๒๐ ปี หรืออะไรก็ตามแต่อันนี้ก็ถือว่าเป็นวิธีของคนโบราณเพราะเล่าต่อกันมาว่าอะไรเกิดก่อนอะไร พระเจ้าพรหมเกิดก่อนนางจามเทวี สิงหนวัติเกิดก่อนพระเจ้าพรหม ก็ยึดกันออกไป ๆ จนกระทั่งเราเอาความจริงอะไรไม่ได้ว่าเกิดในอัญชนะ ศักราชจริง หรือพระนางจามเทวีเกิดในจุลศักราชจริงหรือไม่ เราจะรับฟังก็แต่เพียงว่า สิงหนวัตินั้นเกิดก่อนพระเจ้าพรหม ๆ เกิดก่อนพระนางจามเทวี แล้วก็มาถึงปู่เจ้าลาวจกก็เท่านั้นเองครับ เพราะฉะนั้นสำหรับผมเองผมก็เพียงแต่ยืนยันว่าการวินิจฉัยว่าหาศักราชที่ปักดไจ้้นเป็นอัญชนะศักราชนั้น เป็นการวินิจฉัยตามหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในตำนานนั้นผมแน่ใจว่าเมื่อยืนยันกันจริง ๆ ด้วยหลักฐานแล้วก็ต้องเป็นไปตามที่ผมว่า อัญชนะศักราชนั้นคืออัญชนะศักราช แล้วศักราชที่เป็นพุทธศักราชนั้นก็จะได้แก่ มหาศักราช เพราะว่าเมื่อเลยมาแล้ว ๖๒๒ ปี แทนที่เขาจะใช้ ๖๒๑ แต่สมัยนั้นเนื่องจากพุทธศักราชใช้แบบลังกา เราจะเอาจุลศักราชคิดก็จะคิดบวก ๑๑๘๒ จะเอามหาศักราชก็ต้องบวกด้วย ๖๒๒ และถัดจากนั้นไปหลังจากนั้น พุทธศักราชล่วงไป ๕๖๐ ปี ก็ไปถึงตติยศักราชซึ่งได้แก่จุลศักราชนั่นเอง ตัวเลขเหล่านี้มันยืนยันกันอยู่ทั้งหมดนะครับ คือตั้งแต่อัญชนะศักราช ๑๔๘ ตัดไปแล้วเป็นพุทธศักราชต่อจากนั้นมา ๖๒๒ ปี ก็เป็นมหาศักราช มหาศักราช

ล่วงไปแล้วได้ ๕๖๐ ปี ก็เป็นตติยะศักราช คือจุลศักราช เพราะฉะนั้น
 ในหลักฐานอันนี้ผมขอยืนยันแต่ว่าตัวพระเจ้าพรหมเองหรือตัว
 พระนางจามเทวี และตัวพระเจ้าสิงหนวัติจะมีตัวจริงอยู่ในยุคใด
 นั้น ผมไม่แน่ใจ และอีกอย่างหนึ่งที่ผมอยากจะเรียนคือว่า สำหรับ
 พระเจ้าสิงหนวัตินี้เราจะเชื่อเอาเป็นจริงเป็นจังมากนักไม่ได้ สำหรับ
 พระเจ้าสิงหนวัติแต่ผู้เดียวจะครับ ผมไม่พูดถึงพระเจ้าพรหม
 และ พระนางจามเทวี เพราะว่าอันนี้มันเป็นเรื่องที่ติดมากับ
 พระพุทธศาสนา เรื่องของลังกา ตำนานของลังกาเมื่อขึ้นต้นก็เป็น
 เรื่องของลูกสิงโตนะ ลูกสิงโต คือว่าพระนางได้ไปแต่งงานกับสิงโต
 แล้วก็เกิดลูกออกมาแล้วลูกตอนหลังก็ไปฆ่าพ่อ อย่างกะอย่างเดียว
 กับพระนอนจักรสีห์อะไรที่ทางภาคกลางนี่แหละ เป็นเรื่องที่ติดมา
 กับศาสนาพุทธ เพราะฉะนั้นคำว่าสิงหนวัติ ซึ่งความจริงในตำนาน
 นั้นจะครับเขียนว่า สิงหนติ ไม่ได้มีฉบับใดเลยที่เขียนว่า สิงหนวัติ
 แต่ว่าไม่ทราบว่าจะทำไมท่านผู้รู้ในสมัยเดิมท่านมาแก้ไขเป็นสิงหนวัติ
 เสีย แท้จริงนั้นในตำนานเรียกว่า สิงหนติ ทั้งหมดอันนี้อาจจะเป็น
 ว่าแปลไม่ได้ว่า สิงหนติ แปลว่าอะไร ก็เลยแก้ไขเป็นสิงหนวัติในทำนอง
 เดียวกันอย่างพระเจ้าเม็งรายมหาราชนี้ ในตำนานทุกแห่ง ในนิราศ
 หริภุญไชย ในอะไรต่ออะไรทั้งหมด ศิลาจารึกทั้งหมดเรียกว่า
 มังราย และกฎหมายของท่านก็เรียกว่า มังรายศาสตร์ แต่ว่าก็ได้
 มีผู้แก้ไขเป็นพระเจ้าเม็งรายมหาราช และก็แก้ไขเป็น ชื่อค่าย ชื่ออะไร

จนสุดที่จะแก้กลับคืนแล้ว แต่ว่าถ้าเราจะดูในตำนานจริง ๆ แล้วนะครับ เป็นมั่งราย อันนี้ะครับคือพระเจ้าสิงหนดิหรือสิงหนวัติ ผมยังไม่เชื่อว่าจะเป็นตัวจริง แต่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ติดมากับตำนานของลังกา

นายบำรุง กลัดเจริญ

ขอขอบพระคุณท่านปลัดครับ ท่านอาจารย์จะมีอะไรเพิ่มเติมไหมครับ

ดร. ขจร สุขพานิช

ผมไว้ใจ ดร. ประเสริฐเป็นอันมาก คิดว่าชีวิตนี้ถ้ามี ดร. ประเสริฐ อยู่ด้วยชีวิตผมคงจะราบรื่นขึ้นแต่เสียตายเหลือเกิน เสียตายว่าความจริงของท่านมีแต่คณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์เท่านั้นที่เป็นความจริงอย่างอื่นไม่รับหรือรับครึ่ง ๆ ไม่รับครึ่ง ๆ อันนี้ก็เป็นที่คล้าย ๆ กับว่าดูจะเป็นผลกรรมของผมและลำสัตว์ทั้งหลาย ดร. ประเสริฐ น่าจะเป็นพระโพธิสัตว์ น่าจะถือมหายาน แล้วก็น่าจะได้เป็นที่พึ่งแก่พวกเวไนยสัตว์ทั้งหลาย แต่บังเอิญท่านเป็นนักคณิตศาสตร์เสีย ความจริงในโลกคือคณิตศาสตร์ คือตัวเลข แต่ความจริงในอากาศที่เราอยู่เป็นมนุษย์นี่ครับ มนุษย์ต้องกิน ต้องใช้ ต้องนอน และต้องมีเรื่อง ต้องเรียนเล่น ต้องสวย ต้องอะไร

อันนี้ก็เป็นความจริงอีกลักษณะหนึ่ง แต่ว่าท่านไม่ช่วยผมก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ผมอยากจะถามนะอะ ว่าพุทธศักราชนี้เมื่อพุทธเจ้าประสูติที่เนปาลก็แล้วกิจกรรมของพระองค์ก็ปรากฏแพร่หลายในอินเดีย ผมอยากจะถามว่าพุทธศักราชนี้เคยใช้ในอินเดียหรือไม่ ถ้าเคยมีหลักฐานไหม ผมเองเข้าใจว่าที่เราได้ได้จากลังกา ที่ลังกามีใช้แน่ ที่อินเดียเคยมีไหม พุทธศักราชที่อินเดียก็ไม่ค่อยแน่ใจว่าจะมีใช้ อัญชนะศักราชเก่าขึ้นไปอีกจะเคยมีใช้ไหม หรือว่าจะมีใช้แต่ในสมองของนักคณิตศาสตร์เท่านั้น อันนี้บางทีถ้า ดร. ประเสริฐจะมาช่วยตอบสั้น ๆ เราจะได้ว่าเรื่องอื่นต่อไป

นายบำรุง กลัดเจริญ

ท่านปลัดจะตอบไหมครับ ขอรบกวนเรียนเชิญครับ

ดร. ประเสริฐ ณ นคร

เรื่องของพุทธศักราชนะครับก็เป็นที่น่าสนใจว่าในชั้นแรกนั้นไม่ใช่พุทธศักราชเพราะปรากฏว่าเมื่อพระเจ้าอโศกได้มาคิดสังคายนาอะไรต่ออะไรขึ้นนี่นะ แล้วศักราชที่ส่งไปถึงลังกานั้นพระพุทธศักราชของเราได้ผิดไปแล้ว ๑ รอบ คือว่าผิดไปประมาณ ๖๐ ปี เพราะฉะนั้นถ้าจะพูดตามหลักฐานที่ฝรั่งเขาได้พิจารณาแล้ว พ.ศ. ๒๕๒๐ ที่แท้จริงพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปเพียง ๒๔๖๐ ปี

เราผิดไปแล้ว ๖๐ ปี แต่ว่าอันนี้ก็เพราะเหตุว่าสมัยก่อนนี้นับเป็นรอบ ในอินเดียก็นับเป็นรอบ เขาเรียกว่าพฤตสปีด คือว่าพระพฤตสปีดที่จะโคจรมาจนกระทั่งถึงที่เดิมก็ ๖๐ ปีด้วยกัน หรือถ้าจะคิดก็เหมือนกับที่เรียกว่าเป็นชวด ปีชวดไทยตกอะไรอย่างนั้นนะ ๑ รอบกว่าจะมาชวดไทยอีกครึ่งหนึ่งก็ ๖๐ ปี เพราะฉะนั้นเราก็คิดอย่างนี้มาเรื่อย ๆ แล้วก็ฝ่ายไทยเราก็ใช้ปีกัณฑ์มาเรื่อย ๆ จนกระทั่งมาหลง หลงรอบนะชะ หลงรอบคือว่านี่กว่าผ่านมาแล้ว ๕ รอบแต่ความจริงผ่านมา ๔ รอบเท่านั้นเอง ก็เลยทำให้ผิดพลาดอย่างนี้ อันนี้ก็ไม่ว่าแต่ว่าอัญชนะศักราช จะว่าเหลวไหลรัชกาลที่เท่าไรที่ ๔, ๕, ๖ ผมก็ไม่ทราบ ได้คำนวณพระชาตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยใช้อัญชนะศักราชก็เป็นสิ่งที่มีมาแล้วไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผมคิดขึ้นนะครั้นมีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นถ้าจะว่าถึงว่าศักราชเหล่านี้จะเชื่อถือไม่ได้เพราะเหตุว่ามันหลงกันมาผมถึงยืนยันแต่เพียงว่าในหลักฐานที่ปรากฏว่าผู้เขียนเจตนาเช่นนั้น เจตนาที่จะบอกว่าพระเจ้าสิงหนวัตินี้เกิดขึ้นในยุคของอัญชนะศักราชก็ว่าเช่นนั้นเท่านั้นเองแต่ว่าผู้เขียนอาจจะพลาดคือหมายความว่าอาจจะคะเนผิดไปว่าควรจะเป็นศักราชเท่าไร เพราะฉะนั้นผมจึงไม่ได้คัดค้านอาจารย์ขจรเลยนะครับ ขอให้สังเกตว่าผมไม่ได้คัดค้านเลยว่า คุณขจรว่าอย่างไร ผมไม่คัดค้าน แต่ผมบอกว่าในส่วนที่ว่าอัญชนะศักราชเป็นอย่างไรนั้น แล้วที่ผมตีความนั้นจะ

ผิดหรือไม่ ผมยืนยันว่าการตีความหมายนั้นเมื่อติดตามหนังสือผู้เขียนเขียนมีเจตนาเช่นนั้น แต่ว่าส่วนว่าความจริงพระเจ้าพรหมควรจะอยู่ตอนไหนอะไรจะอยู่ตอนไหน ผมไม่ได้คัดค้านคุณขจรเลย อันนี้ก็ผิดกันที่บอกว่า ผิดกันอยู่ประมาณ ๖๐๐ ปีนะยะ คือว่า ผิดกันอยู่ประมาณ ๖๐๐ ปี เพราะว่าอันนี้มาคิดถึงว่าในมหาศักราช ๑๗ ที่กล่าวว่าเป็นอัญชนะศักราช ๑๗ ทางที่น่าคิดว่าเป็น พ.ศ. ๔๒๐ เพราะฉะนั้นก็ผิดกันอยู่ ๕๐๐ ปีเศษ เพราะว่ายังมีพุทธศักราช ก่อนพุทธศักราชไปอีก ๘๐ ปี แล้วก็ประมาณนั้นประมาณเกือบ ๕๐๐ ปี

ดร. ขจร สุขพานิช

ถ้าหากว่าคำถามของผมว่าในอินเดียเคยมีการใช้พุทธศักราชหรือเปล่า ดร. ประเสริฐก็ไม่ตอบ แต่บอกว่าไม่ได้ค้านผม อันที่จริงท่านมีความเมตตาผมก็รับทราบมานานแล้วนะยะ เพราะฉะนั้นพุทธศักราชจะมีใช่หรือไม่ ไม่รู้ อัญชนะศักราชจะมีใช่หรือไม่ ไม่รู้ เพราะว่าถ้าขึ้นรู้เข้าต้องหาหลักฐานมานะครับไม่ใช่รู้เฉย ๆ การหาหลักฐานเราหากันเสียเหงื่อแตกกันเสียหลาย ๆ สิบปีเพราะฉะนั้นความจริงในเพลงของ ดร. ประเสริฐ คือไม่ทราบว่าจะอยู่ที่ไหนของอวกาศ แต่ความจริงของผมนั้นอยู่บนดินที่ผมยึดจีน เพราะจีนแก่จตุ จตุในฐานะที่เป็นมนุษย์แล้วเจ้าหน้าที่ของแกมีมาตั้งแต่

อย่างน้อยที่ผมทราบในราชวงศ์จีน*ก็มีแล้ว คือเขามีเรื่องเล่าณะฮะ อันนี้เท็จจริงก็แล้วแต่คนเขียนเขาเขียน ว่าวันหนึ่งพระเจ้าจีนซี-ฮองเต้ ก็ไปตรวจดูว่าเขาจะจดอะไรเกี่ยวกับแก เขาจดว่าพระองค์ ทรงทารุณ ประหารคนเป็นอันมาก ผู้จดถูกเรียกมาตัดหัวตั้งคนใหม่ แล้วพระองค์ก็ไปถูะหลายปีต่อมามาที่นี้มาดูอีกมันจดว่าประหาร คนเก่าแต่ตั้งข้าพเจ้าแล้วข้าพเจ้าก็จดว่าอย่างนี้ พระองค์ทรงทารุณ ที่นั่น ทารุณที่นี้ ตัดหัวอีกแล้วจะตั้งคนที่ ๓ นี้ คิดว่าถ้าตั้งมันอีก ก็ตัดหัวมันอีก คือความจริงเขาก็จดไปตามหน้าที่ ตัดหัวก็เป็นเรื่อง ของพระองค์ เพราะฉะนั้นผมเข้าใจว่าตั้งแต่ราชวงศ์จีน ราชวงศ์ฮั่น ราชวงศ์อะไรต่ออะไรมาจนปัจจุบันนี้เป็นความจริงของมนุษย์ บนโลก เป็นความจริงซึ่งเราสามัญชนยอมรับ ผม เบส (Base) โบราณศักราชของเจ้าสิงหนวัติ ในรัชกาลของพระเจ้าฮั่นวุติ ซึ่ง เริ่มครองตั้งแต่ปี ๑๔๐ หรือ ๑๔๑ B.C. เพราะฉะนั้นผมคิดตัวเลข ที่เท่ากับ พ.ศ. ๔๒๐ ถ้าว่าไม่มีใครคัดค้านก็จะรับเอาไว้ก็สุดแล้วแต่ ถ้าเรายึด ๔๒๐ จน ๒๕๒๐ ก็ ๒๑๐๐ ก็เป็นสิ่งที่น่าชื่นชมนะครับ ว่าคนไทยเราเริ่มแต่เล็ก ๆ แล้วในสมัยนั้นแม้แต่ลูกกษัตริย์จะไป สุนัขสนานกันก็ไม่ได้ ไปตีกอล์ฟหรือว่าไม่ได้ไปขับรถสปอร์ต แต่ไปจับปู จับจิ้งหรีดกันซึ่งก็เหมือนคนสามัญทั่วไป คือ Start

* อยู่ระหว่างปี ๒๒๑ - ๒๐๖ B.C.

แต่เล็ก แต่จากเล็กนั้นค่อย ๆ เรียนค่อย ๆ เขียนค่อย ๆ พัฒนาจนมาได้เป็นราชอาณาจักรปกครองตั้งแต่เหนือสุดจนถึงใต้สุดในสมัยหนึ่งคือจนถึงสิงคโปร์ ถ้าหากว่าผมมีเวลาผมก็จะอธิบายให้คุณว่าความสงสัยของเราที่ว่าเมื่อพระรามาริบัติอุททอง ขึ้นครองราชสมบัตินั้นมีประเทศราช ๑๖ เมือง ผมเคยถามตัวเองว่า ท่านได้มาอย่างไรไม่เห็นไปทำอะไรที่ไหนเลย ได้เมืองนั้น ๆ ๆ ๆ อายรัชกาลก็จะไม่พอกับการที่จะไปตี คือไม่ปรากฏว่าท่านจะไปรบพุ่งที่ไหนเลยยกเว้นกัมพูชา แล้วท่านได้มาอย่างไร ท่านได้มาโดยลักษณะยึดยาวเพราะรับมรดกต่อเนื่องเป็นทอด ๆ คือ

๑. วงศ์ศรีธรรมมาโคกราชได้ก่อน ลงไปอยู่ล่างแล้วแพร่ไปจนถึงปลายแหลม

๒. วงศ์สุโขทัยเมื่อไปได้นครศรีธรรมราชก็ได้เมืองขึ้นของนครศรีธรรมราชด้วย แล้วสมเด็จพระรามาริบัติอุททองเมื่อขึ้นครองก็ได้รับมรดกจากทั้ง ๒ ราชวงศ์นั้น ถ้าอธิบายอย่างนี้แล้วเราเข้าใจคือไม่ใช่พระองค์ไปได้ขุมทรัพย์อะไรเลย ได้สืบมรดกจากกิจกรรมของราชวงศ์ก่อนพระองค์ ถ้าอธิบายอย่างนี้เราก็พอมองเห็น

นายบำรุง กลัดเจริญ

มีท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาจะอภิปรายเรื่องนี้หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อ หรือถามเรื่องอื่น ก็ขอเรียนเชิญครับ

นายศรีศักร วัลลิโภดม

ที่ผมมาเรียนถามนั้นะครับไม่ได้มาคัดค้าน แต่มาซักถามข้อข้องใจอย่างหนึ่งคือเมื่อกี้ที่ท่านอาจารย์ประเสริฐ และอาจารย์จรพูดไปนะครับมีวิธีการที่ต่างไปกับของผมของอาจารย์ประเสริฐ ท่านมองประวัติศาสตร์ในหน้าที่เป็นคำนวณเป็นคณิตศาสตร์ อย่างที่อาจารย์จรได้ว่าเป็น ๑ บวก ๑ จะต้องเป็น ๒ แต่วิธีการของอาจารย์จรนั้นเป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบราชวงศ์ คือ ๑ บวก ๑ จะต้องเป็น ๒๐ หรือ ๓๐ เลย แต่วิธีการของผมผมมองในแบบที่เป็นสังคมศาสตร์ ในทางมนุษยวิทยา ๑ บวก ๑ อาจจะเป็น ๔ เป็น ๕ เท่านั้น ผมก็ไม่ได้เกี่ยวกับทั้ง ๒ ท่าน แต่ที่เรียนถามข้อข้องใจในแง่ที่ว่าเมื่ออาจารย์จรกล่าวถึงเรื่องประวัติศาสตร์ของล้านนาช่วงหนึ่งคือเขตที่ราบลุ่มเชียงราย อาจารย์จรได้ระบุถึงราชวงศ์สิงหนวัติกุมารว่าเป็นต้นเค้าที่จะแพร่หลายลงมาทางภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย ผมไม่ซักถามรายละเอียดแต่ผมจะเรียนถามว่า ในบริเวณที่ราบลุ่มเชียงราย มีกษัตริย์อีกราชวงศ์หนึ่งคือลวะจักราช ผมอยากจะเรียนถามว่า อาจารย์จรประนีประนอม ๒ ราชวงศ์นี้อย่างไร เพราะราชวงศ์ลวะจักราช นั้นมีหลักฐานที่แน่นอนเลยว่ามีกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่ง ถ้าจะเอาให้ใกล้เคียงไปหน่อยหนึ่งก็คืออย่างขุนเจืองอย่างนี้เป็นต้น พฤติกรรมของขุนเจืองก็มีอะไรบ้างอย่างใกล้เคียง

กับพระเจ้าพรหมมหาราช และที่แน่นอนที่สุด ๔ ชั่วโมงหลังของ
ขุนเจืองก็คือถึงพญามังราย และพญามังรายก็ได้ตั้งอาณาจักร
ล้านนาขึ้นมา เพราะฉะนั้นถ้าเราจะไปมองกษัตริย์ไปถึงอยุธยา
ขึ้นไปจนถึงนครศรีธรรมราชแล้วล้านนาไปอยู่ไหนครับ เป็นอะไร
ครับ ผมเรียนถามอาจารย์ขจรเพื่อจะได้ชี้แจงเรื่องนี้ครับ

ดร. ขจร สุขพานิช

ขอบพระคุณอาจารย์ศรีศักร เมื่อตะกี้ปรากฏว่าตัวผมตีใจ
นะครับ คือตีใจว่าคุณมานิตเจ้าของทฤษฎีอีกทฤษฎีหนึ่งที่ผม
บอกว่าใช้วิธีคำนวณแล้วออกมาติดกับผมเพียง ๗ ปี คิดว่าอาจารย์
ศรีศักรจะมาช่วยอธิบายเพราะว่าท่านพ่อไม่มา แต่กลายเป็นว่า
จะซักถามเรื่องอื่น คือว่าราชวงศ์พระเจ้าพรหมหรือจะเรียกว่า
ราชวงศ์สิงหนวัตินั้น มีราชวงศ์ลาวจกมาทับที่ ผมเคยถกเถียงกับ
คุณมานิตมาแล้วนานปี ผมบอกว่าวงศ์พระเจ้าพรหมจะต้องลงใต้
ก่อนคือหมายความว่าทั้งที่แล้ววงศ์พี่เมืองถล่มลงไป วงศ์ลาวจก
จึงจะมาอยู่ได้เพราะมีฉะนั้นแล้ว ๒ วงศ์นี้จะมาอยู่ใกล้กันก็ต้อง
ตีกันเป็นธรรมดา แต่ไม่ปรากฏเรื่องตีกันเลย วงศ์ลาวจกนั้นเมื่อ
ลงมาก็ประกาศทั่วไปว่าให้ผู้ใดใครทั้งหลายมาร่วมงานแล้วใน
หนังสือภาค ๖๑ ลงไว้ว่า ขาดแต่เมืองสุโขทัยและเมืองหริภุญไชย
หริภุญไชยนั้นตั้งขึ้นแล้วแน่นอนนั้น แต่สุโขทัยใน พ.ศ. ๑๒๐๐

ปีต้น ๆ จุลศักราช นั้นจะมีหรือถ้ามีก็ไม่มีเรื่องหรือว่าคงจะเป็นชื่ออื่น ไม่ได้ชื่อนี้ เมื่ออาจารย์ศรีศักรกล่าวถึงขุนเจืองท่านผู้นี้ก็เป็นบุคคลยิ่งใหญ่มีมหาเทพหรือเรื่องที่ท่านแต่งหรือแต่งขึ้นในรัชกาลของพระองค์หนังสือนี้ชื่อ ทำวุ่นหรือเจือง คงหาได้ซักวันหนึ่ง เพราะว่ากรมศิลปากร เป็นผู้ตีพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ นี้เอง แต่ว่าขุนเจืองนี้ก่อนมังรายราว ๔ - ๕ ชั่ว ชั่วของผมก็ ๒๐ ปี ก็ก่อนซัก ๑๐๐ ปี คือ พ.ศ. ๑๗๐๐ ห่างจากพระเจ้าพรหมในตามที่ลาหุลแบร์เขียนไว้ในราว ๔๐๐ ปี เพราะฉะนั้น ๒ วงศ์นี้คือวงศ์สิงหนวัตินี้กับวงศ์ลาวจกนี้ใน ความเข้าใจของผมจะอยู่ด้วยกันไม่ได้ วงศ์หนึ่งต้องทิ้งมาก่อน และวงศ์ที่ ๒ จึงจะมาอยู่ถ้าอยู่ด้วยกัน จะต้องรบกันหรือผูกมิตรกันแต่ต้องเขียนไว้ ไม่ใช่ทิ้งลอย ๆ

นายบำรุง กลัดเจริญ

ขอประทานอภัยนะครับยังมีควรอยู่ครับ ตอนนี้เป็นบรรยากาศทางวิชาการจริง ๆ ครับ เหลือเวลาอีก ๑๐ นาที ผมว่ายังมีคำถามอีก ผมขอทูลเชิญฝ่าบาทครับ

ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล

ผมอยากจะสอบถามคุณขจร ชัก ๒ ข้อนะครับ แต่ก่อนอื่นขอปรารภชักเล็กน้อย ว่า ที่คุณขจรมาพูดวันนี้รู้สึกว่าเขาหลักฐาน

มาจากตำนานพงศาวดารเท่านั้น คุณขจรมิได้คำนึงถึงหลักฐานทางด้านโบราณคดีเลยทั้ง ๆ ที่ที่เมื่อคุณขจร เอาตำนานของไทยแต่แรกไปเปรียบกับสมัยราชวงศ์ฮั่นของจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่นนั้น เขามีหลักฐานทางด้านโบราณวัตถุสถานเป็นอันมากแล้วก็เมื่อเร็ว ๆ นี้ในประเทศจีนสมัยคอมมิวนิสต์ได้ค้นพบหลักฐานทางด้านโบราณวัตถุในสมัยราชวงศ์ฮั่นเพิ่มเติมขึ้นอีกเป็นอันมาก แต่อันนี้ผมก็ไม่อยากจะติเตียน คุณขจรมากเพราะเหตุว่าเราเองยังไม่ได้ทำการขุดค้นกันมาก ทางภาคเหนือสุดของประเทศไทย ด้วยเหตุนั้นคุณขจรก็จึงไม่มีหลักฐานทางด้านโบราณคดีมาสนับสนุนนะครับ อย่างไรก็ตามก็ดีใจอยู่บ้างที่ว่าเวลาพูดถึง เจนหลี่ฟูหรือเซลิยงนั้นคุณขจรยังได้กล่าวไปถึงพาดพิงไปถึงโบราณวัตถุสถานบ้างว่าควรจะหาดูที่นั่น สิ่งที่ผมอยากจะถามคุณขจร ๒ ข้อ เพราะสิ่งที่ปรากฏในเอกสารที่พิมพ์ขึ้นมา แต่รู้สึกว่าคุณขจรไม่ได้เอ่ยถึงแต่อยากจะถามเพื่อประโยชน์ของท่านทั้งหลายที่จะใช้เอกสารเหล่านั้นด้วย ในนั้นคุณขจรเขียนคล้าย ๆ กับว่า ทวาราวดีกับเมืองละโว้หรือลพบุรีนั้นเป็นเมืองเดียวกัน อันนี้ผมอยากจะถามคุณขจรคือผมเข้าใจว่าสมัยโบราณนั้นชื่อเมืองหลวง ชื่อของประเทศหรือชื่อของอาณาจักร อาณาจักรทวาราวดีก็หมายความว่ามีความหมายชื่อทวาราวดีอาณาจักรละโว้ก็หมายความว่ามีความหมายชื่อละโว้ แต่นี่ปรากฏว่าเราได้ค้นพบเงินเหรียญซึ่งจารึกตัวอักษร

อินเดียได้ซึ่งอายุในระยะเดียวกันในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ เหยียบหนึ่ง
มีจารึกความจริงได้ค้นพบ ๓ เหยียบ ว่า “ศรितวาราวดีศวรปุณณะ”
บุญกุศลพระราชแห่งอาณาจักรทวาราวดี และยังมีอีกเหยียบหนึ่ง
จารึกว่า “ละวะปุระ” ซึ่งละวะปุระนี้คงจะเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจาก
เมืองละโว้หรือลพบุรี ด้วยเหตุนี้ฉันจึงเห็นกับบางท่านว่าเมืองหลวง
ของอาณาจักรทวาราวดีหรือเมืองทวาราวดีนั้นน่าจะอยู่ที่นครปฐม
ในปัจจุบัน เพราะเหตุว่ามีอาณาเขตกว้างใหญ่มาก และที่
นครปฐมก็ได้ค้นพบร่องรอยโบราณวัตถุสถานสมัยทวาราวดีมาก
เป็นเมืองซึ่งมีพระประโทนเป็นจุดศูนย์กลาง ส่วนพระปฐมเจดีย์
นั้นอยู่นอกเมืองทางด้านทิศตะวันตกอันเป็นข้อหนึ่ง

ที่อยากจะถามความเห็นของคุณขจรอีกข้อหนึ่งในเอกสารนั้น
คุณขจรได้เขียนว่าเมืองละโว้หรือลพบุรี ต่อมาได้เข้ามารวมอยู่
ในอาณาจักรสุโขทัยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงซึ่งปรากฏว่าใน
จารึกไม่ได้เคยกล่าวถึงชื่อเมืองนี้เลย เมื่อกล่าวถึงอาณาเขตของ
พ่อขุนรามคำแหงนั้นเมืองลพบุรีก็ไม่มี หรือละโว้ก็ไม่มี อันนี้ผม
ไม่ทราบว่าคุณขจรได้หลักฐานมาจากที่ไหน ซึ่งบางทีอาจจะช่วย
แก้ไขข้อข้องใจของท่านทั้งหลายได้ด้วย ขอขอบคุณครับ

ดร. ขจร สุขพานิช

ผมจะรีบตอบโดยเร็วนะครับ อะไรตอบได้ก็จะตอบอะไร
ตอบไม่ได้ ขอแขวนป้ายพักรบ ที่ว่าจุลศักราชตั้งขึ้นที่เมืองดักศิลา-

มหานคร อันนี้ก็เป็นการแข่งขันของพม่าเขาที่เขาอ้างว่าเขาตั้งขึ้น
 นี้ผมใช้ Source ของไทยเราคือพงศาวดารเหนือ แล้วก็ในพงศาวดาร
 เหนือนี้เองบอกว่า เมื่อได้ตั้งขึ้นแล้วปีหนึ่งจึงจะตั้งราชธานีมาอยู่
 ที่เมืองละโว้ อันนี้หลักฐานไทย ที่นี้หลักฐานจีนเขาบอกว่าในปี
 ตั้งจุลศักราชนั้น (หรือ ๖๓๘) ทวาราวดีส่งทูตไปจีนเป็นครั้งแรก
 ผมก็เอาทั้งหลักฐานไทยและหลักฐานจีนมาผสมผสานว่า เมื่อ
 ตั้งเมืองตากสิลามายู่ละโว้ การส่งทูตไปจีน จีนเขาบอกว่าเป็น
 To-ho-lo “โตโฮโล” คือเราอาจจะเรียกอะไรก็ได้แล้วแต่ แต่จีนเขา
 จะเรียกอีกอย่างของเขา ผมเข้าใจเราคงไม่ไปประท้วงนะฮะ ที่นี้
 ปัญหาสองที่ท่านสุภัทรรับสั่งว่า พบเหรียญในชื่อละโว้ที่นี้ เหรียญ
 ที่พบนั้นจะเป็นสมัยเดียวกันหรือต่างสมัย ถ้าต่างสมัยเราอธิบาย
 ได้ครับ คือว่าทวาราวดีอยู่ละโว้ได้สักหน่อยก็ย้ายไปอยู่นครปฐม
 (ซึ่งเรื่องนี้ผมก็มีทฤษฎีอยู่จะเสนอให้นักศึกษาในวันข้างหน้า)
 เหตุผลที่ผมไม่ใช้หลักฐานทางโบราณคดี ก็เพราะผมเป็นเปิด
 ผมเข้าใจขั้นสูงก็เป็นเสียงก๊าบ ๆ เป็นเสียงเปิดอยู่นั่นเอง มันซับซ้อน
 ไม่ได้หรอกครับ มันสู้ไม่ได้ ผมก็เอาทางผมเป็นหลักฐานวินิจฉัย

นายบำรุง กลัดเจริญ

ขอเรียนเชิญท่านสมาชิกที่ยกมือครับ ขอเชิญครับ

พลโท ดำเนียร เลขะกุล

ขอประทานอภัยครับผมขอเป็นปัญหาสุดท้าย ผมขอถามสั้น ๆ นิดเดียววนะครับ ที่คุณขจรได้บอกว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าเจ้าอู่ทองมีอาณาจักรลงไปถึงทางใต้มะละกา สิงคโปร์ อะไรนั้น อันนี้จะเชื่อได้แค่ไหน ผมไปอ่านพบว่าอาจารย์ประวัติศาสตร์ของมะลายูเองได้บอกว่า มะละกานั้นตั้งเมื่อ พ.ศ. ๑๙๔๕ หลังจากพระเจ้าอู่ทองมากมาย เพราะผมเข้าใจว่าประวัติศาสตร์คนครั้งหลังเขียนเข้าไปครับ จึงขอให้อาจารย์ลองตอบเคยพิจารณาเรื่องนี้บ้างหรือไม่

ดร. ขจร สุขพานิช

อะไรนะครับ ๑๙๔๕ มะละกาหรืออะไรครับ (มะละกาครับ) อ้อ อ้อ ครับ ๆ เท่าที่ประชุม คนไทยยังไม่ยอมรับว่าคนไทยเราแผ่ไปถึงสิงคโปร์แล้วในการประชุมเดือนนี้ปลาย ๆ เดือน ต่อหน้าที่ประชุมเอเซียที่ซึ่งจะมีพวก สิงคโปร์ มลายู ยองกง ผมก็จะพูดคล้ายทำนองนี้ คงจะมีการคัดค้านกันแน่นอนห้องทีเดียว เพราะฉะนั้นอย่างไรก็ดี ผมขอตอบคุณดำเนียร ดั่งนั้นะครับ ที่ว่าราชวงศ์อยุธยา คือรามาริบัติอู่ทอง ที่ว่ามีประเทศราชเท่านั้นเมืองเท่านั้น แล้วระบุเมืองมะละกา อันนี้ต้องพักไปละครับ คนเขียน เขียนกลับไป หรือไปเขียนสมัยหลังแล้วไปยัดใส่เป็นราชวงศ์ก่อน เพราะตอนนั้น

มะละกา ยังไม่ได้ตั้งจริง ๆ ตามที่คุณดำเนิรกล่าวแต่ผมไม่ได้บอก
 มะละกาครับผมบอกสิงคโปร์ สิงคโปร์ในชื่อเดิมในชื่อที่ทาง
 อินโดนีเซียเขาจดเอาไว้ชื่อว่า “ตุ้มมะลิก หรือตุ้มมะเล็ก” เข้าใจว่า
 จะเป็นชื่อราชวงศ์เป็นอนุสรณ์ราชวงศ์ศรีธรรมโศกราช แต่เรียก
 กันอย่างสั้น ๆ ครั้น ธรรมโศก ๆ เข้าใจว่าอินโดนีเซีย เขาก็ไม่รู้ว่
 แปลว่าอะไร แต่ดูเหมือนจะเป็นร้อยเอกลีลด์ เขียนขึ้นในคริสต์-
 ศตวรรษที่ ๑๘ แล้วผมก็ไม่ได้อ่าน คือเสนอว่าตุ้มมะเล็กคงตรงกับ
 คำธรรมศกผมก็ได้เสนอว่า อันนี้ดูจะเป็นชื่อย่อของศรีธรรมโศกราช
 เรื่องนี้ทางชาวเอง (ซึ่งเป็นหนังสือที่ส่งมาใหม่) ก็ยอมรับเจ้าศรี-
 ประเมศวร เจ้าที่ปาเลมบังหนีมาพึ่งพักอยู่ที่ตุ้มมะเล็ก โดยเจ้าผู้ครอง
 เป็นประเทศราชของอยุธยาจริง แล้วอันนี้โปรตุเกสต่อมาก็มา
 ยืนยันแล้วยังพูดต่อไปว่าเจ้าประเมศวรนั้นมาพึ่งพักกับเจ้าผู้ครอง-
 เมืองโดยท่านไม่ได้แต่เป็นเพียงเจ้าผู้ครอง ยังเป็นพระราชบุตรเขย
 ของกษัตริย์อยุธยาด้วย อันนี้ก็ทำให้เกิดปัญหาว่าคนที่ได้เจ้าหนึง
 ไทยนั้นจะเป็นคนธรรมดาสามัญมีทางเป็นไปได้หรือไม่ ผมไม่เห็น
 ทางเลยคือจะต้องเป็นเจ้าด้วยกันที่จะมาได้ว่าราชาธิดา อาจจะราชาธิดา
 จากสนมของพระเจ้าแผ่นดินอยุธยาแต่จะต้องเป็นเจ้านายด้วย
 แล้วองค์ ๆ นี้ที่ถูกเจ้าประเมศวรฆ่า เมื่อถูกฆ่าแล้ว ทางอยุธยาสั่ง
 เจ้าเมืองปัตตานีให้ยกทัพลงไปลงโทษ เจ้าประเมศวรไม่สู้จึงหนีไป
 แล้วในที่สุดก็ไปตั้งเมืองใหม่ขึ้นที่เมืองมะละกา อันนี้ทั้งทาง

อินโดนีเซียและต่อมาทางโปรตุเกส เป็นฝ่ายรับรองเราอยู่อยุธยา
เรากลับไม่ค่อยรู้เรื่อง ที่ผมว่านี้ใช้ Sources ของอินโดนีเซียและ
ของโปรตุเกส

พลโท ดำเนียร เลชะกุล

ตอนที่พระปรเมศวรหนีไปผมอยากจะทราบว่าจะไปอยู่อาจีน
หรืออาเจแล้วก็ไปได้ลูกสาวที่นั่น ซึ่งก็เป็นอิสลามแล้ว แล้วก็เอา
มเหสีองค์นี้เข้ามาเลยทำให้ทางมลายูเป็นอิสลามไปหมด พร้อมกับ
วัฒนธรรมคือภาษาพูด แพร่ขึ้นมาทางปากซ์ใต้ ขึ้นมายันกันอยู่
ทางเหนือนี้ เพราะมันไป ๔ จังหวัดนั้นทางอิทธิพลทางวัฒนธรรม
ทางเหนือเข้าไปยันที่นั่น ๔ จังหวัดทางภาคใต้ที่อ่านพบในของ
ฝรั่งเขียนเหมือนกันครับ ที่นี้ก็มียุทธ์อันหนึ่งคือว่าเมื่อกับบอกว่า ที่ที่
อาจารย์สอนประวัติศาสตร์มลายู เขาไม่ได้บอกว่าอยุธยาครับ
เขาบอกว่า Siames ก็เข้าใจว่ากองทัพสยามนี้ครับก็ไม่ทราบกองทัพ
อะไรหรืออาจจะเป็นกองทัพของนครก็ได้ หรืออะไรก็ได้ที่มีอิทธิพล
อยู่ที่นี่ ก็ถ้าหากว่าไล่ล่ามาจากนี้แล้วผมยังไม่แน่ใจว่าจะส่ง
กองทัพไปได้ ซึ่งเป็นระยะทางตั้ง ๑๐๐๐ กว่ากิโลนั้นนะครับเกือบ ๆ
๒๐๐๐ ครับ ลงไปได้อย่างไร เรามีเรือหรือไม่ นี่ต้องดูทางฐานะ
ทางภูมิศาสตร์ด้วย ผมมีเท่านั้นเอง นี่เป็นความเห็นครับไม่ได้
คัดค้านนะครับ

ดร. ขจร สุขพานิช

ครับ ครับ คุณดำเนินกรก็คงไปอ่านอีกเรื่องหนึ่งที่อีกฉบับหนึ่ง เมื่อก็ไม่ได้ระบุไว้คือ “เซเรย่า มาลาญ” พงศาวดารของมลายูเอง นี่เขียนตามที่ผมพูดเมื่อตะกี้เพราะฉะนั้นมันไม่ใช่ ๒ แล้ว มัน เป็น ๓ Sources ที่ท่านหันไปนับ หนังสือปัตตานีซึ่งทางอยุธยาส่ง ปัตตานีกับสิงคโปร์นี่มันใกล้เคียงกันว่าอยุธยา กับปัตตานีเองนี่เรารู้ นะอะ แล้วเขาก็ยอมรับว่าเขาไม่สู้เขาหนี หนีไปทางเลียบฝั่ง ตะวันตกไปทางโน้น ในที่สุดก็ไปตั้งเมืองมะละกาแล้วก็ไ้เรื่องนี้เอง ต่อจากนั้นเมืองมะละกาแล้ว เราก็ต้องเชื่อ Source ของมลายู เขา ทีนี้ถ้าคุณดำเนินกรอ่านจากหนังสือฝรั่งแต่ง ส่วนผมก็อ่านจาก คนมลายูเขียน แล้วต่อมาพวกโปรตุเกสก็มารับรองเรื่องต่าง ๆ นี้ ว่าเป็นจริงดังนี้ หลักฐานของอินโดนีเซีย และหลักฐานของมลายู แต่หลักฐานของไทย ในเรื่อง มะละกา นั้นไม่มี ขอบพระคุณด้วย นายบำรุง กลัดเจริญ

ผมรู้สึกเสียดายท่านสมาชิกอีกท่านหนึ่งยกมือแล้วไม่ได้พูด ครับ อันนี้เป็นรายการถาม จากคำถามสุดท้ายนะครับ ขอเชิญ ท่านอาจารย์ ดร. สืบแสง ครับ

ดร. สืบแสง พรหมบุญ

ขอบพระคุณมากครับ ความจริงผมมีเรื่องที่จะเพิ่มเติมอาจารย์ หลายเรื่อง แต่เนื่องจากเวลานี้น้อย จึงจะขอเพิ่มเติมเพียงเรื่องเดียว

นะครับ คือในประเด็นที่อาจารย์ให้ยกมาถึงในเรื่องหลักฐานจีน
 นั้นนะครับ ในทำนองที่ว่าแคว้นที่อยู่ทางตอนใต้ลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง
 คือ แคว้นฉ้อ แคว้น Shu แคว้นป้า แคว้นหวู แคว้นหยู่ อะไรนั่นว่า
 เป็นอาณาจักรไทยในทำนองนั้น อันนี้ผมก็อยากทักท้วงไว้ เพราะ
 ว่าในหลักฐานจีนนั้นพูดไว้ชัดเจนครับว่าในแคว้นฉ้อ ใช้ภาษาจีน
 เหมือนกันแต่เป็นภาษาจีนที่ออกเสียงและความหมายของคำ
 ไม่เหมือนกับจีนกลางทางตอนเหนือ แล้วก็มียกทวีปทกลอนเป็น
 ภาษาจีนของแคว้นฉ้อมากมาย แต่ที่นี้ในสมัยก่อน Chin จะมี
 อำนาจนั้น ในเมืองจีนนั้นแคว้นต่าง ๆ ก็ใช้ภาษาจีนคนละอย่าง
 ถ้าเขียนก็คนละอย่าง ๆ เพราะฉะนั้นเมื่อ Chin ขึ้นมามีอำนาจ
 ถึงมีความจำเป็นที่ต้องบังคับให้ใช้อันที่เขาเรียกว่า มอสรกิป
 ของ Chin จีนสี่ฮ่องเต้เป็นคนสั่ง เพื่อที่จะรวมประเทศจีนให้ใช้
 อักษรเขียน อักษรพูดอย่างเดียวกัน แต่ก็ยังมีแคว้นทางตอนใต้
 ซึ่งใช้ภาษาจีน อย่างแคว้นฉ้อ แคว้น Shu แคว้นป้า ไม่ยอมครับ
 ไม่ยอมคือเคยใช้มาอย่างนี้ จะใช้อย่างนี้ถึงเกิดเป็นเรื่องกระทบ-
 กระทั่งแล้วที่สำคัญที่สุดก็คือว่า แคว้นฉ้อ ในตอนปลายจีนนั้น
 ได้ไปรวมแคว้น Shu ได้แคว้นป้าได้ด้วย แคว้นป้าได้ Shu ก่อน
 แล้วฉ้อนี้ไปได้ด้วย เพราะฉะนั้นจีนถือว่า ฉ้อ กับ ป้าต้อง
 คือแคว้น เจ้าเมืองของ ฉ้อ ป้า เพราะฉะนั้นในสมัยที่ ลิวปัง
 ขึ้นมาครองอำนาจ ก่อนจะครองอำนาจในสมัยราชวงศ์ฮั่น คือ

เป็นปฐมจักรพรรดิของฮั่นนั้น ลิวปัง ต้องทำสงครามอย่างดุเดือด เป็นคู่รักคู่แค้นกับเจ้าผู้ครองแคว้นฉ้อที่ชื่อว่าเสียนหยุนอย่างดุเดือด ความจริงฉ้อป้าเป็นคนขี้ตืดยะทิเดียว คือจับลิวปังได้หลายครั้ง แต่ไม่ทำอันตราย เพราะเป็นนักรบ ปล่อยไป คือนึกว่าปล่อยไป บ่อย ๆ ลิวปัง คงจะยอมแพ้แต่ว่าลิวปังนั้นฉลาดกว่า เพราะฉะนั้น จากหลักฐานหลักฐานทางด้านจีน และหลักฐานโบราณคดี ที่ ท่านสุภัทรได้พูดนั้นไม่มีปัญหาเลยว่าทั้งหลักฐานโบราณคดีและ วัตถุต่าง ๆ ที่พบนั้นแคว้นฉ้อเป็นแคว้นที่ใช้วัฒนธรรมจีน แต่ อาจจะเป็นคนละอย่างกับจีนทางเหนือนะครับ เพราะในเรื่อง แคว้นป้า เอ่อ แคว้นฉ้อนั้นเห็นชัดว่าไม่ใช่ไทย ผมไม่ทราบ ว่าอาจารย์ไปได้หลักฐานมาจากไหน ส่วนคำว่า “เจ้า” นั้น ผมยืนยัน ว่าในภาษาจีนเป็นคำโบราณในภาษาจีนครับ ใช้มานานมันอาจ จะเป็นคำพ้องโดยบังเอิญหรืออะไรก็แล้วแต่ แต่ในภาษาจีนโบราณ มีมานาน ภาษาจีนคำนี้มีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ “หยิน” ราชวงศ์ “ฉาง”^{*} ด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นคำนี้เป็นคำอย่างที่เขาเรียกน่านเจ้า ในภายหลัง แล้วเราก็ไปหลงว่าน่านเจ้าเป็นไทยเพราะคำนี้คำเดียว ส่วนจะมีหลักฐานอย่างอื่น ผมไม่ทราบนะฮะ แต่ว่าอันนี้ผม เกี่ยวกันให้ทราบ อันที่ ๒ ก็คือว่าในเรื่องแคว้น Shan ส่งทูตไป

* หยิน (Yin) หรือ ฉาง (Shang) อยู่ระหว่างปี ๑๗๖๖ - ๑๑๒๒ B.C. หรือ ๑๕๒๓ - ๑๐๒๗ B.C.

เมืองจีนเป็นชุดแรกนั้น อันนี้ผมขอท้วงครับว่า ในเมืองจีนนะแคว้น หรืออาณาจักรรอบ ๆ นั้นส่งทูตไปก่อนนี้นั้นเยอะแยะหลาย ๆ ประเทศอย่างเกาหลี หรืออะไรก็แล้วแต่เขาส่งก่อนประเทศนั้น ทั้งนั้น แต่ว่าที่ผมจะท้วงก็คือว่า หลักฐานที่ว่าแคว้น Shan ส่งไปนั้น สงสัยมากครับสงสัยมากกว่าในความจริงแล้ว ในมณฑลยูนนาน นั้น ฮั่นวู่ตี มาตียูนนานได้นั้นก็ไม่ได้ปกครองอย่างแท้จริง ได้แต่ตีเฉย ๆ ที่นี้เวลาที่อาจารย์ได้ระบุ ค.ศ. ๑๓๒ นั้นเข้าใจว่า อยู่ในสมัยจักรพรรดิฮั่นมิงตี้ ซึ่งท่านฝันไปว่ามีดินแดนอันสุขใสดุอยู่ทางใต้ ซึ่งคงจะหมายถึงพระพุทธศาสนา ท่านก็ได้ส่งทูตเข้ามาทางยูนนานนี้ มาแสวงหาพุทธศาสนาและก็ปรากฏในหลักฐานจีนว่าแคว้นทางนี้ไม่รู้ว่าแคว้นอะไร ได้ส่งทูตไปและได้มีการเอาดนตรีบางอย่างไปให้จีนด้วย ที่นี้การได้คำว่า Shan ผมเข้าใจว่าจะจะเป็นหลักฐานฝรั่ง ผมต้องขออาจารย์ยืนยันนะฮะ แต่ผมได้เห็นในหลักฐานจีน ว่าเขียนว่า “Shan” นะครับ อันนี้อยากจะเรียนถามอาจารย์ไว้ ๒ ประเด็นเท่านั้นเองนะครับขอบคุณ

ดร. ขจร สุขพานิช

เอ้อ ขอบพระคุณ ดร. สืบแสง อันที่จริงท่านก็เป็นเอตะทัคคะในเรื่องราวจีน ท่านอุตส่าห์มาเล่าให้เราฟังก็สมควรที่นายินดีมาก ผมไม่ได้กล่าวแคว้นที่ผมเขียนเป็นไทย ผมกล่าวแต่เพียงว่าเขาเรียก

หัวหน้าเขาว่าเจ้า บางทีก็ “ข้าว” ไม่เคยกล่าวว่าเป็นไทย แล้วที่
 ว่าราชวงศ์เถก ก่อตั้งขึ้นโดยเจ้าของราชวงศ์ฉิน ตัวตำราที่ผมอ่าน
 เขาก็เขียนต่อไปว่า แต่เมื่อท่านมาเป็นประมุขของแคว้นเทียนนี้แล้ว
 ท่านก็ปรับตัวเข้าชนบประเพณีของแคว้นท้องถิ่น ส่วนที่ว่า Shan
 ดร. สืบแสง สงสัยว่าฝรั่งเขียนนะ ที่จริงคนเขียนก็คือ ดร. วัง กุญ
 เป็นจีนครับเขาอาจจะรู้ภาษาจีนดีกว่า ดร. สืบแสงชะอีก ศักราช
 ผมจะหยิบหนังสือให้ดูก็แล้วกัน แต่อย่างไรก็ดีก็ขอบคุณมากครับ
 คือทำไมผมจึงไขว่คว้า อะไรได้นิดก็ยึดละ อะไรได้น้อยก็ยึดละ
 ก็เพราะคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์มอบให้ผมเขียนเรื่องไทย
 ก่อนเข้ามาในเมืองไทย แล้วผมจะไปฟังอะไรละครับ ผมอ่านจีน
 ไม่ได้มันก็ต้องตามอ่านที่ใครอุตส่าห์แปลมาให้ ในการที่ไปสืบรู้ว่า
 รัฐต่าง ๆ ตลอดลุ่มน้ำแยงซี เป็นญาติมิตร และใช้คำ “เจ้า” หรือ
 “ข้าว” ร่วมกันกว่าจะได้แทบตายนะครับ ไม่สะดวกสบายอย่าง
 ดร. สืบแสงพูด แล้วก็อันที่จริงก็ถ้าหากว่าท่านจะคอยคัดค้านอยู่
 ตลอดเวลา เราก็จะไม่มีประวัติศาสตร์เรื่องราวของไทย ขณะที่
 อยู่ในประเทศจีนหรือมิฉะนั้นผมก็รีบลาออกโดยเชิญ ดร. สืบแสง
 เข้าแทน เพราะว่าอ่านจีนได้ ผมจะสบายใจอย่างยิ่งคือรับงาน
 แล้วทำไมได้มันก็แยครับ ที่อุตส่าห์ตากหน้ามาอยู่ทุกวันนี้ ก็เพราะ
 ว่าเขาแต่งตั้งแล้ว เราทำได้ไม่ได้ดีแค่ไหนก็ต้องทำและเมื่อทำแล้ว
 ดร. สืบแสงช่วยตรวจแก้ เออ! ผมค่อยสบายใจ คืออย่างน้อยให้

เราทราบว่ารพรพบุรุษเราอยู่ที่ไหน แล้วมีเรื่องราวอะไรบ้าง ไม่ได้
ว่าแสดงความยิ่งใหญ่อะไรหอกครับ อยากจะรู้ว่าเราไม่ได้เกิดจาก
กระบอกไม้ไผ่เท่านั้นเอง เรามีพ่อแม่มีที่ดินแดนมีถิ่นฐาน ผมไม่
เคยบอกยิ่งใหญ่ ไม่เคย เพราะว่ายิ่งใหญ่แล้วทำไมมาอยู่ที่นี่
เดี๋ยวนี้ละยิ่งใหญ่แล้วมันต้องยึดเขาซี ยิ่งใหญ่แล้วลดลงมา แสงหา
ที่ใหม่อยู่เรื่อยนี้ไม่ได้ยิ่งใหญ่เลยมันยิ่งนานเข้าก็ยิ่งเล็ก ๆ แต่อย่างไร
ก็ดีก็ขอบพระคุณครับ คือว่าอย่างน้อยให้เราได้เห็นว่าทั้งที่ผมพูด
แล้วคุณทักท้วง คุณดึงนี้เป็นประโยชน์แก่วิชาการเท่านั้น และ
วิชาการแก่คนรุ่นต่อไปด้วย แต่ที่ว่าคำ “เจ้า” เป็นคำโบราณที่
จินจดไว้ คุณสืบแสงคงไม่ทักท้วงว่าเจ้าในราชสกุล ณ อยุธยา
ณ เชียงใหม่ ณ เชียงตุง เป็นคนจีนนะครับ ขอบพระคุณนะครับ

นายบำรุง กลัดเจริญ

ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ขจร
สุขพานิช นะครับ หลังจากทางมหาวิทยาลัยมอบของที่ระลึกแด่
อาจารย์แล้ว ขอกราบเรียนท่านผู้เข้าร่วมสัมมนารับประทานอาหาร
กลางวัน และพบกันพบกันที่นี้อีกครั้งหนึ่งเมื่อเวลา ๑๓ นาฬิกา
๑๐ นาทีครับ

* คัดจาก รายงานผลการสัมมนาการเมืองและสภาพสังคมสมัยสุโขทัย ณ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ๑-๔ สิงหาคม ๒๕๒๐

บรรณานุกรมที่เลือกสรรแล้ว

นับแต่ ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช ถึงแก่อนิจกรรมใน พ.ศ. ๒๕๒๑ การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยได้ก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิมเป็นอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ แม้ว่าความก้าวหน้าดังกล่าวจะจำกัดอยู่ในบางช่วงเวลาก็ตาม นั่นคือในช่วงประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ แต่กระนั้น ก็ยังมีผลการวิจัยค้นคว้าใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่พอสมควรสำหรับในสมัยเริ่มแรก จนถึงสมัยอยุธยา อย่างไรก็ตามเรากล่าวได้อย่างมั่นใจว่า ผลการวิจัยใหม่ ๆ เหล่านั้นซึ่งมีทั้งการเสริมสร้าง สานต่อ และแม้แต่การคัดค้านแนวความคิดของศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช ล้วนแล้วแต่ได้อาศัยผลงานการศึกษา ค้นคว้าของท่านเกือบทุกคนก็ว่าได้ ซึ่งไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิชก็ได้กล่าวไว้เสมอว่า ท่านจะยินดีเป็นอย่างยิ่ง ถ้าจะมีใคร ช่วยกันเล่นตะกร้อที่ท่านเป็นผู้เริ่มต้นโยนลูกขึ้นก่อนแล้วเล่นต่อไป อันแสดงให้เห็นจิตใจที่เป็นนักประวัติศาสตร์อย่างแท้จริงของท่าน ดังนั้นเพื่อความก้าวหน้าในการศึกษาประวัติศาสตร์โดยเฉพาะในช่วงสมัยเริ่มแรกจนถึงสมัยสุโขทัย ข้าพเจ้าจึงได้รวบรวมผลงานศึกษาวิจัยที่สำคัญ ๆ สำหรับช่วงเวลาดังกล่าวเสนอแก่ท่านที่สนใจในประวัติศาสตร์ไทยทั้งหลาย เพื่อจะได้ขยายความรู้เสริมสร้างความก้าวหน้าแก่วงวิชาการประวัติศาสตร์ไทย อันจะเป็นประโยชน์แก่ท่านทั้งส่วนตัวและส่วนรวม อย่างไรก็ตามบรรณานุกรมที่เลือกสรรมานี้ได้คัดเลือกเฉพาะผลงานที่ตีพิมพ์เป็นเล่ม (แต่ก็มีบางส่วนที่ยังปรากฏในรูปวิทยานิพนธ์ทั้งปริญญาโทและปริญญาเอก) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเฉพาะภายหลัง พ.ศ. ๒๕๒๑ อันเป็นปีที่ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช ถึงแก่อนิจกรรมแล้ว ส่วนผลงานก่อนหน้าปีดังกล่าว ที่สำคัญ ๆ ได้ถูกอ้างอิงในข้อเขียนของ ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมารวมไว้ ณ ที่นี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จิตร ภูมิศักดิ์. ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาวและขอม และ ลักษณะทางสังคม ทางเชื้อชนชาติ. กรุงเทพฯ, มูลนิธิโครงการตำราสังคม-ศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๒๕.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. ตามพรลิงค์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๓.

สืบค้นประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน, คณะกรรมการ. ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-จีน พ.ศ. ๑๘๒๕ - ๒๓๙๕. (แปลจากเอกสารทางราชการของจีน) กรุงเทพฯ, สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๓.

สุชาติ ภูมิบริรักษ์. สืบประวัติไทยนานเจ้า อาณาจักรของใคร? กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์วรรณกรรมเพื่อชีวิต, ๒๕๒๕.

ภาษาอังกฤษ

Backus, Charles. *The Nanchao Kingdom and T'ang China's Southwestern Frontier*, (London : Cambridge University Press) 1982.

Kwang-chih Chang. *The Archaeology of Ancient China, Third Edition*. (New Haven : Yale University Press) 1977.

Taylor, Kieth Weller. *The Birth of Vietnam*, (Berkeley : University of California Press) 1983.

Wyatt, David K. *Thailand : A Short History*. (Bangkok : Thai Watana Panich) 1984.

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 วัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทร. 2584002-3

959.31 ข129ข

ขจร สุขพานิช.

ข้อมูลประวัติศาสตร์ :

สมัยก่อตั้งกรุงสุโขทัย ๗

SWU 31011101615359

